Αἰεν ἀριστεύειν

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΠΡΩΤΕΚΔΙΚΟΥ, ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΟΥΣ ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ Ἀριστοτέλους Λογικῆς.

BODLEIANA

GEORGII DIACONI

Primarii Judicis, atque Scriniorum Custodis Pachymerii,

EPITOME LOGICES ARISTOTELIS.

Lib: Tho: Barlow ex dono Rev: Viri D. Dri Jo: fill Edis Ch. Decani et Academiæ Oxon Vicecancell. ann. 1660.

Pachymerius Sive Georgius hic Diaconus floruit sub Isaacio Comneno Imperante circa Ann: 1250. Vossius in Hist: Graec. Gr. 3.

Excudebat H. HALL, Academiæ Typographus, An: Dom: 1666.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΠΡΟΤΕΚΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΟΥΣ ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ Αειστοτέλες λογικῆς.

Τίτλος πρώτος. Κεφάλαιον α.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΕΝΝΑΤΑΙ παρ' Ἡσιόδῳ αἱ θεαὶ τῶν θαυμάτων. ἆρ' ἔστιν ὁ μὲν θαυμαστὸς, ὁ δὲ θαυμαστός, ἢ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν φαινομένων ἐν τοῖς ἔργοις τῶν ἀληθῶν ἀνδρῶν ἀπορία, καὶ ὁ θαυμαζόμενος πῶς ταῦτα γίνεται. ἡ μὲν θεωρία, ἡ περὶ ταῦτα ζήτησίς τε καὶ γνῶσις, καθ' ἑαυτὴν, ἐκ τῶν παλαιῶν ἀπορεῖται, ἡ δὲ ἀπορία γίνεται. εἰ μὲν γὰρ ἀπορήσει τις, ἐκ ἂν ἡδοιτό σοι ζήτησις. εἰ δὲ μὴ ζητήσει, ἐκ ἂν ποτε μάθοι. διὰ ταῦτα ἡ φιλοσοφία ὥσφρ τι θεῖον ἄγαλμα, καὶ δῶρον θεῶν ἦλθεν, οὐδ' ἔσχε παρὰ θεῶν τοῖς ἀνθρώποις, ἐν οἷς θεὶς καταπίμπρη μοῖρα, νοῦς τις, μαχαιρὰ ἐπέρχεται. ἐπὶ καὶ ἀφορμὴ πασῶν σωματικῶν ἀσχολιῶν γίνεται, τὰς αἰτίας ζητοῦσα καὶ τὸ ὅτι πᾶν, καὶ τὸ γινόμενον, καὶ χρὴ τὸ συναπτὸν ἐφοδεύσασα. εἰ δέ τινα ἐρρίπτω φύσεως νόμῳ γίνεται, καὶ τὸ ἀποδιδόναι πιθανόν, ὅτου πῶς μαγνῆτις ἕλκει τὸ σίδηρον· πῶς τὰ ἀχύρα ἕλκηται·

Georgii Diaconi, *Primarii Judicis atque Scriniorum Custodis Pachymerii Epitome.*

Logices Aristotelis. Lib. I. Tit. I.

Proœmium in Philosophiam. Cap. I.

PRocreatur apud Hesiodum Iris a Thaumante; & est quidem Thaumas, hominum indagantium de singulis rebus quæ in naturâ fiunt dubitatio atque admiratio, quâ ratione ea fiant. Iris autem earum rerum est inquisitio atque cognitio. Unde fit ut ex frequenti dubitatione facultatem nobis comparemus inveniendi: Nisi enim quis in dubitatione versetur, nulla unquam investigatio fieri possit; quod si quis non investigarit nec invenerit utique quicquam. Quapropter Philosophia quasi munus quoddam divinum, cujusmodi hominibus à deo nec obvenit nec obveniet unquam, divinâ quadam sorte demissa est, Mentis nimirum quædam beata Actio, atque studium longè sublimius, quàm omnes reliquæ Corporis occupationes, utpote quæ rerum causas quæ sunt, quæque fiunt, inquirat, & quoad ejus fieri potest inveniat. Etiamsi nonnullæ res quâdam Naturæ lege fiunt, quæ verbis exprimi nequeat, quæque demonstrationem respuunt ac aversantur. Veluti illud quo modo fiat ut Magnes, ferrum ad se trahat; Paleas Electrum,

Electrum, quomodo Adamas hircino Sanguine & ferro emolliatur; quo pacto Magnes cum Urſâ majore viciſſim conſpiret, aliaque innumera, quorum Cauſæ ſummo quidem rerum Opifici cognitæ ſunt, nobis autem occultatæ. Quemadmodum autem nonnulla beſtiis per ſe cognita atque perſpecta ſunt, ita hominibus propoſitiones medio deſtitutæ quæque cauſam aliam quamvis priorem antevertunt. Neque enim Principii aliud Principium in infinitum requirere expedit, ſi modò Scientia aliqua conſiſtere debeat. Homines igitur quum res admirantur, quæ ſunt inquirunt, Ac ubi Cauſam repererint alterâ admiratione afficiuntur, priore (ut Proverbium habet) longè admirabiliore atque præſtantiore, ſiquis aliud quid dixerit, quàm quod Philoſophia invenerit.

De ſex Philoſophiæ definitionibus. Cap. II.

EST igitur Philoſophia, Pythagoræ quidem ſententiâ, Amor ſapientiæ. Is enim quùm inveniſſet, ſapientiæ nomen latè acceptum, quemadmodum Poetæ illud arguit, (Fecerat hæc ſapiens faber). Contraxit Nomen, ac rerum quidem Cognitionem ſapientiam dixit, hujus verò cognitionis appetitionem atque conſectationem philoſophiam nominavit. Et eſt ejus ſententiâ, Philoſophia, ex nominis notatione, Amor ſapientiæ. Ariſtoteles autem Artem Artium & Scientiam Scientiarum ipſam definivit: non quod Philoſophia Ars ſit, ſed eâ de Cauſâ quod Artibus imperet, earum nomen ei tanquam peculiare aſſignavit. Sed reverâ ſcientiæ nomen aptius eſt; ſcientia namque earum rerum eſt, quæ ſemper eodemque modo affectæ ſunt, cognitio, quæ philoſophantem eo uſque perducit ubi conquieſcat. Eſt autem ipſa Scientia Scientiarum. Nam dum cæteræ omnes in ſpecialibus rebus verſantur, ut Geometria in magnitudinibus, Arithmetica

in

ἠλεκτρον· πῶς ἀδάμας αἵματι τραγείῳ καὶ σπόγγῳ μα-
λάσσεται· πῶς ἀνυπαδεῖ μαγνῆτις τὸν τῆς ἑλίκης
σίδηρον καὶ ἄλλα μυρία, ὧν αἱ αἰτίαι φανεραὶ μὲν τῇ δη-
μιουργήσαντι, ἡμῖν δὲ κακρύφατοι. ἔστι δέ τινα καὶ ἄπορα
τῷ γνώσει, ὡσὲρ ἄλογος ἄλλα, οὕτως ἀνθρώπους ἀπ
ἀμαθοῦς περιστάσεως ὑπὲρ αἰτίας ἄλλων περιέργου. ἀλλ'
ἐκ ἀρχῶν τῆς ἀρχῆς ἐπὶ ἄπειρον ζητοῦντες κακὸν, ἐν ὧ
μᾶλλον ἐπιστήμη συνίσταται. θαυμάζοντες τοίνυν ἐφ'
ἑκάστῳ τῶν καθημένων, ζητοῦσιν ἄνθρωποι καὶ αἰτίαν
εὑρόντες, πάλιν ἐς ἀπορίαν γίνονται θαύματι πολὺ
τῷ πρότερον, (κατὰ τὴν παροιμίαν,) θαυμασιωτέρῳ τε καὶ
ἀμείνονι, ἢ ἄλλο τι τῶν ἐόντων, πλὴν ὅσον ἡ φιλοσο-
φία εὕρηκεν.

Κεφάλαιον β.

ΕΣτι τοίνυν φιλοσοφία, κατὰ μὲν τὸν πυθαγόραν,
φιλία σοφίας. οὕτως καὶ Πλάτωνι τὸ
τῆς σοφίας ὄνομα λεχθὲν (ὅστις, σοφὸς πέφυκε τὰ-
των) συνείλας τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ὄντων γνῶσιν σοφίαν
ἐκάλεσεν. τὴν δὲ ταύτης ὄρεξιν καὶ κατάληψιν, φιλοσο-
φίαν ὠνόμασε. καὶ ἔστι κατ' αὐτὸν ἐξ ἐτυμολογίας φι-
λοσοφία, φιλία σοφίας. Ἀριστοτέλης δὲ τέχνην τεχ-
νῶν, καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν αὐτὴ ἀείσατο, οὐχ ὅτι τέχ-
νη ἡ φιλοσοφία, ἀλλ' ὅτι τέχνας ἐπιτάττει, οἰκειοῦται
τὸ τῶν ὄνομα. ἐπιστήμη μὲν οὖν καὶ μάλα. ἔστι γὰρ
ἡ τῶν ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων γνῶσις, ἐπὶ πᾶσιν οὖσα
τὸ φιλοσοφούμενον. ἔστι δὲ αὐτὴ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. ἐφ'
ἁπάντων ἐπιστημῶν ἀεὶ μερικῶν τινα τῶν ὄντων κατα-
μεριζομένων, μαιμαχίας μὲν ἀεὶ μάχης, ἀειδμητικῆς

ἡ περὶ ἀριθμὸν, ἀστρονομία περὶ ἄστρα, καὶ μουσικὴ περὶ ἁρμονίας (ταῦτα γὰρ τὸ ὅλον) αὐτὴ περὶ τὰ ἁπλῶς ὄντα κατασίνται. ἡ γὰρ ὄντα, ζητεῖ τὰ ὄντα, καὶ οὐχ ἡ γεωμέτρης ἢ ἀριθμός. ὃ μὲν γὰρ τὸ συγχώρημα καὶ ἄλλως ἔχειν, ἃ ὁ τέχνης ἐστὶν ὑπακούσματα τὸ παρέναι φανερᾷ, τῷ δ' ἕξεως φαίνεται, καὶ ταῦτα ζητοῦντα τι, καὶ ἀπολαμβάνοντα. καὶ ἔστιν ὁ λύτρος ἑκάστου τῶν θεωρουμένων ἐξ ὑποθέσεως. καλῶς γὰρ καὶ Πλάτων ἔλεγεν, ὡς δεῖ τινας μὴ ὑποθέσεις, ἀλλὰ πάντα ἀναιροῦντα καὶ ἀναιρεῖν, ἐπὶ τὴν ἀπόστασιν τὴν ἀπὸ Πυθαγόρου μυηθῆναι, ὃς μὴ συναριθμοῦσι τὴν ἀναίρεσιν, ἢ θεραπαίνης συμβίγνοντο. ἐπεὶ ἡ καὶ αὐτὴ ὡς ἐπιστήμη ὑπακούσματα ἔχει καὶ τέλος, ὥστε καὶ ἑκάστη τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. τὰ γὰρ ἰατρικῆς ὑπακούσματα τὰ ἀνθρώπινα σώματα, καὶ τέλος ἡ τούτου ὑγεία. καὶ τὰ λοιπῶν ὑπακούσματα καὶ τέλη εἰσὶ τὰ προηκοντα, ὃς ἂν ἡ περὶ ἕκαστα ἔχοιμεν, καὶ πρὸς ὃ σπεύδομεν, γνωσθῆναι ἵνα μὴ ματαίως σπεύδωμεν. γίνονται καὶ ἄλλοι τέσσαρες θεωροὶ τῆς φιλοσοφίας. δύο μὲν ἐξ ὑπακούσματα, δύο δ' ἐκ τέλους. ἐπὶ μὲν γὰρ τὸ ὑπακούσματα ἑκάστη ὁδός, ἐπὶ δὲ καὶ τὸ τέλος κατάσκεπτον. ὅσον ἔστω ἐπὶ ναυπηγικῆς τὸ λεχθὲν ἐπὶ πλοῖον. ταῦτα γὰρ ὑπακούσματα τὰ ξύλα. ἀλλ' εἰ μὴ τὰ ἁπλῶς ξύλα, περιττὴ ὑπακούσματα. πρόχειρα γὰρ τὰ ζητούμενα. εἰ δὲ τὰ ἰδιότητα τυχὸν, πόρρω. δεῖ γὰρ θεραπαινίδος τινὸς καὶ συνδῆσαι, πρὸς τὸ ταῦτα εἶδ. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς τέλους. εἰ μὲ ἁπλῶς πλοίου ποίησις, περιττὸς τὸ τέλος. εἰ δὲ λεμβαρίου τυχὸν, ἢ σκάφους, πόρρω. τὸ γὰρ ἀγορεύειν, καὶ προσηγορεύειν. ὥστε μοι νόει καὶ ἐπὶ φιλοσοφίας. καὶ ἔστιν ἐξ ὑπακούσματα μὲ περιττὸς θεωρημὸς τοῦ-

τος

in numeris, Astronomia in Astris, Musica in Sonis, (hæ namque res speciales sunt), ipsa Philosophia in universis quæ sunt, occupata esse cernitur. Res enim prout res, non autem prout vel linea, vel numeri sunt, inquirit. Interim tamen & quæ aliter etiam possunt habere, & sub artem subjecta sunt, non omninò aspernatur, propter habitus præstantiam, sed & ea cùm investigat, tum demonstrat. Atque hæc altera definitio Philosophiæ per excellentiam elaborata est. Præclarè enim & Plato dixit, eos omnes qui philosophiam contemnunt, cæteràsque res consectantur, nihil à Penelopes procis differre, qui sanè cùm non possent dominam ad suam libidinem pertrahere, sese cum ancillis commiscebant. Quandoquidem autem hæc tanquam scientia & subjecta & finem habet, quemadmodum reliquæ omnes Scientiæ atq; Artes. Medicinæ namq; humana corpora subjecta sunt, eorumq; sanitas, Finis. Reliquarũ item subjecta & fines sunt convenientes, ut non modò habeant, in quibus elaborent, verum etiam quo tendant, notum sit, nè frustra in eis operam atq; studium consumant. Hinc & aliæ quatuor Philosophiæ definitiones nascuntur, duæ quidem à re subjectâ, duæ verò à fine. Duplex enim cujusq; Artis est subjecta Materia, duplexque Finis constitutus, ut, verbi causâ, sit quod dicimus perspicuum, in arte fabricandarum navium: huic enim ligna subjecta sunt. Ac ligna quidem si simpliciter accipias, propinqua sunt subjecta, prompta enim sunt ea quæ quæruntur, sin verò quernas trabes fortè requiras, longinqua. Quodam enim studio & labore ad has conquirendas opus est. Eadem quoque ratio in fine spectatur, Siquidem si navis fabricationem simpliciter spectes, finis propinquus, at si lembi forsitan, aut Navis quæ uno remo agitur, finem habebis remotiorẽ. Id enim quod propius est, facilius & expeditius. Sic quoq; rem considera in Philosophiâ, cujus definitio quidẽ ex propinquâ petita materiâ hæc

est. Phi-

Philosophia est rerum, quoad res sunt, cognitio. Neq; enim id quod inquirit philosophia, vel quærit quatenus linea, vel quatenus numerus, sed quatenus res simpliciter est, sive divina sive humana fuerit. Pro re autem divinâ proculdubio natura divina habenda est: pro humanâ vero id quod ortui interituique est obnoxium. Ex subjecto autem longiùs petito, alia philosophiæ definitio in hunc modum traditur. Philosophia est divinarum humanarumq; rerum Cognitio. His enim ea quæ simpliciter in ortu rerum spectantur, propius accedunt. Simili modo & de finibus judicandum est. Commentatio namque Mortis finis philosophiæ proximus est: atque inde definitio propinqui & facilioris finis est. Multis enim cura Meditatioq; ponitur in voluntariâ morte, ita ut mortui sint etiam ii qui corpore vivunt: non autem in eâ morte quæ naturalis est, quemadmodũ adolescentulus ille Ambraciota Cleombrotus deceptus, fecit. Qui cùm Phædonem Platonis legisset, è muro se dedit præcipitem. Est autem ea quoque philosophiæ definitio quæ adhuc reliqua facta est, ex fine remoto desumpta, Platonis. Philosophia est Hominis cum Deo similitudo, quoad ejus ab homine fieri potest. Omnis enim qui ex philosophiæ præscripto vitam spiritumq; ducit, tum quatenus causas novit eorum quæ fiunt, tum quatenus practicè (hoc est, non otiosè) philosophatur, in contẽplationẽ actionemq; aggreditur. Est autẽ Actio Contemplationis aggressio, nec aliter: Mens proprio munere functa fuerit, quàm si in actione pura & casta manserit. Ambo autem ista munera sunt finesq; Philosophiæ, & fines tum longinquiores tum operosiores, etiamsi homo quispiã divinus, vel etiã Deus foret. Atq; hâc quidem ratione philosophia perfecta Scientia quum sit, perfectum quoq; definitionum sortita est numerũ. Perfectus enim numerus senarius est, qui suis partibus est absolutus. Tria namq; illius dimidium sunt, duo tertia pars, unum sexta. Qui sane numeri in unum collecti senarium ab initio propositum conficiunt, qui medius inter supervacaneum & diminutum constitutus est.

De

τος, γνῶσις ἀληθῶς ὄντων ἢ ὄντως ἐστίν. ὑλὴ γὰρ καθ' ἑαυτὴν γεγυμνωμένη, καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀειδὴς, ἀλλὰ καθὸ ἂν τὸ ζητούμενον, κἂν θεῖον ᾖ, κἂν ἀνθρώπινον. θεῖον μὲν ὄντως ἡ θεία οὐσία. ἀνθρώπινον δὲ, τὸ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ. Ἐξ ἀποκειμένων δὲ πόρρω, ἔστιν ὁρίζεσθαι ἡ φιλοσοφία ὅτι, γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. τούτων γὰρ, τὰ ἁπλῶς ἐν γνώσει καταστήσασθαι. ὁσαύτως καὶ περὶ τῶν τελῶν. μελέτη γὰρ θανάτου τὸ φιλοσοφεῖν τέλος ἡ φιλοσοφία ὅτι. καὶ ὁ ἐκ τοῦ θεῖον ὁρισμὸς τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐγγὺς πέρας τέλος ὅτι. πολλοῖς γὰρ μελετήσει ὁ κατὰ προαίρεσιν θάνατος, ὡς τὰ νεκρὰ ζῇ καὶ ζῶντα τῷ σώματι, ἃ μὴν ἡ κατὰ φύσιν, ὥσπερ τὸ ἀμβρακιωτικὸν ἐκεῖτο μνημεῖον ὁ Κλεόμβροτος, ἐπιλαθὸν τῆς Πλάτωνος φαιδωνικῆς, καὶ ἀθανατίσειν, πεποίηκε, καὶ ἑαυτὸν κατεχρήμισεν. Ἐπὶ δὲ καὶ ὁ λοιπὸς τῆς φιλοσοφίας ὁρισμὸς, ἐκ τῆς πόρρω τέλους, καὶ ἔστω τῆς Πλάτωνος, ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ὁ γὰρ κατ' αὐτὸ ζῶν, ὅσα τε τοῖς πᾶσιν ἴδιά ἐστιν ἀγαθὰ, ἴδιά τε τῶν γεγονότων, ὥστε κατ' ἀκολουθίαν φιλοσοφεῖ, θεωρίας ἐπιβαίνει καὶ πράξεως. πράξις δ' ἐπίβασις θεωρίας, καὶ ἐκ ἄλλως νῦς ἐνεργήσειε τῆς οἰκείας ἐνεργείας, εἰ μὴ καταρθείη τῇ πράξει. ἄμφω γὰρ ἔργα φιλοσοφίας καὶ τέλη, τὰ πορρώτερά τε καὶ ἐγγυτέρω, εἴπερ τις ἀνθρωπος θεῖος καὶ θεὸς γίνεται. καὶ ἔστω τελεία ἐπιστήμη ἡ φιλοσοφία δυσὶ, κατὰ τὸ τέλειον ἀειθοῦν πως ὁρισμὸς ἔχει. τέλειος μὲν ὁ ἓξ, ὁ τοῖς οἰκείοις ἀπαρτίζουσι μέρεσι. τελεία γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἥμισυ, καὶ δύο τὸ τρίτον, καὶ ἓν τὸ ἕκτον, ἅπερ δὴ συμπασίαμα, τὸ ἑξαρχὴς ἓξ κατειλεῖσι, μίσον τῆς ἀλληξεῖς τε καὶ ἀπαρτέλους.

Κεφ.

Κεφάλαιον γ.

ΤΗΣ γὰρ φιλοσοφίας, τὸ μὲν ἐστι θεωρητικὸν, τὸ δὲ πρακτικόν. ὧν τὸ μὲν τέλος ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ, τὸ ἀγαθόν. τοῦ μὲν θεωρητικοῦ, τὸ μὲν φυσικόν, τὸ δὲ ἐπέκεινα θεολογικὸν, τὸ δὲ μέσον τούτων μαθηματικόν. τοῦ δὲ πρακτικοῦ, τὸ μὲν, ἠθικὸν, τὸ δὲ, οἰκονομικὸν, τὸ δὲ πολιτικόν. ἐν τούτοις δὲ πᾶσι πρῶτος μὲν ὁ φιλόσοφος ἀνέστειλε τὸν αὐτῷ πραγματείαν ἐξήπλωσε, διαιρεθέντος δὲ ἐν τοῖς φυσικοῖς. τὸ μὲν τοίνυν λογικὸν οὐ μέρος τῆς φιλοσοφίας φησὶν, ἀλλ' ὄργανον μᾶλλον. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς, τὸ ὄργανον οὐκ ἔστι τῆς τέχνης τὸ χρώμενον αὐτῷ. οὐδὲ γὰρ τὸ σκέπασμα μέρος τῆς οἰκοδομικῆς, (μέρη γὰρ ταῦτα κλίσις καὶ ξυλεργικὴ) ὅτως οὐδὲ τῆς φιλοσοφίας ἡ λογικὴ μέρος, ἀλλ' ὄργανον. ὄργανον γάρ ἐστιν ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς, διὸ ἓξ ἧς κατασκευάζει, ἢ ἀνασκευάζει ὁπωσοῦν ἢ τι θεώρημα. συλλογισμὸς δὲ, ὁ μὲν ἐξ αὐτομάτων καὶ ψευδῶν, ἀποδεικτικὸς· ὁ δὲ ἐξ ἐνδόξων, διαλεκτικὸς· ὁ δὲ ἐκ φαινομένων ἐνδόξων, σοφιστικός. πᾶς δὲ συλλογισμὸς, δύο προτάσεις ἔχει, καὶ ὅρους ἴσους τοὐλάχιστον. συλλογισμὸς γάρ ἐστι λόγος, ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῷ κειμένων συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. ὥσπερ δὲ πάντος λόγου στοιχεῖα τὰ γράμματα, ἐκ δὲ τῶν γραμμάτων αἱ συλλαβαὶ, ἐκ δὲ τῶν συλλαβῶν ὁ λόγος· ὅτω πάντος συλλογισμοῦ ἀρχειοδέστεροι μὲν οἱ ὅροι. ἐκ δὲ τῶν ὅρων αἱ προτάσεις, ἐκ δὲ τῶν προτάσεων τὸ συμπέρασμα. πάντες δὲ οἱ ὅροι, εἰς δέκα τινὰ ἀνάγονται, οὐσίας, ποσόν, ποιόν, πρός τι, ποῦ, ποτὲ, κεῖσθαι, ἔχειν. ἃ δὲ καὶ ὄντα λέγονται ὑπὸ τῶν πρώτων οὐσίας, ὡς τὰ ἀφ' ὑπὸ καὶ πρός τι ὁμωνύμως. μόνη γὰρ κυρίως

De Philosophiæ divisione. CAP. III.

PHilosophiæ igitur duæ sunt partes. Una quidem in contemplando, altera verò in agendo versatur: quarum alterius quidem veritas Finis est, alterius autem bonitas. Ac ea quidem quæ in contemplatione consistit in alias tres partes subdividitur, sc. in physicam, & Theologiam quæ altiorē gradum conscendit, & Mathematicam quæ in medio harū constituta est. Ejus verò quæ in actione sita est, alia moralis, alia æconomica, alia demū politica. In his autē omnibus partibus Aristoteles philosophus suū opus expedivit. & potissimū in Physicis. Cæterum Logicā non philosophiæ partem, sed Instrumentū potiùs esse affirmat. Quemadmodū enim in reliquis Artibus Instrumentū non est Artis ejus pars quæ utitur eo, (Neque enim Ascia pars est Architecturæ, etenim partes hujus sunt Ctistica & Xylurgica) ita Logica Philosophiæ pars non est, sed Instrumentum. Syllogismus enim Apodicticus Instrumentum est per quod unumquodq; Theorema aut confirmatur aut confutatur. Is autē Syllogismus qui ex propositionibus quæ ex seipsis fidem habent, & priores sunt, Apodicticus, qui vero ex iis, quæ probabiles sūt, dialecticus: is deniq; qui ex iis probabilibus quæ videntur, Sophisticus appellatur. Omnis autem Syllogismus duas propositiones, ac terminos paucissimos tres obtinet. Syllogismus enim est Oratio, in quâ positis quibusdam, aliud quiddam quam quæ posita sunt, necessariò evenit, propter ea ipsa quæ posita sūt. Quemadmodū autem literæ sunt omnis Orationis Elementa, & ex literis syllabæ, ex syllabis demū Oratio conficitur, ita quoq; in omni syllogismo principiis magis cōformes sūt termini, atq; ex terminis propositiones, ex propositionibus autem Conclusio. Omnes autē termini ad decē quædā genera referuntur Substantiā, Quantitatē, Qualitatē, Relationē, Ubi, Quādo, Facere, Pati, situ esse, atq; habere; quæ sanè etiam Entia vocantur à primâ essentiâ tanquam ea quæ ab unâ aliquâ re originem trahunt, & ad unam ambiguè seu æquivocè, ut vocant, referuntur. Siquidem

sola

ſola eſſentia, ut quæ per ſe conſtat, propriè Ens dicta eſt. Atque hæc quidem decem genera Philoſophus etiam Categorias appellavit, tanquam communia quædam, & quæ de iis quæ ſubjecta ſunt, dicantur: quæ ſanè & generaliſſima ſeu ſumma Genera nominantur. Neque enim alia ulla his ſuperiora ſunt, ſed ſub ipſis alia, & ſub his rurſus alia, donec ad ſpecies ſpecialiſſimas (ut loquuntur) aut extremas formas ſit perventum, poſt quas nullæ aliæ formæ ſunt, ſed individua quæ ſenſibus ſunt ſubjecta. Porphyrius igitur horum & conſimilium gratiâ toti logicæ tractationi quinque voces anteponit, enatrans quid Genus, quid ſpecies, quid Differentia, quid Proprium, quidve Accidens ſit.

De Quinque Vocibus. CAP. IV.

VOces autem ſunt Quinque commemoratæ: quamvis ſit etiam Individuum, quod & ſingulare eſt & ſub ſenſum cadit. Tamen quoniam genera quidem & Nobis & naturæ nota ſunt, (decem enim) infimæ item formæ nos quidem latent, ſed ſunt naturæ cognitæ, individua verò & nobis & naturæ incognita, prætereunt enim & ſunt infinita (infinitorum autem ſcientia nulla habetur) propterea Individuum omiſſum eſt. Et quinque illæ voces ſunt communia quædam Verba quæ de multis dicuntur. Genus enim eſt quod de multis differentibus ſpecie in eo quod quid eſt, dicitur: ut ſubſtantia quæ dicitur Animal. Nam de homine & equo cæteriſque animantibus, quæ ſpecie differunt, & in eo quod quid eſt, dicitur animal. Species autem & ipſa eſt quæ de multis dicitur, & in eo quod quid eſt, verum de iis tantùm quæ numero inter ſe differunt, ut Homo de Petro & Paulo qui non ſpecie ſed numero inter ſe diſtant. Differentia item de multis iiſque ſpecie differentibus, in

κυείως ἡ οὐσία ὀνομάζεται· φασὶ δὲ καὶ τῶν κατηγορειῶν φησὶν ὁ φιλόσοφος ὡς καθολικά τινα, καὶ κατ' αὐτὸ καὶ λεγόμενα. ἃ δὲ καὶ γένη γενικώτατα λέγονται, οὐδὲ γὰρ τούτων ἄλλα τινὰ εἰσιν, οὐδὲ ταῦτα ἢ ἄλλα, καὶ ὑπ' ἐκεῖνα ἕτερα, ἕως οὗ εἰς τὰ εἰδικώτατα καταντήσει· μετ' ἃ οὐκ ἔστιν ἄλλα εἴδη, ἀλλ' ἄτομα, τὰ τῇ εἰδήσει ὑποκείμενα. χαίειν γὰρ τέτταρα καὶ τοιούτων, περὶ δὲ πάσης λογικῆς πραγματείας Πορφύριος τὰς φωνὰς, ἐμμιμνόμενον τούτων, τί γένος, καὶ τί εἶδος, καὶ τί διαφορὰ, καὶ τί ἴδιον, καὶ τὸ συμβεβηκός. αὐτὰς δὲ τὰς φωνὰς ἐμμιμνόμενον.

Κεφάλαιον β.

Φωναὶ δέ εἰσι πέντε αἱ εἰρημέναι. καίτοι γε ὄντι καὶ τὸ ἄτομον· τὸ μερικόν τι καὶ ἀδιαίρετον. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν γένη καὶ εἴδη καὶ τῇ φύσει ἐστὶν ἁπλᾶ. διὸ γὰρ, τὰ δὲ εἴδη καὶ εἰδικώτατα, ἡμῖν μὲν ἄγνωστα, τῇ δὲ φύσει ἁπλᾶ, τὰ δὲ ἄτομα καὶ ἡμῖν ἀπλᾶ καὶ τῇ φύσει ἄγνωστα· περίεργον γὰρ καὶ ἄπειρόν ἐστι. φησὶ δ' ἀπείρων ἐπιστήμην οὐκ ἔστι. διὰ ταῦτα εἰκότως τὸ ἄτομον· καὶ πάντα εἰσὶν αἱ φωναὶ, καθολικοί τινες λόγοι καὶ κατ' ἀλειόνων λεγόμενοι. Γένος γὰρ τὸ κατ' ἀλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ὄντι λεγόμενον. ὡς ἡ οὐσία, τὸ ζῷον. κατὰ γὰρ ἀνθρώπου καὶ ἵππου καὶ τῶν λοιπῶν ζώων, ἃ τῷ εἴδει διαφέρουσι, καὶ ἐν τῷ τί ὄντι κατηγορεῖται τὸ ζῷον. Εἶδος δὲ τὸ κατ' ἀλειόνων καὶ αὐτὸ λεγόμενον, καὶ ἐν τῷ τί ὄντι κατηγορούμενον, μόνῃ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ, ὡς ὁ ἄνθρωπος κατὰ Πέτρου καὶ Παύλου· οἵτινες τῷ εἴδει διαφέρουσιν, ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ.

Διαφορὰ δὲ τὸ κατ' ἀλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει,

εἶδος, ὲν τῷ ὁποῖόν τί ὄζι κατηγορέμενον. ὡς τὸ λογικὸν, τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τῷ ἀγγέλῳ, τῶν διαφερόντων τῶν εἴδεσι. ἐρωτωμένοι γὰρ, ὁποῖόν τί ὄζιν ἄνθρωπος, φαμὲν λογικόν. Ἴδιον δὲ τὸ κατ' πλειόνων καὶ διαφερόντων τῶν ἀριθμῷ, πλὴν ὐκ ἔχον καὶ τὸ ἐν τῷ τί ὄζι κατηγορεῖσθαι. ἐωτεθεὶς γὰρ λέγεται, καὶ ἐπὶ τῆ ὐσία ἀρᾶται, καὶ πλέον ἔχει τὸ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ὄζι, ἢ τὸ ἐν τῷ τί ὄζι, ὡς τὸ γελαστικὸν τῦ ἀνθρώπε κατηγορέμενον. Συμβεβηκὸς δὲ, τὸ κατ' πλειόνων καὶ ὐκ αὐτὸ λεγόμενον καὶ διαφερόντων, τῶν μὲ τῷ εἴδει, ὡς τὸ μέλαν ἐβένῳ, καὶ ἀνθρακι, καὶ κόρακι, τῶν δὲ μόνῳ τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ λευκὸν, ἀπάντων τῶν κύκνων. κατηγορεῖται δὲ καὶ αὐτὸ, ἐν τῷ ὁποῖόν τί ὄζιν, ἢ πῶς ἔχον ὄζίν. ἐπεὶδὴ γὰρ τὰ παρὰ τὴν ὐσίαν, συμβεβηκόλα, τὰ μὲν μόνων τῶν ἐ ποιότητ, τὸ ὁποῖόν τί ὄζιν ἔχυσι. τὰ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν κατηγορέμενα, τὸ πῶς ἔχον ὄζίν.

Κεφάλαιον ε.

ΕΤΙ δὲ τάπων. τὸ γὰρ τὸ γλυκὺτατον, ὐκὲ ὂν ἔσιν ἐπαναβεβηκὸς γένε, διαιρεῖται εἰς εἴδη. καὶ τάπων ἕκαστον, εἰς εἴδη, καὶ αὖθις ἕκαστα εἰς εἴδη, ἕως ὂυ καταντήσῃ εἰς τὸ ἐσχατότατον, καὶ ὃ ὐκ ἔσιν ἄλλο εἶδος, ἀλλ' ἄτομον. ὃυ γὰρ διαιρεῖται τὸ εἶδος εἰς ἕτερα εἴδη, ἀλλ' εἰς ἄτομα. διὸ λέγονται, διότι ἐ τέμνονται, ὅτι εἰς εἴδη, ὅτι εἰς πολλὰ τῷ ἀριθμῷ, οἷον ὁ Σωκράτης, καὶ τετὶ τὸ λευκόν. διαιρεῖς δὲ φασὶν ὐσίας κατὰ τὰς ἐνώσεις, τὰ ἄτομα, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. καὶ ὁ μὲ Πλάτων, ἐπὶ τῆ πολλῶν ταῦτα φησίν. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης κατὰ τὰ πολλά, καὶ ἐ τοῖς πολλοῖς. ὑποδείγματος δὲ χάριν, ἔστω ἡ ὐσία, καὶ διαιρείσθω

in eo quod quale quid est dicitur, ut id quod rationis particeps est in homine & Angelo qui specie differunt, dicitur, Nam si quis rogat qualis homo sit, rationis eum participem esse respondemus. Proprium verò est quod de multis ac numero differentibus dicitur, non tamen in eo quod quid est, dici potest. Est enim hujusmodi res proprium, quæ dicitur in Substantia inhærere, in eâque cernitur, & plus habet de eâ quæstione qua quæritur quale, quàm quid. Ut habile ad ridendum de homine dicitur. Accidens verò est, quod & ipsum de multis dicitur, & specie quidem differentibus interdum, ut Nigrum de hebeno carboneque & corvo: interdum autem numero solùm, ut aloum de omnibus cygnis, Dicitur autem ipsum etiam in eo quod quale quid est, aut in eo quod aliquo modo affectum est. Quoniam enim Accidentia extra Substantiam sunt, hæc quidem quæstionem quâ quæritur quale quid, à solis qualitatibus, illa verò quæstionem quâ quæritur quo modo affectum quid sit, à reliquis Categoriis mutuantur.

CAP. V. *De iisdem Quinque Vocibus.*

PRætereà de his dicamus. Genus summum quod Generalissimum vocant, est supra quod aliud Genus nullum ascendit Et dividitur in Species, earúmque unaquæque in alias, hæque rursus in alias, donec ad ultimam, quam Specialissimam appellant, perveniatur, post quam non est alia Species sed Individuum. Forma enim ultima in alias formas non distribuitur, sed in Individua. Dicuntur autem ideò Individua, quia neque in Specie, neque in Numero multa dividuntur. Veluti Socrates & hic Albor. Porrò. Genera & Species, quæ primas Substantias, Individua nimirum, consequuntur, secundas Substantias vocant. Ac Plato quidem Genera & Species ante multa. Aristoteles verò post multa, ac in multis, dixit esse. Esto autem Substantia, ex. gr.

nobis proposita dividitorque in Corpus & quod vacat Corpore. Corpus in animatum & inanimatum. Animatum in compos & impos sensus. Compos sensus in Animal ζωοῦν τὸν, id est, (ut quidam vertunt) Plantanimal, & Plantam. Animal in rationis particeps, & rationis expers. Rationis particeps in mortale & immortale. Mortale in Species infimas, Hominé, Equum, Canem, & reliqua animantia. Sunt autem intermedia Genera & Species eadem hypallela vel subalterna, inferiorum quidem Genera, superiorum verò Species. Differentiarum item aliæ quidem dividentes sunt, aliæ verò constituentes. Dividentes quidem, quibus intervenientibus Genera in Species dividuntur. Cujusmodi sunt animatum & inanimatum, sensus compos & sensus impos, rationis particeps & rationis expers, mortale et immortale. Constituentes autem quæ unà cum genere formas constituunt. Substantia enim, siquod inanimum, et impos sensus est, lapidem, sin animatum et sensus compos, animalia, si item animatum et impos sensus sibi adjunxerit, plantam effecerit. Simili modo animal ubi rationis particeps et immortale, Angelum, ubi rationis particeps et mortale hominem: ubi item expers rationis et mortale reliquas animantes, ubi denique immortale et rationis expers assumpserit, scyllam (ut est in fabulis) procrearit de quâ ita cecinit Homerus *Monstrum immortale malumque*. Proprium verò quatuor modis effertur, vel quod omni Speciei convenit, non soli autem, ut bipes homini; vel quod soli quidé sed non omni, ut homini Geometram agere; vel quod soli et omni sed non semper, ut hominem canescere, vel quod et soli et omni et semper inest, ut homini ridendi facultas. Etsi enim non semper ridet, tamen quia natus est ridere, ideò proprium ejus et semper dicitur. Atque hoc solùm prædicatum est quod vicissim retro commeat. Si quid enim homo est, aptum est ad ridendum, et si quid aptum est ad ridendum, homo est. Accidens quoq; duobus modis profertur, et est aliud quidem

separabile,

φείσθω εἰς σῶμα, καὶ ἀσώματον. τὸ σῶμα, εἰς ἔμψυχον, καὶ ἄψυχον. τὸ ἔμψυχον, εἰς αἰσθητικὸν, καὶ ἀναίσθητον. τὸ αἰσθητικὸν, εἰς ζῶον, ζωόφυτον, καὶ φυτόν. τὸ ζῶον, εἰς λογικὸν, καὶ ἄλογον, τὸ λογικὸν, εἰς θνητὸν, καὶ ἀθάνατον. τὸ θνητὸν, εἰς τὰ διδικώτατα, ἀνθρωπον, ἵππον, κύνα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ζώων. εἰσὶ δὲ τὰ ἀναμέσον γένη καὶ εἴδη τὰ αὐτὰ, ὑπάλληλα. ἔστι μὲ ὑπ' αὐτὰ, γένη. ἔστι δὲ πρὸ αὐτῆς, εἴδη. ἔστι δὲ διαφορῶν, αἱ μὲν εἰσι διαιρετικαὶ, αἱ δὲ συναπταί. καὶ διαιρετικαὶ μὲν, καθ' ἃς διαιροῦνται τὰ γένη εἰς τὰ εἴδη, ὡς τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ ἄψυχον. τὸ αἰσθητικὸν, καὶ τὸ ἀναίσθητον. τὸ λογικὸν, καὶ τὸ ἄλογον. τὸ θνητὸν, καὶ τὸ ἀθάνατον. συναπταὶ δὲ, αἱ σωιεζῶσαι εἴδη σωμάτων τῷ γένει, ἢ ἐσία γὰρ περιλαβοῦσα τὸ ἄψυχον καὶ τὸ ἀναίσθητον, τὸν λίθον ἀπεργάσατο. τὸ δὲ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικὸν, τὰ ζῶα. τὸ δὲ ἔμψυχον καὶ τὸ ἀναίσθητον τὰ φυτά. ὁμοίως καὶ τὸ ζῶον, περιλαβὸν τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἀθάνατον, ἢ ἄγγελον ἀπεργάσατο. τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητὸν, ἢ ἄνθρωπον. τὸ ἄλογον καὶ τὸ θνητὸν, τὰ λοιπὰ τῆς ζώων. τὸ ἀθάνατον καὶ τὸ ἄλογον, (κατ' ἐμὲ δοῦον,) ἢ σκύλλαν, περὶ ἧς φησὶν Ὅμηρος, ἀλλ' ἀθάνατον κακὸν ἐστιν. Τὸ ἴδιον πραγματικῶς λέγεται· ἢ ὃ ὅλοις τοῖς εἴδεσι ὑπάρχει, ἢ μόνῳ δὲ, ὡς τὸ δίκαιον τῷ ἀνθρώπῳ· ἢ ὃ μόνῳ μὲν, οὐ παντὶ δὲ, ὡς τὸ γραμματικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ· ἢ ὃ μόνῳ, καὶ παντὶ μὲν ἀεὶ δὲ, ὡς τὸ πολιοῦσθαι ἀνθρωπον· ἢ ὃ καὶ μόνῳ, καὶ παντὶ, καὶ ἀεὶ, ὡς τὸ γελαστικὸν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ γελᾷ, ἀλλὰ πεπουκέναι, ἴδιον καὶ ἀεὶ λέγεται. καὶ ἔστι τὸ ὅτι μόνον τὸ ἀναπαστροφῶν. ἔστι γάρ ὅτιν ἄνθρωπος, γελαστικὸν· καὶ ἔστι γελαστικὸν, ἄνθρωπος. Τὸ συμβεβηκὸς δὲ διττῶς σκοπεῖται. καὶ ἔστι τὸ μὲν χωρι-

σὸν, ὡς τὸ καθῆσθαι καὶ ἴσασι· τὸ δὲ ἀναιρεῖσθαι, ὡς τὸ μέλαν τῷ κόρακι. ὃ δὴ καὶ κατὰ τὸ πεφυκέναι ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν χωριζέσθαι, αὐτῷ μόνῳ τῷ δεκτικῷ.

Τίτλος Γ. Κεφάλαιον α.

Δ ΕΚΑ δὲ καὶ αἱ καταφάσεις ἔσαι, ὁμωνύμως αἱ πᾶσαι ὅσαι λέγονται, ἢ μὲν ὑπὸ μιᾶς τῆς οὐσίας, ὡς τὰ ἀφ' ἑνός· Ὁμώνυμα δέ εἰσιν, ὧν τὸ ὄνομα κοινὸν, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας, ἕτερος. οἷον ζῷον, τό τε ἄνθρωπος καὶ τὸ γεγραμμένον. Συνώνυμα δὲ, ὧν τό, τε ὄνομα, καὶ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος ὁ αὐτὸς. οἷον ἵππος καὶ ἄνθρωπος. εἰ γὰρ ἑκάτερον ἑτέρου λόγον ἔχει, ἀλλ' ὁμώνυμοι ὁ κατὰ τὸ κοινὸν αὐτῷ ὄνομα, ὁ αὐτὸς ὅτι. ζῷα γὰρ καὶ ἀμφότερα, καὶ ἡ τοῦ ζῴου ἔχεται οὐσία, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. Πολυώνυμα δὲ τὰ ἐστὶ μιᾷ ὑποστάσει πολλὰ ἐπιφερόμενα ὀνόματα. οἷον ἀορ, ξίφος, σπάθη. Ἐπερώνυμα δὲ, τὰ μήτε ὀνόματος κεκινουμένα, μήτε πράγματος. οἷον ζῷον, καὶ ἐπιστήμη, ἃ δὴ καὶ ἑτερωνύμως λέγονται, ὧν ἕτερα τρόπῳ καὶ αἱ διαφοραί. ζῴου μὲν αἱ διαφοραὶ, τό τε λογικὸν καὶ ἄλογον, καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον. ἐπιστήμης δὲ, τὸ θεωρητικὸν καὶ τὸ πρακτικόν. εἰσὶ δὲ αἱ τοιαῦται κατηγορίαι, καὶ ἁπλᾶ τινα πράγματα, μήτε ἀλήθειαν μήτε ψεῦδος ἐν τῇ λέξει δηλοῦντα, μόνον δὲ πράγματα σημαίνοντα. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴ σημείων παραλαμβάνουσι, καὶ ὅσοι λέγουσιν. ὧν πρώτη ἡ οὐσία, εἰς ἣν ἀνάγονται πᾶσαι αἱ ἄλλαι.

Κεφάλαιον β.

Οὐσία δὲ πρώτη, τὸ ἄτομον· ἢ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν· οἷον ὁ Πέτρος. ἐπὶ δὲ τῶν δευτέρων

separabile, ut sedere & stare, aliud verò inseparabile, ut nigror in corvo: quod sanè ex eo notatur, quòd natũ est inesse & non inesse, sed in eo solo, quod potest suscipere.

TIT. II. *De Prædicamentis.*

Cap. I. *De Procategoriis seu Antepræd icamentis.*

DEcem verò Prædicamenta quum sint de Omnibus Ens, homonymorum more seu æquivocè, ut loquuntur, dicitur, exceptis iis quæ ab unica substantia velut ea quæ ab uno nominantur. Homonyma autẽ seu æquivoca sunt, quorum nomen solum commune est, definitio autẽ Substantiã explicans ex eo nomine ducta, alia atq; alia. Ut animal, homo, & id quod pictum est Synonyma verò vel univoca quorum & nomen & definitio substantiam explicans ex eo nomine ducta eadem, ut equus et homo. Nam etsi utriusq; alia est, aliaq; definitio, attamen quæ ex cõmuni nomine ducitur eadem est. Nam ambo animalia dicuntur, et animalis definitionem obtinent. Est enim utrumq; Substantia animata, cõpos sensus. Polyonyma autẽ sunt, quæ uni naturæ multa nomina imponũt, ut ensis, gladius, sica: Heteronyma verò quæ neq; in nomine, neq; in re cõmune quid habent. Velut animal & scientia. Quæ sanè dissimilium quoque generum esse dicuntur, quo ũ etiam differentiæ species sunt aliæ atq; aliæ. Animalis enim differentiæ sunt rationis particeps et rationis expers, mortalis eq; et immortale. Scientiæ verò Theoreticum & Practicum. Sunt autẽ hujusmodi Categoriæ simplices quædam res, quæ si dicantur, nec verum nec falsum declarant, solũmodò autem res significant. Eámque ob rem elementorum loco usurpantur, et terminationem invenerunt. Ac inter Categorias quidem istas substantia prima est ad quam reliquæ essentiæ omnes revocantur.

Cap. II. *De Substantia.*

SUbstantia igitur prima Individuum est, eaq; nec de Subjecto ullo dicitur, nec in subjecto ullo inest, ut

Petrus. Nam quoniam Substantiæ aliæ generales aliæ singulares sunt, eáque accidentium est ratio. Generales quidem sive Substantiæ sive Accidentia de Subjecto dicuntur. De singularibus enim dicuntur. Singulares verò, siquidem Substantiæ sint, neque in Subjecto sunt, neque de Subjecto dicuntur: sin Accidentia, de Subjecto quidem non dicuntur, sed in Subjecto insunt: in quopiam enim Subjecto cernuntur. Quemadmodum generale Accidens etiam de Subjecto dicitur. Cum itaque quatuor sint, in Subjecto, non in Subjecto, de Subjecto, non de Subjecto, sex Conjugationes nascuntur. Nam si unum à quatuor adimatur, cæteráque quæ supersunt duplicentur, sex fient. Ac duæ quidem hæ Conjugationes, videlicet in Subjecto, non in Subjecto, de Subjecto, non de Subjecto, minimè constant: reliquæ verò quatuor, quatuor etiam ista universas viz: et singulas Substantias, universáque et singula accidentia efficiunt. Nam hæc Conjugatio de Subjecto et non in Subjecto universas, ista verò, nec de Subjecto nec in Subjecto singulas Substantias absolvit; de Subjecto autem, et in Subjecto, universa Accidentia. In Subjecto et non de Subjecto singularia complet.

Prima igitur Substantia ea est, quæ non inest in Subjecto. Est enim Substantia. Item quæ non dicitur de Subjecto, nam est Singularis. Porrò singularem Substantiam, tanquam ea quæ sub sensum cadit, et primò suscipit ea quæ in Subjecto inesse dicuntur. Aristoteles primam valde propriam et maximè Substantiam appellat: harum autem Species et Genera secundas: magis tamen Species quàm Genera: quoniam propriùs quam Genera ad primam naturam sive Substantiam accedunt. Hæc verò propter Platonem dixit. Primam enim is et maximè Substantiam ideas nominabat, quæ et Genera et Species sunt. Quibus sanè

ideis

ὄσων, τὰ δὲ ὅλα πᾶσι ὄζει, τὰ γ μερικὰ. καὶ ἡ συμβεβηκότων ἀζαώτως. τὰ μὲν καθόλου καθ' ὑποκειμένου, καὶ συμβεβηκότα, καθ' ὑποκειμένου λέγονται. χρὴ γὰρ ἡμᾶς μερικῶν κατηγορεῖν. τὰ γ μερικὰ, εἰ μὴ οὐσία ὄζει, οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ ὄζει, οὔτε καθ' ὑποκειμένου λέγεται. εἰ δὲ συμβεβηκός, καθ' ὑποκειμένου μὲν ἐ λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δ' ὄζει. ἔν τινι γὰρ ὑποκειμένῳ θεωρεῖται· ὥσπερ καὶ τὸ καθόλου συμβεβηκὸς ἐν ὑποκειμένῳ λέγεται, ὥστι πατέρων ὄντων, ἐν ὑποκειμένῳ, ἀκ ἐν ὑποκειμένου, καθ' ὑποκειμένου, ἐ καθ' ὑποκειμένου, ἐξ μέσου τε συζυγίας. τὸ γὰρ παρὰ ἓν τῶν πατέρων ἀπλασιαζόμενον, ἓξ ἀποτελεῖ. καὶ τὰ μὲν δύο ταῦτα, ἀσύστατά ἐστι, τὸ ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ τὸ καθ' ὑποκειμένου, καὶ οὐ καθ' ὑποκειμένου. τὰ γ λοιπὰ τέσσαρα, τὰ τέσσαρα τοῖσι ταῦτα, τήν τε καθόλου, καὶ τῶν μερικῶν ὐσίαν. καὶ τὸ καθόλου συμβεβηκός, καὶ τὸ μερικὸν συμβεβηκός. τὴν μὲν καθόλου ὐσίαν, καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἐκ ἐν ὑποκειμένῳ· ἡ γὰρ μερικὴ, ἔστι καθ' ὑποκειμένου, ἔστι ἐν ὑποκειμένῳ. τὸ καθόλου συμβεβηκὸς, καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἐν ὑποκειμένῳ. τὸ μερικὸν γ, ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ καθ' ὑποκειμένου. πεῖσαι γὰρ ὄζει ἡ πρώτη ὐσία, ἢ μήτε ἐν ὑποκειμένῳ ὄζει (ὐσία γὰρ) ἔστι καθ' ὑποκειμένου λέγεται, μερικὴ γάρ. ἡ γ μερικὴ ὐσία, ὡς αἰθρακὴν καὶ λευκόν τῶν τοιούτων τὰ ἐν ὑποκειμένῳ τρόπος, καὶ κινεῖται, καὶ μᾶλιστα ὐσίαν κέκληκεν ὁ Ἀριστοτέλης. δευτέρας γ ὐσίας, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη φησί, καὶ μᾶλλον τῶν γενῶν τὰ εἴδη. τὸ γὰρ πρόσφυγγον τῷ μᾶλιστα, μᾶλλον ἢ τὸ πορρώτερον. ταῦτα δέ φησι διὰ Πλάτωνα, μᾶλλον ὐσίαν καὶ πρότερα τὰς ἰδέας

λέγοντα, ἃ ὅτι τὰ γένη, καὶ τὰ εἴδη. ἃς δὴ ἰδέας τινὲς ὑφεστᾶσιν, ὡς ὄντας δημιουργικοὺς λόγους τῶν ὄντων ἁπάντων τῶν δημιουργῶν. καὶ τοῦτό ὅτι τὸ λεγόμενον, ὁ καλῶν τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. Ἴδιον δὲ πασῶν τῶν οὐσιῶν, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἀλλ' ἔστι τοῦτο καὶ τῶν διαφορῶν. ὥστε πασῶν μὲν τῶν οὐσιῶν, κατὰ ἴδιον. ἐπὶ μόνου δὲ, ὡς τοῦ καὶ τὸ δίπουν τοῦ ἀνθρώπου. Ἕτερον ἴδιον, τὸ πάντα σωτικῶς ἀεὶ ἀναλόγως. τοῦτο δὲ, ὅτι πασῶν. ἡ δὲ φρονίμη οὐσία ἐν κατὰ πολλῶν κατηγορεῖται, ὅτι μόνων. ὑπάρχει δὲ καὶ τοῦτο καὶ ταῖς διαφοραῖς. σωτικῶς δὲ καὶ αὗται καὶ τῶν μετεχόντων λέγονται. ὥσπερ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἀνθρώπου. ἀνθρωπος δὲ λογικὸς, καὶ λόγῳ χρώμενός ὅτιν. Ἕτερον, ὅτι ἡ οὐσία τόδε τι σημαίνει. ἐπὶ δὲ τῶν διαφορῶν, οὐ τοιοῦτον. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον τόδε τι ἡ ποιὸν ἡ πηλίκον ἡ τῶν ἄλλων τῶν κατηγορουμένων. Ἕτερον, ὅτι ἡ οὐσία οὐκ ἐναντία. ἐπὶ δὲ τῶν διαφορῶν, ἔστι τινὰ καὶ ἐναντία. ἡ γὰρ ἥμερος τῇ ἀγρίᾳ ἐναντία. Ἕτερον, ὅτι ἡ οὐσία οὐ δέχεται μᾶλλον καὶ ἧττον. οὐ γὰρ ἡ οὐσία οὐσίας μᾶλλον οὐσία. λέγω δὲ οἷον ἄνθρωπος ἀνθρώπου οὐ μᾶλλον ἄνθρωπος. καὶ τὸ ἀληθὲς δὲ μὴ δέχεσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον. ἐπὶ γὰρ τῶν οὐσιῶν, ὅτε μὲν ἀληθῆ τὸν ὁρισμὸν λέγομεν, ὅτε δὲ ψευδῆ. οἷον ἐὰν τὸν τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμὸν ἐπὶ τινος εἴπωμεν, ἀληθῆ λέγομεν. ἐὰν δὲ ἐπὶ ἵππου, ψευδῆ. ὥστε καὶ τὸ ἀληθὲς δέχεσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐπὶ τῶν οὐσιῶν ἐστιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν κωλύει λέγειν. οἷον τὸ χρῶμα ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τόδε τι χρῶμα ἐστίν. ὥστε καὶ τοῦτο ἐπὶ τῶν οὐσιῶν ἐστιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐκ ἔστιν. ἐὰν γὰρ εἴπωμεν, ὅτι τόδε τι ποσὸν ἢ τόδε τι ποιὸν ἐστὶν ἡ τῶν ἄλλων τινὸς, ψευδῆ ἐροῦμεν. ἔστι δὲ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεσθαι ἐπὶ τῶν οὐσιῶν. οὐ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ὁ Σωκράτης μᾶλλον ἄνθρωπος ἐστὶν ἢ ὁ ἵππος, οὐδὲ ἄλλο τῶν οὐκ ἐπὶ οὐσιῶν. ἔστι δὲ καὶ τὸ ἀληθὲς δέχεσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον. ἐὰν γὰρ εἴπωμεν, ὅτι ἀληθῆ μᾶλλον εἶπεν ὁ εἰπὼν, ὅτι ἡ γῆ κάτω φέρεται, ἢ ὁ εἰπὼν, ὅτι ὁ ἀὴρ κάτω φέρεται, ἀληθῆ ἂν εἴποιμεν. ἔστι δὲ καὶ τὸ ψεῦδος δέχεσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον. ἐὰν γὰρ εἴπωμεν, ὅτι ψευδ

ideis quidam succurrere student tanquã sint effectrices rationis eorum quæ sunt apud summũ rerũ omniũ Opificẽ. Unde illud sermone tritũ est. (Quæ nõ sunt tanquã sint appellat,) cùm de Platone loquuntur. Omniũ Porrò Substantiarum proprium est in Subjecto nõ esse, sed hoc in differentiis etiã intelligitur. Ex quo cõsequitur, ut hoc omniũ Substantiarũ proprium sit, et non solarum, veluti bipes hominis. Alterũ propriũ est, ut omnia ex ipsis univocè dicantur; Id verò neq; omnibus attribuitur (prima namq; Substantia de nullo dicitur Subjecto) neq; solis. Ineſt enim quoq; differentiis. Nam et ipsæ de iis in quorũ communione veniunt univocè Synonymorúmq; more dicuntur. Ut rationis particeps de Homine, Homo enĩ est, rationis particeps, et ratione utitur. Tertiũ proprium est, qd Substantia hoc aliquid significat; Non enim quale aliquid ut accidẽtia: Veruntamẽ non omnibus Substantiis hoc convenit. Secũdæ namq; Substantiæ, quale aliquid potiùs significant, quã hoc aliquid Plato namq; voluit et ipsas hoc aliquid significare: propterea qd eas per se constare, et ante cæteras esse arbitrabatur. Arist. verò censet eas quale aliquid in se continere. Ait enim genera vel posteriora vel nihil esse. Jam hoc etiam Substantiæ proprium est, ut nihil ipsis sit contrarium. Sed hoc non solis Substantiis convenit. Nã in quantitatibus hoc idẽ cernitur. Rei enim duorũ cubitorum aut trium nihil contrarium est, neq; decem, neq; cuiquã rei generis eiusdem. Sed hoc est Substantiæ proprium maximè, qd una eademq; cùm sit numero, vim habeat accipiendi contraria. Unus enim idemq; homo aliàs ægrotat, aliàs valet, unáque atq; eadem anima est quandoq; bona, quandoq; verò mala. At arbitraretur quisquam contraria accipere & orationem posse & opinionem. Videtur enim eadem vera & falsa Oratio, ut si vera est Oratio sedere aliquem cùm is surrexerit hæc ipsa Oratio falsa erit atque etiam Opinio. Attamen magna est in his dissimilitudo, quoniam Oratio & Opinio

Opinio manent, ipsæ quidem immobiles ex omni parte, sed ea re, quæ subjecta est, immutatâ, in eis contraria nasci videntur. Quare proprium substantiæ præter cætera summa genera est, ut cum unum & idem numero maneat, immutatione sui vim habeat suscipiendi contraria.

Cap. III. *De Quantitate.*

QUantitatum autem alia quidem est continuata, alia verò disjuncta. Ac disjuncta quidem est, ut Numerus atque Oratio: Continuata verò, ut linea, superficies seu extremitas, Corpus, Locus, & Tempus. Esse autem & Orationem quantitatem ex hoc liquet, quod ea syllaba brevi longaque metimur. Præterea ex alia divisione, quantorum quædam ex partibus constant, quæ habent situm inter se, aliud ex iis quæ non habent. Prioris generis sunt Linea, Superficies seu Extremitas, Corpus, Locus. Posterioris verò numerus, Oratio, & Tempus. Et hæc propriè quanta sunt, ex quibus continuata infinitam divisionem suscipiunt: præterea disjuncta habent multa & pauca. Continuata verò magna & parva. Dicitur autem res multùm alba, sed album quantitas non est, verum ita formâ quadam loquendi per abusionem dicitur, propter locum. Longam quoque actionem dicimus temporis causâ, quæ quantitates sunt. Est autem quantitatis maximè proprium, æquale & inæquale: quod sanè tam in continuatâ quàm in disjunctâ cernitur.

Cap. IV. *De his quæ cum aliquo conferuntur.*

RElata verò sunt, quæcunque hoc ipsum quod sunt, aliorum esse dicuntur. Et hoc Platonis sententiâ. Aristotelis autem quorum natura eadem est ex ad aliquid aliquo modo sunt affecta. Ex priore enim definitione difficilè est omnem Substantiam effugere quo minùs

γὰρ ἡ ἰδέα μεταβάλλει εἰς τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τῷ σχήματι μεταβάλλοντος, ταῦτα δοκοῦσι τὰς μεταβολὰς λαμβάνειν. σχέσεως δὲ καὶ τοῦ κεῖσθαι καὶ ἕξεως μεταβολή. ὡς ἔστιν ἴδιον οὐσίας ἀρχὰς τὰς λεγομένας κατηγορίας, ταυτὸν καὶ ἓν τῷ ἀριθμῷ, καὶ τὴν αὐτὴ μεταβολὴν δεκτικὴν τῶν ἐναντίων εἶναι.

Κεφάλαιον γ.

Τῶν δὲ ποσῶν τὸ μέν ἐστι συνεχές, τὸ δὲ διωρισμένον. διωρισμένα μέν, ἀριθμὸς καὶ λόγος· συνεχῆ δέ, γραμμή, ἐπιφάνεια, σῶμα, τοπός, καὶ χρόνος. ὅπερ καὶ ὁ λόγος ποσόν, μαρτυρεῖ τὸ καταμετρεῖσθαι τοῦτον βραχείᾳ καὶ μακρᾷ συλλαβῇ. κατ' ἐπιδιαίρεσιν δὲ πάλιν τὰ ποσά, τὰ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων τῶν μερῶν πρὸς ἄλληλα ἐστὶ καὶ συνέχειαν ῥεῖκτικά· τὰ δὲ καὶ τὰ μὲν ἔχοντα ἐν τοῖς μέρεσι τὴν θέσιν, εἰσὶν γραμμή, καὶ ἐπιφάνεια, σῶμα, καὶ τόπος· τὰ δὲ μὴ ἔχοντα, ἀριθμός, καὶ λόγος, καὶ χρόνος. καὶ ταῦτα μέν εἰσι τὰ κυρίως ποσά. ὧν δὴ τὰ συνεχῆ, καὶ εἰς ἄπειρα διαιρετά εἰσι. καὶ τὰ μὲν διωρισμένα, ἔχει τὸ πολύ, καὶ τὸ ὀλίγον. τὰ δὲ ῥεῖκτικά, τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. λέγεται δὲ καὶ τὸ πολὺ λάκκος, ἀλλ' οὐκ ἔστι ποσὸν τὸ λάκκος, ἀλλὰ καταχρηστικῶς διὰ τὸν τόπον. καὶ μακρὰ ὁδός, διὰ τὸν χρόνον, ποσά ὄντα. ἔστι δὲ καὶ τῶν ποσῶν ἴδιον, τὸ ἴσον τε καὶ ἄνισον. ὃ δὴ καὶ ἐπὶ συνεχῶν, καὶ ἐπὶ διωρισμένων ὀρθόν.

Κεφάλαιον δ.

Πρός τι δ' ἐστὶν, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστί, ἑτέρων ἐστὶ λέγεται καὶ Πλάτωνα. καὶ δὲ Ἀριστοτέλης, οἷς τὸ ἐστὶ ταυτὸν θεὶς τῷ πρός τι πῶς ἔχειν. ἐν γὰρ τῷ περὶ ὁρισμῶν,

ὁεισμῶ, δυσχερὲς ὃτι πᾶσαν ὑσίαν ἐκφωνῆν τὰ πρὸς τι· ἐκ γὰρ τῶν ἐπιστήμων, πᾶσα ὑσία σημῆ τὸ πρός τι ὑποκαιρίζεται. σημῆ γὰρ κεφαλὴ, σημῆ μὲν καθόλε, κεφαλῶν, σημῆ δὲ, μερικῶν, ὡς ἀνθρώπε, καὶ Σωκράτες, ὃς καὶ τὸν ἀνθρωπον λέγεται. καὶ σημῆ μὲν καθόλε ὅλων, σημῆ δὲ, μερῶν, ὡς ὁ ἀνθρωπος, καὶ ἡ αὐτῦ χεὶρ ἡ καθόλε, καὶ ὁ Σωκράτης, καὶ ἡ χεὶρ ἀυτῦ, ἥτις καὶ τὸν χεῖρ λέγεται. ὅτι δὲ σημῆ ἄλλων ὢν ἐισάγονται τὰ πρός τι χρὴ τὸν ὁεισμὸν τὸν, ὅσα αὐτὰ ἄνευ ὄντι, ἑτέρων ἐῆ λέγεται. ὅτε γὰρ ὁ τις ἀνθρωπος, τινὸς τὶς ἀνθρωπος λέγεται, ὅτε ἡ τὶς χεὶρ, τινὸς τὶς χεὶρ λέγεται· (καθόλε μὲν γὰρ τῶν ἀλλ' ὑσῶν ὁ καθόλε ἀνθρωπος, ἀνθρωπος τινός. ἡ δὲ καθόλε χεὶρ, ἐπὶ τὸ τὶς αὖ αὐτὴ λεγόμενη, ὑδὲ γὰρ μερικὴ ὄντι, ἵνα ἔχοι τὸ τὶς, κινδυνεύει ἐῆ) ὑπὸ τὰ πρός τι. ἡ γὰρ χεὶρ τινὸς χεὶρ. καὶ ταῦτα μὲν ἂν ὑμῶς ἔχοι ὁ περὶ τοῦ ὁεισμὸς τῦ πρός τι. εἰ δ' ἔστι τὰ πρός τι, ὃις τὸ ἐῆ ταῦτὸ ὄντι τῷ πρός τι πῶς ἔχειν, δῆλον ὡς ὁ εἰδὼς τῦ χαίρειν, γένηται καὶ τὴν χεὶρ αὖτε, ὡς ἀνθρώπε· ἀλλ' ὐκ ἐξ ἀνάγκης τῦτο. δύναται γὰρ τις κεκαλυμμένου ὄντος τῦ παντὸς σώματος, εἰδέναι τὸ χαίρειν. καὶ ὁ εἰδὼς ὑπῆζον, εἴσεται καὶ τὴν ὑπῆζον. εἰ δ' ἀοριστως ἐλαφρὸν ὑπῆζον, ἐσχασμὸς τῦτο, καὶ ὐκ ἐπιστήμη. ὑδενὸς γὰρ μᾶλλον, εἰ ἔτυχεν ἄλλε τινός. καὶ ὁ εἰδὼς καλλίον, εἰδὴ καὶ ὁ καλλίον. εἰ δὲ χαίρεντός τινος ἀοριστως, ὐκ ἐπιστήμη τῦτο. ἐ γὰρ εἰ ἔτυχε χαίρεν αὐτῷ.

Κεφάλαιον ε.

ΠΟΙότης δέ ἐστι καθ' ἣν ποιοί τινες λέγονται. συχνότεραι δὲ εἰς καταφάσεις οἱ ποιοὶ, ἢ αἱ ποιότητες. ἔστι δὲ ἕξις, καὶ διάθεσις. ἕξις μὲν, ὡς αἱ ἐπιστήμαι καὶ αἱ ἀρεταί.

minùs sit relatio. Ex secunda autem omnis substantia à relatione separatur. Cùm enī omnes Substantiæ vel generales vel singulares sint, ut homo & Socrates, qui etiā quidam homo dicitur, aliæq; rursus vel totius vel partiū rationem obtineant, ut homo & ipsius manus, ea sc. quæ est Species, & Socrates et ipsius manus, quæ & quædam manus dicitur, estq; individuum: aliæ quidem Substantiæ non statuuntur esse relata, ex definitione dicente, quæcunque hoc ipsum qd sunt aliorum esse dicuntur; neq; enim quidam homo, cujusdam quidā homo neq; quædam manus cujusdam quædam manus, qd nugatorium foret, sed neque universus homo cujusdam homo dicitur, in universa autem manu, quoniam ab ea illud *Quædā* detractū est, (neq; enim universa est, ubi illud *Quædam* habuerit adjunctum) periculum est ne sub relationem subjecta esse videatur. Est enim manus cujusdam manus. Atque hæc quidem ita se habebunt, si prior definitio hujus generis qd pertractamus, valeat. Quod si posterior definitio magis idonea videatur esse; nempe relata sunt, quorum natura eadem est, ex quo aliquid aliquo modo sunt affecta, perspicuum est, qd is qui scit manum, sciet etiam cujus ea manus sit, nempè hominis: secus enim hoc necessarium non est: Potest enim quis, etiamsi totum tegatur Corpus, noviſſe manum. Qui item majus scit, quo majus sit, cognitum atque perspectum habebit, sin verò majus minoti indefinitè fuerit cognitum, non scientia illa erit quidem sed conjectura. Nihilo enim, si res ita ferat, alio tali majus fuerit. Quique id quod melius cognovit, quo melius sit itidem novit. Si verò non definitè noverit, illud aliquo priore melius esse, hoc non erit Scientia. Eo nihil si res ita ferat deterius est.

Cap. V. *De Qualitate.*

QUalitas est, ex quâ aliqui quales dicuntur. Longè verò facilius quales quā qualitates sub cognitionē cadunt; est autem habitus atq; affectio. Habitus quidē

us

ut ſciẽtiæ atq; virtutes. affectio ſeu diſpoſitio, ut ſanitas et morbus. Quæ autẽ difficulter mutari poſſunt, et permanentiora ſunt, habitus dicuntur: quæ verò facilè immutari, celeritérq; evelli poſſunt ac diſtrahi, affectiones nuncupantur. Vis quoq; naturalis et imbecillitas, ut durities et mollities, ſalubre & morbidum corpus. Etenim ſalubre dicitur, qd benè valendi facultatem, morbidum verò qd ejuſdem imbecillitatem obtinet. Ex quo genere alios ad currendum, alios ad cæſtibus contundendũ, idq; ex vi non ex habitu aptos eſſe dicimus, eos viz. tantũ qui poſſunt currere et cæſtibus contundere, non qui jam illas functiones obeunt. Perpeſſio item et patibilis qualitas. Perpeſſio quidem id eſt, qd opportunè accidit, et facilè mutatur. Patibilis autẽ qualitas id eſt, quod à quibuſdã corporeis ſymptomatis ſivè perpeſſionibus difficulter mobilibus proficiſcitur, ac ſæpe per tempus vitæ permanet, quoniã à perpeſſione quidẽ quales non dicimur (neq; enĩ qui pudore ſuffuſus eſt, ob eam cauſã qd erubuerit, rubicundus vocatur, nec qui metu expalluit, pallidus) ſed à patibili qualitate quales denominamur: ut iracundus et manſuetus non is dicitur, qui ex aliqua cõmotione quæ temerè caſúq; incidit, irã percitus, aut qui metu perculſus placatus eſt, ſed qui hujuſmodi perpeſſione per omne vitæ tẽpus laborat. Quarta autẽ qualitatis ſpecies eſt figura et forma. Ac figura quidem in rebus inanimatis, quẽadmodũ Euripides figuras domorũ dixit. (*Cui figuræ ædiũ*) Forma in animatis ſpectatur. Homo enĩ formoſus dicitur. Quales autẽ ex qualitatibus denominativè, moreq; paronymorũ dicũtur. Veruntamẽ interdũ etiã non denominativè, ſed mutato nomine, ut quando à virtute bonus quis appellatur. Denominativa autẽ, vel ſi mavis paronyma ſunt quæ ab aliquo caſu differunt. Caſus autẽ eſt vocabuli finis, ut grãmatica, grãmaticus Sæpenumero autẽ fieri poſſit, ut quale etiã æquivocè, et homonymi nominis inſtar à qualitatibus dicatur, ut à grãmaticâ mulier grammatica. Quædam etiã quia à qualitatibus ipſis nomina indita nulla ſunt,

ab

ἀρεταί. διάθεσις, ὡς ὑγίεια καὶ νόσος. τὰ δὲ δυσκίνητα, καὶ πολυχρονιώτερα, ἕξεις. τὰ δὲ μιταβλητα, καὶ ὀλιγοχρονιώτερα, διαθέσεις. Δυνάμεις δὲ, καὶ ἀδυναμία, σκληρότης, καὶ μαλακότης· καὶ ὑγιεινὸν, καὶ νοσερὸν σῶμα. δύναμιν δὲ ἔχει τῷ ὑγιαίνειν. καὶ ἀδυναμία τῷ αὐτῷ τούτῳ τὸ νοσερόν. καθ' ὧν δὲ λεγομένων καὶ πυκτικοὺς τοὺς ἀπ' ἀμφοῖν λέγομεν, ἃ τοὺς ἀπ' ἕξιν, τοὺς δυναμένους μόνον διανοῆσαι καὶ πυκτίσειν, ἃ τοὺς ἐνεργοῦντας κατ' αὐτάς. Πάθος, καὶ παθητικὴ ποιότης. πάθος μέν, τὸ εἰς καιρὸν συμβαῖνον καὶ μιταβολον· παθητικὴ δὲ ποιότης, τὸ ὑπὸ τινων σωματικῶν συμπτωμάτων, ἢ παθῶν δυσκινήτων συμβαίνον, καὶ διὰ βίου πολλάκις παραμένον. ὅτι ὑπὸ μὲν τῶν παθους ἃ λεγόμεθα ποιοί. οὐδὲ γὰρ εἴτις αἰσχυνθείς, ἠρυθριάσεν, ἐρυθρίας καλεῖται. οὐδ' εἴτις διὰ φόβον ὠχριᾷ, ὠχρὸς καλεῖται. ὑπὸ δὲ τῆς παθητικῆς ποιότητος παρονομαζόμεθα, οἷον ὀργίλος, ἢ θρασύς, οὐχ ὁ διά τι πάθος χωρικῶς ὀργισθείς, ἢ ὁ διὰ φόβον θρασυνθείς, ἀλλ' ὁ διόλου ἔχων τὸ πάθος. Τέταρτον δὲ διάθεσις ποιότητος, γήρας τι, καὶ νεότης· καὶ γήρας μέν ἐστιν ἐπὶ πᾶν ἀφύλλον. ᾧ γήρας οἶκον, φησὶν Εὐριπίδης. νεότης δὲ, ἐπὶ πᾶν ἐμφύλλον· ἀνθρώπου γὰρ ἀνθρώπου λέγεται παρωνύμως δὲ αἱ ποιοὶ οὐ περὶ ποιοτήτων λέγονται, πλὴν καὶ ποτὲ ἑτερωνύμως, ὡς ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπουδαῖος παρώνυμα δέ ἐστιν, ὅσα ὑπό τινος εἰσὶ διαφέροντα τῇ πάσει. πάσις δὲ ἐστι, τὸ τέλος τῆς λέξεως. οἷον γραμματικὴ, γραμματικὸς· πολλάκις δὲ καὶ ὁμωνύμως ἐκ τῆς ποιοτήτων ῥηθείη ἂν τὸ ποιόν. ὡς ὑπὸ τῆς γραμματικῆς, γραμματικὴ γνώμη. ἐπ' ἐνίων δέ, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ποιότητος ὀνόματα, ὐκ ἐνδέχεται παρωνύμως

ἀπ' αὐτῆς λέγεσθαι. πυκτικὸς γὰρ καὶ θερμικός, ὁ κατὰ δύναμιν φυσικὴν λεγόμενος, ἀπ' ἐνεργείας ποιότητος παρωνύμως λέγεται. οὐ γὰρ κεῖται ὄνομα ταῖς δυνάμεσι ταύταις. εἰ γὰρ ἔμελεν πυκτικὴ καὶ θερμική, ἐπιστῆμαι καὶ δυνάμεις αὗται εἰσί. κατὰ γὰρ τὰς ἐπιστήμας ταύτας λέγονται πυκτικοὶ καὶ θερμικοί, ἔχ ὅτι κατὰ δύναμιν φυσικὴν, ἀλλ' ὅτι κατὰ διάθεσιν. ἀπὸ γὰρ τῆς πυκτικῆς ἐπιστήμης, πυκτικὸς ὁ διακείμενος λέγεται. ἐ μὴν δὲ ὁ κατὰ δύναμιν, ὃς δύναται πυκτεύειν, ἐ μὴν δέ ποτε ἐπύκτευσεν, οὐ ποτὲ καὶ πυκτεύσει. σημαίνομεν δὲ καὶ διὰ τῶν παθητικῶν ποιοτήτων, ὅταί μὴ γένονται διὰ πάθος· (οἷς λάλος τις καὶ μελαγχολία) καὶ αἱ, κατὰ ταύτας ἄλλαι, αἱ δ' αὐταὶ πάθος ἐμποιοῦσι τῇ αἰσθήσει, οἷς γλυκύτης καὶ ψυχρότης. ἔστι δὲ καὶ τῶν ποιοτήτων, ἃ μᾶλλον τῶν ποιῶν ἴδιον, τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον λέγεσθαι.

Κεφάλαιον ε.

Ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐναντιότητα. τὸ γὰρ θερμαίνειν, τῷ ψύχειν ἐναντίον. καὶ τὸ θερμαίνεσθαι, τῷ ψύχεσθαι. ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἧττον γὰρ καὶ μᾶλλον θερμαίνει. καὶ ἧττον καὶ μᾶλλον ψύχει· καὶ λυπεῖ καὶ ἥδεται· καὶ λυπεῖ καὶ ἥδεται.

Κεφάλαιον ζ.

Τὸ δὲ κεῖσθαι παρωνύμως ἀπὸ τῆς θέσεων λέγεται. θέσις δέ ἐστι, καὶ ἡ τάσις καὶ ἡ καθήδρα καὶ ἡ ἀνάκλισις. ὥστε καὶ τὸ ἵστασθαι, καὶ τὸ καθίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνακλίνεσθαι, ὑπὸ τὸ κεῖσθαι ἀναχθήσονται.

Κεφ.

ab eis denominativè paronymorúmve more dici nequeunt. Nam qui Pyctícus & Dromícus Græcis dicitur, à naturali facultate ſeu vi innatâ ſic nominatur, nec ab ulla qualitate denominativè dicitur. Neque enim nomina his facultatibus naturalibus impoſita ſunt. Si enim pyctica & dromica in Græca lingua inveniréntur, ſcientiæ & non facultates eſſent. Cæterum ex his Scientiis pyctici & dromici dicerentur, non quidem ex vi inſitâ ſed ex affectione. Nam à pyctica Scientia pyctícus appellatur is qui ſic affectus eſt, non autem qui naturali facultate præditus, qui poteſt quidem cæſtibus certare, ſed nunquam certavit, vel etiam aliquando poſſit certare. Notandum autem & de patibilibus qualitatibus quod aliæ quidem ex perpeſſione naſcuntur, ut albor & nigror, quæque & aliæ ſunt ejuſdem generis, aliæ verò ipſæ in ſenſibus commotionem quandam & perpeſſionem exuſcitant. Veluti dulcedo & frigiditas. Poſtremò autem qualitatibus, aut potiùs qualibus proprium eſt, ſimile & diſſimile dici.

Cap. VI. De *Facere & Pati.*

FAcere autem & Pati quoque contrarietatem recipiunt. Nam id quod calefacit ei quod refrigerat contrarium eſt. Id item quod caleſcit ei quod frigeſit. Magis præterea & minùs ſuſcipiunt. Etenim minus & magis quid calefacit, & minus & magis refrigeratur. Item dolore afficit & voluptate perfundit, doloréque afficitur, & voluptate perfunditur.

Cap. VII. De *Situm eſſe.*

SItum eſſe denominativè à Situ dicitur. Eſt autem Situs & Statio & Seſſio & Accubatio. Itaque ſtare etiam & ſedere & accumbere ſub Situm eſſe ſubjiciuntur.

Cap. VIII. *De Habere.*

HAbere autem est ut armatum & calceatum esse. Sed & multis aliis modis dicitur. Aut enim qualitatem habere quispiam dicitur, ut bonam valetudinem & grammaticam: aut quantitatem, ut magnitudinem trium cubitorum. Aut ea quæ ad corpus pertinent, ut habere vestem. Aut in parte, ut in digito annulum. Aut tanquam partem, ut manum habere. Aut ut possessionem, ut domum & agrum habere. Dicimur etiam uxorem habere. Denique dictum est à Poeta, Illi verò custodiam habebant. Et ubi, ut in Lycæo. Quando, ut anno superiore, hodie, cras & similia.

Cap. IX. De *Oppositis.*

OPposita autem quadrifariam dicuntur. Aut ut Relata, Opponitur enim majus minori. Aut sicut contraria, ut bonum malo. Aut ut privatio & habitus, ut cœcitati visus, et scientiæ ignorantia. Aut ut affirmatio & negatio: ut Socrates sedet, Socrates non sedet. Cúmque prima tria genera verum & falsum non distinguant, quartum quod est affirmatio & negatio, verum & falsum distinguere solet. Etenim tu ne die mihi in relatis majus est, minus est. Hæc namque affirmationes sunt, nec absolutè et simpliciter relata, sed majus, minus, quod neque verum neque falsum significat. Similis quoque ratio cernitur in bono & malo, privatione & habitu, quorum hoc absolute verum non est, & illud falsum, quemadmodum in affirmatione & negatione liquido apparet. Nam ipsa per seipsa prolata, neque verum continent neque falsum: Etsi dicatur bonus, malus. Si verò quis illud] est] addat, inquiens hoc vivens est, hoc mortuum est: vel itque unum verum esse et alterum falsum, sciat is illud evenire posse fortassis, si Socrates sit, quod si verò Socrates non sit, tum neutrum fore verum. Cæterùm

in

Κεφάλαιον ιι.

Ἔχειν δέ ὅτι, ἁπλίζεται τὸ ὑποδεδέσθαι, καὶ ὁπλίσθαι καὶ ἄλλως πως λέγεται πρότασις. ἡ μὲν γὰρ ποιότης, οἷς ὑγίεια ἔχει, καὶ χρωματικὴν ἔχει. ἡ δὲ ποσότης, τρίπηχυ μέγεθος ἔχει. ἡ δὲ τὰ ἐκτὸς τοῦ σώματος, οἷον ἱμάτιον ἔχει. ἡ δὲ ἐν μορίῳ, οἷον δακτύλιον ἔχει. ἡ δὲ μέρος, οἷον χεῖρα ἔχει. ἡ δὲ ἐν ἀγγείῳ, οἷον ὁ κύαθος οἶνον ἔχει. ἡ δὲ κτῆμα, οἷον ἔχει οἰκίαν. λέγομεν δὲ καὶ γυναῖκα ἔχειν. καὶ οἱ δ' ἔνοχον φυλακῇ, παρὰ τὴν πτῶσιν. Τὸ δὲ κεῖσθαι, οἷον ἐν Λυκείῳ, ἐν ἀγορᾷ. Τὸ δὲ πάντα, οἷον πέρυσι, σήμερον, αὔριον, καὶ τὰ παραπλήσια.

Κεφάλαιον θ.

Τὰ δὲ ἀντικείμενα τετραχῶς λέγονται· ἢ ὡς τὰ ἕξις πρὸς στέρησιν, ἢ ἀντίκειται δὲ τὸ μᾶλλον τῷ ἐλάττονι. ἢ ὡς τὰ ἐναντία, ὡς τὸ ἀγαθὸν, τῷ κακῷ. ἢ ὡς καὶ ἔρησις καὶ ἔξις, ὡς τυφλότης ὄψις, καὶ ἀπιστία πίστις. ἢ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις, ὡς Σωκράτης καθῆται, Σωκράτης οὐ καθῆται, καὶ πᾶν ἄλλων μὴ διαιρέτων τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ἡ κατάφασις καὶ ἀπόφασις διαιρεῖ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. μὴ γάρ μοι λέγε ὅτι πᾶν πρὸς τι, μᾶλλον ὄντι, ἐλαττόν ὄντι. ταῦτα γὰρ καταφάσεις εἰσὶ, καὶ οὐχ ἁπλῶς πρός τι. ἀλλὰ μᾶλλον, ἐλαττον, ὅταν ἔτι ἀληθὲς ᾖ λοιδ, ἔτι ψεῦδος. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, καὶ τῶν στερήσεως καὶ τῶν ἕξεως. ὁ τὸ μὲν ἀληθὲς ἁπλῶς ὄζι, τὸ δὲ ψεῦδος, ὡζ τὸν ὅτι τῶν καταφάσεως καὶ τῶν ἀποφάσεως. αὐτὰ γὰρ καθ' αὐτὰ ἔτι ἀληθὲς ἔτε ψεῦδος ἐνχζι λεγόμενα ἁπλῶς. οἷον ἀγαθὸς, κακός. εἰ δέ τις συστίθησι τὸ ὄζι, λέγων

ζων ὅτι ὁ ἄνθρωπός ὅτιν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀξιοῖ τὸ μὲν εἶναι ἀληθὲς, τὸ δὲ ψεῦδος, ἀλλ' ἴσως ὅτι ὁ μὲν ὄντως τὸν Σωκράτους τυχὸν, συμβαίνει τοῦτο· ὁ μὲν ὄντως, ἀληθέστερον ἀληθές. ἐν δὲ τῇ καταφάσει, καὶ τῇ ἀποφάσει, καθ' ὅτι ὄντως, καὶ ὅτι μὴ ὄντως ἀεὶ οὐ λεχθήσεται, τὸ μὲν, ἀληθὲς ὅτι, τὸ δὲ ψεῦδος· οἷον Σωκράτης ζῇ, Σωκράτης οὐ ζῇ· ἢ Σωκράτης λέγει, Σωκράτης οὐ λέγει. καὶ ὅτι ὄντως καὶ μὴ ὄντως τὸ μὲν ἀληθὲς, τὸ δὲ ψεῦδος.

Κεφάλαιον ι.

Τὸ πρότερον τεταχῶς λέγεται. τὸ καθ' χρόνον, καθὸ καὶ πρεσβύτερον. τὸ μὴ ἀντιστρέφον καθ' τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. τὸ γὰρ ἓν, τῶν δύο πρότερον καὶ δύο ὄντων, ἓν ὅτιν. ἑνὸς δὲ, ὁ δύο. τεττάρων, τῇ τάξει, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν ἔχει. τὰ γὰρ στοιχεῖα πρότερα τῶν διαγραμμάτων. καὶ τῶν ἀντιστρεφόντων καθ' τὸ εἶναι ἀκολούθησιν, τὸ αὐτὸν θατέρῳ τοῦ εἶναι, πρότερον. εἰ γὰρ ἄνθρωπος ἔστιν ὁ αὐτῷ λόγος ὅπερ καθ' ὃν ἄνθρωπος, ἀληθὴς· καὶ εἰ ὁ λόγος ἀληθὴς ὅτι, καθ' ὃν ἐκεῖνος. ὅμως δὲ ὁ καθόλου λόγος, εἶπε τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας, καὶ οὐχ ὁ λόγος τῷ πράγματι. ὁμοίως δὲ τούτων ὄντων πρότερα, καὶ τὰ ὕστερα λέγω.

Κεφάλαιον ια.

Τὰ δὲ ἅμα τοιχῶς λέγονται. ἢ ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ἢ ὅσα ἀντιστρέφει κατὰ τὸ εἶναι ἀκολούθησιν, καθάπερ καὶ τὸ θατέρῳ αὐτὸν θατέρῳ τοῦ εἶναι ἐστίν. οἷον ἅμα ἐστὶ τὰ διπλάσια καὶ τὰ ἡμίσεα. διπλάσια γὰρ ὄντα, ἅμα ἐστὶ καὶ ἡμίσεα, διπλάσιον. καὶ δὲ πρότερον δὲ καὶ ὕστερον αὐτὸν τοῦ εἶναι. καὶ ὅτα ἐστὶν ἀντιστρεπτικὰ ἐν τῷ αὐτῷ γένει. ἅμα γὰρ ἐν τῷ ζῴῳ τέμνεται τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. κανὼν γάρ ἐστιν ὁ λέγων, ὅσα τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, θάτερον τὸ κοινῶς κατηγορούμενον, ἐκ τοῦ γένους.

Κεφ.

in affirmatione & negatione, sive id de quo vera fiunt sit, sive non sit, unum quidem verum, alterum autem falsum existit. Veluti Socrates vivit, Socrates non vivit, & Socrates loquitur & Socrates non loquitur: sive sit, sive non sit Socrates, verum unum est & falsum alterum.

Cap. X. De *Modis Prioris & Posterioris.*

PRius quatuor modis dicitur. Primò, tempore, ex quo aliud alio antiquius est. Altero, quod non reciprocatur in consecutione quæ quid esse demonstrat. Sic unum est duobus prius. Nam si duo sint continuò sequitur unum esse. Unum autem si sit, duo quoque sint, non est necesse. Tertiò, ordine, id quod in scientiis videmus elementa priora sunt ordine Diagrammatis. Præterea id quoque, ex eorum numero quo reciprocatur in consecutione quæ quid esse demonstrat, quod causa est, cur sit alterum, prius dicitur. Nam si homo sedeat, vera erit Oratio sedere hominem. Et si vera est Oratio, sedet ille. Atque ille qui sedet causa est cur Oratio vera sit. Oratio autem vera minimè causa est cur res sit. Quæ sanè priora cùm sint, altera simul posteriora dicuntur.

Cap. XI. *De Simul.*

RES Simul esse tribus modis dicuntur, vel quorum ortus eodem est tempore, vel quæ vicissim reciprocè commeant in consecutione quæ quid esse demonstrat, neutrum tamen causa est cur sit alterum. Adhæc simul dicuntur quæcunque inter se ex ejusdem generis divisione respondent. Nam simul id quod rationis particeps, & quod rationis expers est, ex animalis divisione respondent. Regula enim quædam est, quâ dicitur in quibus prius quid est ac posterius, id quod de iis communiter dicitur genus esse nullo modo potest.

Cap. XII.

Cap. XII. *De ſex Formis Motus.*

MOtus autem Species ſex ſunt, Ortus, Interitus, Acceſſio, Deceſſio, Commutatio et loci Mutatio. Ac Ortus quidem & Interitus Subſtantiæ, Acceſſio et Deceſſio quantitatis. Commutatio qualitatis eſt. Loci verò mutatio ad Ubi pertinet. Porrò Acceſſio et Commutatio idem eſſe videtur, attamen non eſt. Quadratum enim, ſi ei gnomon circumjiciatur, creſcit illud quidem, non eſt autem commutatum, ſed etiamnum manet Quadratum.

Titulus Tertius.

De Interpretatione.

Cap. I. *De Propoſitionibus quæ ex Subjecto & Prædicato conſtant.*

DEhinc duo Termini ex Prædicamentis eruuntur, et Propoſitio naſcitur, quemadmodum duabus ex literis ſyllaba. Verbi gratiâ, Socrates ſcribit; Nam Socrates quidem ad ſubſtantiam, ſcribit verò ad facere reducitur. Sed et illud Socrates ſedet, unum eſt in Subſtantia, alterum in Situm eſſe reponitur. Nomen item unum et alterum Verbum, et illud quidem Subjectum, hoc verò prædicatum dicitur, ut homo ambulat. Hoc autem *Non Homo* nomen non eſt, ſed nomen infinitum, quemadmodum etiam Non ambulat, non eſt Verbum ſed Verbum infinitum. Fiunt autem Propoſitiones ex Subjecto et Prædicato, et Subjecto quidem aut finito aut infinito. Sunt præterea quatuor ſigna quæ cũ Subjecto copulantur, ut v.g duo ajentia Omnis et quidã, et duo Negantia Nemo et Non omnis. Rurſus duo in totum ut Omnis et Nullus, et duo ex parte generalia, ut

Κεφάλαιον ιβ.

Κινήσεως δ' ὄζιν εἴδη ἕξ· γένεσις, φθορά, αὔξησις, μείωσις, ἀλλοίωσις, κ) ἡ κατὰ τόπον μεταβολή. κ) ἡ μὲν γένεσις κ) φθορὰ τῆς οὐσίας ὄζίν. ἡ δὲ αὔξησις κ) ἡ μείωσις, τῆς ποσοῦ. ἡ ἀλλοίωσις, τῆς ποιοῦ. κ) ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ, τῆς που. δύζειε δὲ ἡ αὔξησις κ) ἡ ἀλλοίωσις ταυτόν· οὐκ ἔστι δέ. τὸ γὰρ τετράγωνον ἐπιδεθὲν αὐτῷ γνώμονος, αὔξεται μὲν, οὐκ ἀλλοίωται δὲ, ἀλλὰ πάλιν μένει τετράγωνον.

Τίλος γ. Κεφάλαιον α.

ΕΝΤΕΥΘΕΝ ἀναλαμβάνοντες ὅρος· δύο ἐκ γῆς κατηγοριῶν, κ) γίνεται πρότασις, ὥσπερ ἐκ δύο γραμμάτων συλλαβή· ὅτον Σωκράτης γράφει. τὸ μὲν Σωκράτης, ἀνάγεται ἐπὶ τὴν οὐσίαν. τὸ δὲ γράφει, ἐπὶ τὸ ποιεῖν. ὥσπερ κ) τὸ Σωκράτης κάθηται. τὸ μὲν γὰρ, οὐσία. τὸ δὲ, ἐπὶ τὸ κεῖσθαι ἀνάγεται. ἓ τὸ μὲν, ὑποκείμενόν λέγεται. τὸ δὲ κατηγορούμενον. κ) τὸ μὲν, ὄρνεον, τὸ δὲ, βῆμα· ὅτον ἀνθρωπος πεζεύει· τὸ δὲ οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ὄρνεον, ἀλλ' ἀόριστον ὄνομα· ὡζαύτως κ) τὸ οὐ πεζεύει, ῥῆμα, ἀλλὰ ἀόριστον ῥῆμα. κ) γίνονται ἐζ ὑποκειμένου κ) κατηγορήματος πρότασις, ἢ ὑποκειμένου ἢ ἀοριστου ὄντος, ἢ ἀορίστου. Εἰσὶ δὲ κ) πέντε πρότασιν ὀκτὼ ἐπὶ τὸ ὑποκειμένῳ ζωγραφούμενοι· εἷον δύο καθολικοὶ, ὁ πᾶς κ) ὁ τὶς· κ) δύο ἐπὶ μέρους, ὁ οὐδεὶς, ὁ οὐ πᾶς· κ) πάλιν δύο καθόλου, ὁ πᾶς κ) ὁ οὐδεὶς· κ) δύο ἐπὶ μέρους, ὁ τὶς κ) ὁ οὐ πᾶς. προσθείζωσι δὲ λέγονται, δύο· προσθο-

ρίζεσθαι τὸν λόγον πῶς λέγεται, ἢ κατὰ τὸ καθόλου, ἢ κατὰ τὸ μερικόν. καὶ ἢ κατὰ τὸ καταφατικὸν, ἢ κατὰ τὸ ἀποφατικόν. εἰσὶ δὲ καὶ τρεῖς ὕλαι· ἀναγκαία, ὡς τὸ ἄνθρωπον ἀναπνεῖ· ἀδύνατος, ὡς τὸ ἄνθρωπος ἵππαλαι. ἐνδεχομένη, ὡς τὸ ἄνθρωπος λεύσσει, καὶ τρεῖς χρόνοι, ἐνεστὼς, παρελπλυθὼς, καὶ μέλλων. ἐπεὶ γὰρ τῶν προσδιοριζομένων, οἱ μὲν δύο καταφατικοὶ, οἱ δὲ δύο ἀποφατικοὶ, συμβυάζει τὰς προσδιοριμὰς τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῷ κατηγορουμένῳ, καὶ ζητεῖ ἐπὶ τούτοις ἡ ἀντίφασις. Ἀντίφασις δέ ἐστιν, ἡ ἐναντία φάσις· ὡς ἀληθεύσης ἡ καταφάσεως, ψεύδεσθαι τὴν ἀποφάσιν· καὶ τούτως ἀληθεύσης τὴν καταφάσιν ψεύδεσθαι· ἐνίοτε δὲ, ἡ συναληθεύειν ἢ συμψεύδεσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν χρόνων, καὶ ὅλη τῶν τριῶν ὑλῶν. Τὰ μὲν δὲ λέγεσθαι, δίοπερ ἔξωθεν ἐμφαίνομεν· ὥσ. περ γὰρ ὅτε λέγεται εἰπεῖν, ἡ ὕλη ἔξωθεν ἐμφαίνεται· ἢ γὰρ χρυσὸς, ἢ ἀργυρεος, ἢ χαλκός. ὅταν ὅτι λέγω ἄνθρωπος ἀναπνεῖ, ἡ ἀναγκαία ὕλη ἐμφαίνεται. ἀναγκαῖον γάρ ἐστι, τὸ μὴ ἄλλως ἔχειν πεπτ. ὅτι ἢ λέγω ὁ ἄνθρωπος ἀλογον, ἡ ἀδύνατος ὕλη ἐμφαίνεται. ἀδύνατον γάρ ἐστι, τὸ μὴ συναλλον γλυάζεσθαι. ὅτι ἢ λέγω ὁ ἄνθρωπος ὠδεπαπεῖ, ἡ ἐνδεχομένη ὕλη ἐμφαίνεται. ἐνδεχόμενον γάρ ἐστι, τὸ συναλλον καὶ εἶ μὴ εἶ. εἰσὶ γὰρ ἐπὶ τῶν καθ᾽ ἕκαστα δύο προσδιορισμῶν, οἷς ὑποκειμένου καὶ κατηγορημένου ἀποφάσεις. οἷον Σωκράτης λογίζεται καὶ ἀναπνεῖ, ἡ ἀνίσταται, ἡ ἀναπνέυσει. Σωκράτης οὐκ ἀναπνεῖ, ἡ οὐκ ἀνίσταται, ἡ οὐκ ἀναπνέυσει· Σωκράτης ἐστὶν ἐν τοῖς τριοὶ χρόνοις, ὅτι ἀναγκαία ὕλης, ἡ ἐξ καταφάσις ἀληθὴς, ἡ ἢ ἀποφασις ψεύδης. ὁμοίως αὖτις, Σωκράτης πτᾷ, ἡ ἐπίπτωσεν ἡ πτάσει. Σωκράτης ἐ πτᾷ ἡ ἐκ ἐπίπτωσεν ἡ ἐ πτάσει. καὶ ἔστιν

ἐν

ut *Quidam* et *Non omnis*. Signa autem ideò Græcis προσδιοριστικοὶ dicuntur quòd orationem determinent ac definiant. Utrum universè an ex parte dicatur, et non sit aiens vel negans. Adhæc materia quoque tripartita est. Necessaria, ut homo respirat; Absurda ut homo volat. Fortuita, ut homo lavatur. Tria denique tempora sunt. Instans, Preteritum, & Futurum. Quando igitur signa duo quidem aientia duo verò negantia sunt, si eo subjecto quis adjunxerit, inde contradictionem quæsiverit. Est autem Contradictio, Oratio ita Contraria, ut si Affirmatio vera, Negatio falsa, sin Negatio vera, Affirmatio falsa existat. Nec unquam ambæ vel verum vel falsum simul profiteantur, idque cùm in tribus temporibus, tum in tribus materiebus. Materiæ autem ex eo dicuntur, quòd extrinsecus appareant. Quemadmodum enim si lebetem dixeris; Materia extrinsecus videtur (vel enim aurum erit, vel argentum, vel æs.) ita cùm respirare hominem pronunciato, necessaria Materia apparet. Illud enim necessarium est quod alio modo se habere nequaquam potest. Cæterum cùm aio, *Homo rationis expers est*, absurda materia intelligitur. Absurdum enim (ἀδύνατον Græcè) est, quod fieri nullo modo potest. Cùm verò hominem ambulare prolequor, materia fortuita explanatur. Fortuitum enim (ἐνδεχόμενον Græcè) id appellatur, quod esse & non esse potest. In singularibus igitur absque signis ex Subjecto & Prædicato Contradictiones nascuntur, veluti Socrates ratiocinatur & respirat, vel respiravit, vel respirabit, Socrates non respirat, non respiravit, vel non respirabit. Ac est in tribus temporibus, atque in materia necessaria, affirmatio quidem vera, negatio verò falsa. Simili quoque modo Socrates volat, volavitve aut volabit, Socrates non volat, vel non volavit, vel non volabit, Nam hic quoque

in

in tribus temporibus, inque materia absurda negatio quidem vera, at affirmatio falsa esse deprehenditur. Rursus eodem modo Socrates lavatur vel lotus est, vel lavabitur. Socrates non lavatur, vel non lotus est, vel non lavabitur. Hic in tribus temporibus materiæ fortuitæ, una vera est & altera falsa, sed hoc discrimine, quòd in duobus temporibus, nempe in præterito, atque præsenti certò unum verum & alterum falsum existit, in futuro autem dubiè & ut fors tulerit. Si enim unum verum, alterum falsum erit. Hoc enim modo Stoicum illud fatum potest subverti atque labefactari. Atque hæc quidem de singularibus Propositionibus dicta sunto. Res namque singulæ sunt Socrates & Plato. De Generalibus autem sic tenendum si absque signo efferantur, indefinitas & universas tanquam non universas appellari, propterea quod cùm homo universus sit, eo non ut universo usi sumus unà cum signo in contradictione. Hæ itaque Propositiones in materia quidem necessaria & absurda in tribus temporibus verum et falsum distinguunt. Homo enim respirat respiravitque ac respirabit, vel non respirat et non respiravit, ac non respirabit. Item homo volat, volavit, volabit, et homo non volat, non volavit, non volabit, in his Negationes in illis Affirmationes veræ sunt. At verò in materia fortuita Affirmatio cum Negatione vera est, ut homo lavatur, vel lotus est, vel lavabitur, homoque non lavatur, non lotus est, et non lavabitur, utræque enim veræ sunt. Nam cum à signis liberæ sunt et solutæ orationem modò ad hunc modò ad illum accommodant, atque sic verum simul effantur. Unde fit ut indefinitæ non semper verum et falsum distinguant, sed age sermonem etiam in definitis contemplare, quæ universæ ut universæ dicuntur, siquidem non signum

modò

ἐν τοῖς περὶ χρόνου, ἐπὶ ἀδυνάτῳ ὕλης, ἡ μὲ ἀποφάσις ἀληθὴς, ἡ δὲ κατάφασις ψευδὴς· ὁμοίως αὖθις, Σωκράτης λούεται, ἢ ἐλεύθη, ἢ λουθήσεται· Σωκράτης οὐ λούεται, ἢ οὐκ ἐλεύθη, ἢ οὐ λουθήσεται. καὶ ἔστιν ἐν τοῖς περὶ χρόνους, ἐπὶ τοῖς ἐνδεχομένως ὕλης, ἡ μὲ μία ἀληθὴς, θατέρα δὲ ψευδής. πλὴν ἐπὶ τοῦ δύο χρείων τὸ τε παρελπυδότος καὶ τὸ ἐνεστῶτος ὁμοιομόρως τὸ μὲν ἀληθὲς, θάτερον δὲ ψεῦδος. ἐπὶ δὲ τὸ μέλλοντος, ἀορίστως καὶ ὑποτερονοῦν ἔτυχε. τὸ μὲν ἀληθὲς, θάτερον δὲ ψεῦδος. ὅταν δὲ πέφυκε τὸ ἐμμαρμένον ἀναιρεῖσθαι. ταῦτα ἐπὶ τοῦ καθόλου. καθόλου δὲ Σωκράτης καὶ Πλάτων. ὅτι δὲ τοῦ καθόλου, οὐ μὲν ἀληθεύσεις ἀκριβῶς, ἀσφαλέστερον λέγονται, καὶ καθόλε, ὡς ἐπὶ τὸ καθόλου. ὅτι καθόλου ὄντος τοῦ ἀνθρώπου, ἐχ ὡς καθόλε μὲν περιδιορισμὸν τῇ ἀποφάσει καχρήωθα. αὗται γοῦν αἱ φωτάσεις, ἐπὶ μὲν τῆς ἀναγκαίας ὕλης καὶ δυνατῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ πλείων χρόνων ἀληθοῦσι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ἄνθρωπος δὲ ἀναπνεῖ, καὶ ἀνέπνευσε, καὶ ἀναπνεύσει, ἢ οὐκ ἀναπνεῖ, καὶ οὐκ ἀνέπνευσε, καὶ οὐκ ἀναπνεύσει. καὶ ἄνθρωπος ἴσχνευε, καὶ ἐπτύσθη, καὶ πτυσθήσεται, ἢ οὐκ ἴσχνευε, οὐκ ἐπτύσθη, οὐ πτυσθήσεται. ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, συμπλεκόμενα καὶ ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει. ἄνθρωπος δὲ λούεται, ἢ ἐλεύθη, ἢ λουθήσεται, καὶ ἄνθρωπος οὐ λούεται, ἢ οὐκ ἐλεύθη, ἢ οὐ λουθήσεται, ἀμφότερα ἀληθεύει. ἀπόλυτα δὲ ὄντα ἐπὶ ἀοριστολογισμῶν, ἐπὶ τότε καὶ κύνα τὸν λόγον φέρουσι καὶ συναληθεύουσιν. ὥστε οὐκ ἀεὶ αἱ ἀοριστολογίαι διαιροῦσι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀοριστολογισμένου διὰ τὸν λόγον, αἵτινες λέγουσι

λέγομ) καθόλε ὡς καθόλε. ἔστι γὰρ ὅτε προσδιοριζόμεθα καθόλε, ἢ τὸ ὄνομα καθόλε. οἷον πᾶς ἄνθρωπος θνητός ἐστιν. τὸ γὰρ πᾶς σωματικόν ἐστιν ἀπὸ πάντων ἦν καθόλε, ἢ οὐδὲν τέτων ἔξω ἀπολείπει. διαιροῦνται τοίνυν οἱ μὴ καθόλε προσδιοριζόμενοι, ὁ πᾶς ἢ ὁ οὐδείς, εἰ ἄρα διαιρήσει τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδ⊖, ἐπὶ πάντος χρόνε ἢ ἐπὶ πάσης ὕλης ἢ εἰ μὲ ὅτως, καληθείσῃ ἂν ἀποφατική. εἰ δ' ὤ, ἄλλε τινὸς ὀνόματ⊖ καλεσομένε. ἔτω γοῦν ζωγράφος. πᾶς ἄνθρωπ⊖ ἀναγνώσεται, ἢ ἀναγνώσει, ἢ ἀναγνώσῃ. ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπ⊖ ἀναγνώσεται, ἢ ἀναγνώσει, ἢ ἀναγνώσῃ. ἢ εἰσὶν ἐπὶ μὲν τῶν χρόνων ἐν τῇ ἀναγκαίᾳ ὕλῃ, αἱ μὲ καταφάσεις ἀληθεῖς, αἱ δ' ἀποφάσεις ψευδεῖς. ἢ αὖθις, πᾶς ἄνθρωπος πατᾷ, ἢ ἐπάτησεν ἢ πατήσει· οὐδεὶς ἄνθρωπος πατᾷ, ἢ ἐπάτησεν, ἢ πατήσει. ἢ εἰσὶν ἐπὶ μὲν τῶν χρόνων, αἱ μὲ ἀποφάσεις ἀληθεῖς· αἱ δὲ καταφάσεις, ψευδεῖς. ἢ αὖθις, πᾶς ἄνθρωπος λέγεται, ἢ ἐλέχθη, ἢ λεχθήσεται. ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος λέγεται, ἢ ἐλέχθη, ἢ λεχθήσεται. ἢ εἰσὶν ἐπὶ μὲν τῶν χρόνων, ἐν τῇ ἐναλλαττομένῃ ὕλῃ, συμφυόμενα ἢ ἀμφότερα. λοιπὸν αὖ ἢ ἀποφατικαί εἰσι. πῶς οὖν καληθείη αὐτα, ἐπεὶ μὴ ἀποφατικαὶ λεγόμενοι, ἢ γὰρ ἀμφοῖν παντοχῆ τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδ⊖, ἢ πάντως ἑκάτερα. ἢ ἡ κλῆσις αὕτη ταύτας, χρὴ δύο τοῦ μὴ ἑκατέρων πρόπους ἀριθμεῖσθ⊖. ἐπεὶ γὰρ μὴ ἑκατέρων, τὰ μὲν ἐστι ἄμεσα, ὡς φῶς ἢ σκότ⊖, ζωὴ ἢ νέκρωσις· τὰ δ' ἐμμεσα, ὡς θερμὸν ἢ ψυχρόν. μέσον γὰρ αὐμὴ τὸ χλιαρὸν, ἢ λῶκόν, ἢ μέλαν. μέσα γὰρ αὐτῶν, τό, τε φαιὸν, ἢ τὰ λοιπὰ χρώματα. χρὴ δὲ τὰ τάξιν τ' ἐχόμενον ἑκατέρων, ὅτι περιφυκασι λείπειν ἢ ἐμφύεσ-

modò universum, sed nomen etiam universum invenitur, ut hoc exemplo constabit, Omnis homo respirat. Nam illud *Omnis* omnes singulos homines complectitur, et eorum nullum omnino omittit. Duo igitur signa in totum generalia *Omnis* et *Nemo*, maximè probantur. Proinde si veritatem à mendacio in omni tempore omnique materiâ discreverit, si ita inquam se res habuerit, contradicentes vocabuntur, sin secus, aliud quoddam nomen sortiantur oportet. Sic ergò componuntur, Omnis homo respirat aut respiravit aut respirabit, Nullus homo respirat vel respiravit vel respirabit. Quæ sunt in tribus temporibus et in materia necessaria, Affirmationes quidem veræ, Negationes autem falsæ. Omnis autem homo volat, volavit aut volabit: Nullus homo volat, volavit aut volabit, in tribus temporibus, Negationes verò et Affirmationes falsæ sunt. Præterea omnis homo lavatur, vel lotus est vel lavabitur. Nemo homo lavatur, vel lotus est, vel lavabitur. Et sunt in tribus temporibus, atque in fortuita materia simul falsæ utræque. Relinquitur ergò eas contradictorias non esse. Quonam igitur nomine appellabuntur si contradictoriæ dici non possunt. Neque enim ubique verum & falsum dirimunt. Numquid omnino contrariæ nominabuntur? Sanè hæc appellatio his Propositionibus duabus contrariorum modis convenire videtur. Quando enim contraria quædam sunt, inter quæ nullum medium interjectum est, velut inter lucem & tenebras, vitam & mortem. Quædam quæ medium quid habent, cujusmodi sunt calor & frigus (eorum enim medium est tepor) itemque album & nigrum (media enim eorum et fuscum, & cæteri colores sunt) ex eo quidem contrariorum ordine inter quæ medium intercedit, quoniam natum utrumque est abesse ab eo Subjecto, quod possit suscipere, ita ut medium præsto sit, non ipsa contraria, possint utiq; hujusmodi oppositiones contrariæ vocari, propterea

quod

quod etiam in materia fortuita duobus contrariis deficientibus potest eorũ superesse mediũ, nempe aliquẽ hominem et lavari et lotum esse ac lotũ iri: rursus verò ex ordine Contrariorum medio vacantium, quoniam in Subjecto, qd ea accipere habile est, necessariò alterum inest (nam in animali vel vita vel mors, vel morbus, vel bona valetudo inest) aut contrariæ quæant dici ob eam causam, qd in materia necessaria atq; absurdâ alterutra duarum Propositionum necessariò adest, nimirum verum dicit, aut etiam alio modo simpliciori possint contrariæ nuncupari, quando contraria quidẽ nata sunt abesse ab eo qd suscipere ea non potest, esse verò simul in eo qd potest suscipere, valent nequaquam, sic istæ quoq; Propositiones abesse quidem ambæ, utpote simul mentientes, adesse verò possunt nequaquã. Cùm igitur omninò generales à contradictione, tanquam à grege scabiosæ oves sunt abactæ, nunquid generales ex parte quarum hæc utitur signo *Quidam*, illa *non Omnis* opportune erunt ac aptæ in omni tempore, omniq; materia contradictionis? Profectò neq; hæ erunt. Etenim in necessaria quidem materia in omni tempore verum et falsum distinguunt. Quidam enim homo est Animal, propterea qd omnem hominẽ Animal esse verũ est fuitque et erit. At non omnis homo est Animal in tribus temporibus est falsum, et eodem modo in absurda (si enim dicatur aliquis homo est lignum in tribus temporibus falsum erit: sin verò Non omnis homo est lignũ in tribus temporibus verum, quando etiam verum est nullum hominem esse lignum. Quemadmodum enim in necessaria materia ea Propositio quæ *quidam* adhibuit, eum ea quæ adhibuit *Omnis* verum dicit: sic etiã in absurda *Non omnis* et *Nemo* simul verũ stantur. Etenim in fortuita utræq; sunt ex parte generales) in qua fanè materiâ in tribus temporibus simul veræ sunt. Nã et quidam Homo et Non omnis homo lavatur et lotus est et lavabitur, Cũ itaq; neq; hæ ubiq; cõtradictoriæ

sunt

ςόπερα ἐπὶ τῆς ἀκτικῆς, ὡς παρᾶναι τὸ μέσον, κληθεῖεν ἂν ἐναντίαι αὗται αἱ ἀνηθέσεις. ὅτι λευκωσῶν καὶ δύο ἐπὶ τῆς ἐναντίας ὕλης, δύναται παρεῖναι τὸ μέσον. τὸ, πνὰ ἄνθρωπον καὶ λέγειν, καὶ λαθήναι, καὶ λαθήσεσθαι. καὶ ἡ πύξις ὡσῶς φῦλ ἀμέσων ἐναντίων, ὅπ ἐπὶ τὰ φυτικὰ ἡ ἀνάγκης θάτερον ὑπάρχει. ἐπὶ γὰρ τῶ ζῴου, ἢ ζῴου ἢ θανάτου, ἢ ἀῤῥωστίας ἢ ὑγείας, ἐναντίως κληθεῖεν, ὅπ ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας καὶ ἀδυνάτου, θατέρα φῦλ δύο ποιοτάζεαν ἐξ ἀνάγκης παρεῖναι. ἢ γὰρ ἀληθεύειν, ἢ καὶ ἄλλως, ἐναντίως κληθεῖεν ἀπλῶς ἐτερ, ὅπ τὰ ἐναντία ἀμέσως μὲ πιπτώκασιν ἐπὶ τὰ μὴ ἀκτικῆς. παρεῖναι δ ἅμα ἐ πιπτώκασιν ἐπὶ τῆς ἀκτικῆς. ὁσαμῶτως καὶ αὗται ἀπεῖναι μὲ πιπτώκασιν, ὡς συμφάσεως παρεῖναι, ἐδ' ὅλως πιπτώκασιν. ἐπὶ πίνυμα αἱ καθόλ ἀπαθυκολήθησαν εἰς ἀντίφασιν, μὴ ἄρα αἱ μερικαί ἢ τῆς, καὶ ἢ ἐ πᾶς, ἐυοδιαθήσονται καὶ ταῦτα χρόνον καὶ πᾶσαν ὕλην εἰς ἀντίφασιν; ἀλλ' ἐ δ αὗται. ἐπὶ φῦ γὰρ τ ἀναγκαίας ὕλης, ἐν παντὶ χρόνῳ διαιρεθεῖσι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. τῆς γὰρ ἀνθρώπου ζῴου, ἐπὶ καὶ πᾶς, ἀληθὲς ἔςι, καὶ ἦν καὶ ἔσται. ἐ πᾶς ἄνθρωπος ζῴον, καὶ ἐπὶ τ μελλόντων χρόνων ψεῦδος. ὁσαύτως καὶ ἐπὶ τ ἀδυνάτου. τὶς γὰρ ἄνθρωπος ξύλον, καὶ ἐπὶ τ παλῶν χρόνων ψεῦδος. ἐ πᾶς ἄνθρωπος ξύλον, καὶ ὅδε τ παλῶν χρόνων ἀληθὲς, ἐπὶ καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος ξύλον. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τ ἀναγκαίας, ἢ τὶς συναληθεύει τῇ πᾶς, ἅπω καὶ ἐπὶ τ ἀδυνάτου, ἢ ἐ πᾶς τῇ οὐδείς. ἐπὶ γὰρ τ ἐνδεχομένης μερικῆς ἐναμφότερα, ἐρ' ἧς ὕλης καὶ συναληθεύουσι καὶ ἐπὶ φῦ παλῶν χρόνων τὶς γὰρ ἄνθρωπος καὶ ἐ πᾶς ἄνθρωπος, καὶ λέγειν καὶ ἐλεύθη, καὶ λαθήσεται. ἐπὶ δ ἐν τῇ δ' ἄνται παλαχῆ ἀντιστατικῇ δι (συναληθεύουσι

ἀληθεύειν καὶ ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης) πῶς ἂν ἀληθεύοιεν καὶ ἅμα; ἐναντίαι μὲν δὴ αἱ καθόλου ἀποφάσεις ἀλλήλαις, ἐπὶ σωματὸς δὲ φύσιν· ἀλλὰ ἀληθεύειν ἀδύνατον ἐναντίας, καὶ ψευδόλως καὶ ἐναντίας, διότι ἀληθεύουσιν αἱ ἐκείνας ὑποτιθέμεναι. τούτοις ταῖς ἀποφάσεσι, καὶ αἱ ἀποροσδιόριστοι ἰσοδυναμοῦσιν, ἐπὶ τὰ καθόλου ἐκείνας ἀναγόμεναι ἐπὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἀληθεύειν, ὡς καθόλου μὴ καθόλου ἀναγόμενον. οἷον ἄνθρωπος δίκαιος, ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, ἄνθρωπος οὐ δίκαιος. καὶ λίαν εἰκότως. ἐπειδὴ γὰρ ἀποροσδιόριστόν ἐστιν, οὐ μᾶλλον παρομοιάζειν τὸ ἀποροσδιοριστὸν ταῖς καθόλου, ἢ ταῖς ἐν μέρει διωρισμέναις, ἀπόφασις τὸ χείρονος οἰκειοθήσονται. χείρονες δὲ τῆς μὲ πᾶς, ἡ τὶς· τῆς δὲ οὐδείς, ἢ οὐ πᾶς. ὡς ἂ Πλάτων ἀνισάζων, πλεῖον ἀντιφατικὰς δείκνυεν ταῖς ἀποροσδιορίστοις, καὶ ὅτι μὲ παρομοιάζειν τούτοις τὸ ἐκ τῶν χειρόνων ἀποδιωρισμένας, καὶ αὐτὸς καταπέπτωκεν. καὶ ὅτι ἡ τὶς χείρων τῆς πᾶς, ὡς μερικὴ τῆς καθόλου· ἀεὶ δὲ τῆς μὲ πᾶς καὶ τῆς οὐδείς, ἀμφιβάλλει ποτέρα χείρων. καὶ ἐπιφυτίζεται χείρονα τὸ οὐδεὶς τοῦ μὴ πᾶς. ὅτε ἢ οὐδεὶς ἐστὶν ἀπροσώπως εἰς ἂν ἐπιτιθείη. ἢ δὲ μὴ πᾶς, τὶ μὲ ἐπάγει, τὸ δὲ καθ' ἑαυτὸ φύσις. καὶ τοῦτο λέγων τὸ οὐδεὶς χείρονα, ἐξεικονίζει τοῦτο τὸ ἀποροσδιόριστον ὑπόφασιν. ὡς δὴ τὸ αὐτὸ ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, τῇ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος. καὶ λοιπὸν αἱ ἀποροσδιόρισοι, ἐπὶ μὲ τῆς ἀναγκαίας καὶ τοῦ ἀδυνάτου, διαιρεῖ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ ἐπὶ τὸ ἐνδεχομένης ὡς διήκουσεν Πλάτων, ἰσοδυναμεῖ ἢ ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, τῇ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος. ὥστε καὶ ἡ ἄνθρωπος δίκαιος, τῇ τὶς ἄνθρωπος δίκαιος. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς δυσὶν ἀναμφίβολον, ἀντιφατικὰ ἂν εἶεν αἱ ἀποροσδιόριστοι καὶ Πλάτωνα.

sunt (in fortuita namque materia simul verum profitentur) quorum nomine possint vocari? Nam contraria dici non potuerint, quando simul veræ sunt, sed omnino generalibus & contrariis subcontrariæ & subalternæ, quando sub eas subjectæ sunt generalibus indefinitæ ejusdē potestatis esse deprehenduntur. Atq; cū his ex parte, quoniam & ipsas in materia fortuita simul veras esse diximus & universas tanquam non universas appellavimus. Ut verbi gratiâ. homo deambulat, homo non deambulat; idque valdè commodè factum est. Quando enim indefinitæ sunt, si definitis futuræ sunt similes omnino deterioribus assimilabuntur. Siquidem deteriores ex parte generales iis quæ in totum generales existunt. Quibus resistens Plato conatur monstrare indefinitas esse contradicentes. Ac primò quidem eas assimulandas, iis quæ prioribus signis definitæ sunt, & ipse largitur ac donat. Item quod ea Propositio, quæ signum *quidam* expressit deterior sit eâ quæ *Omnis* nempe ex parte generalis generali in universum, & hoc permittit. Deinde verò de eâ, quæ signo *Non omnis*, de eâ item quæ signo *Nemo* definita est, dubitat utra deterior sit & statuit hanc illâ deteriorem, quoniam *Nemo* nihil adjungat iis, quibus adhæret, *Non omnis* autem & Aliquid inducat & extra quoque relinquat. Et hac ratione affirmans eum deteriorem, quæ *Nemo* obtinet parem eam facit indefinitæ negationi, quasi ejusdem potestatis forent hæ duæ, Homo non deambulat, Nemo homo deambulat, Cui consequens est, quòd indefinitæ in necessaria atque absurda materia distinguunt verum à falso, & in fortuita (ut asserit Plato) idem valet Propositio quæ enunciat homo non ambulat qd enuncians Nemo homo ambulat, (quemadmodū hæc, quoque homo ambulat, eandem vim habet, quam hæc, quidam homo ambulat) qd etiam duobus, Platoni vizatque Aristoteli, testatum est, utique contradictoriæ

fuerint indefinitæ secundùm Platonem. Quòd enim Propositiones contradictoriæ sint, quarum una *Quidam*, altera *Nemo* adjunctum habet, jam demonstratur, quemadmodum hæ quoque quæ definitæ sunt signis, *Omnis*, & *Non omnis*, quas Aristoteles universas ut universas appellat. Licet autem una tantùm universa sit, tamen propter universæ illius dignitatem alteram quoque eodem nomine celebrat. Nam ea quæ signum *Omnis* negat, quæ *Non omnis*, et eam rursus, quæ signum *Nemo* usurpavit, quæ *quidam*. Sed quomodò hæ sunt contradicentes? Nimirũ quia in tribus temporibus, tribúsq; materiis verũ et falsum dirimunt, ut in necessaria, Omnis homo est Animal, fuitq; et erit, verũ est, Non omnis homo est Animal, in tribus temporibus, verũ est. Quoniam *Non omnis* in materia absurda consequens est ei quæ *Nemo* adhibuit, quemadmodũ dictum est. Et iterũ in fortuita materia Omnis homo justus, et est, et fuit, et erit, falsó. Non omnis homo justus est, in tribus temporibus verè dicitur. Similiq; modo res in *Quidam* & *Nemo* affecta est. In necessaria *Quidam homo est Animal*, verum est; quoniam omnis etiam homo est animal: Nam in hac materia generalis ex parte generali in totum consequens est. Ergò sequitur ut hæc propositio in tribus tẽporibus vera sit Nullus verò homo est animal si dicatur, erit et hæc in tribus temporibus falsa. Eadem ratio in absurda cernitur.; Quidam homo volat, perpetuò falsum est. Nullus homo volat, perpetuò verum. Quod eodem modo in materia fortuita fieri solet; Sicut enim, Quidam homo deambulat, in tribus temporibus semper verum est, ita nullus homo deambulat, in tribus temporibus semper est falsum. Et sic quidem contradictoriæ sunt inventæ. Constant autem hæ Propositiones omnes ex finito Subjecto, ita ut duæ sint singulares, affirmatio & negatio, duæ item indefinitæ, duæq; universæ ut universa ex signis *Omnis* & *Non omnis*, & duæ universæ

ut

ἡ γὰρ πᾶς, καὶ ἡ οὐδείς, ἀντιφατικαὶ ἀλλήλαις εἰσὶν, ὡς καὶ ἡ πᾶς, καὶ ἡ οὐ πᾶς. ἅς καὶ αὐτὰς λέγει καθόλου ὡς καθόλου Ἀριστοτέλης. καίτοιγε ἰωὰς ἔσης καθόλου, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ ἀξίωμα τὸ καθόλου, καὶ ἡ ἑτέρα σημαινόμενον. ἡ γὰρ πᾶς ὑποφάσκει ἢ ἡ πᾶς. ὥσαυτως αὐδὶς καὶ ἡ τὶς, καταφάσκει τὴν οὐδείς. πῶς ἡ αὐτὰ ἀντιφατικά, ὅτι ἐν τοῖς περὶ χρόνοις, ὅτι μὴ ἀεὶ περὶ ὑλῶν ἐλέγομεν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. δῆλον ὅτι τῆς ἀναγκαίας, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, καὶ ἔστι, καὶ ἦν, καὶ ἔσται ἀληθές· οὐ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, καὶ ὅτε μὴ περὶ χρόνων ψεῦδος. καὶ αὖδις ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου, πᾶς ἄνθρωπος πέτεται, καὶ ἔστι, καὶ ἦν, καὶ ἔσται ψεῦδος. ἡ πᾶς ἄνθρωπος πέτεται, καὶ ὅτε μὴ περὶ χρόνων ἀληθὲς. δῆλον ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου, τῇ οὐδεὶς ἀκολουθεῖ ὡς ἐλέχθη· καὶ αὖδις ὅτε μὴ τῆς ἐνδεχομένης, πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, καὶ ἔστι, καὶ ἦν καὶ ἔσται ψεῦδος. ἡ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος καὶ ἐπὶ τῶν περὶ χρόνων ἀληθὲς. ὁμοίως καὶ ὅτε μὴ οὐδείς ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, ἀληθὲς, ὅτι καὶ πᾶς ἐπὶ μὲν τῆς ἀναλγείας, ἡ πᾶς τῇ πᾶς ἀκολουθεῖ. λοιπὸν ἀληθινὴ ἡ φεύγουσα καὶ ἐπὶ τῶν περὶ χρόνων· οὐδεὶς ἄνθρωπος ζῶον, ψεῦδος καὶ ὅτε μὴ περὶ χρόνων. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου. τῆς ἄνθρωπος ἵππος, ψεῦδος ἀεί· οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππος, ἀεὶ ἀληθὲς. ὁμοίως καὶ ὅτε μὴ ἐνδεχομένης· τῆς ἄνθρωπος περιπατεῖ ἀεὶ ἀληθὲς· οὐδεὶς ἄνθρωπος περιπατεῖ, καὶ ὅτε μὴ περὶ χρόνων ψεῦδος. καὶ ὅτω μὲ αἱ ἀντιφάσεις ἐυρέθησαν. εἰσὶ δὲ αὐτοὶ πάντων αἱ προτάσεις ὧς εἰσημένην κατηγορικὴν, ὡς εἶδος δύο μὲν τὴν καθόλου κατάφασις καὶ ἀπόφασις. δύο δὲ τὴν ἀποσδιορίστων. δύο μὲν καθόλου ὡς καθόλου, καὶ τὴν πᾶς καὶ ὁ πᾶς· καὶ δύο μὲν ἑτέρων κα-

ἀόλως ὡς καθόλου, καὶ τὴν τίς καὶ ἑξῆς ὁμοῦ ὀκτώ. ταύτας πολλαπλασίασον καὶ τοὺς τρεῖς χρόνους, γίνονται ἑπτακαὶ καὶ τέσσαρες. ταύτας αὖθις τετραπλασίασον καὶ τὰς τρεῖς ὕλας, γίνονται ἑξήκοντα δύο, αἱ πᾶσαι ἐξ ὧν εἰσὶν ὑποκείμεναι. ἀλλαὶ καὶ πᾶσαι πρὸς τὸ Σωκράτης, καὶ τὸ ἄνθρωπος συνταττόμεναι, ἃ δὴ καὶ ἀόριστα ὀνόματα ἐλέχθησαν, καὶ γίνονται αἱ πᾶσαι ἑκατὸν μυριάδες, αἱ ἐξ ὑποκειμένης καὶ κατηγορουμένης προτάσεις, ἐν αἷς ἐκτρέχει γένος τὸ ἀόριστον ῥῆμα. ἀπόφασις δὲ γίνεται οὐχ ὑπαρούσης ἢ προστάσεως, ὡς καὶ κατάφασιν γίνεσθαι ἐξ ἀορίστου ῥήματος, καθὼς ἔφην ὅτι ἔχουσιν τὸ ἓξ πίπτειν περικαταγράφοντα γίνεται, ὡς εὐθὺς ῥηθήσεται.

Κεφάλαιον β.

ΟΤαν γὰρ τὸ ἓξ πίπτειν περικαταγράψῃ, φησὶν Ἀριστοτέλης, τότε δηλῶς γίνονται αἱ ἀντιθέσεις, ὡς δηλαδὴ πολλαπλάζοντες καὶ τούτας πρὸς τὰς ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. πῶς δὲ γίνονται δηλῶσαι αἱ ἀντιθέσεις; ὅτι ὁ ἄνθρωπος δίκαιος ἐστίν, ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν. ἐπὶ δὲ δύναται δέξασθαι τὸ δίκαιον, τὸ ἐστὶ ῥῆμα, τὸ ὄ, καὶ γένηται ἀόριστον ῥῆμα ὃ λέγει καὶ ἐν μεταθέσεως ὁ φιλόσοφος, ὡς μεταθεμένου τοῦ ὄ, εἰς κατάφασιν, ἐξ ὑποφάσεως, γίνεται καὶ ἑτέρα ἀντίθεσις, ἡ ἄνθρωπος ὁ δίκαιος ἐστί, καὶ ἡ ἄνθρωπος ὁ δίκαιος οὐκ ἔστιν. ὧν τὸ μὲν ὅτι κατάφασις ἐν μεταθέσεως, τὸ δ' ὑπόφασις. καὶ γίνονται αὗται τέσσαρες, ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν, ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν, ἄνθρωπος ὁ δίκαιος οὐκ ἔστι· καὶ τὸ μὲν, ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, ἂν σημαίνει τὸν ἄνθρωπον μόνον τὸν δίκαιον

ut universæ ex signis *Quidam* & *Nemo*, & in summa octo efficiantur. Has triplica per tria tempora; & nascentur quatuor & viginti. Rursus & has triplica per tres materias, & habebis septuaginta duas, quæ omnes ex subjecto finito cohærebunt. Sed & aliæ totidem numerabuntur, subjecto constantes infinito, *Non Socrates* et *Non homo*, quæ infinita nomina vocavimus, quæ omnes in summam collectæ, erunt centum et quadraginta quatuor, nempe Propositiones ex Subjecto et Prædicato constatæ. in quibus infinitum verbum nullum habet locum. Fit enim negatio non permittente Propositione, ut etiam Affirmatio fiat ex Infinito Verbo, quêadmodum evenit in iis quæ habent tertium (ut sic dixerim) adjacens vel adrædicatũ, de quibus mox dicetur.

Cap. II. *De enunciationibus ex tertio adjacente seu adprædicato.*

QUum enim Verbum *est* tertium velut additamentum dicitur, inquit Aristoteles, tum bipartitæ fiunt oppositiones, ita ut hæ quoq; dupliceutur ad superiores collatæ. Quomodo verò bipartitæ oppositiones nascuntur? hoc sanè modo. Homo justus est, Homo justus non est. Quoniam verò illud *Justus* quod verbum est, potest sibi adjungere illud *Non*, & fieri Verbum Infinitum (quod Philosophus alio quoq; nomine Verbũ ex translatione appellat, quippè translato illo *Non* ex negatione in affirmationem) fit alia oppositio, nempè hæc. Homo non justus est. Homo non justus non est. Quarũ enunciationum una quidem affirmatio est ex translatione, altera verò Negatio. Unde nascuntur quatuor istæ, Homo justus est, Homo justus nõ est, Homo non justus est, Homo non justus non est. Atq; hæc quidẽ, *Homo justus* est unum significat, hominem, viz. eum solum qui justus est. Ejus autem Negatio quæ est, Homo justus non est, tria significat. Quod si ad ea etiam quæ non sunt porrigatur, quatuor significabit, nempe & A-

nytum & injustum & insantem et lignum, et quæcunque sunt præter hominem. Neque enim homo est, neque justus, quum priores homines quidem sunt, non autem justi, sed hic quidem etiam injustus, ille verò neque justus neque injustus. Atque id etiam quod in rerum natura nusquam extat. Nam hoc quoque neque homo est, neque justus, sed omninò nihil est. Negatio enim in eo quoque valet quod penitùs non est. Rursus eodem modo hæc quidem. Homo non justus est, duo significat injustum, viz. & insantem; ista verò, Homo non justus non est, ttia complectitur, Socratem justum, hominem, viz. qui non sit non justus, lignum item & omnia reliqua, quæ sunt præter hominem. Neque enim homo sunt ista, neque non justus) denique quod penitùs nusquam apparet in rerum naturâ, quòd singularitèr (ut sic loquar) & non pluraliter proferunt. Etenim quæ nusquam sunt, quonam pacto sub numerum cadent? Ceterùm in infante hujusmodi propositio non evenit, quoniam homo non justus est. Atque hæ quidem enúnciationes quatuor indefinitæ cùm sint, possunt simul verum eloqui. Adjunctis verò signis, si proferantur hoc pacto, Omnis homo justus est, Non omnis homo justus est, Aliquis homo justus est, Nullus homo justus est: ídque etiam in Externis temporibus factum fuerit; tum quidem si verum est, alterum verò falsum, ut contradictorio nomine repugnent. Porrò sunt etiam præter has & aliæ propositiones, quæ habent Subjectum infinitum, ídque tum in indefinitis, tum in definitis. Ut, Non homo justus est, Non homo justus non est, Non homo non justus est, Non homo justus non est. Et rursus, Omnis non homo non injustus est, Omnis non homo non justus non est. Idem enim est, Non omnis homo justus est, vel non justus, cum hâc, Omnis homo justus non est, vel non injustus. Habet enim dominationem in negationem verbum *est*. Extat autem etiam Canon de Propositionum

χειον. ἡ δὲ τούτου ὑπόφασις, ἡ ἀνθρωπος δίκαιός ἐστι, τρία σημαίνει· ἓν μὲν καθ' ὃ καὶ τὸ μὴ ὂν ἐπικατηγορεῖται, καὶ τέτταρα. τόν τε ἄδικον ἀνῃρηκε, τὸ βρέφος, τὸ ξύλον, καὶ πάντα τὰ παρὰ τὸν ἄνθρωπον. ἔστι γὰρ ἄνθρωπός ὀκτι, ἔστι δίκαιος, ἢ καὶ πρότερον ἀνθρώπων ὄντων, ἀ μόνων ἦν δικαίων, ἀλλὰ τῶν μὲ καὶ ἀδίκων, τὰ δὲ μήτε δίκαια, μήτε ἄδικα, καὶ αὐτὸ τὸ ἀνθρωπῶ ἀνθρωπῶς ὄν. καὶ ἔστι γὰρ ἔστε ἄνθρωπός ἐστιν, ἔστι δίκαιος, ἀλλ' οὐ ἔστιν ὅλως. ἡ δὲ ὑπόφασις φθάνει καὶ ἐπὶ τὸ μὴ ὂντος ὅλως· ὁμοίως ὡδὶς τὸ μὲ, ἄνθρωπος ἀ δίκαιός ὀκτι, δύο σημαίνει, τόν τε ἄδικον, καὶ τὸ βρέφος. τὸ δὲ, ἄνθρωπος ἀ δίκαιος οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸ τρία σημαίνει, τόν τε δίκαιον Σωκράτην διαλογόμ, τὸν ἄνθρωπον, τὸν μὴ ὄντα ἀ δίκαιον, τὸ ξύλον, καὶ πάντα τὰ παρὰ τὸν ἄνθρωπον. ἔστι γὰρ ἄνθρωπός ὀκτι ταῦτο, ἔστι ἀ δίκαιος. καὶ τὸ ψευδῶς ψευδῶς ὄν, ὅπερ ἐναντίως μὲ προτέρῳ· πληθυντικῶς δὲ, ἐναντίως. τὸ γὰρ ψευδῶς μὴ ὄντα, πῶς ἂν τις εἴη τὰ ἀεὶ ὄντα; ἐπὶ δὲ βρέφους ἀ συμβαίνει ἡ ταυτὰ τοῖς λόγοις. ἐπὶ ἄνθρωπος ἀ δίκαιός ὀκτι ταῦτα δὲ καὶ τὰ τέτταρα καὶ ἀποδεδειγμένα ὄντα ἀναιρεθῆναι, προσκειμένου δὲ τοῦ προσδιορισμοῦ, ὡς γίνεται, πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ὀκτιν, ἢ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ὀκτι, τις ἄνθρωπος δίκαιός ὀκτι, ἤλιὸς ἄνθρωπος δίκαιός ὀκτι· καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκπίπτει δὲ χρόνων, τὸ μὲν ὀκτιν ἀληθές, τὸ δὲ ψεῦδος, ὡς ἀνηκεῖσθαι ταῦτα ἀμφοτέρως. ἄλλαι δὲ προτάσεις παρὰ ταύτας εἰσὶν, αἱ ἔχουσι ἀόριστον τὸ κατηγόρημα, καὶ ἐπὶ τοῦ προσδιορισμοῦ, ὃ ὃν ἄνθρωπος δίκαιός ὀκτιν, ἢ ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν· ἢ ἄνθρωπος ἀ δίκαιός ὀκτιν, ἢ ἄνθρωπος ἀ δίκαιός ἐστι

ἔστι. καὶ οὐδὲις, πᾶς ἄν ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, πᾶς ἄν ἄνθρωπος δίκαιος ἄν ἔστι· πᾶς ἄν ἄνθρωπος ἐ δίκαιός ἐστι, πᾶς ἄν ἄνθρωπος ἐ δίκαιος ἄν ἔστι. ταυτὸν γὰρ ἐστὶ τὸ, ἐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, ἢ ἐ δίκαιος, τῷ, πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος ἄν ἔστιν, ἢ ἐ δίκαιος. τὸ γὰρ ὅλως ἐδεὶς ἀπόφασιν τὸ ἔστιν ἔχει. καὶ ἡ καθ' ἑκάστου ἀποφάσει τὴν ἀκολουθήσει τὴν προτάσεων, ὥστε τὰ αὐτὰ λέγειν ἄλλως λέγοντες. καὶ ἔστιν ὁ χρόνος τοιοῦτος, ὡς ἂν ὁ μὲν περιόδου μὴς χρόνος μὴ τὸ πρῶτον τριῶν ᾖ, καὶ ἡ τὸ πρῶτον ἀλλάσσηται, καὶ τὸ ῥῆμα ἐ μὴ ὡρισμένον εἴη, ἀναλάβῃς πως εἰς ἀόριστον· εἰ ἡ ἀόριστον, εἰς ὠφελιμώτερον. ἔστω, οὐδεὶς ἀνθρώπου σοφὸς, πᾶς ἄνθρωπος ἐ σοφὸς· πᾶς ἄνθρωπος ἐ σοφὸς, ἐ πᾶς ἄνθρωπος σοφός. καὶ ὅτε μὴ παλλάσσοντ αἱ προτάσεις καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνουσιν.

Κεφάλαιον γ.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τρόπου προτάσεις. καὶ τρόποι δέ εἰσι, τό τε καλῶς, δικαίως, ὁπῶς, ἀδόλως, καὶ τὰ τοιαῦτα. ὅιον, ὁ οἷόν τε ἀδόλως ὁμιλεῖ. ἔστι δὲ ἡ ἀπόφασις προσκειμένου τῷ τρόπῳ τοῦ ἐ, ὅτου γίνεται, ὁ δεῖνα οὐκ ἀδόλως ὁμιλεῖ. ἔστι δὲ τρόπος καὶ αὐτὸ, τὸ δυνατὸν, τὸ ἐνδεχόμενον, τὸ ἀδύνατον, τὸ ἀναγκαῖον. καὶ αἱ ὕλαι γίνονται τρόποις μὲν ὡς ἂν λέγωσι, ὕλαι εἰσὶν· (σημαίνουσι γὰρ λεγομένων ἄλλων) εἰ δὲ λέγονται, τρόποι. ὅιον, ὁ δεῖνα ἀναγκαίως ἀναπνεῖ. ἔστι δὲ καὶ τὸ δυνατὸν, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον πλατυκῶς περιν. δυνατὸν γὰρ καὶ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον. ὁμοίως ἐνδεχόμενον καὶ τὸ ἀναγκαῖον· καὶ τὸ δυνατὸν γίνεται, καὶ μὴ γίνονται γὰρ ὁπόταν τὸ πατοῦν ἐκ καίσθαι προτάσεις τέτταρες καταφατικαὶ ἀπλαῖ, καὶ τέτταρες ἀποφατικαὶ ἀπλαῖ, καὶ τέτταρες ὁπόταν ὑπὲρ

ὁπόταν

num consecutione, ut eadem etiam ii dicant qui aliter & aliter loquuntur. Est autem Canon iste hujusmodi, si signum sec: quantitatem quidem servetur, sec. qualitatem autem mutetur, & verbum si quidem finitum fuerit in infinitum, sin infinitum in finitum transferatur (ut, Nullus homo sapiens, Omnis homo non sapiens, aliquis homo non sapiens, Non omnis homo sapiens) tum Propositiones hoc pacto commutatas idem significare.

Cap. III. *De Propositionibus Modalibus.*

A Modis quoque Propositiones oriuntur. Modi autem sunt pulchrè, justè, sanctè atque simpliciter, aut sinè dolo, & id genus. V. g. Hic inter homines sine dolo & fraude versatur. Cujus negatio fit si illud *Non* modò fuerit adjunctum, Hic inter homines non sine dolo & fraude versatur. Modi autem hi quoque sunt, Potest fieri, fortuitum, naturæ repugnat et necesse. Cæterùm et materiæ ipsæ Modi fiunt. Nam si non dicantur, materiæ sunt. Representantur enim cùm alia dicta fuerint. Si verò dicuntur, Modi erunt, ut Hic necessariò respirat. Porrò duo Modi, Fieri potest, & fortuitum, latiùs sumuntur interdum. Etenim & Necessarium et Fortuitum fieri posse dicitur. Eodemque modo & Necessarium et quod fieri potest, et non fortuitum. Proindè ex quatuor istis Modis sedecim Propositiones oriuntur: quatuor Affirmantes simplices, & quatuor Negantes simplices, quatuor item ex translatione Affirmantes, et quatuor ejusdem generis rogantes. In his enim Modus et non Verbum principatum obtinet, ut potest fieri, ut quis lavetur. Non fortuitum est, ut quis lavetur. Necesse est, ut quis lavetur. Non necesse est ut quis lavetur. Naturæ repugnat ut quis lavetur, Naturæ non repugnat ut quis lavetur. Atque hæ quidem sunt contradictoriæ simplices. Potest fieri ut quis non lavetur. Non potest fieri ut quis non lavetur, Non fortuitum

est

est ut quis non lavetur. Fortuitum est ut quis non lavetur. Repugnat naturæ ut quis nō lavetur. Nō repugnat naturæ ut quis non lavetur. Necesse est ut quis non lavetur. Non necesse est ut quis non lavetur. Hæ rursus Affirmationes & Negationes sunt ex translatione. Nam hæc, potest fieri ut quis non lavetur, & consimiles Propositiones affirmationes sunt ex translatione. Nominatum enim negationis non Verbum sed Modus obtinet. Idem enim lavari potest et non lavari. Quamobrem contradictio possit simul vera esse. Hæc autem, Non potest fieri ut quis lavetur, aliæque ejusdem generis enunciationes negationes sunt ex translatione ex quibus consecutiones fiunt, si sic collocentur. Huic enim, potest fieri ut quis lavetur, et Hæc, Fortuitum est ut quis lavetur, et hæc Non repugnat naturæ ut quis lavetur. Denique hæc, Non necesse est ut quis lavetur: conquens est huic verò, Non potest fieri ut quis volet, non hæc modò, Non fortuitum est ut quis volet, verum etiam hæc necesse est ut quis non volet, consectaria fuerit. Et item quæ dicit Fieri potest ut quis non lavetur in, consecutione respondent sequentes Fortuitum est ut quis non lavetur: Non repugnat naturæ ut quis non lavetur. Non necesse est ut quis non lavetur. Præterea hanc Non potest fieri ut quis nō respiret, consequuntur hæ, Non est fortuitum ut quis non respiret. Repugnat naturæ ut quis non respiret. Necesse est ut quis respiret. Quare in ea quidem simplici affirmatione, quæ fieri quid posse pronunciat, atq; in iis quæ eam consequuntur fortuitum consequentiam facit. In simplici verò negatione ejusdem modi et consequentibus ipsam qd naturæ repugnat. Præterea in affirmatione quidem ex translatione quæ & ipsa modū posse fieri expressit, atq; illam sequentibus ipsum fortuitum rursus: negatione verò modi ejusdem et consectariis necessarium consecutionem parit. Atque sic doctrina de Propositionibus est completa ac absoluta.

TIT:

θέσεως καταφατικὴ, ἢ τέσσαρες ἐκ μεταθέσεως ἀποφατικαί. ἐνταῦθα γὰρ τὸ κεῖσθαι τῆς ἀποφάσεως, ὁ τρόπος ἔχει, ἢ ὁ τὸ ῥῆμα. οἷον, δυνατὸν λευκὸν εἶναι, ἢ δυνατὸν λευκὸν εἶναι· ἐνδεχόμενον λευκὸν εἶναι, οὐκ ἐνδεχόμενον λευκὸν εἶναι· ἀδύνατον λευκὸν εἶναι, οὐκ ἀδύνατον λευκὸν εἶναι. ἀναγκαῖον λευκὸν εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον λευκὸν εἶναι. αὗται ἀποφατικαὶ ἀπλαῖ· δυνατὸν μὴ λευκὸν εἶναι, ἢ δυνατὸν μὴ λευκὸν εἶναι· ἐνδεχόμενον μὴ λευκὸν εἶναι, οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ λευκὸν εἶναι. αὗται πάλιν ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις ἢ ἀποφάσεις. τὸ γὰρ δυνατὸν μὴ λευκὸν εἶναι ἢ τὸ ἐνδέχεσθαι, κατάφασις ἐκ μεταθέσεως. τὸ γὰρ οὐ τρόπος τῆς ἀποφάσεως ἢ τὸ ῥῆμα, ἀλλ' ὁ τρόπος ἔχει. ὁ γὰρ αὐτὸς δυνάται λευκὸν εἶναι, ἢ μὴ λευκὸν εἶναι, ὥστε συμπίπτουσι ἂν ἡ ἀντίφασις· τὸ δὲ ἢ δυνατὸν μὴ λευκὸν εἶναι ἢ τὸ ἐνδέχεσθαι, ἀπόφασις ἐκ μεταθέσεως· ἢ αἱ ἀκολουθήσεις δὲ, ὅπερ πολλάκις γίνονται. τῷ γὰρ δυνατὸν λευκὸν εἶναι, τὸ ἐνδεχόμενον μὴ λευκὸν εἶναι, ἢ τὸ οὐκ ἀδύνατον λευκὸν εἶναι, ἢ τὸ ἐκ ἀναγκαίου λευκὸν εἶναι ἀκολουθεῖ. τῷ δὲ ἢ δυνατὸν πατάσσειν, τὸ οὐκ ἐνδεχόμενον πατάσσειν, ἢ τὸ ἀδύνατον πατάσσειν, ἢ τὸ ἀναγκαῖον μὴ πατάσσειν ἀκολουθεῖ. τῷ δὲ δυνατὸν μὴ λευκὸν εἶναι, τὸ ἐνδεχόμενον μὴ λευκὸν εἶναι, ἢ τὸ ἀδύνατον μὴ λευκὸν εἶναι, ἢ τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ λευκὸν εἶναι ἀκολουθεῖ. τῷ δὲ ἢ δυνατὸν μὴ ἀναπνεῖσθαι, τὸ οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ ἀναπνεῖσθαι, ἢ τὸ ἀδύνατον μὴ ἀναπνεῖσθαι, ἢ τὸ ἀναγκαῖον ἀναπνεῖσθαι ἀκολουθεῖ. ὥστε ἐπὶ μὲν τῇ ἁπλῇ καταφάσει τὸ δυνατὸν, ἢ τοῖς ἀκολουθοῦσιν αὐτῇ, τὸ ἐνδεχόμενον ποιεῖ τὴν συμπλοκήν. ἐπὶ δὲ τῇ ἁπλῇ ἀποφάσει τὸ δυνατὸν, ἢ τοῖς συνακολουθοῦσιν αὐτῇ, τὸ ἀναγκαῖον· ἢ ὅτου πληροῦται τὸ τῆς φησέως.

Τίτλ. β. Κεφάλαιον α.

Κ΄ΑΙ προτάσεων δὲ ὁ συλλογισμὸς, ὥσαυτως ἐκ τῶν συλλαβῶν ὁ λόγος γίνεται. εἰσὶ δὲ τῶν συλλογισμῶν σχήματα τρία. πρῶτον, δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ τὴν τάξιν τὸ μέσον. ἐν μὲν οὖν εὐθείᾳ τὸ μέσον κεῖται, ὡς ἄλλο μὲν κατ' αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι, αὐτὸ δὲ κατ' ἄλλου, πρῶτον. εἰ δὲ ἄνω τῶν δύο ἄκρων, ὡς κατηγορεῖσθαι καὶ ἀμφοτέρων, δεύτερον. εἰ δὲ κάτω, ὡς ὑποκεῖσθαι καὶ ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις, τρίτον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ τελειότατόν ἐστι, καὶ τέλειος γίνεται διὰ τοῦτο ὁ συλλογισμός. οὐ δὲ ἄλλως τελειοῦσθαι, ὥσπερ ὁ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ τρίτῳ, διὰ τοῦ πρώτου δυνατὸς ἐστι τελειωθῆναι, ἢ δι' ἀπαγωγῆς, ἢ διὰ τῆς ἐκθέσεως. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι ἐν τε τῇ καθόλου καὶ ἐν τῇ ἐν μέρει ἐστὶν ἀναγκαῖα, καὶ ἐν τῇ ἐν μέρει καταφατικῇ. οὐκ ἔστι δὲ, τὸ ἐκβεβηκὸς ἐν μέρει καταφάσκων. τὸ δὲ ἀδύνατον, ἐν τῇ ἀναγκαίᾳ περιλαμβάνει. ὁ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι, τοῦτο ἀδύνατον οὐκ ἐστὶ, ἀλλὰ μὴ ἐστί. οἷον ἀναγκαῖον ἀναπνεῖν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀδύνατον μὴ ἀναπνεῖν.

Κεφάλαιον β.

Τοίνυν ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος μείζων ὅρος, ὁ κατηγορούμενος τοῦ μέσου, καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ πρότασις, μείζων. ἐλάττων ὅρος, ὁ τοῦ μέσου ὑποκείμενος, καὶ

TIT. IV. *De Tribus Figuris.*

Cap. I. *De tribus Materiis.*

EX Propositionibus Syllogismus perinde atque ex Syllabis Oratio conficitur. Syllogismorum autem figuræ tres sunt, prima, secunda, ac tertia, prout medium fuerit collocatum. Quòd si medium rectè situm fuerit, ut aliud de ipso, ipsúmque de alio dicatur, prima. Sin supra ambo extrema: ut de ambobus dicatur, secunda: denique si infra, ut utrisque subjiciatur, tertia figura nascetur. Ac prima quidem & perfecta est, et perfecta in ea fit ratiocinatio. Neque enim per aliam perficitur: sicut ea facit quæ in secunda & tertia conflatur, quæ per primam sive conversione, sive demonstratione adversarium incommodo urgente, sive expositione perfici potest ut paulò post dicetur. Signa autem moderantur figuras, idque non in ea materia solùm quæ de inesse vocant, sed in necessaria etiam ac fortuita. Cæterùm ea de inesse dicitur, quæ fortuita cùm sit, jam evenit. Absurda verò ac naturæ repugnans in necessaria comprehensa est. Quod enim esse necesse est, hoc repugnat naturæ non esse, ut hominem respirare necesse est, naturæque repugnat non respirare.

Cap. II. *Prima Figura.*

PRima quidem in figura major terminus is est qui de medio dicitur, quæque ab eo Propositio sumitur, Major vocatur. At verò Minor terminus is est qui medio subjicitur, & quæ inde ducitur Propositio Minor vocatur. Quando igitur quatuor signa sunt, *Omnis*, *Nemo*, *Quidam*, *Non omnis*: unumquodque ex his tum secum ipso, tum cæteris tribus junctum quatuor conjugationes perficit, eásque bifariam, his tamen exceptis, quæ secum ipsis junguntur ita, ut conjugationes

omnes

omnes naſcantur viginti octo. Omnis Omnis, Nullus Nullus, Omnis aliquis, Omnis non omnis,. Atque iſta præter primam, Omnis omnis reciprocantur, ut Nullus Omnis, Aliquis Omnis, Non omnis omnis,quæ ſeptenarium numerum conficiunt. Præterea Nullus nullus, Nullus omnis,nullus aliquis, Nullus non omnis. Quæ rurſus dempta prima viciſſim commeant retrorſum, Omnis Nullus, Aliquis Nullus, Non Omnis Nullus; Adhæc Aliquis aliquis, Aliquis Omnis, Aliquis Nullus, Aliquis non omnis. Poſtremò conjungantur & iſtæ Non omnis non omnis, Non omnis omnis,Non omnis nullus,Non omnis aliquis. Quæ omnes in ſuarum collectæ conjugationes octo & viginti numerantur. E quibus Canone primæ figuræ conſtituto, quatuor tantùm deligentur. Is autem Canon habet ſe ad hunc modum, Major quidem Propoſitio omninò generalis, vel affirmans vel negans. Minor autem vel omninò vel ex parte generalis affirmans eſto. Deligentur igitur ſequentes, Primum Omnis omnis, hæc enim tanquam generalis omninò,illa verò affirmans ſumitur. Deinde Nullus omnis quæ ipſa quoque eodem modò legitur. Una enim generalis omnino negans eſt, altera affirmans. Mox hæ quoq; in hunc numerum cooptantur, Omnis aliquis & Nullus aliquis. Reliquæ omnes in hac figura inutiles ſunt. Quare ἀσυλλόγιστοι Græcè, hoc eſt ineptæ ad ratiocinandum; Solæ verò commemoratæ quatuor συλλελογισμέναι, quæ legitimè ſunt aliquid jam quaſi ratiocinatæ appellantur. Sunt autem συλλελογισμέναι quidem,quæ eodem modo, eandem concluſionem terminis poſitis qualibuſcunque conficiunt, ἀσυλλόγιστοι verò, quæ modò ex ſumptis terminis Omnis,modò nemò,ratiocinantur. Nam ex hac conjugatione Omnis omnis, concluditur Omnis, qualeſcunque termini fuerint propoſiti, ut v. g. Subſtantia de omni Animali, Animal de omni homine,Subſtantia igitur de omni homine dicitur. Id quod etiam in hac fieri ſolet, Nullus, Omnis: Lapis nulli animali, Animal omni homini

homini

ἢ ἀπ' αὐτῆ σεσταζις, ἐλάττων, ἐπὶ πίνω τέτραρες ἴσοι σεσσαροσταγμοί, πᾶς ὑδεὶς, τὶς, ὃ πᾶς, ἕκας ἐξ' αὐτῆ μετὰ τὸ ἑαυτῆ καὶ ἡμῶν συνταπτόμενον, τέτραρας συζυγίας ὑποτελεῖ. ταῦτας ἡ διηχῶς. πάλιν ἡμῖ μεθ' ἑαυτῆ συνταπτομένων, ὡς γίνεσθαι τοὺ πάντας συνδυασμὸς καὶ, πᾶς πᾶς, πᾶς ὑδεὶς, πᾶς τὶς, πᾶς ὁ πᾶς καὶ αντισρόφως ταῦτα, πλὴν τῶ πρώτων, τῶ πᾶς πᾶς, ὑδεὶς πᾶς, τὶς πᾶς, ὁ πᾶς πᾶς, ὁμῶ ζ'. καὶ αὖθις, ὑδεὶς ὑδεὶς, ὑδεὶς πᾶς, ὑδεὶς τὶς, ὑδεὶς ὁ πᾶς· καὶ ταῦτα ἀντισρόφως δίχα τῶ πρώτων, πᾶς ὑδεὶς, τὶς οὐδεὶς, ὁ πᾶς ὑδεὶς· καὶ αὖθις, τὶς τὶς, τὶς πᾶς, τὶς ὑδεὶς, τὶς ὁ πᾶς· καὶ αὖθις, ὁ πᾶς ὁ πᾶς, ὁ πᾶς πᾶς, οὐ πᾶς ὑδεὶς, ὁ πᾶς τὶς, ὁμῶ καὶ. ἐκ τέτων, τῶ καθόλ τεθέντ τῶ πρώτ χήματ, ἐκλεγήσονται μόναι τέσσαρες. ἔστ δὲ ὁ κανὼν, ὡς ἂν ἡ μὲ μείζων πρότασις ἢ καθόλ, ἡ καταφατικὴ, ἡ ἀποφατικὴ· ἡ δὲ ἐλάττων, καταφατικὴ, ἡ καθόλ, ἡ μερική. ἐκλέγοντ τὸν πίνω ἡ πᾶς, πᾶς. ἡ μὲ γὰ, ὡς καθόλ· ἡ δὲ, ὡς καταφατικὴ, ὑδεὶς, πᾶς, καὶ αὐτῆ ὁμοίως. ἡ μὲ καθόλ ἀποφατικὴ. ἡ δὲ καταφατικὴ, πᾶς τὶς, καὶ ὑδεὶς τὶς. πάσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ἀχρεῖαι ἐν τέτω τῶ χήματι, ὅτιπερ καὶ ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. αὖθις δὲ μόναι συνελογιζόμεναι. συλλελογισμέναι δὲ εἰσὶν, αἱ ὁμοίως συνάγουσαι τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, τεθέντων ὅρων ὁποιωνδήποτε τινῶν. ἀσυλλόγιστοι δὲ, αἱ συνάγουσαι πᾶς, πᾶς ὑδεὶς, ἀφ' ὧν οὐδὲν τῶ τεθέντας· ἐκ γὰ πᾶς πᾶς τὸ πᾶς συνάγεται· κἂν ὁποῖοι τεθῶσιν οἱ ὅροι. δίον, ἡ ἵππος καὶ πάντες ζῶα· τὸ ζῶον καὶ φυτὸς ἄνθρωπος· ἡ ἵππος ἄρα καὶ πάντες ἄνθρωποι. καὶ αὖθις ἐπὶ τῶ ὑδεὶς πᾶς, ὁ λίθος οὐδενὶ ζῴῳ· τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ·

ἄνθρωπῳ· ὁ λίθος ἄρα ἐστὶν ἀνθρώπῳ. καὶ οὐδεὶς ὅτι πᾶς τις, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ· τὸ ζῶον ἄρα τινὶ λευκῷ. καὶ οὐδεὶς ὅτι πᾶς ἐστὶ τις, ὁ λίθος ἐστὶν ζῴῳ· τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ· ὁ λίθος ἄρα τινὶ λευκῷ. δῆλον δὲ καὶ τῷ τινὶ συμπίπτειν, ἀλλὰ τῷ παντὶ; ὅτι εἰ ἐλέγετο ὁ λίθος παντὶ λευκῷ ἐνταῦθα, ἦν δὲ τὸ λευκὸν καθ' οὗ τινὸς τὸ ζῶον ἐλέγετο, κατηγορεῖτο ἂν ὁ λίθος κατά τινος τοῦ τὸ ζῶον λευκόν, ἅπερ ἀδύνατον. αἱ δὲ λοιπαὶ συζυγίαι, ὡς μὴ συμβαίνουσι τοῖς κατὰ μέρος, ἀφετέαι. ἔτι καὶ τοιοῦτόν τι χρὴ ἐνθυμεῖσθαι, ἔστω ὁ πᾶς ἐστὶν τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν κύκνῳ· τὸ ζῶον ἄρα παντὶ κύκνῳ. καὶ πάλιν, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν λίθῳ· τὸ ζῶον ἄρα ἐστὶν λίθῳ. καὶ ὅτι τῶν λοιπῶν οὐδαμῶς, εἴτις καθ' ἕκαστον σκοπεῖν. λαμβάνεται δὲ καὶ πολλάκις ἀπὸ τῆς τύχης, καὶ ἡ ἀποζήσεις καὶ ἀναγκαίη, ὅτι τῶν ἐλαττόνων ἀρχαίτερον, ὡς γίνεσθαι τοῦ παντὸς συλλελογισμένους πρότερος μὲν τέτων, ἐξ. μὴ λανθανέτω δ' ὅτι ὅπου τὸ πᾶς ἢ πᾶς, καὶ αὐτὸν οὐδὲν συνάγονται καὶ ἡ πᾶς, καὶ ἡ ἐστὶς. ἀλλὰ δὴ ἐκθέτεως συναχθέντος, τὸ ἀληθὲς συμπέρασμα. δίοτι, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ. εἰ γὰρ εἰληφθείη λευκὸν, ὧν μὴ κατηγορεῖται ὁ ἄνθρωπος κύκνος καὶ χιών. διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος παντὶ λευκῷ. διὰ γὰρ ἐκεῖνα ὧν μὴ κατέχει, λέγεται τὸ παντί. εἰ δὲ ἐλαμβάνετο λευκὸν τινος κατηγορούμενον, τινὶ ἂν ἐλέγετο, λοιπὸν, συνάγεται τὸ ζῶον κατὰ τῶν κύκνων παντὸς καὶ ἡ χιόνος ὑγρασίας, καθάπερ ἀνωτέρω εἴρηται καὶ ὅτι ἐστὶς οὐ πᾶς. τὸ δὲ ἄψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, ὁ ἄνθρωπος οὐ παντὶ λευκῷ· ἔστι δὲ λαμβάνοντα λευκὸν, ὧν μὴ κατηγορεῖται

mini: Lapis igitur nulli homini ineſt. Efficitur id quoq; in conjugationem *Omnis aliquis*; Animal omni homini, homo cuidã albo, Animal igitur cuidam albo attribuitur. In *Nullo* quoq; et *aliquo* eadẽ ratio eſt. Lapis in nullo animali, animal in aliquo albo, Lapis igitur in nõ omni albo. Cur verò non ex parte generalis affirmans, ſed negans concluſio illata eſt? Quia ſi diceres in hac ratiocinatione, lapidẽ alicui albo convenire, quando album id erat, de quo aliquod animal dicebatur, poſſit lapis de aliquo albo dici, quod eſſet animalis album. Id autem repugnat naturæ. Reliquæ autem conjugationes, quemadmodum Canoni non conſentiunt, ita quoque ſunt inutiles. Sitque pro exemplo poſita conjugatio, *Omnis Nullus*, Animal omni homini ineſt, homo nulli Cygno, animal igitur omni Cygno. Itemque animal omni homini, homo nulli lapidi, Animal igitur nulli lapidi. In reliquis etiam eodem modo, ſi quis ſingulas percurrat. Sumitur autem ſæpenumerò pro hâc *aliquis* & indefinita affirmans in minori Propoſitione: ita ut modi omnes qui *συλλελογισμένοι* dicuntur, cum his numerati, quos modò propoſui, ſex fiant. Neminem autem lateat in conjugatione *Omnis non omnis*, non indidem concludi, & *Omnis* & *Nullus*, unde in aliis concludebatur, ſed variam concluſionem ex certa terminorum deſcriptione, inferri: ut Animal omni homini convenit, homo non omni albo: deinde ſumantur alba de quibus non dicatur homo, Cygnus & Nix. Propterea enim homo non omni albo conveniebat. Nam propter illa quarum particeps non eſt, illud non omni ineſſe dicitur. Quod ſi verò aliquod album ſumeretur, cujus particeps ſit, alicui utique diceretur ineſſe. Quare animal quidem de omni Cygno, de nive autem nullâ concluditur. Quemadmodum denique fit etiam in Conjugatione, *Nemo non Omnis*, Inanimatum enim nulli homini convenit, homo verò non omni ei quod album eſt. Deinde ſumantur alba, de quibus homo nequaquam dicitur, Cygnus viz: & Nix;

Nix, ut inanimatum de omni quidem Nive, de Cygno verò nullo dicetur, & concludetur. Quapropter fit ut omnia hæc ἀσυλλόγιστα, hoc est, ad ratiocinandum inutilia sunt. Est autem prima Figura perfecta, utpote quæ quatuor quæstiones conficit, *Omnis*, *Nemo*, *Quidam*, *Non Omnis*. Notandum insuper Conclusionem esse deteriori Propositioni consequentem. Ex hâc, *Nemo Omnis* : *Nemo* : quando deterius, & ex hac *Omnis Quidam*. *Quidam* infertur. Nam hoc quoque deterius est, quam *Omnis*. Item ex hac, *Nemo quidam*, Quando illud *Nemo* præstantius quidem est, quam illud *Quidam*, utpotè universum, deterius autem eodem cum sit Negans, & eodem modo illud *Quidam*, nobilius quidem, ut affirmans, ignobilius verò & generale ex parte : deterius utrisque conclusum est, & efficit illud *Non omnis*, quod & Negans est, & ex parte generale diminutum si ad *Quidam* aiens, & ad *Nemo* Negans referatur.

Cap. III. *Secunda Figura.*

IN secunda autem Figura medius quidem terminus is est, qui situs est extra extremitates, deque utrisque dicitur; Major verò qui ad medium propiùs accedit, quatenus & ipse in conclusione Prædicati munus obit. At Minor qui à Medio longiùs abest, non quidem loco sed potestate, quoad ipse minimum semper subjicitur. Cæterùm Canonetiam in hac Figura est Modorum ratiocinantium (συλλελογισμένων) ut major quidem Propositio sit generalis in totum vel affirmans vel negans. Minor autem dissimilis formæ, ut minimum, si hæc affirmans existat, illa negans, sive omninò, sive ex parte generalis : sin illa Negans, hæc Affirmans, vel in universum, vel ex parte constituatur. Sunt autem etiam in hac Figura Modi ratiocinantes quatuor, Prima, *Nemo omnis*, secunda, *Nemo nemo*, quarum Conclusiones *Nemo* inferunt. Tertia, *Nemo quidam*, quæ parit Conclusionem *Non omnis*. Quarta

Omnis

πορεῖται ὁ ἄνθρωπος, ὁ κύκνος καὶ ἡ χιών. καὶ τὸ ἄψυχον, τὸ μὴ χιὼν ὂν τοιοῦτος, τῷ δὲ κύκνῳ ὑπάρχοις κατηγορηθήσεταί τε καὶ συμπεπλέχθαι. διὰ ταῦτα καὶ ἀσυλλόγιστα λέγονται ταῦτα πάντα, καὶ ἔστι τὸ σχῆμα χιῶν τέλειον τὰ τέτταρα συμβλήματα ἔχουσαν, τὸ πᾶς, τὸ οὐδείς, τὸ τὶς, τὸ οὐ πᾶς. σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ τῇ χείρονι ἔδει προτάσει, ἕπεται τὸ συμπέρασμα· ἐν τῷ οὐδεὶς πᾶς, τὸ οὐδεὶς, χείρων γὰρ καὶ ἐν τῷ πᾶς τὶς, τὸ τὶς, χείρων γὰρ καὶ τὸ τοῦ πᾶς. ἐν δὲ τῷ οὐδεὶς, τὶς, ἐστὶ τὸ οὐδεὶς κρεῖττον μὲν τὸ τὶς, ὡς καθόλου χεῖρον δὲ, ὡς ὑπαρτικόν· ὁμοίως καὶ τὸ τὶς κρεῖττον μὲν, ὡς καταφατικόν· χεῖρον δὲ, ὡς ἀποφατικόν. τὸ χεῖρον ἀμφοτέρως συμπήγνυται, καὶ ἐποίησε τὸ μὲν πᾶς, ἄλλο δὲ καὶ ὑπαρτικὸν καὶ ἀποφατικόν· ἐλαττοῦται καὶ πρὸς τὸ καταφατικὸν τὸ τὶς, καὶ πρὸς τὸ ὑπαρτικὸν τὸ οὐδείς.

Κεφάλαιον γ.

ΕΝ δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι, μέσον μὲν ὅρον, οὗ ἔξω δεῖ ἄκρων καὶ ἀμφοῖν κατηγορεῖσθαι. μείζονα δὲ ὅρον, ὃ ἐγγύτερον τοῦ μείζονος, παρόντος καὶ ἄτοπα κατηγορεῖται ἐν τῷ συμπεράσματι. ἐλάττονα δὲ, ὃ πορρώτερον τοῦ μείζονος, ὃ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τῇ δυνάμει, σαφέστερον αὐτὸς ἀεὶ ὀνόματα, καὶ ἐν τῇ προτάσει, καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι. καὶ ὅταν δὲ καὶ ὅτι τότε τὸ συλλελογίσθαι, τὸ ἔχειν τὸ μείζονα πρόσληψιν καθόλου, ἢ καταφατικὴν, ἢ ὑπαρτικῶς. τὸ δὲ ἐλάττονα, ἀπομοιοῦσθαι· ὡστε ἢ αὐτὴ καταφατικὴ, ἐκείνῃ ἔσῃ ὑπαρτικὴ, ἢ καθόλου, ἢ μερικὴν· καὶ εἰσὶ καὶ τότε τὸ σχήματος πρόσοδοι συλλογισμοὶ τέτταρες, ἐν τῷ οὐδεὶς, καὶ πᾶς, καὶ ἐν τῷ πᾶς, καὶ οὐδεὶς. τὰ δὲ τότων συμπεράσματα οὐδεὶς· καὶ ἐν τῷ

ἐδεῖς, πᾶς, ἐ τὸ συμπέρασμα ἐ πᾶς· κ) ἐκ τῆ πᾶς, ἐ πᾶς, ὃν τὸ συμπέρασμα ἐ πᾶς· ὡστε τὰ ἀποφατικὰ μόνα ζωπάγει τὸ ζῆμα τῦτο, δίον ἀναδέγματ ἔχαειν, τὸ ζῶον ἐδενὶ λίθῳ· τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ λίθ ἄρα ἐδενὶ ἀνθρώπῳ, καὶ αὖθις τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ὅτι τ μείζον· τὸ ζῶον ἐδενὶ λίθῳ, ὅτι τ ἐλάτον. ὁ ἄνθρωπ ἄρα ἐδενὶ λίθῳ· κ) αὖθις, ὁ λίθ ἐδενὶ ζῴῳ. ὁ λίθ τινὶ λευκῷ· τὸ ζῶον ἄρα ἐ παντὶ λευκῷ. διὰ τὸ τὸν λίθον λευκὸν, ἃ ἐ κατέχει τὸ ζῶον. κ) σύθις, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· τὸ ζῶον ἐ παντὶ λευκῷ· ὁ ἄνθρωπ ἄρα ἐ παντὶ λευκῷ. κατ ἐκείνη γὰρ τὸ λευκὸν λέγομ ὁ ἄνθρωπ, ἐδὲ τὸ ζῶον ἐ κατέχει· κ) ἐι τὸ ζῶον ἐ κατέχει τὸ τοιῦτο λευκὸν, πῶς ἂν δέξειέ ὁ ἄνθρωπ, ὡς ὕπω λέγεται, ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ; τάλο γὰρ ἀδύνατον. κ) ὄυλοι μὲν εἰσιν οἱ συλλελογισμένοι πρόπροι. ἐι μ κ) ἀπρεπὲς δόξειεν συμβαχθέειν, ὅτι καταρατικός πᾶ ὁ δεῖς, ὁ δ' ἀποφατικὸς πᾶ πᾶς ἔ γίνονται οἱ πάντες. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἀ συλλόγισοί εἰσιν, ὡς συνάγοντες κ) τὸ πᾶς, κ) τὸ ἐδεῖς. ὅτι δ' ὅτι τῶ πᾶς, πᾶς, ἐν δ ἀπέρωμμα· τὸ ζῶον παντὶ λογικῷ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· τὸ λογικὸν ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ. κ) αὖθις, εἰ ἐσία παντὶ ζῴῳ, εἰ ἐσία παντὶ λίθῳ. κ) συνάγεται τὸ ζῶον ἐδενὶ λίθῳ· ὅτι μέν τιν τ πᾶς τὸς, ἐσὸν ὡς τὸ τὶς ἀδιόριςον ὄζι, κ) ὅτι τῆς ἀναγκαίας τὸ παντὶ ὑπολαμβάνει. κ) ὡς τ τὸ πᾶς, πᾶς, ἀσυλλόγισόν ὄζιν, ὅτι κ) τὸ πᾶς τις, ἀσυλλόγισόν ὄζι, διὰ τ ἀοριςίαν τῶ τὶς. πάλιν ἐν τῷ δ ἀπέρωμμα συλλογισμὸι ἀτελεῖς εἰσι, κ) τελειῶνται διὰ τῶ πρώτ ἀμματος, δι' ἀναπαρωγῆς, κ) δι' ἀδυνάτ. πεῖν δὲ μαθεῖν ταῦτα, τὸ τελεῖον ἀπὸ διαλήπτου, ἀσαφέστερόν πως γίνεται, ἀναμιμνώσκειν

Omnis non omnis, cujus conclusio est *Non omnis*. Unde fit ut hæc Figura tantummodo negantia concludat, ut e. g. Animal nulli lapidi inest, animal omni homini, lapis igitur nulli homini. Et rursus, Animal omni homini in Majore Propositione, Animal nulli lapidi in Minore, igitur homo in nullo lapide invenietur. Lapis præterea nulli Animali, lapis alicui albo. Animal igitur non omni albo. Quod ideò fit quia illud lapidis album sumptum est, cujus Animal non est particeps. Denique animal omni homini, Animal non omni albo, homo itaque non omni albo. In illo enim albo dicitur homo, cujus Animal particeps non erat. Quod si Animal hujusmodi albi particeps non erat, quonam modo homo particeps erit? ut homo alicui albo inesse dicatur, Id enim omnino fieri nequit. Hi quidem sunt modi ad ratiocinandum idonei. Quod si Propositiones indefinitæ his accedant, affirmans quidem indefinita ei, quæ *Nemo*, Negans verò ei quæ *Omnis* exprimit, Omnes modi sex nascentur. Reliqui autem omnes ad ratiocinandum sunt inutiles: quippè qui & *Omnis* & *Nullus* concludant. Verbi gratiâ, in eo modo, qui bis ponit *Omnis* in secunda Figura, Animal omni ei quod est rationis compos omni homini convenit. Rursus Substantia omni animali, Substantia omni lapidi, Animal nulli lapidi inesse concluditur. In illa autem *Omnis quidam* est notandum illud *Quidam* esse indefinitum atque in materia necessaria cum *Omni* parem vim habere. Proindè quemadmodum illa *Omnis Omnis*, non est habilis ad inferendam conclusionem, ita quoque hæc *Omnis quidam*, propter infinitatem illius *Quidam*. Ve untamen quia Syllogismi in Secunda nuper facti sunt, & opem primæ Figuræ per conversionem, & eam probationem, quæ adversarium incommodo urget, perficiuntur; antequam verò hæc discantur perficiendi ratio obscura sit quodammodo paululùm operiemur, & loco magis

opportune de iis dicemus, cùm scilicet de conversione accurate & perspicuè sermocinabimur.

Cap. IV. *Tertia Figura.*

IN Tertia autem Figura medius quidem terminus extra extremitates est, atque utrisque subjicitur, Major verò in hac is est, qui vi sua à medio longiùs abest. Etenim cùm Medius semper subjiciatur, Major dicitur semper. Cæterum Minor in Propositione quidem prædicati, in conclusione verò Subjecti fungitur munere, Medióq; propinquior est, quando non nunquam subjicitur. Hujus quoq; Figuræ ratiocinationum (τῶν συλλελογισμένων) Modorum Canon est, qui hoc solũ jubet, ut Minor affirmans delegatur, et nihil præterea. Eamq; ob rem modi in hac Figura abundant, ut in qua non sint multæ distinctiones. Sex enim enumerãtur. Ad quos si addantur indefiniti, ut generalis ex parte, decẽ omnes fiunt. Sunt autem isti, *Omnis Omnis*, *Nemo omnis*, *Omnis quidã*, *Quidã omnis*, *Nemo quidã*, *Non omnis omnis*. Indefinitæ verò sic disponantur; si affirmans fuerit in eodẽ loco collocabitur quo *quidã* si verò negans hujus *Non omnis* locũ obtinebit. Porro et in hoc *Omnis quidã* et in hoc *Quidã Omnis*, & in hoc denique *Nemo Quidã*, illud *Quidam* repetire licet. Item in hoc *Non omnis omnis*, illud *Non omnis*. Est autem in more positum, ut indefinitus modus in colloquiis atque congressibus sine articulo pronuncietur. Articulus enim eandem vim obtinet quam signum: Nisi quod signum in totum generale omnes comprehendit, & neminem omittit: articulus verò etiam prætermittit. Veluti hoc exemplo liquet. Omnes Lacedæmonii homines sunt, omnes Lacedæmonii fortes sunt. Modus igitur indefinitus sine articulo profertur, ut homo albus homo non albus. Hujusmodi autem Figura conclusiones parit ex parte generales, affirmantes quidem per hoc, *Quidam*, negantes verò per hoc *Non omnis*. Quin etiam potest universas concludere, ut Substantia de omni homine, Animal de omni homine, Substantia igitur de omni

μικρόν, καὶ εἰς κενὸν ἥξει τὸ τοῦτο εἰπόμενον, ὅτι οὐκ ἀπο-
δεικτικῆς ἐπιστήμης.

Κεφάλαιον δ.

ΕΝ ᾧ τῷ τρίτῳ σχήματι, ὁ μὲν μέσος ἔξω τῶν ἄκρων
καὶ ἀμφοῖν ὑποκείται. μείζων δὲ ὅρος ἐν τούτῳ ἔστω,
ὁ τῇ δυνάμει πορρώτερος τοῦ μέσου. τοῦ δὲ μέσου ἐγγὺς
ὑποκείσθω, ὁ μείζων ἀεὶ κατηγορεῖται. ὁ δὲ ἐλάττων κα-
τηγορεῖται μὲν ἐν τῷ προτάσει, ὑποκείσεται δὲ ἐν τῷ συμπε-
ράσματι, καὶ ἔξιον τὸ μέσον ἔχει, διὰ τὸ ποτὲ ὑποκεῖσθαι. ἔστι δὲ καὶ ὁ κανὼν τῶν συλλελογισμένων τρόπων
οὗτος, τὸ ἔχειν καταφατικὴν τὴν ἐλάττονα, καὶ πλέον
ὂν. καὶ διὰ τοῦτο, ὡς μὴ πολλῶν ὄντων διαιρέσεων πλεο-
νάζειν οἱ τρόποι. ἔξ γάρ. εἰ δὲ προστεθείη καὶ οἱ ἀπροσ-
διόριστοι, ὡς μερικοί, δέκα οἱ πάντες γίνονται. εἰσὶ δὲ
οὗτοι, πᾶς πᾶς, οὐδεὶς πᾶς, πᾶς τὶς, τὶς πᾶς, οὐδεὶς τὶ· ἢ
πᾶς πᾶς. ὁ δὲ ἀπροσδιόριστος, εἰ μὲν καταφατικὸς εἴη,
ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν τεθήσεται· εἰ δὲ στερητικός, ἐν τῷ πρώ-
τῳ τῶν πᾶς. ἔστι δὲ ἐν μὲν τῷ πᾶς τὶς, καὶ τῷ πᾶς· καὶ οὐ-
δεὶς τὶ τῷ πᾶς. ἐν δὲ τῷ οὐδὲ πᾶς, τῷ ἢ πᾶς· ἐκφέρεται
δὲ ἐν ὁμοίᾳ τὸ ἀπροσδιόριστον δίχα τοῦ ἄρθρου. τῷ γὰρ
ἄρθρον δύναμιν ἔχει προσδιοριστικήν πλὴν ὅσον ὅτι ὁ
μὲν καθόλου προσδιορισμὸς πάντας ἐκπέμπει, καὶ οὐδένα
ἔξω ἀφίησι, τὸ δὲ ἄρθρον, καὶ ἀφίησιν. οἷον, πάντες Λα-
κεδαιμόνιοι ἄνδρωποί, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀνδρεῖοι.
ἀφῄρεται οὖν τὸ ἀπροσδιόριστον δίχα τοῦ ἄρθρου.
οἷον, ἄνδρωπος λόγου, ἄνδρωπος λόγου. σημαί-
νει δὲ τὸ πᾶσαν φάσιν μεμιγμένην, τὰ μὲν καταφατικὰ,
τὸ τὶς πᾶς δὲ καταφατικὰ, τὸ δὲ πᾶς. καὶ πῶς δύναται ἡ
αὐτὴ φάσις τοιαύτην. ὡς τὸ ἡ ἐπιστήμη ἀνθρώπου

τὸ ζῶον καὶ πάντὸς ἀνθρώπου. ἢ ὑπὸ ἄρα καὶ πάντος ζῴου. καὶ ἀῤῥήτου, ὁ λίθος κατ' ἀδήνας ἀνθρώπου. τὸ ζῶον καὶ πάντὸς ἀνθρώπου. ὁ λίθος ἄρα κατ' ἀδήνος ζῴου. ἀλλ' ἐπὶ ὀξ ἀναγκαίων τελεῖουτω, ὡς δεικνύηται, καὶ τὸ πᾶς ἀναγέφει εἰς τὸ πᾶς. διὰ τοῦτο ἐν τοῖς μειακίοις ἀόδηται. τὰ δὲ μειακά, οἷον τὸ μὴ πᾶς, ἐπὶ τὸ ἀναγκαῖα πᾶ παντὶ ἀκολυθεῖ· τὸ δὲ πᾶς, ἐπὶ τὸ ἀδιωάτω πᾶ ὑδενί· ὥστε τὰ μειακὰ πολλάκις, καὶ ὄῦ καθόλυ ἀληθέυσουσι. ταῦτα τὰ συλλελογισμένα. τὰ δὲ παρὰ τοῦτα πάντα ἀσυλλόγιστα, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὰ μὲ ἀληθῆ ἀσυνέντα, τὰ δὲ ψευδῆ πολύχρα, ἔτω καὶ ἐν τούτοις τὰ μὲ συλλελογισμένα ἀσυνέντα τὰ δὲ ἀσυλλόγιστα πολλά.

Κεφάλαιον ε.

ΔΙα μὲ οὖν ἐκείνας ὄῦ γεγράφαμεν ταῦτα. δεῖα δὲ ταῦτα καὶ πλείων ὅπ ὐδ' ἄλλῳ τῳ τοῦτο ὑπῆ μᾶλλον παρὰ τούτους πεῦ σχεῖν. κοινὸν δὲ καὶ ὄῦ τριῶν, τὸ, μήτε ὀξ ἀποφατικῶν δύο συλλογίζεσθαι, μήτε ἐκ μειακῶν δύο. ὅτε μὲν γὰρ ὀξ ἀναγκαίας, ἐκ τοῦ μὴ εἶναί τι μόριον, σωλογίζος τὸ μὴ εἶναι, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἶναί τι τόδε. καὶ αὖθις, τοῦδε εἶναι τόδε, τὸ συμπέρασμα μὴ εἶναι. ὅτε δὲ ἐκ μειακῶν ὅτι σωλογίζεται μειακόν. πᾶς γὰρ συλλογισμὸς ἐκ καθόλυ ζυμαίνει τὸ μειακώτερον. ὁ δ' ἄνθρωπος ζῷον, ἔμψυχον, ὥστε καὶ τὸ ζῶον ἔμψυχον, καὶ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ἡ δὲ ἀπαγωγὴ, ἐκ τοῦ μειακοῦ τὸ καθόλυ συμαίνει, καθὼς καὶ ῥηθήσεται.

ni animali dicitur. Item lapis de nullo homine, animal de omni homine, lapis igitur de nullo dicitur animali. Sed quoniam per conversionem perficiuntur, ut monstrabitur, & illud *Omnis* in hoc *Quidam* convertitur, propterea in generalibus ex parte rite procedit. Ex parte verò generalis illud *Quidam* in necessaria materia huic *Omnis* consequens est, illud verò *Non omnis* in absurda huic *Nemo*. Quare generalia ex parte de universis sæpenumero veré dicuntur. Hæc ad ratiocinandum opportuna sunt, præter hæc verò quæ reliqua sunt, omnia ratiocinandi vi destituuntur. Quemadmodum autem in aliis quoque rebus bona quidem rara sunt, mala verò innumerosa ac multiplicia, sic in his quoque pauca admodum sunt quæ legitimè ratiocinentur, permulta verò quæ in ratiocinando delinquant.

Cap. V. *Communia trium Figurarum quæ sint.*

HÆc igitur in unaquaque Figura propria sunt quæ jam exposuimus. Sunt autem Figuræ tres & non plures, propterea quòd nullus alius præter tres ante dictos medio potest locus tribui. His omnibus tribus commune est, neque ex duabus negantibus neq; ex duabus ex parte generalibus propositionibus concludere. Neque enim necesse est, ut ex eo quod quid hoc non est & rursus quod quid hoc est, conclusio quid non esse nascitur. Neque ex generalibus non in totum licet non in totum generale concludere. Omnis enim Syllogismus ex universis ratiocinatur; quod ex parte generale est. Est enim homo animatus propterea quod Animal est Animatum, homoque animal est. Inductio autem ex non omninò generalibus universa conficit, veluti post dicetur.

Cap. VI.

Cap. VI. De Syllogismis perfectis & imperfectis.

QUandoquidem igitur Syllogismi in prima Figura perfecti in aliis imperfecti sint, possunt autem & ipsi per primã figuram sive conversione sive probatione eã quæ incõmodũ cogit susciperе, sive expositione perfici, primum omnium hæc cognoscere oportet, quid horum unumquodq; sit. Ac initio de Expositione dicemus. Expositio igitur est, quando id qd propositum est, aliqua re probamus, quæ sub sensum cadit. v.g. dico quoddam animal album. Hoc volens probare, ei per rem quampiam unam sub sensum subjectum firmamentum adjungo, etsi talia plura sunt. Contentus enim sum uno ad probationem illius *Quidam* Nam si unicum cygnũ qui percipi sensibus possit monstravero, sufficerit. Atq; hoc quidem expositio est: & argumentatio quæ ad id perducit, qd fieri non potest, est quando non concesso eo qd fortè pronunciavero, id posuero qd contradictorio nomine repugnat, ex eoq; & altera manifesta ac firma propositione infertur incommodum. Et quando ex hujusmodi propositionibus conclusio absurda confecta est, erat autẽ una propositio et perspicua et minimè dubia, necessariò absurdũ illud et minimè concedendũ propter alteram propositionẽ evenit. Atq; sic priori orationi quã dixi qd vera sit fidẽ facio. Hoc igitur est ratiocinatio ab incommodo. Accipe exemplũ. Dico quoddã albũ esse hominem, Adversarius renuit, sit igitur nihil album homo, Hæc enim pronunciatio priori dicenti quoddam album esse hominẽ contradictorio nomine repugnat; Jã verò omnis Scytha albũ, Nemo igitus scytha erit homo, unde verò hæc conclusio incondita mala est? Certè non ex eo qd dicebamus Omnem Scythã album, erat enim id verũ, sed omninò propter eam propositionẽ quã enũciabamus, Nihil albũ esse hominẽ. Quamobrem qd dixi ab initio, quoddam Album esse hominem, id verè dixi. Conversio autẽ multis modis dicitur. Est enim cõversio in syllogismis, ei argumentationi quæ abducit in absurdum, ferè similis. Fit autẽ cũ Syllogismi conclusio convertitur.

Κεφάλαιον ε.

Ἐπεὶ τοίνυν τὰ λεγόμενα ἐν τοῖς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμοῖς, ἀτελεῖς ἦν οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις (δυνάμενα καὶ ἐν τούτῳ τελειοῦσθαι διὰ τῆς πρώτης, ἐξ ἀντιστροφῆς, ἢ ἐκ τῆς ἀδυνάτου δείξεως, ἢ μὴν δι' ἀκριβοῦς) δῆλον ταῦτα πρῶτον ἀναγκαῖον ποιῆσαι τὸν περὶ ἐκείνου. Ἐκθέσις γάρ ἐστιν, ὅταν ἐξ ἀρχῆς τινὶ τῶν λεγομένων ὑπάρχῃ τὸ λευκὸν πρᾶγμα. οἷον εἰ λέγω, τὸ ζῷον λευκὸν, εἶναι τοῦτο δεῖξαι δεῖ ἑνός τινος ὑπάρχειν τὸ ἄνθρωπον, πρᾶγμα τοῦτο, εἰ καὶ πλείονα τοιαῦτά εἰσιν. ὑπάρχειν γὰρ τῷ ἑνὶ, φανερὸν δεῖξαι τοῦτο τοῖς. δεικνυμένου γὰρ ἑνὸς ἀληθοῦς καὶ τοῦτο ἦν ἔκθεσις. διὰ δὲ ἀδυνάτου ἢ δεῖξις ἔσται, ὅταν μὴ ληφθῇ οὗ τυχὸν, ὃ ἐγὼ λέγω, τὸ ἀντιφατικὸν τοῦ. ἐξ οὗ, καὶ ἄλλης δὲ τινὸς ἀληθοῦς καὶ προφανοῦς ὑποκειμένου ἀδύνατον. καὶ ἐπὶ ἐκ τῶν γενικωτάτων θεωρήσεων συμβαίνει τὸ ἀδύνατον συμπέρασμα, ἢ ἡ μία θέσις ἦν ἀληθὴς, ἐξ ἀναγκαίας διὰ τὸ ἄλλου ἐχόμενον τὸ ἀδύνατον, καὶ ὅτι πρᾶγμα ἢ θέσις λόγον ἀληθῆ ὃν ἔλεγεν. καὶ ἔστι τὸ δεῖξαι διὰ τοῦ ἀδυνάτου. οἷον λέγω, ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ, ἔστι τὸ οὐ δίχα, καὶ ἔστω ἀληθὲς (τοῦτο γὰρ θετέον τὸ τινὶ ἀντιφατικόν.) τὸ λευκὸν ἢ παντὶ συμβῇ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀεὶ ἐστὶ λευκόν. πεῖσαι τοῦτο δυνάμενον τὸ ἀδύνατον; ἢ γὰρ διὰ τὸ, τὸ λευκὸν παντὶ συμβῆναι (τοῦτο γὰρ ἀληθὲς ὑπῆν) ἀλλὰ πάντως διὰ τοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λευκῷ, ὥστε ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ. Ἀντιστροφὴ ἢ λεγομένη πολλαχῶς. ἔστι γὰρ ἡ ἐν συλλογισμοῖς ἀντιστροφὴ, ὅταν τις ἓν ἀναγκαῖον τῇ δι' ἀδυνάτου, ὅταν ἀντιστρέφῃ τὸ συμπέρασμα τῷ συλλογισμῷ, οὐκ ἐν μόνον ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἁπάντων. καὶ λαμβάνεται καὶ ἡ μία θέσις τῶν συλλογισμῶν, καὶ ἀναιρεῖται

ρείται ἡ ἑτέρα. οἷον λέγω, τὸ ζῶον παντὶ λογικῷ· τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ ζῶον ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ· τοῦτο δὲ συλλογισμός. διαφέρει δὲ ἡ ἀντιστροφὴ καὶ τούτῳ δὴ ἀδυνάτῳ. ὅτι ἐνταῦθα μὲν ὁ συλλογισμὸς ἐναντίος, καὶ ἀντιστρέφεται τὸ συμπέρασμα. εἰ μὲ ἀποφατικῶς, τὸ πᾶς εἰς τὸ πᾶς· εἰ δὴ ἐναντίως, εἰς τὸ οὐδείς. ἔστω γὰρ ἀποφατικῶς· τὸ ζῶον τῷ παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ, ἐν τρίτῳ σχήματι· καὶ τὸ ζῶον ἄρα τῷ παντὶ λογικῷ, ὅπερ ἦν ἐναντίως οὐκ ὄντως. τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ· τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ, ἐν τρίτῳ σχήματι· τὸ ζῶον ἄρα τῷ παντὶ λογικῷ, ὅπερ ἦν ἐναντίον. τοῦτο δὲ ἐν συλλογισμοῖς ἀντιστρέφει. δῆλον δέ, ἡ συναντῶσα λαμβάνῃ, ὅτι γίνεται τὸ ἡγούμενον ἐπώμενον, καὶ τὸ ἐπώμενον ἡγούμενον· διὰ ἀντιστρέφει. εἰ μὲ ἐκεῖνο καταφατικὸν, τοῦτο ἀποφατικόν· εἰ δὲ ἐκεῖνο ἀποφατικόν, τοῦτο καταφατικόν. γίνεται δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς συλλογισμοῖς, καθὼς δηλωθήσεται προϊόντος ἡμῖν. οἷον, εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸ μὴ ζῶον οὐκ ἄνθρωπος. ἔστι γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχον τὸ ζῶον ἐπώμενον. εἶτα γίνεται τὸ μὴ ζῶον ἡγούμενον, καὶ τὸ οὐκ ἄνθρωπος ἐπώμενον. τοῦτο ἡ ἐναλλαγμένη ἀντιστροφή. ἔστι δὲ κοινωνία δύο πρωτάσεων κατὰ ἀμφοτέρας τὰς ὅρους, ἢ μὲ πρώτη ἀλλαττομένη, τῆς τάξεως δὲ μὴ ὄντων συλλογισμός. οἷον, τὸ λέγεται οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐναλλαγὲν οὐκ ἐναλλάττεται γὰρ μηδέποτε λευκῷ, ἀλλὰ καὶ πάντα· διὰ ἢ τὸ ἀντιστρέφω, καὶ λέγω, καὶ τὸ λευκὸς παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ πάλιν δύο πρωτάσεις ἐν δυσὶν ὅροις, τό, τε λευκὸς, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ἀλλάττεται μὲ τὸ πρῶτον, (ἦν γὰρ οὐδενὶ, καὶ γέγονε παντὶ) μένει δὲ αὖθις ἡ τάξις τῶν ὅρων, τὸ κατηγορούμενον κατηγορούμενον, καὶ τὸ ὑποκείμενον

ὑπο

convertitur. Veruntamen non solũ more contradicentium, verum etiam contrariarum. Præterea una Propositio Syllogismi sumitur, altera aufertur. Ut omne rationis particeps est animal, Omnis autem homo est rationis particeps: Omnis igitur homo est animal. Hoc Syllogismus est. Differt enim conversio etiam hâc de re ab eâ probatione quæ adversarium urget incommodo, quoniã hic prius fit syllogismus, ut tandem conclusio convertitur. Idq; siquidẽ contradictoriè fiat, hoc modo, ut illud *Omnis* in *non omnis*, sin contrariè, in illud *Nemo* convertatur. Fiat primũ contradictorium, & convertatur illud *omnis* in hoc *non omnis*, hoc modo, Non omnis homo est animal, Omnis verò homo est rationis particeps, Sequitur in tertia Figura, ergò Non omne rationis particeps est animal, cũ tamẽ omne rationis particeps antehac fuerit animal. Jã fiat etiã contrariè eodẽ modo. Nemo homo est animal, omnis autẽ est rationis particeps. Rursus infertur, igitur non omne rationis particeps est animal, quum antehac fuerit. Hæc q; est in Syllogismis conversio. Secunda dicitur (ut Scholastico more loquar) per contrapositionẽ. Ea fit, cum antecedens consequens, et consequens antecedens cũ conversione efficitur. Quod si illud negans fuerit, erit hoc affirmans, sin illud affirmans, hoc negans. Cæterũ hoc in syllogismis hypotheticis fieri solet, ut à nobis in progressu planũ fiet. Ut si homo animal est, non animal non homo est: Homo enĩ primum antecedens est, et animal consequẽs. Deinde illud non animal sit antecedens, et illud non homo consequens. Tertia conversio fortuita est, communio sc. duarũ propositionũ secundum utrosq; terminos, qualitate mutatâ, sed terminorum ordine conservato, ut lavari nulli homini fortuitũ est. Nam nullũ lavari fieri potest. At verò potest etiã fieri ut omnis lavetur, propterea converto & dico, Omni homini lavari fortuitũ est, & facit in duobus terminis duas Propositiones in lavari & homine: et qualitas quidẽ immutatur. (erat enĩ prius negans in universũ, nunc in universum aliens facta est)

sed

ſed terminorum ordo ita manet, ut is qui dicebatur nunc quoq; dicatur: quiq; ſubjectus tunc erat, itidem ſubjiciatur. Fit autem iſtud in materia fortuita, eò quod fortuitũ in utramq; contradictionis partem propendet, idque vel æquè, ut lavari & non lavari, vel in unam partem magis quã in alteram, ut hominem ſeneſcentẽ caneſcere. In paucis enim hoc non accidit; vel in unam partẽ minus quã in alterã, ut quẽpiã Theſaurũ invenire fortuitum eſſe dicitur. Rarò id enim fit. Et quia hæc materia ita affecta eſt, ut nunc hoc aut alio modo eveniat, propterea hujuſmodi fit converſio, quam de induſtria definitione explicavimus: definitionem ex ſimplici converſione ad hanc eo quo conveniebat ordine aſſumptũs. Supereſt autẽ etiamnum ipſa ſimplex converſio quã ita definiunt. Converſio eſt communio duarũ propoſitionum ex utroq; termino, qualitate manente eadem, ſed permutato terminorum ordine; Enimverò hac indigemus ad Syllogiſmos perficiendos. Fit autem hoc modo. Signa quatuor ſunt, & materiæ tres. Prima ea eſt, quã de ineſſe vocant, altera neceſſaria, fortuita tertia. Cæterum qd ea quæ de ineſſe dicitur, nihil aliud ſit quã fortuitum, qd jã evenit (fortuitum enim in futuro intelligitur, ut cum dicimus, fortuitum eſſe ut quis deambulet, qui tamen nondum deambulat, De ineſſe verò id fortuitum appellamus, qd jam evenit ut albũ in cygno) etiam in iis dictum eſt quæ jam præceſſerunt. Quẽadmodum igitur ſigna converti poſſunt in unaquaque materia exquirimus & experimur. Et ſciendum eſt propoſitionem quæ *Omnis* expreſſerit converti in eam quæ *Quidam*, idq; in omni materia; ut ſi omnis homo animal eſt, aliquod animal eſt homo. Et hoc in neceſſaria. Jam in ea quæ eſt de ineſſe eodem modo procedit. Etenim ſi omnis corvus niger eſt, quoddam nigrum corvus erit. Similiter in fortuita: ſi enim omnem hominem ambulare fortuitum eſt, & quiddam ambulans hominem eſſe. Sic illud etiam *Quidam* in omni materia convertitur in *Quidam*. Si namque quoddam animal

eſt

νον ἀνακύκλωμον. γίνεται δὲ ὅτι τοῖς ἐνδεχομένοις τοῦτο, ὅτι ἐπαμφοτερίζει τὸ ἐνδεχόμενον. καὶ ἡ ὅτιοῦν ὄζιν, ὡς τὸ λυθῆναι καὶ μὴ λυθῆναι. ἢ ὅτι πλέον, ὡς τὸ ἐνδέχεται πολιωθῆναι γηρᾴσαντα ἢ ἄνθρωπον. ἐπ' ὀλίγων δὲ ὑ γίνεται ἧττο, ἢ ἐπ' ἴλαττον, ὡς τὸ ἐνδέχεται τινὰ ἀδίκειν θηλυγένη. ἧττο δὲ ἀπαίνιον. καὶ ἐπὶ ἐνδέχεται καὶ οὐτω καὶ ἄπω, ἀλλ' ταῦτα γίνεται ἢ τοιαύτη ἀντιστροφὴ, ὧν καὶ ἡμεῖς ἐξεπίπλεις ὡσαύτως ἔχειν, λαβόντες ἢ ὁρισμὸν ἐκ τῆς ἁπλῆς ἀντιστροφῆς, καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι ταύτης. Ἔστι δὲ λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἁπλῆ ἀντιστροφὴ, ἣν καλοῦσι τινες ἀντίστροφον τῶν ὅρων, κοινωνία δύο προτάσεων καθ' ἑκατέρους τοὺς ὅρους, ἢ μὲν πρώτου τοῦ αὐτοῦ μόνου, καὶ τάξεως ἧς ὁ ὅρων ὑπαλλαττομένης. ταύτης χρήζομεν εἰς ἢ τῶν συλλογισμῶν πλείωσιν. γίνεται δὲ ἕξ τῶν. τέτταρες εἰσὶν οἱ προβλήσεις, καὶ αἱ ὕλαι τρεῖς, ὑπάρχειν, ἀναγκαῖα, ἐνδεχόμενον. ὅτι δὲ τὸ ὑπάρχον ἄλλο ὄζιν, ἢ ἐκβατικὸς ἐνδεχόμενον (τὸ δὲ ἐνδεχόμενον ἐπὶ μέλλοντος ὄζι), ὡς τὸ ἐνδέχεται θεραπεῦσαι ἢ μήπω θεραπεῦσαντα, τὸ δὲ ὑπάρχον τὸ ἤδη ἐκβάν, ἐνδεχόμενον λέγομεν, ὡς τὸ κάμνοντα τῷ κίνδυνῳ) ἐρρέθη καὶ πρότερα. δοκιμάσωμεν γὰρ τοὺς προβλήσεις, πῶς ἀν' ἀντιστρεφοῦσιν καὶ ἢ ὕλαι ἑκάστην. καὶ ἰστέον ὅτι ἀντιστρέφειν ἢ πᾶς, εἰς ἢ τις, ὅτι πάσης ὕλης. ἄν, εἰ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, τι ζῶον ἄνθρωπος. τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον· καὶ εἰ πᾶς κόραξ μέλας, τι μέλαν κόραξ. τοῦτο δὲ ὑπάρχοντος καὶ εἰ πᾶς ἄνθρωπος ἐνδέχεται θεραπεῦσαι, ἐνδέχεται καὶ τι θεραπευτὸν ἄνθρωπον. τοῦτο δὲ ἢ ἐνδεχόμενον. ὡσαύτως καὶ ἢ τις πρὸς ἢ πᾶς ἀντιστρέφει, ὅτι πάσης ὕλης. εἰ γὰρ τι ζῶον ἄνθρωπος, καὶ τις ἄνθρωπος ζῶον. ἧττο δὲ ἢ ἀναγκαῖον· καὶ

ἐς τὶς ἄνθρωπος λευκὸς, καὶ τὶ λευκὸν ἄνθρωπος. Τὸ δὲ ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης. καὶ εἰ ἐνδέχεται τὶ λευκὸν ζῶον, ἐνδέχεται καὶ τὸ ζῶον λευκὸν εἶναι. Τὸ δὲ ἐπὶ τῆ ἐνδεχομένης. καὶ ὅταν μὲ ἐπὶ τῆ καθολικῶν τῆ προσδιορισμῶν. ὅτι δὲ γε τῆ ὑποθετικῶν, Τ ἀδύνατος καὶ Τ ἁ πᾶς, ἐπὶ μὲ ἀναγκαίας καὶ ὑπαρχούσης ὕλης, ἢ μὲ ἀδύνατος, εἰς Τ ἀδύνατος ἀντιστρέφεται. ἢ δὲ ἁ πᾶς, ἀσφαλεστέρα. ἐπὶ δὲ τ ἐνδεχομένης ὕλης, ἢ μὲ ἀδύνατος ἀσφαλεστέρα καὶ ἀκ ἀντιστρέφει· ἢ δὲ ἁ πᾶς, κυριωτέρα δέξιν εἰς τὸ ἀντιστρέφειν εἰς ἑαυτήν. πῶς δὲ ἢ ἀδύνατος οὐκ ἀντιστρέφει ἐπὶ ἐνδεχομένης, δῆλον ἐκ τῆ ὅρου, ὃ γὰρ δίδοται τὸ λέγεσθαι ἀδύνατον ἀνθρώπῳ ἐνδεχομένως (ἐνδέχεται γὰρ μηδένα λευκὸν εἶναι) ἢ δὲ ἀντιστρέφουσα, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀδύνατον λευκὸν ἐνδεχομένως. ἔνιοτε γὰρ ἀδύνατον ἐξ ἀνάγκης ὄξιν. ἐπεὶ γὰρ ὁ λίθος ἁ λέυκος. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀδύνατον λίθον, ἀλλ' οὐκ ἐνδεχομένως, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης. εἰ γὰρ ἦν ἀδύνατον ἐνδεχομένως, τάχ' ἂν ἦν καὶ παντί, Τ τὸ δὲ ἀδύνατον. ὅτω γὰρ ἐχόυσης Τ ἀντιστρεφῆς ἐν τοῖς ὅροις, ὁ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι συλλογισμὸς ὁν Τ ἀδύνατος πᾶς, τελεῖται ὅτως δ' ἀνλισρεφῆς μὰς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. τὸ ζῶον ἀδύνατον λίθῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. πῶς; ἐπειδὴ τὸ ζῶον ἀδύνατον λίθῳ, καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ ἐξ ἀντιστροφῆς. ἔστι δὲ καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁν δὲ τῆς οὐδὲν πᾶς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, τὸ ἀδύνατον συμπεραίνεται καὶ οὐδὲν, διάπερ ὅπως Τ διὰ τέλος σχήματος, ὁ ὑπὸ Τ πᾶς ἀδύνατον τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, τὸ ζῶον ἀδύνατον λίθῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀδύνατον λίθῳ. βέλομαι Τ τὸ τελειῶσαι, καὶ ὅλως ἀνλισρέφειν Τ μὴ ὅρα θεωρήσειν, καὶ οὐ δύναμαι, ὅτι εἰς Τ τὶς ἀντιστρέφει αὐτὸ, πόσος δὲ Τ πρώτε σχήματος.

est homo, & *Quidam* homo animal. Hoc in necessaria. Item si quis homo albus est, & quoddam album homo. Hoc in ea quæ de inesse vocatur. Item si fortuitum est quoddam animal lavari, quoddã ergò etiam qd lavatur fortuitũ est esse animal, hoc in fortuita. Et sic conversio in affirmantibus signis administratur. In negantibus verò quæ sunt *Nemo* & *Non omnis* res ita affecta est. In necessaria quidem, atq; ea quæ de inesse illud nominamus *Nemo* in aliud *Nemo* convertitur. *Non omnis* verò nihil proficit, & non convertitur. In fortuita autem materiâ illud *Nemo* nihil quicquam facit, nihilq; convertitur. At illud *Non omnis* accommodatiùs est in seipsum converti. Sed quâ ratione *Nemo* in materia fortuita non convertatur ex terminis clarum est & perspicuum; Non enim propterea quod lavari nulli homini fortuitum est. Est enim fortuitum nullum lavari, ob id statim convertendo dicemus nulli quod lavatur fortuitum est esse hominem. In aliquibus enim illud *Nulli* necessariò inest. Eccè enim lapis non lavatur; veruntamen homo nulli lapidi, non autem fortuitò sed necessariò inest: quoniã si nulli fortuito inesset, continuò quoq; inesset omni, quod fieri nequit. Cùm igitur conversio terminorum se habeat ad hunc modum, Syllogismus ex *Nullo* & *Omni*, in secunda Figura constatus per unam conversionẽ in prima figura perficietur hoc pacto. Animal nulli lapidi, Animal omni homini, lapis igitur nulli homini inest, Quomodò? quandoquidẽ animal nulli lapidi, lapis etiã nulli animali ex conversione conveniet. Ceterũ convenit animal omni homini. Nascitur igitur iste syllogismus in prima figura. Nullũ animal est lapis. Omnis autẽ homo est animal. Ergò Nemo homo est lapis. Et sic ex illo *Nemo omnis* in prima figura *Nemo* concluditur. Rursus secũdus modus secũdæ figuræ is est qui constat ex *Omnis* & *Nemo*, ut animal omni homini, animal nulli lapidi, & homo nulli lapidi, volo hunc modũ perficere, & majorẽ propositionem convertere, & efficere id non pollũ, præterea qd in *quoddam* converteretur. In

prima autē figura nullus modus est qui à *Quoddā* initū sumat. Minorē itaq; converto, & dico animal nulli lapidi inerat, et lapis igitur nulli animali inerit. Animal autē jā antè omni homini inerat, concluditurq; lapidē nulli homini inesse. Versū in secunda figura, lapis nulli homini non concludebatur, sed homo nulli lapidi, quare rursus converto et ā illud, *Nullus* in conclusione, atq; ex secunda demū conversione conficio hominē nulli lapidi inesse. Simili ratione modus queq; *Nemo quidam* per unicā conversionē illius *Nemo* in prima figura perficitur. In modo verò *Omnis non omnis* fieri nequit cōversio, Nā neq; *Omnis* in *Quodā* conversū major in prima figura propositio esse potest, neq; *non omnis* convertitur, atq; ob eā causā per ratiocinationē ab incōmodo perficitur: ut dico in secunda figura Omnis homo est animal, sed non omne albū est animal. Ergò non omne albū est homo. Non vis mihi concedere qd concluſi, Non omne albū est homo. Sit igitur ejus loco Omne album homo, qd ei contradictorio nomine repugnat, Et jam ante Omnis homo erat animal. In prima verò figura illud *Omnis omnis* concludit *Omnis*. Quocircà omne album erit animal, nā sic explebitur Syllogismus, Omnis homo est animal. At verò omne album est homo. Ergò omne album est animal Sed in Propositione positū erat Non omne album est animal. Proinde ut omne album sit animal fieri non potest. Itaq; absurdū atq; incōmodū istud aliunde natū non est quā qd hominem omni albo inesse constitueramus. Hoc ergò non benè habebat, Quare benè habebit si *Non omne* dixerimus inesse. Atq; ita modi secundæ figuræ perficiuntur. Nec est alia ratio perficiendi modos in tertia figura. Ut animal omni homini, Substantia omni homini, Animal igitur alicui ineſt Substantiæ. Non vis donare, animal cuidā substantiæ convenire. Conveniat igitur *nulli*, qd contradictoriè repugnat, & sit nulla substantia animal. Jam verò omni homo erat substantia, sequetur igitur nullū hominē esse animal. Nam ex illo *Nemo omnis* in prima figura concluditur.

φράσεως ῥήματος ἀρχόμενος ἐκ τοῦ πᾶν, οἷον ἔστιν ἀντιστρέφω τὸ ἐλάττονα προτάσιν, καὶ λέγω, ὅτι τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ζῴῳ, τὸ δὲ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· καὶ σωμάτιον, ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐν συμπεράσματι ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι, ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτο ἀντιστρέφω, καὶ αὖθις ἐν τῷ συμπεράσματι οὐδείς, καὶ πιθανὸν δὲ δευτέρας ἀντιστροφῆς τὸ, καὶ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ οὐδεὶς πρὸς ἀπὸ μιᾶς γὰρ ἀντιστροφῆς τῆς οὐδείς, τελειοῦται ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ὅτι δὲ πᾶς ὁ πᾶς, ἐδύναμαι γενέσθαι ἀντιστροφή. ὅτε γὰρ ἡ πᾶς εἰς τὴν τὶς ἀντιστρεφομένην, δύναται γενέσθαι μείζων πρότασις ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, ὅτε ἡ ἐ πᾶς ἀντιστρέφεται. διὰ τοῦτο καὶ διὰ τῆς ἀδυνάτου τελειοῦται. οἷον λέγω ἐν δευτέρῳ σχήματι, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, τὸ ζῶον ὁ παντὶ λίθῳ. ἐ θέλεις ὁ παντὶ; καὶ ἔστω παντὶ ἀνθρωπίνῳ. ἀλλὰ καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, ὁπ ἡ τὸ πᾶς πᾶς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, τὸ πᾶς σωμάτιον, ὥστε τὸ ζῶον παντὶ λίθῳ· ἀλλ' ὑπέκειτο ἐν τῇ προτάσει ὁ παντὶ. τὸ γοῦν παντὶ, ἀδύνατον· ὥστε τὸ ἀδύνατον ὁ γίνεται ἀλλαχόθεν, ἢ μὴ ὁπ τὸ εἶναι ἡμᾶς, ὁ ἀληθῶς παντὶ λίθῳ. ἔστω ἄρα ὁ καλὸν, τὸ παντὶ ἄρα καλόν. καὶ ἔτως οἱ τρόποι τῆς δευτέρου ῥήματος τελειοῦνται. ὡσαύτως καὶ οἱ τῆς τρίτης. οἷον, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, ἡ ἐσία παντὶ ἀνθρώπῳ, τὸ ζῶον ἄρα παντὶ ἐσία. ὁ θέλεις παντὶ; καὶ ἔστω ἀδειμάντῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ. ἢν δὲ καὶ ἡ ἐσία παντὶ ἀνθρώπῳ, ὥστε τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἐκ τοῦ οὐδεὶς γὰρ καὶ πᾶς ἐν πρώτῳ ῥήματι, τοῦτο ἐκ τοῦ ἀδυνάτου. ἐξ ἀντιστροφῆς ἄρτιος. ἐπεὶ δὲ ἡ

ὑπὸ παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπος τινὶ ἵππῳ· ὥστε καὶ ὁ ἵππος παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐν ᾧ δὲ πᾶς τις, τὸ τὶς συμβέβηκεν, ὅθεν δῆλον ἐξ ἀρχῆς. δι' ἀπαγωγῆς δ' ὅτι λέγω, ὅτι τὸ ζῷον τινὶ ἵππῳ. ἐκτέθω γὰρ ἐπιστήμη πᾶν ζῷον, τὸν Σωκράτην τυχὸν, καὶ δεικνύω ὅτι ἵππος ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τούτου δεικνύω ὅτι τὸ ζῷον τινὶ ἵππῳ, ἀναιρῶν τὸ ἀξίωμα. ὁ γὰρ τῷ τινὶ ἵππῳ ὑπάρχειν, τὸ οὐδενὶ ἵππῳ ἐστὶν, οὐ τὸ παντί. παντὶ γὰρ ὄντος, ὁ λέγων τινὶ ἀληθεύει. ὅτι δὲ καὶ ἐστὶ τὴν λοιπὴν σχῆμα τῆς ἐν ἀδυνάτῳ συλλογισμῶν τελείωσις γίνεται.

Κεφάλαιον ζ.

ΤΩΝ ὑποθετικῶν, δύο τὸ δι' ἀδυνάτου σχῆμα. ἔστι γὰρ συλλογισμῶν, οἱ μὲν εἰσὶ δεικτικοὶ, ὡς ἐλέχθησαν· οἱ δὲ ὑποθετικοί. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ σαφεῖς πάντες, ἔχοντες ἠγεμόνα καὶ ἐπάλυσιν. ὁ μὲν γὰρ τοῦ καταστατικός, ὁ τὴν καταστάσιν τὴν ἡγεμόνα, καταστατίζων τὸ ἐπάλυσιν. οἷον, εἰ ἄνθρωπος ἐστὶ, καὶ ζῷόν ἐστιν. ὁ μὲν ἄνθρωπος, τὸ ἡγεμόνα· τὸ δὲ ζῷον, τὸ ἐπάλυσιν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος ἐστὶ, καὶ ζῷον ἄρα. ὁ δὲ δὶς τοῦ ἀναιρετικός, εἰ ἄνθρωπος ἐστὶ, καὶ ζῷον ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ζῷον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἄνθρωπος ἄρα. τῇ γὰρ ἀναιρέσει τοῦ ἐπιφέρω, ἀναιρεῖται τὸ ἡγεμόνα. τρίτος καὶ τέταρτος, ὁ διὰ δύο διαζευκτικῶν συνδέσμων. ἐπὶ τῶν οὐσιῶν. ἢ γοῦν φαίνεται, ἢ νοεῖται· ἀλλὰ μὴν οὐχ ὑγιαίνει, νοεῖται ἄρα· ὁ τῇ τοῦ ἑνὸς ἀναιρέσει, θάτερα κατασκευάζων. καὶ αὖθις, ἢ νοεῖται, ἢ ὑγιαίνει· ἀλλὰ μὴν νοεῖται, οὐχ ὑγιαίνει ἄρα. ὁ τῇ τοῦ ἑνὸς κατασκευῇ, θάτερα ἀναιρῶν. πέμπτος δ' ὁ διὰ πλειόνων διαζευκτικῶν ἀναπόδεικτος. οἷον, ἢ φυτόν ἐστιν, ἢ θερμὸν, ἢ τὸ μέσον αὐτοῖν χλιαρόν

cluditur *Nemo*. Atq; sic ea argumẽratione, quæ abducit in absurdũ, est minimè concedendũ perficitur hic modus. Quando subſtantia omni homini & homo (vi conversionis) alicui subſtantiæ convenit, Erat autẽ et animal in omni homine. Perficitur ergò Syllogismus iſte, Omnis homo est animal, ſed quædã subſtãtia est homo, Quædã igitur Subſtantia est animal. *Omnis* enim & *quidã* ratiocinãtur *quidã*, idq; etiã in principio fuerat allatũ per expoſitionem hoc modo. Dico animal alicui Subſtantiæ inesse, quo facto animal quidpiã cadens ſub ſenſũ, Socratẽ fortaſſe non modò expono, verũ etiã Subſtantiã esse monſtro: unde poſtmodũ oſtendo alicui ſubſtantiæ animal inesse, tollens nimirũ nullã inesse. Is enim qui huic cõcluſioni reſiſtit quandã Subſtantiã esse animal, nullã poſuit. Si enim omnis ſubſtãtia, sit animal, qui dicit quãdã esse is vera profitetur. Sic ſanè in reliquis etiã tertiæ figuræ modis Syllogiſmorũ perfectio procedit.

Cap. VII. *De Hypotheticis Syllogiſmis.*

PRobatio ea qua quis intõmodo urgetur, duabus ratiocinationibus hypotheticis utitur. Sũt syllogiſmorũ enim quidã ſunt dicti (quos veteres oſtenſiones nominabãt) de quibus jã diximus, quidã hypothetici. Hi autẽ aperti & clari quinq; ſunt qui aut cõdẽ habent & cõſequẽs. Ac primus quidẽ probandi vi inſtructus est, qui per id qd antecedens ſtatuit et conſequens, ut ſi homo est animal, itidẽ est (ubi homo quidẽ antecedens est, animal verò cõſequẽs) ſed homo est, animal igitur est. Secũdus autẽ præditus est facultate reſtituẽdi, ſi homo est, animal est, ſed animal nõ est ergò neq; homo. Remotionẽ enim cõſequentis, removetur, & antecedẽs. Tertius et quartus ſunt per conjunctiones disjungendi poteſtatẽ obtinentes: idq; in iis contrariis quæ medio vacant. Vel enim ſanus est vel ægrotat: ſed non ſanus est, ægrotat igitur. Hic modus remotione unius ſtatuit alterũ. Rurſus vel ægrotat vel valet, ſed ægrotat, ergò non valet. Hic modus per id qd unũ ſtatuit tollit alterũ. Quintus verſatur in multis, & hujuſmodi est ut non demõſtretur, e.g.

aut

aut frigidum ẽst aut calidum, aut horum intermedium tepidum. Ex his quinq; ratiocinatio ab incommodo utitur duobus, tertio inquã & secundo. Dicimus enim vel *quidam* vel *nemo*, sed nõ *quidam*, ut dicimus, igitur *nemo*. Ac si *nemo*, ut dicis, hæc sequetur conclusio. Verum hoc absurdum est. Fieri igitur nullo modo potest, ut *nemo* concludatur. Itaq; remotione consequentis removetur & antecedens.

TIT. V. *Mixtiones.*

Cap. I. *Mistiones quomodo Propositiones fiunt, & quænam Conclusio ex Mistionibus inferatur.*

FIunt Syllogismi simplices, & ex duabus materiis de inesse vel absolutis (Propositiones enim de inesse etiã absolutas nominavêre) & ex duabus necessariis & fortuitis. Fiunt autem etiam ex harum materiarum in tribus figuris mistione, viz. ex necessaria & absoluta, ex necessaria & fortuita, ex absoluta et fortuita. Et rursus ex horum cõversione, ut ex absoluta & necessaria, ex fortuita et necessaria, ex fortuita & absoluta. Postremò in his omnibus conclusio majorẽ propositionem consequitur, quod si major Propositio fuerit absoluta, & conclusio erit absoluta, si fortuita, & cõclusio fortuita, si verò necessaria, & conclusio necessaria. Porrò necessarium non id intelligendum qđ simpliciter & propriè necessarium est, sed ex hypothesi seu pactione, velut cùm dicimus, si futurum est ut domus exædificetur, necessario lapides & ligna erunt. Eodem modo hic accipiendum est. Moveri omni animanti inest absolutè, atque inest etiam eidem necessariò ex hypothesi. Nam si moveri insit omni animanti, homini quoque necessariò inerit. Sicut rursus, animal omni homini necessariò, homo alicui albo absolutè. Quare & animal alicui albo necessariò ineſt, sed hypothetè, quum præsertim homo alicui quod sit album insit, simili modo res etiam in reliquis est affecta.

TIT. VI.

ἀρίν. ἀλλὰ μὴν ὅτε ψυχρὸν ὅτε θερμὸν, χιλιαρὸν
ἄρα. ἐν τέτταρσι δὴ πέντε, ὁ δὲ ἀδυνάτε ταῖς δυσὶ
χρεῖ), πότε πέττω, ἢ πῷ δ' ἀτέρῳ. λέγωμεν γάρ τις, ἢ
ὑδεῖς. ἀλλὰ μὴν ἔ τις, ὡς λέγομεν, ὑδεὶς ἄρα. καὶ ἐὰν
ὑδεὶς, ὡς λέγεις, ἕπεται συμπέρασμα τόδε. ἀλλὰ μὴν
ἀδύνατον τόδε, ἀδύνατον ἄρα τὸ ὑδεὶς. ὥστε τῇ ἀναιρέ-
σει τὸ ἐπιμένον ἀναιρεῖ) τὸ ἀγαθὸν.

Τίτλ. 6. Κεφάλαιον α.

Γίνεται συλλογισμὸς ἁπλοῦς, ἢ ἐκ δύο ὑπαρχουσῶν λέξε-
ων, καὶ ἐκ δύο ἀναγκαίων, καὶ ἐκ δύο ἐνδεχομένων. γίνε-
ται δὲ καὶ σχήμασι τρισὶ πάντων ὑπαρχόντων ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασιν,
ἐξ ἀναγκαίας καὶ ὑπαρχούσης, ἐξ ἀναγκαίας καὶ ἐνδε-
χομένης, ἐξ ὑπαρχούσης καὶ ἐνδεχομένης. καὶ αὖθις ἀν-
περόφως, ἐξ ὑπαρχούσης καὶ ἀναγκαίας, ἐξ ἐνδεχομέ-
νης καὶ ἀναγκαίας, καὶ ἐξ ἐνδεχομένης καὶ ὑπαρχούσης.
πῶς δ' ἕκαστον τούτων. τῷ μείζονι τῶν πρωτάσεων ἑπο-
μένου τὸ συμπέρασμα εἰ μὲν ὑπάρχοι ἀεὶν, ὑπάρχοντι· εἰ
δ' ἐνδεχόμενον, ἐνδεχόμενον· εἰ δ' ἀναγκαῖον, ἀναγκαῖον.
ἀναγκαῖον δὲ τὸ ἁπλῶς καὶ ἀιδίως, ἀλλὰ τὸ ἐξ
ὑποθέσεως, ὡς ὅταν λέγωμεν, εἰ μέλλει οἰκία οἰκοδο-
μεῖσθαι, ἐξ ἀνάγκης λίθοι καὶ ξύλα ἔσεσθαι. ἅπαν
καὶ ὑπάρχον τὸ κινεῖσθαι παντὶ ζῴῳ ὑπαρχόντως. τὸ ζῷ-
ον παντὶ ἀνθρώπῳ ἀναγκαίως. τὸ κινεῖσθαι ἅπαν
παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως. ἀλλὰ μὴ ἀναγκαίως
ἁπλῶς. ἔστ' ἂν γὰρ τὸ κινεῖσθαι ὑπάρχοι παντὶ
ζῴῳ, ἐξ ἀνάγκης καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. ὥ, ἂν μὴ, τὸ
ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἀναγκαίως· ὁ γὰρ ἄνθρωπος
ὑπάρχοι τῷ λευκῷ, ὁμοίως καὶ ὅτι τῷ λευκῷ.

Τίτλ. ε. Κεφάλαιον α.

ΠΟείζονται δὲ αἱ τετράσεις ἀπὸ συλλογισμῶν, ἐν μεθόδοις τοιαύτης. ἔστω ἐν παντὶ τετραπλήμματι κατηγορούμενον, καὶ ὑποκείμενον. πότερον ὁ ἄνθρωπος ζῷόν, ἢ οὔ; καὶ ἔστω ἡ μὲν ἀπὸ ἀναλύσεως, ἡ δὲ ὑποκείμενον, κατηγορούμενον τὸ ἀναλυθέν. ζητῶμεν πῶς ἂν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τὰ μέσα ἀπορήσαιμεν, εἰς τὸ ἡμᾶς δύο τετράσεις ἐν παντὶ συλλογισμῷ. ζητῶμεν πότερον τῶν μὲν πρώτων κατηγορουμένων, τίνα δὲ τῶν ὑποκειμένων ἐστὶν ἀναλυτικὰ, εἴτ' ἂν καθολικώτερα ὄντα ἐπὶ ἐκεῖνο, εἴτ' ἂν μερικώτερα καὶ ἀλλότρια. χρεία δὲ καὶ τόπων τετραπλευρικῶν συλλογισμῶν. οἷον, ὡς ἐπὶ ὑποθέσεως τετράπλευρον, εἰ τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου. ζῷα ἐπόμενα εἰσὶ, τὸ ἔμψυχον, τὸ αἰσθητικὸν, ἢ οὐσία ὄντα, τὸ λογικὸν, τὸ θνητὸν, τὸ γελαστικὸν. ἀλλότρια, τὸ ἄψυχον, τὸ ἀναίσθητον, τὸ ἀκίνητον. καὶ πάλιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπόμενα μὲν, τὸ λογικὸν, τὸ θνητὸν, ὃς ἔστιν ὁ Σωκράτης, ὁ ἄνυπος. ἀλλότρια δὲ, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος. προκείσθω γὰρ ἡμῖν συλλογισμὸν ποιῆσαι συντρήσαι μέσου, ὅτι τὸ ζῷον τινὸς ἀνθρώπου, λαμβάνω τὰ εἰς ἃ πίπτει τὰ κατηγορούμενα, ἤγουν τὸ ζῷον, καὶ τὰ ἑπόμενα τοῦ ὑποκειμένου, ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰσὶ λογικὸν καὶ θνητόν. τὸ μὲν, ὡς τὸ εἰς ἃ πίπτει τὸ ζῷον. τὸ δὲ, ὡς ἑπόμενον τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ζευγνύω ταῦτα, καὶ εἰσὶν ἓνα ποιῶ, καὶ γίνεται, τὸ ζῷον τινὸς λογικὸν θνητόν. τὸ λογικὸν θνητὸν τινὸς ἀνθρώπου. καὶ τὸ ζῷον ἄρα τινὸς ἀνθρώπου. καὶ αὖθις θέλω δεῖξαι, ὅτι ὁ λίθος ἐστὶν ἀνθρώπου, λαμβάνω τὰ κατηγορούμενα λίθου τὰ ἀλλότρια, ἔστι δὲ τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικόν. λαμβάνω

TITULUS VI.

Cap. I. *Quomodo ad Syllogismorum Constructiones facilis nobis Propositionum suppetat Copia.*

PRopositionum copia ad Syllogismos efficiendos nobis hâc viâ & ratione suppetit. In omni quæstione subjectum est & prædicatum. Homo ne animal est annon? Item nunquid voluptas bonum est? voluptas Subjectum est, & bonum prædicatum. Quærimus quonam pacto in hujusmodi quæstionibus medii possimus facilè cõpotes fieri ad duas propositiones in omni syllogismo constituendas. Vestigamus igitur tria quædã prædicati, & tria quædã subjecti, consequentia magis generalia, nempè & latiùs fusa, deindè quibus ipsum consequens sit, viz: magis specialia & arctiùs coangusta, et denique aliena seu repugnantia. Nam et his nobis opus est ad Negantiũ Syllogismorũ structuram: ut e.g. quæstio hæc proponatur. Nũ animal de omni homine dicitur? Animalis consequentia sunt animatum, sensus particeps, Substantia. Quibus verò ipsũ consequens est, hæc sunt, Rationis particeps, mortale, aptũ ad ridendũ, Jã aliena, inanimatum, sensus expers, immobile. Rursus, hominis quidem consequentia hæc sunt, rationis particeps, mortale. At quibus ipse consequens est, Socrates, Anytus. Aliena, equus, asinus. Propositum itaq; nobis est medium in promptu habentibus Syllogismum facere, qd omnis homo sit animal, et accipio ea quibus prædicatum consequens est, nempè animal, et quæ subjectum, viz: hominem consequuntur. Sunt autẽ rationis particeps & mortale. Unum quidẽ velut id, cui animal consequens est, alterũ verò ut consequẽs hominis. Atq; hæc copulo, & unũ indè mediũ facio, efficitúrq; ut animal de homine eo qd rationis compos est & mortale; qd rationis compos & mortale est de omni homine, animal igitur de omni homine dicatur. Rursus lapidẽ nulli homini inesse monstrare nolo. Copio prædicati lapidis nimirũ, aliena

aliena seu repugnantia, quæ sunt animatum, sensus cõpos. Capio consequentia Subjecti, hominis viz: ut sunt animal & rationis particeps. Ex his jam duo conjungo & medium efficio, nempè animal qd à lapide alienum, & rationis particeps qd hominis consequens erat, & dico lapis de nullo animali rationis participe dicitur. Rationis particeps animal de omni homine, lapis igitur de nullo homine. Præterea ostendere volo, qd rationis particeps alicui animali insit. Deligo ea quibus ambo sunt consequentia. Consequens autem & animal & rationis particeps homini est, eiq; qui ad risum natus est, efficiturq; hoc pacto in tertia figura Syllogismus. Rationis particeps omni homini, animal omni nato ad ad risum, Rationis igitur particeps alicui animali. Aut in prima figura rationis particeps homini nato ad ridendum, Homo natus ad ridendum cuidam animali, Ergò rationis particeps cuidã animali convenit. Deniq; monstrare conabor bonum non omni voluptati inesse, pro qua re confirmandâ accipio boni, quod prædicatum est, alienum seu repugnans, videlicet quod mutilum ac mancum est: voluptatis autem, quæ Subjectum est, quibus ipsa consequens est. Est autem voluptas cupidis & appetentibus consequens: Et architector Syllogismum in tertia figura. Bonum inest nulli mutilo & cupido, voluptas autem omni mutilo & cupido (nam ex illo *Nemo Omnis* in tertia figura *Non omnis* concluditur) bonum igitur non omni voluptati. Id in prima pariter & secunda conficiam, quando *non omnis* in tribus figuris colligitur. Sex igitur sunt ea quæ hic investigantur: tria prædicati, viz: consequentia, & quibus consequens est, quæq; ab eo sunt aliena: & tria Subjecti, nempè consequentia quibusq; ipsum consequens est, & quæ aliena sunt. Et quando non omnia omnibus inter se aptantur, (quandoq; enim duo ex iis quæ prædicata sunt, & duo quæ Subjecta, non sunt apta quæ vinciantur, sed unum ex Prædicato, & alterum ex Subjecto inter se conveniunt & conspirant,) non plures quam novem Conjugationes

&

βάνω καὶ τὰ ἐπόμενα τῷ ὑποκειμένῳ ἀνθρώπῳ, καὶ ὅτι τὸ ζῷον, καὶ τὸ λογικόν. Συμβάζω δύο ὑπὸ τοῦτον, καὶ πάλιν μίσον, ἤτοι τὸ ζῷον, ὃ ἦν ἀλλότριον τῷ λίθῳ, καὶ τὸ λογικόν, ὃ ἰδίᾳ ἐπόμενον τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ λέγω, ὁ λίθος κατ' οὐδενὸς ζῴου λογικοῦ, τὸ λογικὸν ζῷον καθ' παντὸς ἀνθρώπου, ὁ λίθος ἄρα κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου. καὶ αὖθις θέλω δεῖξαι, ὅτι τὸ λογικὸν τινὶ ζῴῳ λαμβάνω τὸ ὅτι ἔστι καὶ ἀμφότερα. ἔστι δὲ καὶ τὸ ζῷον, καὶ τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ τῷ γελαστικῷ. καὶ γίνεται ἐν τρίτῳ σχήματι, τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ, τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ γελαστικῷ, τὸ λογικὸν ἄρα τινὶ ζῴῳ. ἢ ἐν τῷ αὐτῷ, τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ γελαστικῷ, ὁ γελαστικὸς ἀνθρωπος τινὶ ζῴῳ, τὸ λογικὸν ἄρα τινὶ ζῴῳ. καὶ αὖθις θέλω δεῖξαι, ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἡ πᾶσα ἡδονὴ λαμβάνω τὸ ἀγαθὸν, ὃ ὅτι κατηγορούμενον τὸ ἀλλότριον δηλονότι τὸ ἐλλιπές. τὸ δ' ἡδονῆς, ὅσῳ ἔστιν ὑποκείμενον, τὸ ὅτι ἔστιν, ἔστιν ἢ πᾶς ἐστερημένος, καὶ ἐπιθυμοῦσιν ἡ ἡδονὴ, καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι, ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐνίοτε ἐλλιπὲς καὶ ἐστερημένον ἡ ἡδονὴ παντὶ ἐλλιπεῖ καὶ ἐστερημένῳ (ὁμοίως τὸ ἡδονὴ πᾶς, ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι, τὸ ἡ πᾶς συμπίπτει) καὶ ἄρα τὸ ἀγαθὸν ἡ πᾶσα ἡδονή. ἔστι πάλιν καὶ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ. ἐπεὶ τὸ ἡ πᾶς, καὶ ἐν τοῖς τρισὶ συμπίπτει σχήμασιν. ἐὰν οὖν αἱ ζητήσεις ἐπὶ τὰς πίστεις, ἐξ. σχέσεις τῶν καταγεγραμμένων ἐπόμενα, καὶ ὅτι ἔστιν, καὶ ἀλλότρια. καὶ σχέσεις τῶν ὑποκειμένων ὡσαύτως, καὶ ὅτι ἔστιν, καὶ ἀλλότρια· καὶ ἐπεὶ ἡ πάντα πᾶσι συμπίπτουσιν ἀλλήλοις (οὐδὲν γὰρ συμπίπτουσι πρὸς τὰ δύο τῶν καταγεγραμμένων, ἢ τὰ δύο τῶν ὑποκειμένων, ἀλλ' ἔν γε τῶν καταγεγραμμένων, καὶ ἓν γε τῶν ὑποκειμένων συμβάζουσιν) ἡ

πλείους

πλείης τῆ ἐντὸς συζυγίας καὶ ἐπιπόλαιος γίνονται, ἐπὶ τῆ ἐπομένων, καὶ ἀμφοτέρως· ἐπὶ τῆ ἀλλοτρίων, καὶ ἀμφοτέρων. ἐπὶ τῆ ὅλης ἐστὶν, καὶ ἀμφότερα. ἐξ ἐπομένε τῆ κατηγορουμένε, καὶ ἀλλοτρίε τῆ ὑποκειμένε. ἐξ ἐπομένε τῆ ὑποκειμένε, καὶ ἀλλοτρίε τῆ κατηγορουμένε· ἐξ ἀλλοτρίε τῆ κατηγορουμένε, καὶ ὅλης ἐστὶν τὸ ὑποκείμενον. ἐξ ἀλλοτρίε τῆ ὑποκειμένε, καὶ ὅλης ἐστὶν τὸ κατηγορούμενον. ἐξ ἐτοιμένε τῆ κατηγορουμένε, καὶ ὅλης ἐστὶν τὸ ὑποκείμενον· ἐξ ἐπομένε τῆ ὑποκειμένου καὶ ὅλης ἐστὶν τὸ κατηγορούμενον. καὶ ἐισὶν πᾶσαι αἱ συζυγίαι ἔντεχνοι. ὧν αἱ ἓξ, χρήσιμοι πρὸς συλλογισμῶν ἐκπλήρωσιν. αἱ δὲ τρεῖς, ἀχρεῖαι, ὅτι ἐκ τῆ ἐπομένων, καὶ ἀμφοτέρως. γίνεται γὰρ ἐν τῆ δευτέρῳ σχήματι ἐκ δὺο καταφατικῶν, πᾶς πᾶσι. ὅτι ἐκ τῆ ἀλλοτρίων καὶ ἀμφοτέρων. ἐκ δὲ τῆ ὅλης ὅλῃ, οὐδὲν συνήγετο ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι, καὶ ἐκ τῆ ὅλης ἐστὶν τὸ κατηγορούμενον, καὶ τῆ ἀλλοτρίων τῆ ὑποκειμένῳ. γίνεται γὰρ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι, πᾶς ὅλῃ. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, τὶς ὅλῃ. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, καὶ οὕτως πᾶς ὅλῃ καὶ διὰ τοῦτο ἀχρεῖοι αὗται αἱ τρεῖς ἐπιπλοκαὶ, πρὸς ἐκλογὴν προτάσεων, εἰς συλλογισμόν.

Τίτλ. ζ. Κεφάλαιον α.

Ἔπεται τάχιστα καὶ περὶ ἀναλύσεως εἰπεῖν συλλογισμῶν. τί δέ ἐστιν ἀνάλυσις, δῆλον ὅπου ἐπὶ τὰ ἀπλᾶ τῆ ζητουμένου ἀναφορά. ἐπεὶ γὰρ λόγοι εἰσὶν ἐν τοῖς βιβλίοις, καὶ εἰσὶν οἱ λόγοι συλλογισμοὶ, καὶ δεῖ αὐτοὺς πάντως ἀναλύειν, εἰκότως ἀναγέγραφε τὸ χρῆμα ζητήσομεν, ὑπὸ ποῖον χρῆμα ὁ λόγος ἀναλύεται. δῆλον δὲ ὅτι ἐν παντὶ ὁ λόγος συνίσταται, ὅτε ἐν τῷ δευτέ-

& considerationes efficiuntur, Hoc nimirũ ordine ut sequitur. Ex consequentibus idq; utriſq; , Ex alienis, et id utriſq; , Ex iis quibus consequentia ſunt, et id quoque ambo. Ex eo qd consequens eſt Prædicato et alienum à Subjecto. Ex eo qd consequens eſt Subjecto et alienum à Prædicato. Ex eo qd eſt alienum à Prædicato, et ex iis quibus Subjectum consequens eſt. Ex eo quod consequens eſt Subjecti, et iis quibus consequens eſt Prædicatum. Ex eo qd consequens eſt Prædicati, et iis quibus Subjectum consequens eſt. Ex eo quod consequens eſt Subjecti, et iis quibus Prædicatum eſt consequens eſt Subjecti, et iis quibus Prædicatum eſt consequens. Suntque hæ omnes Conjugationes Novem, quarum ſex utilitatem ad Syllogiſmorum expletionem afferunt. reliquæ tres inutiles ſunt, Ea viz: primum quæ consequentia utriuſque termini complectitur. Fit enim Syllogiſmus in ſecunda figura ex duabus affirmantibus *Omnis omnis*. Deinde ea quæ continet utriuſque termini repugnantia. Nam ex duabus negantibus *Nemo nemo*, in tribus Figuris, Nihil concluderetur. Poſtremò ea quoque quæ comprehendit quibus prædicatum consequens eſt, et quæ ſunt aliena à Subjecto. Naſcitur enim modus in prima figura. *Omnis, Nemo*; In ſecunda verò *Quidam Nemo*: In tertia iterùm *Omnis Nemo*. Atque ob hanc cauſam hæ tres inſpectiones ad delectum propoſitionum, è quibus Syllogiſmus ſtruitur. nulli ſunt adjumento.

TIT. VII. *De Syllogiſmorum diſſolutione.*

Cap. I. *Quid ſit Diſſolutio, & quomodo fiat.*

SEquitur poſt hæc, ut de Syllogiſmorum diſſolutione dicamus. Eſt autem diſſolutio à compoſitis ad ſimplicia reverſio. Quando igitur rationes ſeu argumenta in libris inveniuntur, & ſunt rationes ſeu argumenta Syllogiſmi, eaque omnia diſſolvere oportet, non injuria primum omnium quærenus figuram, ad quam ratio ille revocetur. Perſpicuum autem eſt, ſi ratio inventa in

libro

libro quopiam, concludat illud *omnis* quod ejus neque in secunda, neque in tertia, sed in prima figura confirmationem quærere debeb mus. Si verò *Nemo*, in prima atque secunda. Si *Quidam* in prima ac tertia. Si *Non omnis*, etiam in tribus. Adhæc autem Medii dispositio nobis præibit atq; prælucebit. Quoniam in prima quidem & subjicitur & dicitur. In secunda verò semper dicitur: In tertia semper subjicitur. Postea Propositones diligenter investigabimus, quæ major, quæ minor, & si una aliqua desit, cognoscemus, eamque farciemus. Sæpenumerò enim Scriptor necessariam quidem propositionem omittit, alia verò quædam producit vel ornandi, si eloquens videri velit, vel occultandi, si fallere cogitet, vel inductionis gratiâ, si involuta aperire instituat. Hæc igitur scire oportet & non negligere, ipsamque necessariam, quæ prætermissa est, quærere. Ex duabus enim necessariis Propositionibus conclusio infertur. Deinde Propositiones distinguendæ sunt: qui Major & qui minor, quive medius terminus sit indagandũ, sicq; in terminis consistendum. Terminienim sunt propositionibus magis primogenii et elementis similiores. Porrò hoc est Logici Philosophi robur et firmamentum, ut ubi etiã cum aliquibus idem conferat, norit; quomodo ab illis interrogetur, ut propositam disputationem constãter et fortiter sustineat, et non circumventus decipiatur. Fit autem & dicitur Syllogismus quandoq; de omni quidem vel de nullo, quandoq; verò in toto vel non in toto. Nam si dixeris *Homo est animal*, *Animal est Substantia*, *Homo igitur est Substantia* in toto dixeris. Initium enĩ à subjecto proficiscitur. Quod si verò ita hanc ratiocinationem extuleris, Substantia de omni homine, lapis de nullo homine, homo de omni Paulo, cõcluseris jam vel de omni Paulo Substantiã, vel de nullo lapidẽ, deq; omni ac nullo dixeris. Ac sit utiq; idem, nec alia differentia quã qualis inter ascensũ et descensũ in scalis cernitur. Hæc igitur omnia sciamus oportet, supervacaneáq; amputemus, & necessaria investigemus, ac cognoscamus

ρω ζητήσουμεν ἀναγειν, ὅτι ἐν τῷ πρίτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ πρώτῳ. εἰ γὰρ ἐδείκνυ, ἐν τῷ πρώτῳ, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἐν ἦν, ἐν τε τῷ πρώτῳ, καὶ ἐν τῷ πρίτῳ· εἰ δὲ παῖς, καὶ ἐν τοῖς τετράσιν. ἐδείκνυεν ἢ ἡμᾶς εἰς τὸ ἢ μίσα δύσις, ἐπειδὴ ἐν μὲ τῷ πρώτῳ καὶ ὑποκειται καὶ κατηγορεῖται· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ἀεὶ κατηγορεῖται. ἐν δὲ τῷ πρίτῳ, ἀεὶ ὑποκειται. μετέθεντα δὲ ζητήσωμεν τὰς προτάσεις, ποία μείζων, ποία ἐλάττων. καὶ εἰ λείπει μία τις, γνωσόμεθα, καὶ περιδήσωμεν αὐτήν. πολλάκις γὰρ μὲ ἀναγκαίαν ταύτην παραλείπει ὁ γεγραφώς, ἀλλα δέ τινα προτείνει, ἢ κόσμιμ χάριν, εἰ ῥητορεύειν ἐθέλει, ἢ ἐπικρύψεως, εἰ ἀπατᾶν βάλοιτο, ἢ ἐπαγωγῆς, εἰ σαφεστέραν ποιεῖσθαι προαιρεῖτο. δεῖ γοῦν ταῦτα εἰδέναι, καὶ ἐὰν ζητῶν δεῖ τὴν ἀναλυσιν. ἐκ γὰρ τῶν ἀναγκαίων δύο προτάσεων τὸ συμπέρασμα γίνεται. ἔπειτα χρὴ τὰς προτάσεις διαιρεῖν, καὶ ζητεῖν ποῖ ὅρος μείζων, ποῖ ἐλάττων, ποῖ μέσος, καὶ πῶς ἐπὶ τῶν ὅρων ἕκαστον. ἀρχομεθέτερα γὰρ καὶ στοιχειωδέστερα οἱ ὅροι. καὶ τὸ ὄντι ἡ λογικὴ φιλοσόφου ἰδιος, ὡς ἂν καὶ ὁμιλῶν τις ἐν δείη, πῶς παρ' ἑκάστου ἐρωτᾶται, ἵν' ὑπάρχῃ βεβαίως ὁ λόγος, καὶ μὴ ἀπατᾶται κλεπτόμενος. γίνεται δὲ ὁ συλλογισμὸς, καὶ λέγεται πατὲ μὲ κατὰ παντὸς, ἢ κατ' οὐδενός. πατὲ δὲ ἐν ὅλῳ, ἢ ἐκ ἐν ὅλῳ. εἰ μὲ λέγεις, ὁ ἄνθρωπος ζῶον. καὶ ζῶον οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία, ἐν ὅλῳ λέγεις· ἄρχη γὰρ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου. εἰ δὲ λέγεις, ἢ οὐσία καὶ παντὸς ἀνθρώπου, ὁ λίθος κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου· ὁ ἄνθρωπος ἄρα καὶ παντὸς Παύλου. καὶ παντὸς λέγεις, καὶ ἐστὶ τὸ αὐτὸ. ἢ δὲ διαιρεῖ, ὡς ἄρα ὅτι τὸ κλίμακος, ἢ ἀναβασις, καὶ ἢ καθοδος. δεῖ δὲ ταῦτα πάντα εἰδέναι, καὶ τὰ ψευδῆ ψευδαιρεῖν, καὶ τὰ ἀναλυσία ζητεῖν. καὶ εἰ μὲ κόσμου

χάριν

χεῖον καῖεται τὰ ὁμοιοσχῆ, διὰ ἴσου εἶναι, εἴτε μὴν δι' ὀπῆς ἰόν-
τα, εἴτε δι' ἐπαγωγῆς, ἢ εἴτως ἢ διὰ πεφυκὸς ἐν τῷ συλλο-
γισμῷ ἢ πρότασις καταπεφάνθαι. θέλων γὰρ ἴσως πρ-
τίθεναι, πᾶν ζῷον τὴν κάτω γένυν κινεῖν, τοῦτο μὲν ἐξ-
ἐπαγωγικῶς δὲ ὑπέφερεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὴν
κάτω γένυν κινεῖ, καὶ ὁ λέων, καὶ ὁ κύων, καὶ ὁ ἵππος, καὶ
ὁ ὄνος, καὶ τάτε καταπεφάνθαι ἡ καθόλε πρότα-
σις. καὶ τοῦτ' ὄζιν ἡ ἐπαγωγή. πολλάκις δὲ τὴν μὲ
μείζω περιέλαβεν, τὴν ἐλάττω ἀφιᾶσι. πολλάκις
δὲ καὶ διὰ πεσυλλογισμῶν τὰ μείζω ἀποδεικνύειν πειρῶν-
ται. ἔνιοι δὲ ἐνθυμηματίζεσθαι βέλονται καὶ ῥήτορες,
μᾶλλον τὰ μὲ μείζω ἀφιᾶσι. τὴν δὲ ἐλάττω περιέλαβε-
σιν. οἷον, ὅτι πᾶς νύκτωρ ἐπλανᾶτο. κλέπτης ἄρα κα-
λημπάνυσι δὲ τὴν μείζω δι' αἰτίας τινάς. ἵνα ἀπα-
τήσωσιν (ἐνδὲ καὶ ἀληθὴς ὄζιν, ὡδὶ πᾶς ὁ νύκτωρ πλα-
νώμενος κλέπτης. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως πολλὰς αἰτίας πλα-
νᾶσθαι) ἢ τελοτιμήμενοι τοῖς κριταῖς, ἵν' ἐκεῖνοι τὴν
μείζω ὑπεφήνωσαν. ἢ ὡς ὕδωρ λέγοντες, τὰ πολλὰ
ὠφελησχύσιν. ἔστι δὲ τῶν τοιῶν αἰτιῶν ἡ πρώτη
πιθανωτέρα. ταῦτα δὴ πάντα καὶ παρατηρεῖσθαι,
ὅπως ἀναλύσιν τὸν λόγον εἰς τὰ ἁπλούστερα. ὅρος δέ-
σθι διελεγμένος, ὃ δεῖ τὸν ἅπαντα εἰς συλλογι-
σμὸν ἀνάγειν καὶ ἀναγόμενον, ἐὰν τελῶς ὑπῇ τοῖς ἀλ-
λοις ἔχη ὡς μόριον. δεῖ τὸ μὴ ἐναμάζον δεῖ ποιεῖσθαι
τὴν ἀνάλυσιν, καὶ τὴν ἀπαγωγήν. οἷον, ἀείσατός τις,
τὸ ὕδωρ στοιχεῖον ὑγρόν, πολὺ ὡδὶ μᾶλλον τὸ στοιχεῖον καὶ τὸ
ὑγρόν, λόγον οὐκ ἔχει, ἐπειδὴ καὶ πᾶν ὑγρὸν ὕδατος, καὶ τὸ
στοιχεῖον, καὶ τὸ ὑγρόν. καὶ δὲ τὰ τοῖς, τὸν λόγον ποιήσα-
μαι, καὶ ἀνάξει εἰς συλλογισμόν, καὶ ἐλέγξει ὅτι ἐ καθ'
αὐτὸ ὕδατος τὸ ποσόν. ἐπεὶ δὲν ἄλλοι δέξεται τὸ

στοι-

scamus utrum ea quæ supersunt ornatûs gratiâ sint adjuncta, an ut occultetur quippiam, an propter inductionem, an propositio per Syllogismum comparetur. Fortassis enim cõponere quis volens, Omne animal inferiorem genam movet, id omittit, producit autem ejus loco more inductionis, quod homo inferiorem genam movet, leo item et canis, et equus, et asinus. Unde Propositio illa omnino generalis conficitur, et id est qd inductionem appellamus. Sæpè etiam majorem quidem proponentes minorem prætermittunt. Sæpè verò per prosyllogismum Majorem demonstrare conantur. Nonnulli quoque inveniuntur, quibus ad oratorum imitationem placet Enthymematibus potiùs uti, et Majorem quidem Propositionem silentio prætorire, Minorem verò pronunciare: ex: gr. Hic noctu vagabatur, igitur fur est. Prætermittit autem majorem tribus de causis; vel ut in fraudem illiciant, nam Major illa non est vera, neque enim omni qui noctu errat hinc inde fur est. Etenim & alias multas ob causas fieri potest, ut nocturno tempore vagemur vel studiorum honorem judicibus; deferendi, ut ipsi Majorem enuncient, vel quia ad clepsydram dicunt, multa relinquunt, sed ex his causis prima probabilior est. Oportet autem hæc omnia observare, & sic demùm argumentationem in sua principia retexere. Primò, cùm adversus definitionem disputamus, ut eam totam in Syllogismum redigamus, non est necesse si in aliis benè habeat, sed satis est si dissolutionem & confutationem ad id solùm dirigamus, quod vitiosum est, & non quadrat ad eam rem quæ definiendo aperitur: ut definivit quidam Aquam Elementum esse humidum ad potum aptum. De Elemento igitur atque humido is qui hanc definitionem impugnat, verba non faciet, quando & elementum & humidum de omni aquâ dicitur, de eo verò quod apta ad potum esse statuitur disseret, eamque definitionis partem ad Syllogismum revocabit atq; arguet, nempè qd aptum ad potandum non de omni aqua dicatur. Hoc

igitur quando instituit monstrare aptum ad potum de omni aqua dici, ut ex quo aquæ definitio reprobetur (nam omnia quæ in definitione continentur, de eo quod definitur debent dici) architectabitur Syllogismum in tertia Figura, & deliget sibi terminos ac disponet, extrema quidem ad potum aptum et aquam, medium verò, mare: & ex conjugatione hac *Nemo, Omnis* in tertia Figura ratiocinabitur *Non omnis*, hoc modo, Nullum mare aptum est ad potum, sed omne Mare est aqua, ergò Non omnis aqua apta est ad potum. Atque ita aquæ definitio sublata est; Eodem quoque modo, sive scribamus, sive loquamur, erit in aliis faciendum.

TITULUS VIII.

De his quæ ante Demonstrationem edocentur.

Cap. I. *Quomodo & quando ex falsis Propositionibus vera Conclusio efficiatur.*

QUoniam Apodicticus Syllogismus Philosophiæ instrumentum est, modus autem is est in omni disciplinâ, primum id dicere quod simplicius ac rudius est, tum deinde etiam ad exactius progredi, quemadmodum etiam in pingendo fieri consuevit, & primò ea quæ simplicia ac rudia sunt depingantur: & deinde paulatim etiam ad elaboratiora fiat progressio, ut v.g. ad Monocerotes & Oxyrynthos. Hoc ipsum ergò hic quoque præstamus. Quū enim de Syllogismo apodictico dicere instituerimus, prius de eo qui simpliciter & absolutè sit Syllogismus verba facimus, & oportet ubi omnia impedimenta de medio removerimus, ita apodicticam scientiam aggredi. Primum igitur impedimentum est, qd ita natura fert, ut etiam ex falsis Propositionibus vera inferatur conclusio. Quæ sanè ratiocinatio dicitur τὸ διότι Græcis, non τὸ ὅτι, h.e. quia, nō (ut in Scholis loquuntur) propter quid. Causæ enim Propositionū omnium

sunt

ποτὲν καὶ ὁ παλὸς ὕδαλ Θ, ὡς αὖ ἐστεῦδεν κὴ φεὶς ἢ ὄρεν τῦ ὕδατος ἀπεδοκιμασθῆ (πάντα γὰ τὰ τῦ ὄρε, κὴ πάντος ὁεισῦ καπηρῦνται) ὕρας συλλογισμῦ ἐν τῷ τρίτῳ πεπίστευται χύμαι, τὸ ποτὸν, κὴ τὸ ὕδωρ, κὴ μέσον ὄρεν θήσει ἢ θαλασσαν. κὴ ἐκ τ ὑδρὶς πᾶς ἐν τρίτῳ χύμαι, τὸ ὁ πᾶς σωλάξει ὕτως. τὸ ποτὸν κατ' ὁδημὰς θαλάσσης. τὸ ὕδωρ κὴ πάσης θαλάσσης. τὸ ποτὸν ἄρε κατ' ὁ παντὸς ὕδατ Θ. ὕτω χρὴ κὴ ἐπὶ πᾶς ἄλλοις ποιεῖν, καὶν γεφύρται ὁ λόγ Θ, καὶν λέγηται.

.Τίτλ Θ π. Κεφάλαιον α.

ΕΠειδὴ ὄργανον μὲ φιλοσοφίας ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς, ὡρὶ παντὸς ἢ τρόπω μαθήσεως, δῆ λῶπον τὸ ἁπλῶς δηλάσκειν, κὴ εἰδ' ὅπως τὸ αἰτιβίσεσιν. ὡς ὧν κὴ ὅτι τὸ γεφύρειν, πρῶτον τὸ ἁπλῶς γεφύρειν, κὴ εἰδ' ὅπως τὸ ἀσύνδεσμα, ἢ ὀξύβυγχα γεφύρειν, τῦτο ἄρα γίνεται κὴ ἑστᾶνδα. ἀρξάμενος μαθάνειν ὡρὶ τὸ ἀποδεικτικὸ συλλογισμῦ, πρῶτον μαθάνωμεν ὡρὶ τὸ ἁπλῶς συλλογισμῦ. κὴ χρὴ τὰ ἐμπέδα πάντα σειλέγοντας, ὕπα προσβαλεῖν τῇ ἀποδεικτικῇ ἐπιτήμῃ. ἔστι γὰν πρῶτον ἐμπόλον, τὸ παρικάνει κὴ ἀπὸ φώδων προτάσεων ἀληθινῶν συμπέρασμα, ὅ ἐστ ἄπ, ἐστ δότι συλλογισμὸς λέγεται, ἐν ᾧ αἴτια τὰ ἐξ προτάσεων ἢ ἀληθὶς ἐστ συμπεράσματ Θ εἰσί. ἔστο γὰ κὴ μόνον ἐπὶ ἀποδεικτικῆς δῆλον, ὅτι ἀναγκαῖα κὴ αἱ προτάσις, ἀναγκαῖον κὴ τὸ συμπέρασμα. ἐπὶ ἢ ἐξ ἀνάγκης, τύχης κὴ ἐκ φώδων ἀληθῆν συμπέρασμα γίνεται. εἰ μὲ αἱ προτάσις ἀληθεῖς, ἐξ ἀνάγκης κὴ τὸ συμπέρασμα ἀλη-

δι'ὅν. εἰ δὲ τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς, οὐκ ἐξ ἀναγκης αἱ προτάσεις ἀληθεῖαι, ἀλλὰ πίφυκεν ἔνι ταῦτα καὶ ψευδῆ εἶναι. εἰδ' ἔστι τὸ συμπέρασμα ψευδὲς, ἐξ ἀναγκης ἐισὶ καὶ αἱ προτάσεις ψευδεῖς. ἐκεῖναι γὰρ εἶσιν αἱ τὴν γνῶσιν. ψευδῆς δὲ ἐστι πρότασις, ἢ ὅλα, ἢ ὁπότερα. εἰ μὲ λέγει τὸ πᾶς ὑδρὶς, ὥσπερ εἴπομεν, τὸ ζῶον ὑδρεὶ ἀνθρώπῳ. ἢ τὸ ἀναπαλιν, τὸ ὑδρὶς πᾶς, ὡς πρὸς εἰπεῖν τις, ὁ λίθος παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅλη ψευδὴς ἡ πρότασις. εἰ δὲ τὸ τινὶ, ἢ τὸ παντὶ, εἴπεις ὑδρεὶ, ἢ παντὶ, ἢ ἀναπαλιν ὅπῃ τι ψευδὴς ἡ πρότασις, ὁπῃ τε δὲ ἀληθὴς ἀλήθη. ὥστε δὲ καταδέχεται ἡ ἀρετὴ, ὅπῃ τι ἔνι ἀρετῆ. πᾶν γὰρ ἐλλεῖπον τ' ἀγαθὸν, κακόν. ὅτι δ' ἐκ ψευδῶν ἀληθὲς ζωμάγεται καὶ ὅτι τ' πλείων σχημάτων, σαφὲς τοῖς δοκιμάζουσιν. οἷον, τὸ ζῶον καὶ παντὸς ξύλου, τὸ ξύλον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ αὖθις ὑπὸ μιᾶς ψευδοῦς. τὸ ἄψυχον κατὰ παντὸς ξύλου. τὸ ξύλον κατὰ παντὸς λίθου. τὸ ἄψυχον ἄρα κατὰ παντὸς λίθου. καὶ αὖθις. τὸ λευκὸν κατὰ παντὸς ζώου. τὸ ζῶον κατὰ πάσης χιόνος. τὸ λευκὸν ἄρα κατὰ πάσης χιόνος. ἔστι δὲ ἡ μὲ μείζων πρότασις ἐπί τι ψευδὴς, ἢ δὲ ἐλάττων ὅλη ψευδὴς· καὶ ἄλλως. κἀκεῖνος ἄρα ἐγχωρεῖ, τὸ δὲ ἔνι ὅλῳ ψευδῆ τὴν μείζω, τὴν δὲ ἐλάττω ἀληθῆ, ἃ δύναται ἀληθὲς ποιεῖν συμπέρασμα. ἃ δύναται γάρ τι ξύλον τ' μὲν, καὶ τ' ἐλάττονος ἄψυχα ἀληθεύεσθαι. ἐπί τι δὲ ψευδὴ ἔνι καὶ τὴν μείζω πρότασιν, τ' δὲ ἐπέρασμα ἀληθῆ, ἐγχωρεῖ. ὅτον, τὸ λευκὸν παγὶ ἐμψύχῳ. τὸ ἔμψυχον παγὶ κύκνῳ. καὶ τὸ λευκὸν ἄρα παντὶ κύκνῳ. τ' τε καὶ ἐπὶ τ' διὰ τέρε σχήματος, καὶ τ' τρίτε, πλὴν ἐπὶ τ' πρώτης σχήματος, καὶ ἀμφοτέρων ὅσων ὅλων ψευδῶν

sunt veritatis conclusionis causæ. Hæc enī etiā solū in Apodictica cernitur, in qua quia Propositiones necessariæ, ideò necessaria quoq; erit conclusio. In aliis verò ita est comparatum, ut ex falsis vera conclusio efficiatur; Nam si Propositiones veræ sint, Conclusio etiam vera erit necessariò. At si Conclusio vera sit, non necesse est Propositiones veras, sed natæ sunt etiam falsæ esse. Verùm si Cōclusio falsa sit, Propositiones ex necessitate falsæ erunt, propterea quòd ipsæ sunt, ex quibus efficitur Conclusio. Propositiones autem vel totæ vel aliquâ ex parte falsæ sunt, si enim *Omnis nullus* dicatur, ut si quis dicat *Animal nulli homini*, vel contra *Nullus omnis*, ut si dicat quispiam, *Lapis omni homini*, Propositio tota falsa existet. Si verò illud *Quidam* vel *Non omnis* dixeris, *Nullus* vel *Omnis*, aut contra, erit ex parte falsa Propositio, sed ex parte vera non dicitur. Neque enim virtus admittit, ut quadam ex parte virtus sit. Omne enim quodcunque à bono deficit, malum est. Verùm autem in tribus etiam Figuris ex falsis concludi manifestum est iis qui experiuntur: ut *Animal de omni ligno*; *lignum de omni lapide*, *inanimatum* ergò *de omni lapide*. Et rursus, *Candidum de omni animali*, *animal de omni nive*, *Candidum itaq; de omni Nive*. Est autem Major Propositio ex parte falsa, Minor verò tota falsa, & aliter sicut ut que fieri potest. Si verò evenerit ut Major tota falsa, & minor vera sit Conclusionem veram efficere non possunt. Nequit enim quid quod peregrinum sivè adventitium in medio est, de Minori extremo verum dicere. Ceterùm fieri potest, ut Major ex parte falsa sit, & altera vera, ut ex hoc patebit, *Album omni animato*, *Animatum omni Cygno*, *Album* igitur *omni Cygno*. Hoc autem etiam in secunda & tertia Figura accidit. Veruntamen in secunda, cùm, si ambæ sint totæ falsæ, tum si una vera ceciderit, vera Conclusio efficietur, ut *Animal omni lapidi*, *Animal nulli homini*, *Lapis* igitur *nulli homini*. Et rursus

Inanimatum omni lapidi, *Inanimatum nulli ligno*, *Lapis* igitur *nulli ligno*. Rursus item, *Animal nulli homini*, *Animal omni equo*, *Homo* igitur *nulli equo*. Idem fiet cùm Propositiones ex parte falsæ fuerunt.

Cap. II. *Quæ sit, & quomodo fiat probatio quæ quasi in orbem agitur.*

IMprobatur à Philosophis probatio, quæ mutuâ quadam ratione instituitur, utpotè quæ per seipsum planum faciat quod per seipsum planum non est. Ea alio nomine probatio in orbem acta dicitur, et sit quando ex duabus Propositionibus conclusio fuerit confecta, et conclusio iterum sumpta, ex eaq; et altera Propositione conversa, reliqua illata, in hunc modum, *Aptum ad videndum omni homini*, *homo omni erecto corpore ambulanti*. *Aptum* igitur *ad videndū omni erecto corpore ambulanti*. Quod si proba e voluero, aptum ad ridendum omni homini, accipio conclusionem, et minorem converto, ac dico, *Aptum ad videndum omni erecto corpore ambulanti*, *Erecto corpore ambulans omni homini*, *aptum* igitur *ad videndum omni homini*. Sed quonam modo homine omni erecto corpore ambulanti ineſſe oſtēdirur, converto primùm majorem, et dico, Aptum ad ridendum omni erecto corpore ambulanti, atque ita minorem concludo, nempè *quod homo omni erecto corpore ambulanti*. Atque hoc modo probatio ita fit quæ mutua quadam ratione instituitur. Est autem animadvertendum hujusmodi probationem in reciprocantibus quidem procedere, quemadmodum hic sunt, *Aptum ad videndum & homo*, et id quod erecto corpore incedit, sed in non reciprocantibus non item.

Cap. III.

ψεύδων τῆς προτάσεων, καὶ μιᾶς, ὁποτερασοῦν ἔνυπαρ-
χούσης, ἀκολούθως γίνεται συμπέρασμα. οἷον, τὸ ζῶον πανὶ
λίθῳ, τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ
ἀνθρώπῳ, καὶ οὐδεὶς, τὸ ἄψυχον παντὶ λίθῳ, τὸ ἄψυ-
χον οὐδενὶ ξύλῳ· ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ξύλῳ. καὶ οὐδεὶς,
τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, τὸ ζῶον παντὶ ἵππῳ, καὶ ὁ
ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ. ὁμοίως καὶ ὅτι τὰ ψεύδεων ἐκ-
θῶν τῆς προτάσεων.

Κεφάλαιον β.

Η διάλληλος δεῖξις πίπτει τοῖς φιλόζωοις καὶ
φίλοις ἔσται, ὡς δι' ἑαυτὴν παύουσα, τὸ μὴ δι' ἄλλης
δῆλον· καὶ τοῦτο ὅτι τὸ κύκλῳ δεικνύειν, τὸ ἀπὸ δυὸ
προτάσεων ποιεῖν συμπέρασμα. καὶ οὐδεὶς λαβόντα
τὸ συμπέρασμα καὶ μίαν τῆς προτάσεων ἀντιστρόφως
δεικνύειν τὴν ἑτέραν. οἷον, τὸ γελαστικὸν παντὶ ἀν-
θρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος παντὶ ὀρθοστατητικῷ, τὸ γελα-
στικὸν ἄρα παντὶ ὀρθοστατητικῷ. πῶς δὴ τὸ γελαστικὸν
παντὶ ἀνθρώπῳ; λαμβάνω τὸ συμπέρασμα, καὶ ἀντι-
στρέφω τὴν ἐλάττονα πρότασιν, καὶ λέγω. τὸ γελαστικὸν παν-
τὶ ὀρθοστατητικῷ. Τὸ ὀρθοστατητικὸν παντὶ
ἀνθρώπῳ. Τὸ γελαστικὸν ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ·
πῶς δὴ ὡς ἄνθρωπος παντὶ ὀρθοστατητικῷ; ἀντι-
στρέφω τὴν μείζω, καὶ λέγω. ὁ ἄνθρωπος παντὶ γελαστικῷ.
καὶ λαμβάνω καὶ τὸ συμπέρασμα, καὶ λέγω. Τὸ γελαστικὸν
παντὶ ὀρθοστατητικῷ. καὶ ἔτι συμβαίνει τὴν ἐλάττω
πρότασιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος παντὶ ὀρθοστατητικῷ. καὶ
ἔτι γίνεται ἡ δι' ἀλλήλων δεῖξις, πλὴν ἐν τοῖς ἀντι-
στρέφουσιν μόνον ἁρμόζεται, ὡς ἔστιν ἐνταῦθα τὸ γελας-
τικὸν, καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ὀρθοστατητικόν. ἐν δὲ
τοῖς μὴ ἀντιστρέφουσιν, οὐχ ἁρμόζεται.

Κεφάλαιον γ.

Ἡ δὲ ἐπαγωγὴ, ὅτι μὲν ὄργανόν ἐστι καὶ αὕτη φιλοσοφίας, εἴρηται. ἔστι δὲ τῆς συλλογιζομένης πολυπραγμόνησον. δεῖ γὰρ ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα τὸ καθόλου συμπεράνεσθαι, καὶ εἰ μὲ δυνατὸν, ἀπὸ πάντων. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὀλίγοις παλαιῶν ἐδύνατον, ἀπείρων ὄντων τῶν καθ' ἕκαστα, ἄδηλα μέθοδος δι' ἧς δυνησόμεθα καὶ ἀπὸ ὀλίγων ἐπάγειν, λέγουσι γὰρ ὅσα δυνάμεθα, καὶ οὐδὲν λέγειν ἔχομεν περὶ τὸν ἀπολείποντα, ὡς ὃν λέγειν καὶ δεικνύειν ἐπὶ τοῦ ἔχ ὕπως· καὶ εἰ μὲ δείξει τοῦτο, ἴσως. ἐκ δὲ τῆς ἐπαγωγὴν ἀστοῦσιν ἐπιλεωσόμεθα. γίνεται δὲ ἐκ τῆς ἀρχήσεως ὕπως. ἔστι δὲ φανερὸν λαμβάνειν τοῦτο τῷ αἰσθάνεσθαι, ὅτι ἐὰν ἀντιστρέφῃ τὸ ἐλάττονι τοῦ μέσου καὶ παντὸς τοῦ ἐλάττονος ἄκρου, ὅσον δὲ τὸ μέσον καὶ παντὸς μείζου, τότε ἐκ τῆς ὅτι τὸ συμπεράσμα, ἀλλὰ πᾶς. γίνεται γὰρ ἐξ ἀντιστροφῆς φανερὸν τῷ αἰσθάνεσθαι, ἀντιστροφῆς δὲ, τὸ ἐλάττονι τοῦ μέσου τοῦτο ἀντιστρέφοντος εἰς τὸ πᾶς, καὶ πάλιν καὶ ἐκ οὐδὲ τὸ τίς. γίνεται δὲ ὕπως ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι. ὑποκείσθω, θέλομεν δεῖξαι τὸν ζῶον τὸ κατὰ τινὸς κινεῖ. τιθέσθω γὰρ ὅμοιος μὲ τὸ κατὰ γέλωτα κινεῖ, ἐλάττων δὲ τὸ ζῶον, μέσον δὲ κατὰ, πάντα τὰ ὑπὸ τὸ ζῶον, ὥστε ἀντιστρέφει καὶ παντὸς ζῴου ἀνθρώπου, καὶ ὕπως τιλεῖν ἐν φαύτῳ σχήματι, ὕπως, τὸ κινεῖν τὸ κατὰ τινὸς καὶ παντὸς καθ' ἕκαστα ζῴων. ταῦτα φανερὰ καὶ παντὸς ζῴου· καὶ τὸ κινεῖν ἄρα τὸν κατὰ γέλωτα καὶ παντὸς ζῴου. καὶ ὕπως γίνεται ἡ ἐπαγωγή.

Κεφάλαιον δ'.

Cap. III. *De Inductione.*

INductio autem, quod & ipſa Philoſophiæ Inſtrumentum eſt, perhibetur. Eſtque probabilior Syllogiſmo, & magis ad perſuadendum accommodata; oportet enim ex rebus ſingulis id quod univerſum eſt concludere, iiſque (ſi fieri poſſit) omnibus. Quoniam autem hoc in multis fieri nequit, cùm res ſingulæ ſint infinitæ, inventa eſt via quædam & ratio per quam ex paucis quoque poterimus inductionem architectari. Dicimus enim omnia quæcunque poſſumus, & tum deinde integrum nobis eſt adverſarium urgendi, ut ipſe monſtret aliquid, in quo res non ita habeat. Quod ſi monſtrarit vicerit: ſin minus, inductionem nos inde perfecerimus. Fit autem in tertia figura hoc modo. Nam princeps quædam ſumptio in hac figura eſt; Quod ſi minor Propoſitio convertatur ita, ut medium de omni minori extremo dicatur, quemadmodum ipſum extremum de omni medio, tunc non illud *Quidam*, ſed illud *Omnis* concludi: ſiquidē in converſione prima figura naſcitur, converſione nimirū eâ qua minor propoſitio rurſus in *omnis*, non autem in *quidam* convertitur. Cæterùm Inductio hoc pacto in tertia figura adminiſtratur; fac nos velle oſtendere, *Omne animal inferiorē genam movere.* Conſtituimus igitur terminos, Extremum quidem Majus, *Inferiorem genam movere*, Minus verò *Animal*, Medium deniq; & ipſum infra, nempè, *Omnia quæ ſub animali continentur*, ita ut ea de omni animali reciprocè dicantur, & ſic in prima figura perficitur hoc modo. Movere inferiorem genam de omnibus ſingulis animalibus hæcque omnia ſingula de omni animali dicuntur, concluditur, movere inferiorem genam de omni animali. Atque hæc quidem eſt ratio conficiendæ Inductionis.

Cap. IV.

Cap. IV. *De ea probatione quæ adversarium ad Incommodum perducit.*

ARgumentatio ea quæ perducit ad id quod fieri non potest, in aliis quidem Hypothesin ſtatuit more contradicentium, ut dictum est, in ipsis verò etiam signis eodem modo, vel enim *Omnis* vel *Non omnis*, item vel *quidam* vel *Nemo*: Neque enim unquam affirmatio eũ Negatione vera loquitur. Nã hoc est Philosophorũ effatũ, ac notio per seipsã fide digna, qd in eadẽ re affirmatio & negatio nunquã simul veræ sunt, nisi Sophisticè, et juxta turbulentas Sophistarum rationes, nimirum vel secundùm homonymiam veluti si quis dicat, *Corvus animatus est, Corvus animatus non est.* Animatus quidem Corvus is est qui animal est, Inanimatus verò qui annulus aut circulus Januæ est, quo trahitur. Nam Græci eũ κόρακα nominãt: vel secũdũ aliud, atq; aliud tempus, ut si dicat quispiam, *Socrates scicns est, Socrates sciens non est.* Quod accipiendum est perinde ac si dictum fuisset cùm etiamnum puer esset, sciens non erat: cùm verò in virum evasisset jam sciens erat: vel secundùm id quod quid reipsa esse dicitur, et vi ac potestate, ut si dicatur Infans sciens, et ignorans, reipsa quidem ignorans, facultate verò sciens: vel secundùm partium differentiam, ut idem lignum comparatum cum ligno quopiam æqualè et non æqualè esse possit: æqualè quidem in latitudine, non æquale verò in longitudine. Hæc enim omnia et horum similia Sophisticè et juxta Sophistarum rationes dicuntur. Nullâ autem aliâ ratione Affirmatio et Negatio unquam simul veræ sunt; In ea igitur probatione quæ ad incommodum perducit, multum valet postulare, ut quis vel aiat vel neget, quẽadmodum in modis quoq; facimus. In eo enim ex quo Propositiones absolutæ dicuntur, quoniam id extat et apparet, solùm signum principatum obtinet ad id, ut postuletur qd inesse vel *omni*, vel *non omni*, vel *alicui*, vel *nulli*. In aliis verò modis, in necessariò viz. ac fortuito,

Affirmatio

Κεφάλαιον ϛ.

Ἡ δὲ δι' ἀδυνάτου δεῖξις, ὅτι μὴ ἐξ ἄλλων ἀναγκαιοτικῶς ἡ ὑποθέσις πέφυκεν, καθάπερ ἔφθημεν. ὅσαι γὰρ ἐξ ἀντικειμένων καὶ ἐναντίας ἀντιφατικαὶ εἰσιν. ἢ γὰρ πᾶς, ἢ οὐ πᾶς· καὶ ἢ πᾶς, ἢ οὐδείς. οὐδέποτε γὰρ συμβαλλόμενοι καταφάσει τῇ ἀποφάσει. τοῦτο γὰρ ἀξίωμα εἶναι λοιπὸν ὅτι, καὶ αὐτόπιστον ἄνευ τοῦ ἐξ ἀνάγκης ὅτι μὴ συμβαίνει ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει, εἰ μὴ συλλογιστικῶς, καὶ τὰς συλλογιστικὰς εὐσχολήσεις, ἢ καθ' ὁμωνυμίαν, ὡς ἔνιοι εἶπον, ὁ κόραξ ἔμψυχον, ὁ κόραξ οὐκ ἔμψυχον. ἔμψυχον μέν, ὁ κόραξ τὸ ζῷον· οὐκ ἔμψυχον δέ, ὁ κόραξ ὁ ἐπὶ τῆς θύρας· ἢ καὶ ἄλλο καὶ ἄλλον χρόνον, ὡς εἴτις εἴποι, ὁ Σωκράτης ἐπιστήμων, ὁ Σωκράτης οὐκ ἐπιστήμων, ἦλθεν ὅτε ἦν μήπω ἐκ ἐπιστήμων, ὅτι γέγονεν ἀνὴρ, ἐπιστήμων· ἢ καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ, ὡς εἴτις εἴποι, τὸ βρίσον ἐπιστήμην, καὶ οὐκ ἐπιστήμον· οὐκ ἐπιστήμων μὲν ἐνεργείᾳ, ἐπιστήμων δὲ, δυνάμει. ἢ καὶ διαιρεθὲν τὸ ὅλον, ὥσπερ εἰ τὸ αὐτὸ ξύλον φαίη τις ξύλον, καὶ ἴσον οὐκ, καὶ οὐκ ἴσον. ἴσον, καὶ πλάτος· οὐκ ἴσον, καὶ μῆκος, ταῦτα γὰρ πάντα, καὶ τὰ τοιαῦτα, συλλογιστικὰ ἐνοχλήσεις εἰσίν. ἄλλως γὰρ ξυνεχὲς ποτὲ ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει. ἐπὶ πίνω τὸ δι' ἀδυνάτου δείξεως, ἰσχυρὸν τὸ ἀξίωμα, ἢ κατάφασιν, ἢ ἀποφάναι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων, ἐπὶ τὸ ὑπάρχον οὐκ καὶ φαίνεται, ὁ συλλογισμὸς μόνον τὸ κύριος ἔχει ἐπὶ τοῦ ἀξιοῦσθαι, ἢ παντὶ, ἢ οὐ παντὶ, ἢ πῃ, ἢ οὐπῃ. ἐπὶ γὰρ τῶν ἑτέρων τρόπων, τὸ μὲν ἀναγκαῖα, καὶ τὸ ἐνδεχόμενα, ἔστι μὴ καὶ ἐκ ἀυτῆς συλλογισμὸν ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει. δῆλον, τὸ ἀναίσχυ-

ἀναγ-

ἀναπείν, τὸ μὴ ἀναγκη ἀναπεῖν. καὶ τὸ ἐνδέχεσθαι λυθῆναι, τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι λυθῆναι. ταῦτα γὰρ αἱ ἀποφάσεις. ὅμως καὶ κατὰ τὰς ἰσοδυναμούσας προτάσεις φανερὸν τὸ ἀδύνατον. ὁ δὲλεις ἀναγκη παντὶ καὶ ἔστι μὴ ἀναγκη παντὶ, ὅσῳ ὅτι, τὸ ἐνδέχεσθαι ὑ παντί. ὥστε ἀγχωρεῖ λέγειν, ὁ δὲλεις τὸ ἀναγκη παντὶ, καὶ ἔστω τὸ ἐνδέχεσθαι ὑ παντί. τοῦτο γὰρ ἰσοδυναμεῖ τῇ ἀποφατικῇ. ἰσοδυναμεῖ δὲ, τῷ μὴ ἀναγκη παντὶ, τὸ μὴ ἐνδέχεται ὑ παντί. τῷ δ' ἀναγκη ὑδενὶ, τὸ μὴ ἐνδέχεται τινὶ, τῷ δ' ἀναγκη τινὶ, τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι ὑδενὶ. τῷ δ' ἀναγκη ὑ παντὶ, τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι παντὶ. καὶ ἔτι τῷ ἐνδέχεσθαι παντὶ, ἰσοδυναμεῖ τὸ μὴ ἀναγκη ὑ παντί. τῷ δὲ ἐνδέχεσθαι ὑδενὶ, τὸ μὴ ἀναγκη τινὶ. τῷ δὲ ἐνδέχεσθαι ὑ παντί, τὸ μὴ ἀναγκη ὑδενί. τῷ δὲ ἐνδέχεσθαι ὑ παντί, τὸ μὴ ἀναγκη παντί. καὶ ὅτι ὀρθῶς τὸ δι' ἀδυνάτου. ἢ γὰρ ἀναγκη παντὶ, ἢ μὴ ἀναγκη παντί. τῷ δὲ μὴ ἀναγκη παντὶ, ἰσοδυναμεῖ τὸ ἐνδέχεσθαι ὑ παντί. ἀναποφατικῶς γὰρ ἐπὶ τοῦτον γίνεται ἡ ἰσοδυναμοῦσα, ἐκείνη μὴ ἀναγκη, αὕτη ἐνδέχεται, ἐκείνη παντὶ, αὕτη ὑ παντί. ἐν γὰρ μὴ ἀναγκη παντὶ ζῷον λογικὸν ἐνδέχεται ὑ παντὶ ζῷον λογικὸν εἶναι. ὥστε τῷ ἀναγκη παντὶ ἀναποφατικῶς ἐπὶ τῆς δι' ἀδυνάτου μάχεται, καὶ τὸ μὴ ἀναγκη παντὶ, καὶ τὸ ἐνδέχεται ὑ παντί, καὶ ὅτι τῷ λοιπῶν ὡσαύτως.

Κεφάλαιον ϛ.

ΤΟ δὲ δεῖξαι τοῦτο, ὅτι τῆς δι' ἀδυνάτου καίτοι, ὅτι τις βέλτιον σωζεῖ τὸ ἀδύνατον, καὶ δεικνύουσιν, ἀφεὶς τὸ αἴτιον τοῦ ἀδυνάτου ἄλλο τίθησι, τοῦτ' ἔξεστι λέγειν ἐπὶ διαλεγόμενον, ὡς ὁ δεῖξαι τοῦτο τὸ ἀδύνατον, ἀλλὰ δι' ἄλλου, ὅτιον, λέγει τὴν, τὸ ζῷον ὂν παῖ

Affirmatio quidem Negationi repugnat', ut huic, *Necessarium est respirare*, hæc *Non necessarium esse respirare*, & huic, *Fortuitũ est lavari*, hæc *Non fortuitũ est lavari*. Hæ namq; contradictoriæ sunt.: veruntamen absurdum illud, in quod Adversarius abducitur solet etiam proponi per propositiones (quas vocant) æquipollentes, ut v. g. Non vis concedere Necesse omni: sit igitur Non Necesse omni, quod idem est ac si diximus fortuitum non omni. Itaque possum, dicere cùm non velis admittere necesse omni, sit ergò fortuitum non omni. Hoc enim, idem valet quod contradicens, nam necesse quidem omni, & non Fortuitum non omni, necesse verò nulli, & Non Fortuitum alicui, item Necesse alicui, & non Fortuitum nulli, denique necesse non omni, & non Fortuitum omni, sunt ejusdem potestatis. Rursus simul fortuitum alicui, & non necesse nulli, simul fortuitum non omni, & non necesse omni, prorsus idem valent. Atque sic habet probatio, quæ urget incommodo Adversarium. Etenim aut necesse omni, aut non necesse omni: Cæterùm huic *Non necesse omni* id potestate par est, quæ dicit *Fortuitum non omni*. Siquidem in hujusmodi materiis contradictoriè sit propositio æquipollens, ut loquuntur. Illa non necesse, hæc fortuitum, illa *omni*, hæc *non omni*: Si enim non necesse est *Omne animal rationis particeps esse* fortuitum est, Non omne animal esse rationis particeps. Quamobrem huic *Necesse omni*, contradictorio nomine repugnat in argumentatione, quæ ad id perducit, qd fieri non potest, non modò non necesse omni, verum etiam Fortuitum non omni, eademque ratio in cæteris deprehenditur.

Cap. V. *De eo quod non ex hoc falsum efficitur.*

ID verò qd nõ ex hoc efficit falsũ, in ea ratiocinatione positũ est quæ in minimè cõcludendũ abducit, fit autẽ cũ quis absurdũ cõcludere nititur, sed captioso argumẽtationis genere utẽs, causã absurdi relinquit, ejusq; loco aliud quippiã statuit. Cæterũ tũ differenti licet dicere Absurdum non ex hoc sed ex alio quopiã fuisse illatũ,

ut

ut pronunciat quispiam, *Non omnem hominem esse animal*, Hoc is, quocum ille disputat, non concedit, Ille statim *Omnis* subjicit, & inquit, *Omnis homo est animal, Omne natum ad ridendū est homo, Omne ligatum natum ad ridendum, Omne* igitur *ligatum est homo*. Hoc autem fieri nullo modo potest, & conatur sic ostendere causam absurdi hoc ipsum esse quod sumptum sit, *Omnem hominem esse Animal*, & id quod non est causa causam facere, tunc igitur non ex hoc falsum effici dicitur.

Cap. VI. *De principii sumptione seu petitione.*

PRincipii autem repetitio seu sumptio revocatur ad id genus argumentationum sub eo qd non demonstrat; accipit enim id quod in controversiam positum est, tanquam si confessum testatúmque foret; fit autem quinque modis. Apertissimè quidem ac primum, si quis id qd demonstrare debebat, petierit. Atq; hoc in semetipso non facile latere possit, seò in syncininis facilius, ut si velit quis monstrare hominem animal esse aptum ad ridendum, accipiat animal acsi omnibus foret confessum. Secundò, quando quis quod debebat ex parte demonstrare in universum postulat, ut probare volens eundem esse diversorum scientiam, prorsus omnium contrariorum unam esse petat. Nam si contrariorum una est, omnino una erit etiam adversorum. Tertiò, si quis re universâ propositâ ad probandum aliquâ, ejus, partē petat, veluti si propositum esset ut quis ratiocinaretur omnium adversorum esse unum sensum, postulet sibi dari dulcis & amari unum esse sensum, idque postmodū pro concesso accipiat. Quartò, si quis ubi dimiserit id qd est in controversia vocatum, roget sibi donari, ut si demonstrandū sit Medicinam scientiā esse sanorum & ægrorum, utrumq; separatim petat, Medicinam, viz: esse sanorum scientiam, & rursus medicinam esse scientiam ægrorum. Quintò, si quis ex iis quæ sese accessariò consequuntur alterum postulet, veluti si esset

demonstrandum

παντὶ ἀνθρώπῳ, ἢ δέχεται. Τὸ ὁ περισσολογούμενον, λοιπὸν ὑπάρχει τὸ παντὶ, καὶ φησὶ, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, ὁ ἄνθρωπος παντὶ γελαστικῷ, τὸ γελαστικὸν παντὶ ξύλῳ· τὸ ζῶον ἄρα παντὶ ξύλῳ, τοῦτο ἀδύνατον. καὶ περαίνει δεῖξαι αἴτιον ὂν τὸ ἀδύνατον τὸ ὑπάρχειν, ὅτι τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, ἢ ποιεῖν τὸ μὴ αἴτιον, αἴτιον, πάλιν δὲ λέγει τὸ ἐκ περισσοῦ τοῦτο.

Κεφάλαιον ε.

Τοῦ δὲ ἀρχὴ αἰτιᾶσθαι καὶ λαμβάνειν ἀναίτια μὴ εἰς τὸ μὴ ἀποδεικνύμενα. λαμβάνει γὰρ τὸ ζητούμενον, ὡς ὁμολογούμενον. γίνεται δὲ καὶ πολλοὺς τρόπους. φανερώτατα μὲν καὶ πρῶτον, εἴτις αὐτὸ δείκνυσθαι δέον αἰτήσειε, τοῦτο δ' ἐστὶ παντῷ μὲν ῥᾴδιον λαθεῖν, ἐν δὲ τοῖς συμβουλίοις μᾶλλον. οἷον, ὅταν βέλτιον δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶον, καὶ λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενον τὸ γελαστικὸν ζῶον. δύσκριτος δὲ, ὅταν καθόλου δέον ἀποδεῖξαι, καθόλου τις αἰτήσῃ. οἷον, ἐπιχειρῶν ὅτι μία ἐναντίων ἐπιστήμη, ὅλως πάντων μία ἀντικειμένων ἀξιοῖ μίαν εἶναι. εἰ γὰρ μία ἀντικειμένων, καὶ μία ἐναντίων πάντως. κρεῖττον, εἴτις καθόλου δεῖξαι περικειμένων καὶ μερικῶς αἰτήσειεν. οἷον, εἰ πάντων τῶν ἐναντίων περικειμένων, μίαν τὴν αἴσθησιν εἶναι, γλυκέος καὶ πικροῦ ἀξιώσειε, καὶ ἀσυμολογούμενον, τοῦτο λαθεῖν πάντων, εἴτις διελὼν αἰτῆται τὸ προβληθέν. οἷον, εἰ δέον δεῖξαι τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην τοιαύτην καὶ τοιανδὶ, χωρὶς ἑκάτερον ἀξιώσειεν, ὅτι ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη τοιαύτη· καὶ αὖθις, ἡ ἰατρικὴ, ἐπιστήμη τοιαύτη. πλημμελὲς, εἰ μὴ ἐτομολογοῦντα ἀναγκαίοις ἐξ ἀνάγκης θάτερον αἰτήσειεν. οἷον, δέον ἀποδεῖξαι τὸ περιπατοῦν

ζῶν

πλευρὰν τῇ διαμέτρῳ ἀσύμμετρον. ὁ δ' αὐτῷ καὶ λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενον, ὅτι ἡ διαμέτρος ἀσύμμετρός τῇ πλευρᾷ, καὶ ἐκ τούτου βέλεται δεικνύειν, ὅτι καὶ ἡ πλευρὰ τῇ διαμέτρῳ ἀσύμμετρός. καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἔσται, εἰ αὐτῇ ἐκείνη ἀσύμμετρος καὶ κίνη τούτῳ ἀσύμμετρος.

Κεφάλαιον ζ.

Ἀπαγωγὴ δέ ἐστι καὶ γίνεται, ὅταν ὁμοίως ἄδηλος ᾖ τῶν συμπερασμάτων ἡ πρότασις. τότε γὰρ ἀπάγεται ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος, ὅτι ἦν ἀναγκαία. ἡ γὰρ πρότασις δῆλη βέλεται εἶναι καὶ πιστοτέρα τοῦ συμπεράσματος, εἴπερ δι' αὐτῆς τὸ συμπέρασμα κατασκευάζομεν. ὅτι δὲ καὶ αὐτὴ ἄδηλος ἦν, ἐκ τοῦδε ἐκείνῳ πρεπόντως, ὡς ἂν δεικνύοιτο ἐκείνης, καὶ δῆλης γεγονυίας, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ δῆλον γένηται, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ἀπαγωγή. οἷον, κωλύομαι δεῖξαι, ὅτι ἡ ψυχὴ οὐκ ἀθάνατον, ὑποθέμενος πρότασιν, εἰ ψυχαὶ ἐκ σπορᾶς εἰσίν. ἡ δὲ καὶ αὐτὴ ἀγνοεῖται παρὰ πολλοῖς. ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ συμπεράσματος, ὅτι τὴν πρότασιν τὸν λόγον ἀπάγοντος, δείξαντες ταύτῃ ἐκ πολλῶν ἀληθῆ καὶ πιστήν.

Κεφάλαιον η.

Δύο ὄργανα ἔχει ὁ φιλόσοφος, συλλογισμὸν καὶ ἀπαγωγήν. καὶ ὁ μὲν συλλογισμὸς, ἐκ τῶν καθόλου δείκνυσι τὸ μερικόν. οἷον, ἐπεὶ τὸ λογικὸν ζῷον, ἔστι δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος λογικὸν, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα ζῷον ἐστί. τὸ γὰρ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου καθολικώτερον. ἡ δὲ ἀπαγωγὴ, ἀπὸ τῶν καθόλου, ὡς ἀληθοῦς, δείκνυσι τὸ καθόλου. ὁ μὲν πρῶτος ῥήτωρ κατ' εἰκόνα τῶν τοιούτων χρῆται καὶ

demonſtrandũ latus, quadrati nõ eſſe ejuſdẽ menſuræ cũ latere, velitq; ex hoc monſtrare latus etiã nõ eſſe ejuſdẽ menſuræ cũ diametro. Ex neceſſitate enim ſequitur, ſi hæc illi non ſit commenſurabilis (ut ſic dixeram) nec illud huic fore.

Cap. VII. *De ea argumentatione quæ Græcis Apagoge dicitur.*

APagogè & eſt, & fit quando Propoſitio æquè obſcura incertâq; fuerit ac ipſa concluſio. Tunc enim à concluſione ad propoſitionem abducetur diſputatio. Nam Propoſitio perſpicua & credibilior nititur concluſione, modo concluſio per eam probetur. At quando Propoſitio æquè obſcura eſt, atque Concluſio, ad Propoſitionem nos convertimus, ut illa demonſtrata & perſpicua reddita ex ea Concluſio quoque nata fiat, Atque hoc eſt quod Apagogen appellamus, ut volentes monſtrare hominum Animam eſſe immortalem ſtatuimus hanc Propoſitionem. *Animæ apud Inferos ſunt*, quæ ſanè & ipſa neque nota neque omnibus teſtata eſt. Eamque ob rem ab ipſa Concluſione ad Propoſitionem ipſam argumentationem avocamus, & hanc ex multis veram & credibilem eſſe oſtendimus.

Cap. VIII. *De Exemplo, Enthymemate, Probabili, & Signo.*

PHiloſophus duo habet Inſtrumenta, Syllogiſmum, & Inductionem; Ac Syllogiſmus quidem univerſis ſingula probat, ut Verbi gratiâ, Quando quod perticeps rationis eſt, Animal eſt: homo autem eſt rationis particeps, & ergò Homo eſt Animal. Nam quod rationis eſt particeps, latiùs quam homo patet. Inductio verò ex ſingulis ut diximus univerſum conficit. Orator ad horum imitationem Inſtrumentis

ipſe quoque utitur, Enthymemate (quod & ipſum Syllogiſmus conſtans unica Propoſitione a multis nominatur) atque exemplo. Sed exemplum non ita ex omnibus ſingulis univerſum concludit quemadmodum Inductio, verum ex parte parti robur firmamentumque adjungit. Orator enim ſingulis magis nititur Philoſophus verò univerſis: ut Orator oſtendere vult, Socrati bonum eſſe in dicendo elaborare, & aſſumit e. g. Demoſthenem & ejus in dicendo laborem, gloriam item quam ex orationibus adeptus eſt. Enthymema verò eſt Syllogiſmo perſimile, in eo tamen diſcrepat, quòd Syllogiſmus duabus è Propoſitionibus eſt conflatus, vel ſi ex unica tantùm, ex majore, Enthymema autem ex una eaque minore ut diximus, Porrò Enthymema aut ex veriſimili, aut ex ſigno, aut ex conjectura fit: Ex veriſimili hoc modo, *Pericles in multorum admirationem eſt, à multiſq; amatur. Tyrannidem* igitur *occupabit*. Veriſimile enim à prima ſumitur. Ex ſigno autem ſic, *hic nocte vagabitur*, igitur *fur eſt*. Signum enim à re ducitur. Ex conjectura denique, quod enim maximè credibile argumentum hoc pacto, *Mulier hæc habet lac*, igitur *peperit*.

Cap. IX. *De Naturâ Moribuſq; ex ſignis cognoſcendis, & quomodo ad Syllogiſmi formam revocetur.*

NAturæ Morúmque cognitio fit, quando ab aliquo corporeo ſigno animæ proprietatem notamus, ut qui latis unguibus inſtructi cernuntur ingenio clari ſunt. Pravi qui junctа ſupercilia obtinent. Bonæ indolis quibus eſt frons lata. Corporeum igitur ſignum pro medio conſtituimus, ex eoque animæ naturam demonſtramus. Unum autem unius affectionis ſignum eſt. Porrò unum quidem ſignum ſit, duæ verò animæ affectiones, ut in leone videtur, (is enim grandibus extremis & duabus animæ affectionibus, fortitudine ſcil. & liberalitate

καὶ αὐτὸς ὀργάνοις, τῷ τε ἐνθυμήματι, ὅταν καὶ μονολήμματος συλλογισμὸς ᾖ· καὶ τοῖς πολλοῖς λέγεται, καὶ τῷ παραδείγματι. τὸ γὰρ παράδειγμα, ὡς ἐπὶ πάντων μὲν μερικῶν τὸ καθόλου σωζόμενον, ὡς ἡ ἐπαγωγή, ἀλλ' ὅτι τῷ μερικῷ τὸ μερικὸν δείκνυσι καὶ πιστοῦται. ὁ γὰρ ῥήτωρ τοῖς μερικοῖς μᾶλλον ἰσχυρίζεται, ὁ δὲ φιλόσοφος τοῖς καθόλου. ὅτι δὲ δείκνυσιν ὁ ῥήτωρ, ὅτι τὸ περὶ λόγους κοπιᾶν τῷ Σωκράτει ἀγαθόν. καὶ παραλαμβάνει ὡς παράδειγμα τὸν Δημοσθένη καὶ τὸν, καὶ αὖθις τὸ κλέος ὅτι τοῖς λόγοις ἄπτω. τὸ δὲ ἐνθύμημα, καθ' εἰκόνα ὂν τοῦ συλλογισμοῦ, πλὴν ὁ μὲν συλλογισμὸς, δύο προτάσεις ἔχει. ἢ εἰ μίαν, πάσης τὴν μείζω. τὸ δὲ ἐνθύμημα, μίαν ἢ ἐλάττονα, ὡς ἐλέγομεν. καὶ ἔτι τὸ ἐνθύμημα, ἢ ἀπ' εἰκότος, ἢ ἀπὸ σημείου, ἢ ἀπὸ τεκμηρίου. ἀπ' εἰκότος μὲν, οἷον, ὁ πειθανὸς ἐπίδοξός ἐστι, καὶ πολλοῖς ἀγαπώμενος· τυραννήσει ἄρα. τὸ εἰκὸς γὰρ ὑπὸ προτάσεως λαμβάνεται. ἀπὸ σημείου, ὅτι νύκτωρ ἐπλανᾶτο, κλέπτης ἄρα. τὸ δὲ σημεῖον ὑπὸ τοῦ συμπεράσματος ὅτι. ἀπὸ δὲ τεκμηρίου, ὃ δὴ καὶ πιστότατόν ἐστιν, ἡ γυνὴ αὕτη γάλα ἔχει, τέτοκεν ἄρα.

Κεφάλαιον θ.

Τὸ δὲ φυσιογνωμονεῖν γίνεται, ὅταν ἀπὸ τινος σωματικῆς σημείου, ψυχῆς ἰδίωμα χαρακτηρίζωμεν, οἷον, σκληρὸν τὴν γνώμην οἱ πλατυώνυχας ποιοῦσι οἱ συῶφορβες. εὐσεβεῖς οἱ εὐρυμέτωποι. πίστεως δὲ τὸ σωματικὸν σημεῖον ὡς μέσον, καὶ τὸ ψυχικὸν δι' αὐτοῦ ὑποδείκνυμεν. ἐν δὲ ἑνὸς παθους σημεῖον. εἰ δὲ ἓν μὲν τὸ σημεῖον, δύο δὲ τὰ ψυχικὰ πάθη, ὡς ὅτι τῷ λέοντος ἔχει

γὸ μεγάλα τὰ ἀκρωτήρια, ϗ δύο πάθη ψυχῆς, τότε ἀνδρεῖον, ϗ τὸ μεταδοπικὸν εἰς τ προφὴν) τότε ἐκ ἄλλως γνωεῖοῦμεν, ποῖα πάθη τὸ σημεῖον ὄζιν, εἰ μὴ ἐφ' ἅλλε γένες τὸ τοιᾶτον πάθ Θεωρήσομεν, πν Θ ἐκείνο σημεῖον. ϗ ὅτως ϗ ἐπ' ἐκείνων γνωεῖμεν πν Θ ὄζι. Ελέπομεν γάνυν ὅτι ἐν ἀνδράπων, ϗ οἱ ἔχον. τες τὰ μεγαλα ἀκρωτήρια, ἀνδρεῖοι μέν εἰσιν ὡς ἐπι. το πλεῖον, μεταδοπκοὶ ὄ ὲ, εἰ μή πως ἔχυσι ϗ κείνα τᾶ πάθες ἕτερον σημεῖον, ϗ ὅτως ἐκ ἀφιςόμεθα, ἕως ἂ ἀ Θρωμεν τὸ σημεῖον τᾶτο, ϗ ἐν πάθ Θ τῆς ψυχῆς. εἰ γὰρ ἀνδρείας ὅτι τᾶτο τὸ σημεῖον ϗ ὲ μεταδόσεως, ἅμα ϗ ὅτι τᾶ λέον Θ ὅτως ὄζιν.

Περὶ ὑγιείων ἀναλυτικῶν.

Τίτλ Θ ε. Κεφάλαιον α.

Περὶ ἀποδείξεως.

ΟΥ̓ ἕ ἕνεκα, τᾶ ἕνεκά τᾶ χρείτ Ἡν ὄζι, διὰ γὸ τὴν δύεσιν, ὁ περίων· ϗ διὰ τὴν ἀμαξαν, ἢ σπείγεσα· ϗ διὰ τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμὸν, πάντα ὅσα ἐλάχομεν. δῆλ Θ δὲ ὅτι τὸ τῆς φιλοσοφίας ὄργανον, κατασκδαστικὸν μέν, τὸ ἐπὶ τ πρᾶ Ἡ ἡμᾶ Θ, ἐκ τᾶ πᾶς πᾶς σωιζόμενον, ἀνασκδαστικὸν ὄ, τὸ ὁπὶ τᾶ δ ὐτέρ υ σχήμα Θ, ἐκ τ ἀδὴς πᾶς, ἢ πᾶς ἀδὴς σωιζόμενον. πᾶσα γὸ διδασκαλία ϗ μάθησις, ἐκ προϋπαρχύσης γίνε αι γνώσεως. ἡ γὸ τοιαύτη ἕξις ϗ γνῶσις ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς συλλογισμοῖς, ϗ ἀναγκαία ϗ πεισάτη θ'λει εἶ), ἢ εἴ ἐχόμεθα τ ἀπόδειξιν, ἢ ἀνῄρθην ἐξ ἑαυτῆς. ἀδὲ γὸ εἰς ἄπειρον ἀρχὴν τ ἀρχῆς ζητήσομεν, ὅτως γὰρ ἀδὲ ἐπιςήμη πο-

τὲ

tate ornatus est) tunc nullâ aliâ ratione cujus affectionis signum sit, cognoscere poterimus, nisi illam affectionem in alio genere consideremus, cujus nimirum illic affectionis signum existat, & ita in præsenti quoq; cujus quoque sit, cognoscemus. Videmus igitur in hominibus, & quibus grandia sunt extrema membra, ii plerumque fortes quidem sunt, liberales autem nequaquam, nisi ejus quoque affectionis alterum signum exprimant. Atque ita non quiescimus donec signum istud invenerimus, unamque animi affectionem. Si igitur fortitudinis in homine signum est, & non liberalitatis, in leone quoque ita res se habebit.

TIT: IX.

Posteriores dissolutiones.

Cap. I. *De Demonstratione.*

FInis eo quod propter finem institutum fuit præstantior est, Serra enim propter Januam, & propter Currum amussis, seu perpendiculum, propter Apodicticum autem Syllogismum omnia ea instituta fuerunt, quæ adhuc diximus. Is autem est primarium illud Philosophiæ instrumentum, aptum quidem ad probandum in prima figura si ex duabus aientibus omnino generalibus, ad reprehendendū verò in secunda, si vel ex priore negante, & posteriore affirmante, vel contrà, priore affirmante, & negante posteriore itidem generalibus constiterit. Omnis enim doctrina ac disciplina ex præcedenti cognitione oritur. Hujusmodi enim habitus & cognitio in Apodicticis Syllogismis & necessarius et maximè credibilis esse contendit, qui vel aliunde, vel indidem atq; ex seipso demonstrationem habeat: Neq; ení ita principiū principii quæremus, ut exitus seu finis nullus reperiatur, nam hac ratione nulla unquā scientia

nata fuerit. Nunc verò non modò scientia est, sed etiam scientiæ & demonstrationis principium. Est autem Demonstratio Syllogismus ex Propositionibus constans, quæ medio sunt destitutæ, quæque ex seipsis fidem habent, & sunt ex seipsis perspicuæ atque claræ. Propositiones autem & hæ ipsæ quæ medio vacant, à singulis sensibus proficiscuntur. Quùm enim omnia animalia sentiendi vi instructa sint in nonnullis mansio fit rerum sensu perceptarum, in nonnullis nulla fit, sed simul atque senserint, sensum abjiciunt. Tales bestiæ sunt muscæ, culices, apes, pulices, ejusque generis permulta. Ex eorum igitur numero, in quibus sensorum permansio fit homo quoque præcipuè est, ltaq; ex iis rebus quæ sæpenumerò fiunt, periculum primò sumitur, deinde ex hoc experientia, & cognitio stabilis ac immutabilis. Nam cùm sæpissimè viderimus ignem urere, neq; unquam refrigerare, propositionem medio causaque vacantem inde conficimus, ignem vi naturam esse ad urendum. Et sic fit Propositio quæ medio caret, quemodmodum in bello, exercitu ad fugam verso, si miles unus restiterit, alius atq; alius resistet, donec exercitus ad pristinum statum fuerit redactus. Est igitur Apodicticus Syllogismus alius quam is, qui simpliciter Syllogismus dicitur. Hujus enim Syllogismi, nempè qui generalis est, & simpliciter sic vocatur, alius quidem dialecticus quæ ex veris & probabilibus ratiocinatur, alius sophisticus qui ex iis probabilibus concludit, quæ videntur & non sunt, & ex necessariis & ex medio vacantibus, & hujusmodi propositionibus concludit quæ conclusionis causæ sunt. Ex veris quidem quoniam sæpenumerò etiam ex falsis complexio infertur, ut supra ostendimus. Veruntamen hujusmodi ratiocinatio illud *Quia* (qd vocant) non illud *Propter quid* conficit. Ex primis verò, quoniam ex posterioribus ratiocinatur, non rectè nec ita ut decet ratiocinatur. Nam qui hoc modo ratiocinatur, causam non novit. Ex necessariis, qd demonstrationis etiã cõclusio necessaria est

neque

τὸ ἂν ᾖ οὕτω· ἀλλὰ γὰρ μὴ μόνον ὑπόθεσιν οὖσαν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ὑπολήψεως καὶ ἀποδείξεως. Ἔστι δὲ αὖ πᾶν ὃ ἐξ ἀμέσων συνίστησιν, αἱ πρῶται αὐτόπιστοί εἰσι, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν δῆλαι. ὁρμῶνται δὲ καὶ αὗται αἱ ἄμεσοι προτάσεις, ὑπὸ τῆς μεικτῶν αἰδημάτων. τῆς γὰρ ζώων ἁπάντων ὄντων αἰσθητικῶν, τὰ μὲν ἔχουσι καὶ μονὴν ἐν τοῖς αἰσθήμασι. τὰ δὲ, οὐκ ἔχασιν, ἀλλ' ἅμα ἡδονται, καὶ τὴν αἴσθησιν ἀπολιπόν. ὡς μῦσι, καὶ κώνωπες, καὶ μύλλαι, καὶ ψύλλαι, καὶ πολλὰ ἕτερα. ὁκ τῆς ἐχόντων ἕν ἢ μονὴν, ἔστι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁκ τοῖς μάλιστα. ὁκ γοῦν τῆς πολλάκις γινομένων γίνεται πίστις, καὶ ὁκ ταύτης ἐμπειρία, καὶ γνῶσις ἀμεταπτώτου. πολλάκις γὰρ ἰδόντες ὅτι καίει τὸ πῦρ, καὶ ἑκάστοτε ὅτι ψύχει, ζωπαγοῦμεν ἅπασαν καὶ ἀεὶ ἅπαξ ὅτι ψύχει, ζωπαγοῦμεν ἅπασαν καὶ ἀεὶ πῦρ θερμαστικόν ἐστιν, ὅτι καυστικὸν τὸ πῦρ, καὶ ὅτως γίνεται ἡ ἄμεσος πρότασις. ὡς καὶ ὁ πολέμου τροπῆς γεγενῆσθαι, καὶ τοῦδε ἐρὼς, ἄλλος ἔστι καὶ ἄνδρὸς ἄλλου, καὶ ὅτως ἀνδρὸς ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἦλθε ὁ πολεμος ὑποστῆναι. ἔστι γοῦν ὁ ὑποθετικὸς συλλογισμὸς, ἄλλος τις τῶν ἁπλῶς συλλογισμῶν. τῶν γὰρ συλλογισμῶν τῶν μὲν τῶν καθόλου, ὁ μὲν διαλεκτικὸς, ὁ ἐξ ἀληθῶν καὶ ἐνδόξων συλλογιζόμενος· ὁ δὲ πειρατικὸς, ὁ ἐκ φαινομένων ἐνδόξων συλλογιζόμενος. ὁ δὲ ἐξ ἀληθῶν, καὶ πρώτων, καὶ ἀναγκαίων, καὶ ἀμέσων, καὶ αἰτίων τῶν συμπερασμάτων ὃς ὅτιν ὁ ἀποδεικτικός. ἐξ ἀληθῶν μὲν, ἐπὶ ὁκ ψεύδων γὰρ πολλάκις γίνεται ἀληθὲς συμπέρασμα,, ὡς ἐδείκνυμεν. πλὴν τῶν ὅτι, καὶ ὁ διότι ὁ τοιοῦτος συλλογισμός. πρώτων δὲ, ὅτι ὁκ ἐκ τῶν ὑστέρων συλλογιζόμενος· ἐκ ἂν καλῶς, καὶ ὡς δεῖ συλλογίσαιτο. τὰ γὰρ αἰτίαν ὐκ ἴδιον ὃ ὅτι συλλογιζόμεθα. ἀναγκαίων δὲ, ὅτι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἐστὶ τὸ ἀποδείξεως.

καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀποδείξει, τὸ ἐξ ὑποκειμένων καὶ ἄλλως πῶς ἐχόντων συστῆσαι, ἀναγκαῖον συμπέρασμα ζωοποιεῖσθαι. ἀλλ' ὅπως ἔχουσι τὸ ἀναγκαῖον καὶ αἱ προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμα, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἰσχύειν καὶ αἰσθητῷ, ὑποδείκνυσι τὸ αἴτιον, καὶ τὸ πρότερον. ἔχ ὅπου ὅτι πέφυκεν ἡ ἀπόδειξις γίνεσθαι, ἀλλ' ὅτι ἀναγκαῖαι καὶ αἱ προτάσεις, ἀναγκαῖον καὶ τὸ συμπέρασμα. δυνατὸν καὶ ὅτου γίνεσθαι. εἰ καὶ τοῦ ὅτι γίνεται τότε ὁ συλλογισμὸς, καὶ τοῦ διότι. ὅτι μὴ καὶ ὅτου γίνεται, καὶ ἐκ τῆς ἡμῖν γραφίζωσιν, τὸ τῇ φύσει γνώριμον ἧττον γίνεται. ἔστι συλλογισμὸς ὅτι ἡ σελήνη ἐκλείπει, διότι ἀντιφράττεται ὑπὸ τῆς γῆς. τὸ δὲ ἀντιφράττεσθαι, αἴτιον. ἡ ἔκλειψις αἰτιατόν. καὶ ἔστι δύο ὁ συλλογισμὸς τοῦ διότι. ἔχοντες ἡμεῖς ἧττον ἔναργὲς τὸ ἔκλειψιν, πάσχω τὸ αἰτιατὸν, ταύτῃ δὴ τὴν ἔκλειψιν, καὶ συμπεραίνομαι τὴν ἀντιφράξιν τὸ αἴτιον, καὶ λέγομεν, ἡ σελήνη ἀντιφράττεται ὑπὸ τῆς γῆς, διότι ἐκλείπει. ἔστι δ' οὗτος τοῦ ὅτι ὁ συλλογισμός. ὅτι μὲ ἀντιφράττεται τοῦτο, διότι τοῦ ἐκλείπειν οἰόμεθα, πῶς δ' ἀντιφράττεται, οὐκ οἰόμεθα. καὶ αὖθις οἱ πλάνητες οὐ σίλβουσι, διότι ἐγγύς εἰσι, τοῦτο γὰρ τὸ αἴτιον τοῦ μὴ σίλβειν αὐτούς. καὶ ἔστι τοῦ διότι ὁ συλλογισμὸς, ὅτι ἐκ τοῦ αἰτίου τὸ αἰτιατὸν δεικνυσθαι. ἡμεῖς δ' ἀλλοτρίως ἔχοντες τοῦ μὴ σίλβειν, ἐκ τέλους ὃ ὄφειν αἰτιατὸν, τὸ ἐγγὺς εἶναι τοὺς συνεζεύξαμεν, καὶ λέγομεν, ὅτι οἱ πλάνητες ἐγγύς εἰσι, διότι οὐ σίλβουσι, καὶ ἔστι τοῦ ὅτι ὁ συλλογισμός. ὅτι μὲν γὰρ ἐγγὺς εἰσι λέγομεν, πῶς δ' ἐγγὺς, οὐ γινώσκομεν τὴν αἰτίαν. ἀλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, ἐπὶ τῶν πρώτων διηρθρώθη. τὸ μὲ τῇ φύσει (ὅτι, ἀνθρώπου ὁ καθόλου) τὸ δ' ἡμῖν, ὅτι, ὁ Σωκράτης, ἡ ὑπόδειξις ἐκ τῶν πρώτων τῇ φύσει γίνεται.

neque fit in Demonſtratione perinde ac in ſimplici Syllogiſmo, in quo ex falſis vera efficitur concluſio, ita in demonſtratione quoque ex propoſitionibus quæ aliter habere poſſunt, neceſſaria complexio infertur, ſed ita propoſitiones neceſſitatem continent, vt et concluſio, ut etiam ex poſterioribus et rebus effectis cauſæ et priora demonſtrentur. Non quod ita nata ſit demonſtratio componi, ſed quia non concluſio modo verum etiam propoſitiones neceſſariæ ſint, ideo etiam hoc pacto demonſtratio fieri poteſt, tametſi ſyllogiſmus ejus quod *Quia* non ejus *propter quid* dicitur, naſcatur. Cæterum per nobis etiam nota fieri demonſtrationem ejus quod naturæ notum eſt ſic planum eſſe poſſit, Eſto ſyllogiſmus Lunã deficere propterea qd incurrat in umbram terræ, in curſio enim in umbram terræ cauſa eſt, ipſa verum defectio res effecta, et eſt hic quidem ſyllogiſmus *propter Quid*, Nos verò cùm magis cognitam defectionem habeamus, rem effectam ponimus, hanc ipſam viz. defectionem, et cauſam incurſionem nempè in umbram terræ concludimus, hoc pacto, Luna incurrit in umbram terræ, quia deficit. Qui jam Syllogiſmus eſt *Quia*. Nam eo modo incurrere in umbram terræ hinc ſcimus, quia nunc deficit, quomodo verò incurrat, nos latet; Rurſus Planetæ non micant, propterea quòd propè ſint; Hinc enim cauſa eſt cur non micent, et eſt Syllogiſmus *Propter Quid*, quando ex cauſa effectum demonſtramus. Nos verò magis cognitum perſpectumque habentes eos non micare, ex hoc ipſo eventum, viz. quod propè ſint ratiocinamur et dicimus, Planetæ propinqui ſunt quando non micant. Eſtque hæc ratiocinatio ejus quod *Quia* appellatur, nam eos propinquos eſſe affirmamus, ſed quomodò propinqui ſunt cauſam neſcimus, ſed quia veluti ſupra dixi. Primum bifariam dicitur natura. (ut univerſus homo) et nobis, ut Socrates; demonſtratio ex iis quæ ordine naturæ prima ſunt, fieri gaudet,

ex

ex iis verò quæ nobis prima sunt, non item; alii enim aliis prima sunt. Propterea demonstratio ex causis constare dicitur, quoniam, etiam ex primis. Causæ enim sunt effectis priores, licèt quædam etiam simul. Verũ sol tanquã causã prior luce seu radio intelligitur. Cæterùm propria demonstratio etiã ex propositionibus medio destitutis constare desiderat. Veruntamẽ id quoq; qd ex aliis theorematis collectum est, quæ Theoremata ex hujusmodi principiis initio nata sunt, et ipsum Apodicticum est, de eoq; sit demonstratio. Demonstratio porrò est, quæ rẽ, quatenus ipsa est, non quatenus aliud qd, ostendit; ut quoties monstratur triangulũ habere tres angulos duobus rectis æquales quatenus omnino triangulũ, & non quatenus figura est, utiq; sit Demonstratio. Quod si verò Isosceles habere tres duobus rectis æquales probatur, non quatenus Isosceles existit, sed quatenus aliud primum, nimirum triangulum, tum propriè Demonstratio non est. Sunt autem quædam solitaria res singulas nullas continentia, in quibus licèt ad singulas res spectent, nihilominus scientia jac demonstratio fit, ut cùm de Cœlo, de Sole, de Luna, vel de Mundo verba facimus. Hæc enim solitaria sunt nec de quibusdam, sive ex parte generalibus, sive singularibus dici commodè possint.

Cap: II. *Quid sit de omni, per se, & universum dici, quod item* Quia *differat à* Propter Quid.

Diximus jam ejus, qd *Propter quid* appellari soleat, esse Demonstrationem ex Propositionibus universis. Est autem universum qd ex eo qd de omni, & qd per se dicitur, constat. Cæterùm quidnam sit illud qd de omni dicitur priùs dictum est. Est enim de omni extra qd nihil relinquitur eorum quæ sub ipso comprehendũtur, quemadmodum animal de omni homine pronuncias. Deindè verò illud per se quatuor modis dicitur. Primũ quæcunq; in rei definitione continentur, ut in homine animal, & rationis compos. Secundò ea in quorum defi-

δυ, ἡ ἐκ ἐν τῇ ἡμῖν φανῶσιν. ἄλλα γὰρ ἄλλοις φανῆται. διὸ αἰτίων ἦ, ὅτι ἡ ἐκ φανῶν φότερα γὰρ τὰ ἄτοπα τῇ αἰτήσει, εἰ ἡ ἄλλα τινὰ ἐστιν. ἅμα γὰρ ὁ ἥλιος ἡ ἀναμφιδῶν ἅμα. φεύδεται ἦ ὡς αἴτιον τὸ λαμπρὸν ὁ ἥλιος. ἡ κυρίως ἦ ἀπόδειξις, ἡ διὰ τῶν ἀμέσων βάλε ἦ φοτάσιων, πλὴν ἡ τὸ διὰ ἄλλων διορημάτων ζωγράφωμον, ἃ δὴ διορήματα διὰ ἀρχῶν ἦ ἀρχὴν τοιούτων ἐστὶ, ἡ αὐτὸ ἀποδεικτόν ὅτι, ἡ ἀπόδειξις περὶ τοῦτο γίνεται. ἔστι ἦ ἀπόδειξις καθ' ἓν ἡ αὐτό, ἡ ἐχ ἡ ἄλλο τὸ φεῦγμα δείκνυται. διον, εἰ ὅτι τὸ τρίγωνον τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, καθὸ πάντως τρίγωνον, ἡ ἡ καθὸ γράμμα, ἀπόδειξις. εἰ δ' ὅτι τὸ ἰσοσκελὲς τυῖπα καθὸ ἰσοσκελὲς, ἀλλ' ἡ κατ' ἄλλο φῶτον τὸ τρίγωνον, ἐκ ἀποδείξις κυρίως. εἰ ἦ τινὰ ἡ μονοειδῆ, ἡ ἐκ ἔχοντα καθέκαστα, ἐφ' ὅσις ἡ μείκοις ἔσιν, ὑπόθεσιν ἡ ἀπόδειξις γίνεται. ὡς ὅταν λέγωμεν περὶ ὑγείας, ἢ περὶ ἡλίου, ἢ περὶ σελήνης, ἢ περὶ κόσμου. ταῦτα γὰρ μονοειδῆ ἡ ἐ καθόλου, κατά τινων μεικῶν ἡ καθέκαστα.

Κεφάλαιον β.

Εἰ πρῶτον ὅτι τὸ διότι ὅζιν ἡ ἀπόδειξις, ἡ ἐκ τῆς καθόλου περιτάσεων. καθόλου δ' ὅτι, τὸ ἐκ τοῦ κατ' παντὸς, ἡ ἐκ τοῦ καθ' αὐτὸ συγκείμενον. ἡ ὃ, τι μὴν ὅτι τὸ κατ' παντὸς, εἴρηται φότερον. ἐκεῖνο γὰρ ὅτι τὸ κατ' παντὸς, ὃ ἐκ ἔζω ἑαυτῆ τι τῆς ὑφ' ἑαυτὸ ἀφίσιν. ὡς λέγομεν κατ' παντὸς ἄνθρωπος τὸ ζῶον, ἡ τὰ ὅμοια. τὸ ἦ καθ' αὐτὸ, τριχῶς. ἡ πρῶτον, ὅσα μὴ ἐναρχεῖ ἐν τῷ τὸ ὅτι τῷ φεύγματι, ὡς τὸ ζῶον τῷ λογικῷ, τῷ ἀνθρώπῳ δ' ὅτι ὅσοις τῆς ἐνυπαρχόντων αὐτῷ, ἑαυτὰ ἐν τῷ λόγῳ ἐναρχεῖ τῷ τί ὅζι ἢ εἶναι. ὡς

τὸ σεσηθὸν, καὶ τὸ ἄρτιον, τῷ ἀριθμῷ. καὶ τὸ σιμὸν, καὶ τὸ γρυπὸν, τῇ ῥινί. ἐνυπάρχειν γὰρ τῇ ῥινὶ καὶ ἄλλα πολλὰ ἤδη ἴσως τυχὸν, λαγνότης, καὶ ὀρθότης, καὶ μῶκος, καὶ πλάτος, καὶ ἄλλα μυρία. ἀλλ' ἐπὶ μὲν λόγῳ τύπτων ἐλαύνων ἢ ῥὶς οὐ λαμβάνεται. ὑπάρχει δὲ καὶ ἡ σιμότης, ἀλλ' ἐπὶ μὲν λόγῳ τῆς σιμότητος παραλαμβάνεται ἡ ῥίς. λέγω δὲ σιμότητα ὅτι κοιλότης ῥινός, ὡς τοῦ σεσηθὸς, ἀριθμός εἰς ἄπειρα διαιρέσιμον. τὸ δὲ συμβαίνει, ὅτι τὸ τυπτὸν πάσχον οὐκ ἂν συβαίη ἐν ἄλλῳ μορίῳ τινὶ εἰ μὴ ῥὶς εἴη. τὸ δὲ ὠμὸν, καὶ τὸ πλάτος, καὶ ἡ ὀρθότης, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ὑπάρξει μὴ ὄσπερ τῆς ῥινός. πρῶτα, ἃ μὴ καθ' ὑποκειμένου ἤγουν ἐν ὑποκειμένῳ, ἀλλ' ἰσιώδη. ὅτιον, τὸ βαδίζον ἕτερόν τι ἐν ἐστὶ βαδίζον· ὁ δ' ἄνθρωπος, οὐκ ἕτερόν τι ὢν ἄνθρωπον ὄζον. ὥστε ἐκεῖνο μὲ, συμβεβηκός, τοῦτο δὲ, καθ' αὑτὸ καὶ ὡς ἰδιώδες. ἔτι ἄλλον τρόπον, τὸ μὲ, δι' αὐτὸ ὑπάρχον ἑκάστῳ καθ' αὑτό. τὸ δὲ, μὴ δι' αὐτὸ συμβεβηκός. ὅτιον, εἰ βαδίζοντός τινος ἥσφαλε, συμβεβηκός. ἐγὼ δὲ διὰ τὸ βαδίζειν ἥσφαλεν, ἀλλὰ σωθῆναι φαμὲν τὸ βαδίζοντος. εἰ δὲ δι' αὐτὸ, καθ' αὑτὸ, ὅτιον εἰ τις σφαιρομαχῶν ἀπέθανεν. διὰ γὰρ τὸ σφαιρᾶν ὁ θάνατος, καὶ ἐσωθὴν ἔξωθεν. τὸ δὲ ὅτι ἐπίσταται, καὶ τὸ διὸ πολλαχῶς διαφέρει. σῴζεται μὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστήμῃ. καὶ ἐν ταύτῃ διαχῶς, ἕνα μὲ τρόπον, εἰ μὲ δι' ἀμέσων προτάσεων, γίνεται ὁ συλλογισμὸς τοῦ δεῖξαι. εἰ δὲ δι' ἐμμέσων, τοῦ ὅτι, ἄλλον δὲ, εἰ ἐπὶ τῆς ἀντιστρεφούσης, ὡς ἐλέγομεν ἐπὶ τῆς ἀντιστρεφούσης, καὶ τῆς σελήνης. εἰ μὲ ἐξ αὐτίας τὸ αἰτιατὸν συνάγεται, τοῦ διότι ὁ συλλογισμός. εἰ δὲ ἐξ αἰτιατῶν ὡς γνωριμωτέρων τὸ αἴτιον, τοῦ ὅτι. ἔστι δ' ὧν τὸ μέσον ἔξω τίθεται, καὶ ἐν τόποις τοῦ ὅτι, καὶ τοῦ

διὸτι γίνεται

nitione, quid rei sit declarante, subjecta usurpantur. Sic par & impar in numero, simum & aduncum inesse asseveratur in naso. Etenim & alia multa in naso insunt, candor viz. si ita fortè acciderit, longitudo, & latitudo, atque alia innumerabilia. Verùm nasus in horum definitione non assumitur; enimverò ineſt etiam in naso simum, sed in definitione simi nasus usurpatur. Dicimus enim simum est nasi concavum, (quemadmodum etiam impar est numerus in partes non æquales distributus,) hoc autem usu venit, quia hujusmodi affectio in nulla alia parte resideret, nisi fuerit nasus. At longitudo & latitudo in multis aliis inerunt, naso nusquam extante. Tertiò, ea per se dicimus, quæ non de subjecto, hoc est, in subjecto insunt, sed sunt essentialia, si ita Latinè dicere liceat, ut quod ingreditur, cùm alia quæpiam res sit, ingrediens est. At homo, cùm alia quæpiam res non sit, homo est. Quare illud quidem Accidens, hoc verò & per se & essentiale est. Quartò, quod per seipsum unicuiq; convenit, id quoq; per se vocamus, quod autem non propter seipsum, accidens: ut si quopiam deambulante, coruscaverit, accidens id fuerit. Non enim propterea coruscavit, quòd quis deambularet, sed ipso deambulante accidisse istud affirmamus. Si verò ob id ipsũ fiat, per se esse dicetur, ut si quis jugulatus mortuus sit; nam mors evenit propter occisionem, & extrinsecus non evenit. Scientia autem quæ *quia*, & ea quæ *propter quid* appellatur, multis modis differunt: ac primus quidem eadem scientia dupliciter; uno modo si Syllogismus ex propositionibus medio vacantibus fiat, erit *propter quid*; si verò admittentibus medium, *quia*. Altero modo, si ex reciprocantibus conficiatur, quemadmodum de incursione in umbram terræ, & Lunâ dicebamus. Siquidé ex causa effectus concludatur, fiet *propter quid* Syllogismus, sin ex effectu tanquam ex notiori causa, *quia*. Præterea in iis, in quibus medius extra collocatur, fit etiam Syllogismus *quia*, & non *propter quid*.

Exem-

Exemi causâ, Quid causæ est cur murus non respiret? Quia animal non est. Hoc si quis dixerit Syllogismum is utiq; protulerit *Quia*, Non enim propterea quia murus non est Animal non respirat, (multa namq; animalia et inanimalia sunt et respirandi functione destituuntur) veluti culices sunt, vermes item, et ejus generis multa, sed quia pulmone non est donatus. In alia verò atq; alia scientia hoc inter *Quia* & *Propter quid* interest. Nã in scientiis hypallelis, hoc est, quarũ una subalterã subjicitur, quemadmodum Opticè erga Geometriam cernitur esse affecta, & harmonica erga Arithmeticam. In hujusmodi ergò siquidem id qd Opticum est principio Optico demonstretur, & harmonicum harmonico, ratiocinatio sic facta *Quia* sin illud quidé per primum aliquod Geometricũ, hoc verò per Arithmeticũ principiũ fuerit cõfectũ; Syllogismus hujusmodi jã fit, *Propter quid*. Sed multæ quoq; scientiæ quæ non sunt hypallela ita habent. Nam vulnera quidé rotunda tardiùs sanari, Medici interest scire, propter qd verò hoc fiat, Geometræ. Est enim Circulus reliquarum Figurarum capacissimus, & plurimos angulos continens.

Cap. III. *Primam Figuram aptiorem esse Demonstrationibus quàm sit secunda, ac tertia, quod item Demonstrationes sint aliis præstantiores.*

QUùm tres sint Figuræ, prima est ad Scientiã accommodatior; sola enim hæc figura concludit affirmationem omninò generalẽ, prætereà etiam sola quatuor quæstiones conficit. Ad hæc per hanc eandẽ figurã definitiones partes ratiocinandi colliguntur. Nam de omni concludantur oportet, jam definitio principiũ demonstrationis est, ut ostendetur. Quùm verò duplex demonstratio sit, una generalis omnino, altera generalis ex parte, ea quæ universarũ rerum est potior est, et majus ad demonstrationẽ affert adjumentũ, siquidẽ et demõstratio cũ necessaria est, tum rerum universarũ. Prætereà cũ demonstratio sit alia affirmans, alia negans, alia dictica, alia

γίνεται ὁ συλλογισμός. οἷον, διατὶ οὐκ ἀθάνατόν ἐστιν ὁ τοῖχος; ὅτι οὐ ζῷον. εἰ δέ τις εἴποι τίς, ἢ ὅτι ὁ συλλογισμός. οὐ γὰρ διότι οὐ ζῷον ὁ τοῖχος, διὰ τοῦτο οὐκ ἀθάνατον. πολλὰ γὰρ ζῷα, καὶ ζῷα εἰσί, καὶ οὐκ ἀθάνατά ἐστιν, ὡς αἱ ψύλλαι καὶ αἱ σκώληκες, καὶ ἄλλα πολλά, ἀλλ' ὅπερ δεῖ μόνα οὐκ ἔχει. καὶ ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ ἐπιστήμη, τὸ ὅτι καὶ διότι διαφέρει ἔστως. ἐν γὰρ τοῖς ἀπλανέσιν ἐπιστήμαις, ὥσπερ ἔχει ἡ ὀπτικὴ πρὸς τὴν γεωμετρίαν, καὶ ἡ ἁρμονικὴ πρὸς τὴν ἀριθμητικήν. ἐν μὲν οὖν ταύταις εἰ μὲν τὸ ὀπτικὸν δι' ὀπτικῆς ἀρχῆς ἀποδείκνυται, καὶ τὸ ἁρμονικὸν δι' ἁρμονικῆς, ἢ ὅτι ὁ συλλογισμός. ἐν δὲ ταύτῃ μὲ διὰ γεωμετρικῆς ἀρχῆς τὸ θεωρῆσαι, τοῦτο δὲ διὰ τῆς ἀριθμητικῆς, τὸ διότι ὁ συλλογισμός. πολλαὶ δὲ καὶ οὐ μὴ ὑπαλλήλαις ἐπιστήμαις ἔχουσιν ἔστως. ὅπερ γὰρ τὰ θεωρητὰ ἔλαττον βεβαίως ὑγιάζεται, τῇ ἰατρῷ ἀνάγκη διότι δὲ, τῇ γεωμέτρῃ. πολυχωρεῖται γὰρ καὶ πολυγωνότατον τῶν λοιπῶν σχημάτων ὁ κύκλος.

Κεφάλαιον γ.

Τριῶν δὲ ὄντων σχημάτων ὄντων, τὸ θεωρῆσαι ἐπιστημονικώτερον. τὸ γὰρ καθ' ἁπάντος, τοῦτο τὸ σχῆμα σωζόμενον μόνον. μᾶλλον δὲ καὶ τὰ τέταρτα συμπεραίνει περιβλήματα. καὶ ὅτι διὰ τούτου τοῦ σχήματος σωζόμενα τὰ μέρη τῆς ἀποδείξεως (καὶ γὰρ ταυτὸς γὰρ) ὁ δὲ συλλογισμὸς δὲ ἀρχὴ ἀποδείξεως, ὡς δεδιχθήσεται. διῄρηται δὲ ὅσης τῆς ἀποδείξεως, ἢ μὲ καθόλου, τῆς δὲ μερικῆς, ἢ καθόλου χρησιμωτέρα εἰς ἀπόδειξιν. καθόλου γὰρ καὶ ἀναγκαία ἡ ἀπόδειξις. ὅσης δὲ ἡ ἀποδείξεως, ἢ μὲ καταφατικῆς, ἢ δὲ ἀποφατικῆς, καὶ ἢ μὲ δεικτικῆς, ἢ δὲ δι' ἀδυνάτου, ἢ μὲ καταφατικὴ χρείαν τῆς ἀπὸ

φατι-

φατικῆς ἐστί, ὅπου μὲν καταφατικὴ, τῆς ἀποφατικῆς δὲ δέεται. καθ' ἑαυτὴν γὰρ οὐκ ἔστι καταφατικῶν φορτάσιον γίνεται. ἡ δὲ ἀποφατικὴ, χρήζει τῆς καταφατικῆς. οὐ γὰρ ἐξ ὅλων ἀποφατικῶν γίνεται ἀπόδειξις, ὡς ἐδείκνυμεν, εἰ μὴ καὶ καταφατικὴ εἴη. ἡ δὲ δεικτικὴ, τῆ δι' ἀδυνάτου χρησιμωτέρα, ὅτι ἡ μὲ δεικτικὴ αὐτόθεν τὸ ζητούμενον δείκνυσιν. ἡ δὲ δι' ἀδυνάτου, ἐξ ὑποθέσεως ἄλλων δείκνυσι τὸ ζητούμενον.

Κεφάλαιον ιδ.

Εἴπομεν ὅτι ὁ ὁρισμὸς ἐστὶν ἀρχὴ ἀποδείξεως καὶ ἄνευ ζητήσεως φορτάσιος, καὶ οὐκ ἔστι ποτὲ, ὁρισμὸν ἀποδειχθῆναι. πάλιν οὐ πᾶς ὁρισμὸς τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ εὐθύς ὁρισμός. τίς δὲ οὗτος, λέγωμεν ἤδη. τριχῶς ὁ ὁρισμός. ὁ μὲν ἐξ εἴδους, ὁ δὲ ἐξ ὕλης, ὁ δὲ ἐκ τῶν συναμφοτέρων. καὶ τὰ παραδείγματα σαφῆ ποιήσει τὸν λόγον. πᾶσα γὰρ τέχνη καὶ ὑπόθηκιν ἔχει καὶ ὑποκείμενον, ἔχει καὶ τέλος, ὃ δὴ τὸ εἶδος. ὁρίζεται πᾶσα τέχνη ἐκ τῶν τοιούτων τριχῶς. οἷον, ἡ ναυπηγικὴ ἐστὶ περὶ ναυπηγικῆς φύσεως. ναυπηγικὴ δὲ τέχνη περὶ τὰ ξύλα καταγινομένη. ἔστω ὁ ὁρισμὸς ἐκ τῆς ὕλης. καὶ οὕτως τέχνης τινὸς ποιητικὴ. οὕτω ἐκ τοῦ τέλους, εἴτ' οὖν τοῦ εἴδους. καὶ οὕτως ποιητικὴ τέχνη περὶ ξύλα καταγινομένη πλοίων ποιητική. ἔστω ὁ ὁρισμὸς ἐκ τοῦ συναμφοτέρου, καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ τέλους. εἶτ' οὖν τοῦ εἴδους. συμβαίνει γὰρ πολλάκις τὸ τέλος εἶναι τὸ εἶδος. ὁ μὲν ἐκ τῆς ὕλης, κατὰ τὸ ὑπὸ ἔχον ἔχον. ὥσπερ ἂν εἰκόνα καὶ τὸ ποτήριον ὕαλος, καὶ ὁ λέβης χαλκοῦς. ὁ δὲ ἐκ τοῦ εἴδους, ἴσως μὲν, οὐκ ἐχεῖ δὲ λέγειν καὶ ὁρίζου γίνεται τὸ τέλος. ὁ δὲ ἐκ τοῦ συναμφοτέρου, τέλειος καὶ ἀναλυτικός. ὁ τοίνυν ὑλικὸς ἀποδείκνυται διὰ μέσου τοῦ εἰδικοῦ, καὶ ἔστι συμπέρασ-

μα

alia in abſurdum ac minimè concedendum abducens, affirmans quidem præſtantior eſt negante, propterea quod affirmans negantis non indiget, (fit enim per ſeſe ex propoſitionibus affirmantibus) at neganti affirmante opus eſt: Ex ſolis enim negantibus, ut docuimus, nulla naſcitur niſi affirmans præſto fuerit. Dictica verò ea potior eſt, quæ urget adverſarium incommodo, propterea quod ipſa quidem quaſi ex ſeſe quæſtionem conficit, at ea quæ infert quod fieri nequit, ex aliarum rerum hypotheſi.

Cap. IV. *De tribus defiaiendi formis.*

DEfinitionem Principium Demonſtrationis & Propoſitionem medio vacantem eſſe diximus, nec fieri unquam poteſt ut definitio demonſtretur. Veruntamen non omnis definitio talis eſt, ſed ſpecialis. Ut autem quænam illa ſit conſtet, ſpecies enumerabimus. Tripartita definitio eſt, una à forma, altera à materia, tertia ab utriſque ſumitur: id quod exemplorum appoſitione perſpicuum & planum fiet. Omnis enim Ars atque Scientia, & Subjectum habet & Finem qui forma eſt; Quamobrem omnis Ars ex his tribus modis definitur, ut in Arte Navium ædificandarum patet. Ea eſt Ars quæ in lignis verſatur. Quæ definitio ex materia ſumpta eſt. Rurſus eſt Ars Naviũ fabricandarũ, quæ enim ex fine petita definitio eſt, ex forma viz: ſæpè enim forma fini conjungitur. Deniq; ſic quoq; definitur: Eſt ars quæ in ignis verſatur, naves efficiens, & hæc definitio ex utroq; tam materia quàm fine ducta eſt, ac ea quidem quæ ex materia ſumitur cõmunis appellatur, nihilq; propriũ habere dicitur, quẽadmodũ poculũ vitreũ et olla ænea nominatur. At quæ ex forma elicitur, propria eſt illa quidé, ſed nõ explicat id ex quo finis efficiatur. Quæ demũ ex utriſq; ſumitur, & perfecta, et vitio defectionis nõ eſt cõtaminata. Ea igiter quæ materia cõſtat per eã quæ formã expreſſit tanquã per mediũ demõſtratur, & eſt demõ-

conclusio. Quæ verò per formam constructa cernitur, principium ea Demonstrationis est, non Demonstratio. Talis enim definitio ea non demonstratur quæ materiam continet, quemadmodum ea ipsa quæ formam. Nemo enim probat hanc esse artem navium effectricem propterea quod in lignis versetur, sed potiùs eam in lignis versari quod naves efficiat. Itaque ea quidem definitio quæ ex forma constat et Propositio est medio destituta, et Demonstrationis principium, quæ verò ex materia Demonstrationis conclusio, quæ verò ex utrisque Demonstratio collocatione ac situ differens, veluti in ira videri potest. Ira est fervor sanguinis in corde. Hæc definitio materiam explicat. Nam sanguinis fervor in corde communis est irato, ægroto, currenti, epulis saturato, et ei qui ex hieme friget. Rursus ira est ulciscendi libido. Hæc est definitio formæ, et soli ei convenit, qui est ira concitatus. Postremò, ira est fervor sanguinis in corde propter ulciscendi cupiditatem. Definitio hæc ex utraque materia nimirum et forma conflata est. Quomodo autem hæc definitio demonstratio est collocatione differens. Nam quia in Definitione quidem primò ponitur materia et sic deinde forma, (Dicimus enim Sanguinis fervor in corde propter ulciscendi libidinem.) In Demonstratione verò ubi Definitio formæ antegressa fuerit, materia postea sequitur, ob hanc scil. causam situ differt à Demonstratione. Sic enim argumentaris, iratus ulcisci ardet, ejus verò qui ulcisci ardet, sanguis in corde ebullit: Quare irati sanguis in corde ebullit, & ita dispositio diversa efficitur. Quod si dixeris irati sanguis in corde effervescit, Qui habet sanguinem in corde effervescentem ulcisci desiderat, falsum dixeris: Non enim omnis cui sanguis in corde effervescit jam quoque vindictæ cupidus est. Potest enim & propter alias causas sanguis fervere, & ebullire in corde.

Ne

μα ἀποδείξεως. ὁ δὲ εἰδικὸς, ἀρχὴ ἀποδείξεως, καὶ ἐκ ἀποδείξις. ὁ γὰρ διὰ τοῦ ὑλικοῦ ὁ τοιοῦτος ἀποδείκνυται, ὥσπερ ἐπεὶν διὰ τοῦ εἰδικοῦ. ὅτι δὲ γὰρ δείκνυσιν, ὅτι ἡ τέχνη αὕτη πλοίων ποιητική, διότι περὶ ξύλα καταγίνεται, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ ξύλα ἡ τέχνη αὕτη καταγίνεται, διότι πλοίων ποιητική. ὥστε ὁ μὲν εἰδικὸς ὅρισμὸς, ἄμεσος καὶ ἀρχὴ ἀποδείξεως. ὁ δὲ ὑλικὸς, συμπέρασμα ἀποδείξεως. ὁ δὲ ἐκ τοῦ συμπεροτέρου, ἀποδείξις ἔστιν διαφέρουσα. ὡς ὅπου τοῦ θυμοῦ φέρε, θυμὸς ἔστι ζέσις τοῦ περιφρένου αἵματος. ἔστω ὑλικός. ἡ γὰρ ζέσις τοῦ περιφρένου αἵματος ποιεῖ καὶ τῷ θυμικῷ, καὶ τῷ νοσοῦντι, καὶ τῷ δραμόντι, καὶ τῷ πολλὰ ἀδηφαγήσαντι, καὶ τῷ ῥιγώσαντι ἐκ χαμώνος. καὶ αὖθις, ὄρεξις ἀναπλωσήσεως. οὕτως εἰδικὸς, καὶ μόνῳ προσήκων τῷ θυμικῷ. καὶ αὖθις, ζέσις τοῦ περιφρένου αἵματος ἡ ὄρεξιν ἀναπλωσήσεως. ἔστω ἐκ τοῦ συναμφοτέρου. πῶς δὲ ὅτιν ὁ τοιοῦτος ὁρισμὸς ἀποδείξις ἔστιν διαφέρων; ὅτι ὁπὶ μὲν τοῦ ὁρισμοῦ προῶτον καὶ ἡ ὕλη, ἔιδ' ὕστερον τὸ εἶδος. ζέσις γὰρ τοῦ περιφρένου αἵματος λέγομεν, ἡ ὄρεξιν ἀναπλωσήσεως. ὁπὶ δὲ τῆς ἀποδείξεως, ἐπεὶ ὁ εἰδικὸς προηγεῖται, καὶ ὕστερος ἐπεται ὁ ὑλικὸς, διὰ ταῦτα τῇ ἔστιν διαφέρει τῆς ἀποδείξεως. λέγομεν γὰρ, ὁ θυμούμενος ὀρέγεται ἀναπλωσῆσαι, τὸ ὀργιζόμενος ἀναπλωσῆσαι ζεῖ τὸ περιφρένιον αἷμα, τοῦ θυμουμένου δεῖ ζεῖν τὸ περιφρένιον αἷμα. καὶ ὅταν γίνεται ἡ ἕστις διαφόρως. οὐ γὰρ εἴποις, τοῦ θυμουμένου ζεῖ τὸ περιφρένιον αἷμα, ὃ ἔχων ζέον τὸ περιφρένιον αἷμα ὀρέγεται ἀναπλωσῆσαι, φαύσῃ. οὐδὲ γὰρ πᾶς ὁ ἔχων τὸ περιφρένιον αἷμα ζέον, ἤδη καὶ ἀναπλωσῆσαι ὀρέγεται. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλων αἰτιῶν ὄντων ζεῖν

τὸ ἀφικάρδιον αἷμα. μὴ θορυβήτω ἡ ὑμᾶς, ὅτι ἐπὶ τῇ ἐκδέσει τῆ συλλογισμῷ, πᾶν μὲ κατ' ἀνάγκην λέγομεν. ὁ δυνάμενος ὀρέγεται ἀντιλυπῆσαι, ἐν τῇ σκοτώσει. πᾶν ἢ ἐν τῷ συμπεράσματι, τῷ δυναμένῳ ζῆν τὸ ἀφικάρδιον αἷμα, καὶ ψοικιλόν. παραλλάσσει γὰρ ἐκτίθεσθαι μὲ κατ' ἀνάγκην τὸν ὅρους, ἐκφέρεσθαι ἢ ἐν τῇ συμπλοκῇ τῶ συλλογισμῶ, καὶ τῶν φράσεων τῆς λέξεως.

Περὶ τῆς τοπικῆς.

Τίτλος ε. Κεφάλαιον α'.

Πῶς τόποις χρήσεται καὶ τοῖς τῶν διαλεκτικῶν συλλογισμῶν, ὧν δὴ ὑπάρχοντα πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα εἰς διάλεξιν, ὡς τόν καὶ τὰ πολιτικὰ τῆ ῥητορικῆ. συλλογίζεται δὲ ὁ διαλεγόμενος ἐξ ἐνδόξων. ἔνδοξον δέ ἐστι τὸ δοκοῦν τοῖς πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείστοις, ἢ τοῖς σοφοῖς. καὶ τούτων, πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείστοις, ἢ τοῖς μάλιστα γνωρίμοις τε καὶ. ὡσαύτως ἂν εἴτις εἴποι, ὁ λόγος ἀγαθὸν. ἢ δόξα τῷ βίῳ χρήσιμον. τοῦτ' ἐπεὶ πάντων δὲ διαλεγόμεθα, ἃ δὴ μέσως ἔχουσι, ὡς καὶ ἔστι καὶ ὄτι δύναται λέγεσθαι· ἱκανῶς γὰρ φοτιεῖ, εἰ ἱκανὸν σύβειν τὸν θεὸν, καὶ δὲ εἰ ὁ ἥλιος φωτεινὸς, εἰ μή πως, ἢ κολάσεως δέεται, ἢ αἰσθήσεως. πρόβλημα δὲ πρότασιν διαφέρει τῷ τρόπῳ. εἰ μὲ γὰρ εἴποις, πότερον ἡ ψυχὴ νοητὸν, ἢ ὄ, πρόβλημα λέγεται. καὶ τοῦτ' αὖτε ἔχεις. εἰ δὲ εἴποις, ὅτι ἡ ψυχὴ νοητὸν, πρότασιν ποιεῖς, καὶ ἐξ αὐτῆς βλέπει ἄλλο τι κατασκευάσαι πρόβλημα· ἡ γὰρ πρότασις δι' ἄλλο τι πρόβλημα προλείπεται.

Ne perturbet autem nos, quod in Syllogismi expositione seu collocatione alibi in recto casu dicimus iratus uleiscì desiderat, nimirum in Propositione alibi viz: in conclusione, irati sanguis in corde effervescit, in Genitivo. Præcipitur enim nobis ut terminos in recto quidem ponamus, in copulatione autem Syllogismi ita pronunciamus ut sermonis concinnitas postulat:

TIT. X.

TOPICA.

Cap. I. *De materia Dialecticæ, quid inter Propositionem & Quæstionem intersit, & quot sint Dialectica Organa.*

POsthac ea tradentur quæ Syllogismum Dialecticum spectare videntur, cui sanè omnes res humanæ ad disceptationem subjectæ sint quemadmodum civiles Rhetoricæ. Ratiocinatur autem is qui Dialecticum agit ex probabilibus. Est autem probabile quod vel omnibus vel plerisque, vel maximè notis atque spectatis probatur, ut si dicat quispiam, Ratio bona est. Gloria vitæ utilitatem affert De his verò disserimus, quæ in medio posita sunt, ut modo sic, modo aliter dici possint. Nemo enim disputandum proponit. Utrum justum sit Deum colere, neque utrùm Sol clarus splendidusque sit, nisi qui fortasse aut pœnâ aut sensu indigere videatur. Differt autem quæstio modo quodam à Propositione, siquidem dixeris utrùm Anima sub intelligentiã cadit, annon? quæstio appellatur, de eâq; disputandum tibi fuerit. Si verò sic, Num anima sub intelligentiam cadit, Propositionem efficis, ex eaq; studes aliam quandã confirmare. Propositio enim alius cujusdam quæstionis causa

profertur: de quo verò disputatio incidit, id quæstio est. Instrumenta porrò dialectica sunt quatuor. Primum Propositiones accipere. Sunt autem Dialecticæ Propositiones probabiles & verisimiles. Secundùm Homonymias vocabulorum cognoscere, ne viz: is qui disputat de alio loquatur, is verò qui respondet de alio respondeat: ut an canis latret, necne, & unus quidem de pisce roget, alter verò de terreno cane occurrat. Oportet enim nosse id quod Homonymum est, idque indicare Homonymum esse. Et tum demum sciscitari de quo verba fiant, ut de eodem responderi possit, Tertium, differentias quibus quæque res ab alia quavis discriminatur, cognitas perspectasque habere, ut quod sensus à scientia discrepat. Quod sensus quidem ex eorum numero est quæ nobiscum nascuntur, Scientia verò cum tempore acquiritur, ab iis qui operam navarent. Item quod Scientia si amissa sit recuperari possit, sensus nequaquam. Præterea quod sensus insitus sit, scientia ascita atque adventitia. Quartum similitudinem scire, ut integrum sit res inter sese comparare, ut tranquillitatem serenitati similem esse, utraque enim quies est, illa quidem in mare, hæc verò in aëre, atque eodem modo res habet etiam in aliis.

Cap. II. *De quatuor Dialecticorum quæstionibus, & quot modis* Idem *dicatur.*

QUæstiones Dialecticæ quatuor sunt; Definitivæ, quæ de definitione disceptant, generales quæ de Genere proponuntur, Propriæ quæ de proprio tractant, Et Accidentis denique quæ de accidentibus sciscitantur. Ceterùm quæstiones quæ de eodem & diverso percontantur, cum definitivis conjunguntur. Nam definitionis probatio probat idem quoque. Ubi enim monstratum fuerit hanc esse illius definitionem

ται. ἐρεῖ δὴ ὁ λόγος, τὸ προβλημα ὅτι ἐστὶν, ὄργανα δὲ διαλεκτικὰ εἰσὶ τέτταρα. πρῶτον, τὸ προτάσεις λαβεῖν. προτάσεις δὲ διαλεκτικαὶ, αἱ ἔνδοξοι καθ' αὑτὰς. δεύτερον, τὸ περὶ τὸν ὁμωνύμων γιγνώσκειν, ἵνα μὴ ὁ μὴ διαλεγόμενος περὶ ἄλλα λέγῃ, αὐτὸς δὲ περὶ ἄλλα ἀποκρίνηται. ὅτον, ὅτερον ὁ κύων ὑλακτεῖ, ἢ ὃς καὶ ὁ ὧν λέγει περὶ τὰ ἰχθύα. ὁ δὲ ἀποκρίνεται περὶ τὰ χερσαῖα κυνός. δεῖ γὰρ εἰδέναι τὸ ὁμώνυμον καὶ ἐμφανίζοντα ἐρωτᾶν περὶ τίνος ἢ λόγου ποιεῖται, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς περὶ ἀυτῶ ἀποκρίνηται. τρίτον τὰς πρὸς ἕκαστον διαφορὰς ἐκάστου εἰδέναι. οἷον, τί διαφέρει αἴσθησις ἐπιστήμης; ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις, ἅπερ ἡμῖν ὑπάρχει. ἡ δὲ ἐπιστήμη, μὴ ἐχόντων καὶ ἀπολλύσασι. καὶ ὅτι ἡ μὲν ἐπιστήμη ἀπὸ βαλλόντος ἅπαξ πάλιν ἀναλαβεῖν. ἡ δὲ αἴσθησιν, οὐδαμῶς. καὶ ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις ἄμοιρος. ἡ δὲ ἐπιστήμη ἐπίκτητος. τέταρτον τὰς ὁμοιότητας εἰδέναι, ὡς ἂν ἔχοι θεραπεύειν τὰ θεωρήματα. ὅτι ὅμοιόν ἐστιν ἡ μαλήνη τῇ νηνεμίᾳ. ἀμφότερα καὶ ἡσυχία, ἡ μὲν, ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἡ δὲ, ἐν πᾶσι. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Κεφάλαιον β.

Προβλήματα δὲ διαλεκτικὰ, τέτταρα. ὀνικὰ, τὰ περὶ τὸν ὅρον διαλεγόμενα. γνωτικὰ, τὰ περὶ γνώσεως θεωρητικὰ ὄντα. ἰδικὰ, τὰ περὶ τὸ ἴδιον διαλαμβάνοντα. καὶ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς, τὰ περὶ συμβεβηκότων θεωρεῖν βαλλόμενα. καὶ τὰ περὶ ταυτὰ δὲ καὶ ἕτερα προβλήματα, τοῖς διεκτικοῖς θεωρήμασι συνταχθήσεται. ἡ μὲν κατασκευὴ τοῦ ὅρου, κατασκευάζει καὶ τὸ ταυτόν. διαχέεται δὲ ὅτι ὁρισάμενοι, εἰκότως δείκ-

νυσαι καὶ ὅτι ταὐτὸ τοῦτο ἐκείνῳ. ἐ μὲν δὴ καὶ τὸ ἀναπαλιν ἂν δειχθῇ, ὅτι ταυτὸν τοῦτο ἐκείνῳ, ἤδη ἅπαξ ἢ καὶ ὅρος τῶν ἐκείνου. πολλὰ γὰρ ταυτὰ ἀλλήλοις ἐστί, ἀλλ' ἐκ ταυτοῦ καὶ τὸ μὲν ὅρος, τὸ δὲ ὁμοιούσθαι. ἢ γὰρ χαρᾷ τῇ ἀφροσύνῃ ταυτὸν, ἀλλ' οὐκ ἐν χαρᾷ ἡ ἀφροσύνη ὅρος, οὔτε ἡ εὐφροσύνη τῆς χαρᾶς. ἐπὶ δὲ τῆς ἀναμνήσεως, τὸ ἀναπαλιν γίνεται. ἀναμνᾶται γὰρ ὅτι ἐκ ἔστι τοῦτο ἐκείνῳ ταυτὸν, ἀναιρουμένου ὅτι ἐκ ἔστι ὅρος ὁδὶ τοῦτο ἐκείνου. ἐ μὲν δὴ ἂν ἀναιρεθῇ ὅτι ἐκ ὅρος τοῦτο ἐκείνου, οὐδὲν ἀναιρεῖται καὶ ὅτι ἐ ταυτὸν τοῦτο ἐκείνῳ. τὸ γὰρ ὀφθαλμῷ καλῶ ὅρος ἐκ ἔστι, ταυτὸν δέ. ἔστι δὲ τὸ ταυτὸ σημαινόμενον. ἢ γὰρ ὑμεῖς ὡς πάντα τὰ ζῶα ταυτὰ ἀλλήλοις τῷ γένει, ἢ εἶδει, ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι ταυτοὶ ἀλλήλοις τῷ εἴδει. ἢ ἀριθμῷ, ὡς ὁ Σωκράτης τῷ ἑαυτοῦ ὁμοιομερῆ, ἢ τῷ ἑαυτοῦ ἰδίῳ, ἢ τῷ ἑαυτοῦ συμβεβηκότι. τὸ δὲ ὑπὸ τῆς αὐτῆς χροιᾶς ὑφορᾶν, ταυτὸν μὲν τῷ γένει ἐκ ἔστιν, ἐ φαίνεται δὲ δυσὶν ἀγγείοις, ἀλλ' ὑφὲν ταυτὸ τῷ ἀριθμῷ. ἐ γὰρ ἂν ταυτὸ τῷ ἀριθμῷ, εἷτις τὸ ἓν ἐφθορε, σωθήσεται ἂν καὶ τὸ ἕτερον. ἀλλὰ ταυτὸ μᾶλλον τῷ εἴδει. διαφέρει δὲ ὅμοιος τὰ ἄλλα τὰ αὐτὰ τῷ εἴδει, τῷ ὁμοιοτάτην ἔχειν ὁμοιότητα, ὡς καθ' τινὰς ἄνθρωποι οἱ αὐτοὶ τῷ εἴδει, πολλὴν δὲ ὁμοιότητα ἔχουσι, καὶ χρῶνται πάντα παραπλησίως.

Κεφάλαιον γ.

ΤΑ μὲν τοίνυν προβλήματα, τὰ μὲν τοῦ πότερον ἐπὶ τὸ ταυτὸ γένος ἀναγόντα πρὸς τρόπον, ἢ ὅ, καὶ αὐτὰ γενικὰ προβλήματα λέγομεν. γενικὰ προβλήματά ἐστι, τὰ ζητοῦντα τὸ γένος τοῦ προκειμένου, πότερον τὸ, ἢ πό. τὰ δὲ συγκριτικὰ, ὑπὸ τὸ συμβεβηκὸς

καὶ

definitionem, commodè etiam ostenditur: hoc idem esse quod illud esse. Id tamen non reciprocabitur ita, ut si demonstratum sit hoc idem cum illo esse, continuò hoc definitio illius sit. Nã multa eadẽ inter se sunt, nõ tamen statim hoc quidẽ definitio, illud verò res definita fuerit. Gaudium enim idem est quod lætitia, sed neque gaudium lætitiæ, neque lætitia gaudii definitio est. In confutatione verò contrarium fit. Etenim si fuerit confutatum hoc idem esse quod illud, sublatum quoque fuerit hoc esse illius definitionem. Verùm etiamsi sublatum sit hoc illius definitionem esse, non tamen ob id statim hoc idem esse qnod illud fuerit confutatum. Decorum enim honesti definitio non est, idem tamen est. Porrò *Idem* tripartitò distributum est, aut genere, ut omnia animalia eadem inter se sunt genere, aut specie, ut omnes homines iidẽ inter se specie sunt, aut numero, ut Socrates cum sua definitione, vel cum suo proprio, vel cum suo accidente. Aqua autem quæ ex eodem fonte promanat eadem genere non erit, si in duobus vasis cernatur: quinetiam eadem numero non erit, si enim numero eadem esset, sequeretur eum qui ex una unius vasis bibisset simul bibisset etiam ex altera, sed aqua illa potiùs specie eadem erit; differt autem ab aliis quæ eadem specie sunt, quod maximam habeat similitudinem, quemadmodum nonnulli homines iidem specie multam similitudinem habeant, similes sunt in omnibus.

Cap. III. *De aliis generis quæstionibus, & de quæstionibus comparationis. Item cur hæc Tractatio Topica dicatur, quæ sit Dialecticæ Finis.*

Quæstiones sanè quæ scisciantur, utrum hoc ad idem Genus referendum sit, ad quod illud *necne*? & ipsæ generales vocantur. Generales enim Quæstiones sunt quæ inquirunt quodnam Genus sit ejus quod propositum est, hocne an illud? Quæstiones verò comparationis, & ipsæ sub Accidens subjiciuntur,

ut

ut optabiliorne gloria ſit an ratio? & honorabilior ne ſit ac pretioſior ſenectus an juventus prudens? Revocantur autem quæſtione comparationis ad Accidens, quoniam omnia quæ operantur contentionem atque remiſſionem ſuſcipiunt. Jam & omnia accidentia contenduntur & remittuntur. Sunt igitur in unaquaque quæſtione loci differentes, unde Liber de Dialectica Topica inſcribitur. Cæterùm Dialectica, vel exercitationem, vel victoriam finem habet, pertractatque, atque perſcrutatur omnia.

Cap. IV. *De Quæſtionibus Accidentis.*

QUæſtionum alia ſunt in totum, aliæ ex parte generales. In totum quidem generales ſunt iſta. *Omnis voluptas in bonis eſt*, *Nulla voluptas in bonis eſt*. Ex parte verò hæ, *Quædam voluptas in bonis eſt*, Et *Non omnis voluptas eſt in bonis*. Omninò igitur generales, & confirmantes & refellentes communes ſunt ex parte generalibus. uti enim oſtenderimus quid omni convenire eadem operà oſtenderimus etiam alicui convenire, eodemque modo ſi nulli, non omni. At verò ex parte generales ſive aientes ſunt, ſive negantes, aſſequi iſtud in omninò generalibus non poſſunt. Refellitur igitur accidens, ſi quum ſit aliud quoddam ex duobus vel genus vel proprium, & præſertim genus, id quiſpiam tanquã accidens aſſignavit. Si eſt in quæſtione rogante quid ſit res, dicitur vel ſoli ſpeciei convenit, & reciprocatur, Accidens non erit. Si verò conveniat quidem, ſed non ſoli, & in quæſtione dicatur quã qualitate percontari ſolemus, aptumque exiſtat ut ſit, vel non ſit, Accidens eſſe confirmabitur. Deinde inſpiciendum erit in quibuſnam ineſſe dicat. Quod ſi in nullo de medio remotum eſt Accidens; Sin verò in omnibus, vel in aliquo ſtatutum,

καὶ παραλογίαι. οἷον, πότερον αἱρετώτερον ἢ δόξα ἢ ὁ λόγος. καὶ πότερον τιμιώτερον τὸ γῆρας, ἢ ἡ νεότης σωφροσύνη. παραλογίαι δὲ τὰ συγχριτικὰ ὡσαύτως τὸ συμβεβηκὸς, ἐπεὶ πάντα τὰ αὐτοκατὰ πάντων καὶ ἀνεσιν δέχονται. τὰ δὲ συμβεβηκότα πάντα, ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἔχειν. εἰσὶ γὰρ ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ τοῦτο διάφορα, ὅταν καὶ τοπικὸν τὸ βιβλίον ἢ διαλεκτικῆς λέγεται. ἔχει δὲ τέλος ἡ διαλεκτικὴ, γυμνασίαν ἢ καὶ ἐλεγχον, καὶ πάντων ἀπεῖναι, καὶ φρονήσεως ζητεῖ.

Κεφάλαιον δ.

ΤΩΝ προβλημάτων δὲ, τὰ μὲν καθόλου, τὰ δὲ ἐπὶ μέρους. καθόλου μὲν, ὅτι πᾶσα ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ ὅτι ἀδιάφορα ἡδονὴ ἀγαθόν. ἐπὶ μέρους δὲ, οἷον, ὅτι δοκεῖ τις ἡδονὴν ἀγαθὸν, καὶ ὅλη ἡ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. τὰ γοῦν καθόλου, κατασκευαστικὰ, καὶ ἀνασκευαστικὰ, κοινὰ μέσι καὶ φρὸς τὰ ἐπὶ μέρους. δείξαντες γὰρ ὅτι παντὶ, καὶ τινὶ ὑπάρχει δεδειχότες ἐσόμεθα. καὶ ὅτι οὐδενὶ, δείξαντες ἐσόμεθα καὶ ἐπὶ παντὶ. ἐ μὴν δὲ τὰ ἐπὶ μέρους ἀνασκευαστικὰ, ἢ κατασκευαστικά· καὶ ἐπὶ τὰ καθόλου μήποτε φανεῖται. ἀνασκευάζεσθαι τοίνυν τὸ συμβεβηκὸς, οὐδὲν ἄλλο ἐν ἐκ δυὸ δύο, ἢ γένος, ἢ ἴδιον, μᾶλλον δὲ γένος, ὡς συμβεβηκὸς ἀποδέδωκεν. εἰ γοῦν ἐν τῷ τίνος κατηγορεῖται, ἢ μόνῳ ὑπάρχει τῷ εἶδει καὶ ἀντιστρέφει, συμβεβηκὸς ἐκ ἔστιν. εἰ δὲ ὑπάρχει μὲν, μὴ μόνῳ δὲ, καὶ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται, καὶ πέφυκε καὶ εἶδι καὶ μὴ εἶδι, συμβεβηκὸς κατασκευάζεται. Ἔτι ἐστὶ βλέπειν δεῖ ἐφ' ὅσοις ὑπάρχειν λέγεται· καὶ εἰ μηδενὶ, ἀνήρηται τὸ συμβεβηκός· εἰ δὲ πᾶσιν, ἢ πισὶ, κατασκευάζεται τὸ συμβεβηκὸς. ὅσον, λέγω ἢ ἐπισήμην ποιεῖν. εἰ μὲ ἐδεμία,

μία, ἀνήρηται. Ἐὰν δὲ πᾶσα, ἢ τὶς ἐπισήμη πονηρὸν, κατασκευάσας. Ἔτι σκοπεῖν εἰ τὸ συμβεβηκὸς, καὶ ᾧ συμβέβηκεν ἐξ ὁρισμοῦ. Οἷον, εἰ πέ τις ἐστὶ φιλόσοφον φθονερόν. Πότερον φιλόσοφος, καὶ πότερον φθονερός ἐστι γῶν ἁμαρτάνει ὁ ὅρος περὶ τὸ ὅρον, ἀνήρηται τὸ συμβεβηκός. Εἰ δὲ ἐφαρμόζει, κατασκεύασας. Ἔτι χρηστέον τοῖς ὁμωνύμοις ἐν λανθάνει, καὶ ἐπί τινι ἁρμόζει, κατασκευάζεται τὸ συμβεβηκός· καὶ ἐπὶ τινων οὐχ ἁρμόζει, ἀνασκευάζεται. Οἷον, ἐν εἴπέ τις τὸ τραγῳδὸν ἡδύ, ἐστὶ γὰρ τὸ τραγῳδεῖν ὁμώνυμον. κατασκευάζοντι μὲν, χρηστέον τῷ τοῖς πολλοῖς λεγομένῳ τραγῳδεῖν. ἀνασκευάζοντι δὲ, χρηστέον τῷ τοῖς σοφοῖς λεγομένῳ τραγῳδεῖν. Ἔτι μεταλαμβάνειν εἰς τὸ γνωριμώτερον ὄνομα, καὶ ἀνασκευάζειν, καὶ κατασκευάζειν. εἴπε γάρ τις ἡδὺ ἦδη δέον, μεταληπτέον τὸ δέον εἰς τὸ ὠφέλιμον, καὶ ἀνασκευαστέον ἐν ἐγχωρεῖ. ἢ μὴ κατασκευαστέον. Ἔτι ἐπὶ τὴν ἡδονὴν καὶ εἰδῶν τὰ συμβεβηκότα, καὶ ἀνασκευάζοντι καὶ κατασκευάζοντι. Οἷον εἴπέ τις τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι, ὡς ἡδὺ τὴν κίνησιν τὴν αὔξησιν, τῆς μειώσεως, τὴν ἀλλοιώσεως, καὶ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν. εἰ μὲν ἡμία κινεῖται ἡ ψυχὴ, ἀνήρηται τὸ συμβεβηκός. Εἰ δὲ τινά, ἢ καὶ πᾶσα κινεῖται, κατασκευάζεται. Ἔτι ἐπὶ τὸ χρόνον σκοπεῖν. Εἰ μὴ ἐπὶ πάντα, ἀνασκευάζεται. Εἰ δὲ ἐπὶ πάντα, κατασκευάζεται. Οἷον, εἴπέ τις, τὸ περιόδιον αὔξεσθαι. Εἰ μηδέ τις δείξει, ὅτι οὐκ ἀεὶ τὸ περιόδιον αὔξεται. οἱ γὰρ ἐρωτήσαντες οὐκ αὔξονται περιόδιον, ἀναιρεῖται τὸ συμβεβηκός. Εἰ δὲ πάντα τὰ περιόδια αὔξεσθαι δείχθῃ, κατασκευάζεται τὸ συμβεβηκός. Ἔτι σκοπεῖν ὁ εἰρηκὼς ὅτι οὕτως, πρότερον πολλὰ εἴρηκε. δεῖ ἴσως ἐπιβλέπειν ἐπὶ ταῦτα, καὶ ἢ ἀνασκευάζειν, εἰ μὴ ἁρμόζει πρίν. κατασκευάζειν, εἰ ἁρμόζει. Οἷον,

ut e.g. scientia prava esse dicitur. Siquidem nulla prava sit, Sublatum est, sin vel omnis vel aliqua statutum. Est etiam considerandum cùm accidens tum id cui accidit ex ipsorum definitionibus; ut dixit aliquis, Philosophum invidum esse, Hic igitur qd Philosophus, & qd invidum sit spectandum. Quodsi altera definitio ab alterâ dissideat, accidens subversume st, sin verò inter eas perbelle conveniat, confirmatum. Præterea homonymis si obscura sint utendum erit. Quod si cui quadrarent, accidens esse probatur: sin minus, non esse. Ut si dixit quispiam πραγωδεῖν insuave esse. Hoc enim verbum πραγωδεῖν homonymum est. Ac is quidem qui confirmavit uti debebit ea illius verbi significatione quâ multi utuntur. Qui verò infirmabit ea quâ sapientibus πραγωδεῖν dictum esse. Erit præterea innotius nomen commutandum affirmandúmque atque infirmandum. Dixit enim aliquis *voluptas commoda est* commutabitur *commoda* & *utilis* dicitur: Et sic si fieri poterit refellendum erit, sin minus, confirmandum. A genere item & formis accidentis, & refutanti & confirmanti argumenta suffecerint, ut pronunciavit aliquis *animam moveri*; Hic status sibi motum tanquam genus accessionis, diminutionis immutationis, atque loci mutationis. Quòd si anima harum motionum nulla agitetur, ejus accidens non erit movere sin harum aliqua, aut omnibus erit certè. Temporis enim ratio est habenda. Nam si non omni tempore conveniat, reprehenditur, sin omni comprobatur, v. g. dicit aliquis *qd nutritur augetur*. Siquidem aliquis mõstrârit, id qd alatur non semper augescere, (nam senes nutriuntur quidem, sed non augentur) sic utique hoc accidens de medio sublatum. Sin verò omnia quæcunque nutriantur, augeri planum fecerit, jam utique Accidens istud fuerit statutum. Insuper omnis qui quodvis dixit, multa quodammodò dixit; sunt igitur hæc animadvertẽda, & vel refutandũ si aliquibus non insit, vel confirmandum, si insit. Ut qui hominem

dixit

dixit,& animal & rationis particeps, & aptum ad ridendum dixit. Si igitur res proposita hæc non habeat, refellitur quod dixit, sin habeat confirmatur. Sic is quoque qui aurum bonum esse asseveravit, & utile id esse & frugiferum, & alia multa asseveravit. Si itaque hæc vel ex iis nonnulla ineſſe fuerit monſtratum, accidens confirmatur ſin minus, infirmatur. Adhæc nomen etiam in orationem transferendam, & aut refellendum aut confirmandum. Asseruerit enim quispiam exempli causâ, regnum felix esse, & regem felicem. Nomen in definitionem immutabimus, & felix is est dicemus, qui & animo & fortunâ benè habet. Atque hoc accidens in regno quidem confutatur: neque enim regnum habet animum, at in Rege confirmatur Nam ex animo ornatus est. Cùm præterea res aliæ necessariò eveniant, aliæ plerumque, aliæ rarò, aliæ prout sors tulerit; in accidentis affirmatione videndum erit, num quis ea quæ rarò eveniunt plerumque, aut quæ plerumque rarò, aut num ista, ac si necessaria forent, dixerit: ut, si quis exhæredes necessariò malos pronunciarit. Non enim necessariò mali sunt, sed plerumque. Alius verò si dicat eos qui verberantur plerumque dolere, is id qd necessariò fit, statuet plerumq; fieri. Rursus, si asserat alius eos, qui in curis ac meditationibus versentur, plerumq; gaudere, & oblectari, is id quod rarò evenit asserat plerumque evenire. Hæc autem omnia ad accidens infirmandum sunt opportuna. Quòd si verò quis suo proprio modo accidens ad rem accommodaret, magnum ad confirmandum afferet adjumentum. Quoniam insuper contraria sex quidem conjunguntur, quatuor verò repugnant, (nam de amicis benè mereri & de inimicis malè contraria non sunt. Sunt enim hæc moderati manſuetiq; animi officia, quæ unus idemq; præstiterit. Et rursus illud de amicis malè mereri, huic non repugnat, benè de inimicis mereri. Nam sunt ejusdem animi & pravi quidem munia, in quibus unus etiã, atq; idem se exercuerit. Hæc autem omnia quæ sequuntur,

de

ὁ ἐπὶ τὸ ἄνθρωπον, καὶ ζῶον ἐπὶ, καὶ λογικὸν, καὶ γλαυκὸν. ἤγουν οὐκ ἔχει τὸ περικείμενον ταῦτα, ἀναιρεῖται ὁ ἵππος. εἰ δ' ἔχει, κατασκευάζεται. δίον, ὁ ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ χρυσὸν, καὶ ἐπὶ ὠφέλιμον, καὶ ὅπ χρήσιμον, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐπὶ. τούτων ὅμως ἀδιαιρέτων ἔστι, ἢ πᾶν ἄρα αὐτῷ, κατασκευάζεται τὸ συμβεβηκός. μὴ ἀδιαιρέτων δὲ, ἀναιρεῖται. Ἐπ μεταφέρειν τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸν λόγον, καὶ ἀνασκευάζειν, καὶ κατασκευάζειν. εἶπε γὰρ ἄν τις δαίμονα ἢ βασιλέα, καὶ δαίμονα ἢ βασιλέα. μεταφέρωμεν εἰς ἀνθρωπον τὸ ὄνομα, δαίμονα λέγεται ὅτι, ὁ ἐν τῷ δαίμονος καὶ τὴν τύχης ἔχων. καὶ ὅτι μὲν ἢ βασιλεία, τὸ συμβεβηκὸς ἀνασκευάζεται, ὡ γὰρ ἔχει ἡ βασιλεία δαίμονα. ὅτι δὲ τῷ βασιλέως κατασκευάζεται, ὁ γὰρ βασιλεὺς ἔχει δαίμονα. Ἐπ ἐπὶ τῶν προγμάτων, τὰ μὲ ἀναγκαίως ὑπάρχοντα, τὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὰ δ' ἐπ' ἔλαττον, τὰ δ' ἀπότομ' ἐπέχει, σκοπεῖν εἰς ἀναίρεσιν τοῦ συμβεβηκότος, εἰ τὰ ὡς ἐπ' ἔλαττον ἐπὶ πολὺ εἴρηκεν, ἢ τὰ ὡς ἐπὶ πολὺ ἐπ' ἔλαττον, ἢ ταῦτα ὡς ἀναγκαῖα. δίον, εἰ ἐπί τις τοῦ ἀποκλήρους φαύλους ἀναγκαίους. ἐ γὰρ ἀναγκαίους, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἄλλως δὲ εἰ τὸ τοῦ τυπτομένους λυπεῖσθαι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἴρηκε, τὸ δὲ ὅτι ἐξ ἀνάγκης. ἄλλως εἰ τοῦ μελέτης ἐναχλημένους, ἐπὶ τὸ πολὺ ἔφησε εἴρηκε, τὸ δ' ἔστιν ἐπ' ἔλαττον, ταῦτα πάντα ἀνασκαστικὰ τοῦ συμβεβηκότος. ἐὰν δὲ κατὰ πρόσωπον διαίρεσιν τῷ περάγματι θεωρῆται τὸ συμβεβηκὸς, χρήσιμον εἰς κατασκευήν. Ἐπ ἐπὶ τῶν ἐναντίων συμπλεκόντων μὲ ἐξαχῶς, ἐναντίωσιν ἢ τιτραχῶς. τὸ γὰρ τοῦ φίλους εὖ ποιεῖν, ἐχθρὸς τὸ τοῦ ἐχθροὺς κακῶς, οὐκ ἐναντίον ὄντι. ἤθους γὰρ μᾶλλον ταῦτα, καὶ ὁ αὐτὸς καὶ εἰς ἕξιν ταῦτα. καὶ αὖθις, τὸ τοῦ φίλους κακῶς ποιεῖν,

ποιεῖν, φησὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς καλῶς, οὐκ ἐναντία. ἔτι δὲ αὐτῷ ἤθους ἐστὶ καὶ φαῦλον, καὶ οὐδὲν τοῖς ἐπεργήσειεν ἐπὶ τούτοις. τὸ δὲ τοὺς φίλους εὖ, φησὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, καὶ τὸ τοὺς φίλους κακῶς, φησὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς καλῶς, καὶ τὸ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, φησὶ τὸ τοὺς φίλους κακῶς. καὶ αὖθις, τὸ τοὺς ἐχθροὺς εὖ ποιεῖν, φησὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, ἐναντίως ἔχει, ὡς ἐναντίως ἤθους δηλοῦσι, τῷ αὐτῷ πλείονα ἐναντία συμβαίνει γίνεσθαι. τὸ δὲ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, οὐκ ἐναντία ἐστὶ, τό, τοὺς φίλους κακῶς, καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς εὖ. ὁμοίως δὲ καὶ τῷ ἄλλων ἑκάστῳ ἢ αὐτὸ τρόπον. σκοπεῖν δὲ ὧν χρὴ, ἐκ τίνων ἑξ ἀμφοτέρων ἀναισκαλαθήσεται τὸ λεχθέν, καὶ ἐκ τίνων καταισκαλαθήσεται. ὅτι γάρ τις, εἴρηκέ τις, ὅτι τοὺς φίλους ἀγαθοὺς, καὶ τοὺς ἐχθροὺς μισεῖ, ἢ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾷ, καταισκάλαθ τὸ συμβεβηκός. ἀναισκαλαθήσεται δὲ, τὸ τοὺς φίλους ἀγαθοὺς, ἢ ὅτι τοὺς φίλους κακῶς ποιεῖν, ἢ ὅτι καὶ τοὺς ἐχθροὺς καλῶς. ὁ δὲ μὴ διακρίνων ἐπὶ τῷ ἐχθρῷ, φαίη ἂν ἐκ τοῦ μισεῖν, πῶς ἂν ὑπὸ τῷ φίλῳ διακεῖσθαι εἰς τὸ ἀγαπᾶν; Ἔτι ἐκεῖνο τί ἐναντίον τῷ συμβεβηκότι, σκοπεῖν δὲ καὶ τόδε διελκτέον ὅτι τὸ ὑποκείμενον. ἐὰν μὲν διελκτὸν ἐκεῖνο, διελκτὸν καὶ τοῦτο. εἰ δὲ διελκτὸν ἐκεῖνο, καταισκαλαθήσεται, ὅτι καὶ τοῦτο ἂν εἴη διελκτόν. ἐὰν μὲν δὴ καὶ ὅτι ὑπομβέβηκεν ἐκείνῳ τῷ πράγματι, ἀλλὰ μόνον δύναται ὑπομβῆναι, καὶ διελκτόν ὅτι ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα. οἷον, εἴρηκέ τις ὑπισήμῳ λαμπεῖν, ὅτι τῷ λαμπρῷ ἐναντίον τὸ μέλαν, καὶ ἔστι διελκτὸν τὸ μέλαν ὅτι ὑπισήμῳ, διὰ λευκὴ ἂν εἴη. εἴρηκέ τις ἄλλος, τὸν λίθον τῶνδε λευκὸν, ἔστι διελκτὸς ὁ λίθος τῷ μέλανι, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο λευκὸς ἂν εἴη ὁ λίθος, ἀλλὰ διελκτικὸς μόνον τοῦ λευκοῦ,

κατα

de amicis benè mereri, de inimicis benè mereri, amicos lædere, inimicos lædere, amicos beneficiis afficere iisque denique injuriam inferre, denique inimicis prodesse, atque iisdem nocere, singula singulis adversantur, utpotè quæ à contrariis animi propensionibus ac inclinationibus proficiscuntur) huic perspicuum est contraria eidem posse multa contingere. Huic enim *de amicis benè mereri*, duo sunt contraria, viz: De amicis malè mereri, & de inimicis benè. Et sic etiam aliorum unicuique eodem modo. Erit igitur inspiciendum, ex quo ex utrisque id quod dictum est confirmatur, & ex quo refellatur; ut quidam ait: Hic amicus diligit, etenim inimicos quoque odit, vel etenim inimicos quoque diligit, accidens sic est confirmatum. Confutabitur verò amicos amare, vel quia amicos injuriâ afficit, vel quia officiosus erit in inimicos. Qui enim non cognoscitur dum inimicum odit, quonam modo in amico amando dignoscetur? Præterea si quid contrarium est accidenti, considerandum erit, an res subjecta hujus quoque sit capax. Nam si illius capax non fuerit, neque hujus, sed si illius, confirmabitur quoque hujus fore capax. Non tamen quod illud ei rei acciderit, sed quod solùm accidere possit, quodque res illud suscipere possit. Veluti dixerit quispiam scientiam album esse. Quando album nigro contrarium. Non est autem scientia nata suscipere nigrum, Neque igitur alba fuerit. Asseveravit alius quispiam lapidem hunc album esse, Lapis nigroris quidem capax est, sed non ob id statim fuerit albus, verùm probabitur tantummodò aptus qui albore tingatur. Ex oppositis autem sumuntur argumenta, si Scientia opinio est, id etiam quod sub Scientiam cadit opinabile. Sin illud

non sit, neque hoc erit. Hoc argumentum ductum est ex relatis. Ex contrariis autem, si bonum utile, malum noxium. Quod si illud non est, neque hoc. Ex privantibus, si cœcitas vituperationem, aspectus laudem pepererit. Quod si illa non, neque hic. Ex affirmantibus atque Negantibus, si discere bonum est, non discere non bonum, quod si hoc non, neque illud: A Conjugatis item & Casibus, Conjugata autem sunt justitiæ justus & justum: Et casus, justè; Fortitudinis verò fortis & forte, & casus fortitèr. Si igitur Justitia bona est, justus quoque & justum, & justè bona erunt. Quod si illa non sit, neque hæc erunt. Idque reciprocatur, si hæc & illa. Atque eodem modo in fortitudine: & aliis virtutibus processerit. Ducuntur etiam argumenta ab ortibus & interitibus rerum, ex efficientibus item & corrumpentibus. Quorum enim ortus & efficientia in bonis sunt, ea ipsa quoque bona sunt: Quorum verò interitus et corrumpentia in bonis sunt, res ipsæ in malis erunt, & è converso. Si res ipsæ in bonis sunt, earum etiam ortus & efficientia in bonis erunt: sin verò res ipsæ in malis sint, & earum interitus, corrumpentiaque in bonis erunt. Quod si in bonis, obitus & causæ evertentes in malis erunt numerandæ. Ex his autem possumus Accidens confirmare & reprehendere: ut si dixisset quispiam, *Virtus mala est*, resistendum malum non esse, nam ejus ortus in bonis est, Actio enim rerum bonarum virtutis est origo, tum observare seipsos virtutis efficiens. Et rursus, *Non est prava virtus*, propterea quod virtutis interitus, ejusdemque evertentia in malis habentur. Est autem virtutis quidem interitus rerum malarum Actio ejusdem verè evertens malorum consortium ac conversatio

καταφαθήσεται. Ἔτι ἐκ τῆς ἀναλογικιμῶν. ἐὶ ἡ ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ, καὶ τὸ ἐπιστητὸν ἐστὶν ἡ ἐπιστητόν. εἰ δ' ἐκεῖνο ἐκ ἔστιν, οὐδὲ τοῦτο. τοῦτο ἐκ τῆς τοιούτου. ἐκ τῆς ἐναντίων δέ, εἰ τὸ ἀγαθὸν ὠφέλιμον, τὸ κακὸν βλαβερόν. εἰ ἐκεῖνο μὴ, οὐδὲ τοῦτο. ἐκ τῆς κατ' ἐπίθεσιν καὶ ἕξιν, εἰ ἡ φρόνησις ἀγαθόν φησι, ἡ ἄφρων ἐπιτήδειος. εἰ ἐκεῖνο μὴ, οὐδὲ τοῦτο. ἐκ τῆς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν, εἰ τὸ μανθάνειν ἀγαθόν, τὸ μὴ μανθάνειν ἐκ ἀγαθόν. εἰ ἡ τοῦτο μὴ, οὐδ' ἐκεῖνο. Ἔτι ἐκ τῆς συζύγων καὶ τῆς πτώσεων. σύζυγα δέ ἐστι τὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ὁ δίκαιος καὶ τὸ δίκαιον, πτῶσις δὲ τὸ δικαίως. τῆς μὲν ἀνδρεία, ὁ ἀνδρεῖος καὶ τὸ ἀνδρεῖον, πτῶσις δὲ τὸ ἀνδρείως. ἐὰν γὰρ ἡ δικαιοσύνη ἀγαθὸν, καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ δικαίως, καὶ τὸ δικαίως. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, οὐδ' ἐκεῖνα. καὶ ἀντιστρέφουσι ἐπὶ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτο. καὶ ἁπλῶς ἐπὶ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἄλλων ἀρετῆς. Ἔτι καὶ ἀπὸ τῆς ὑπολήψεων καὶ φθορῶν ὅτιν ὁπωσιεῖν, καὶ τῆς ποιητικῶν, καὶ τῆς θαυμαστικῶν. ὧν γὰρ αἱ ὑπολήψεις, ἢ τὰ ποιητικὰ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ αὐτὰ ἀγαθά. ὧν δὲ αἱ φθοραὶ καὶ τὰ φθαρτικὰ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ αὐτὰ κακά. καὶ ἀναπαλιν, ἐὰν αὐτὰ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ αἱ ὑπολήψεις αὐτῶν καὶ τὰ ποιητικὰ τοῦ ἀγαθοῦ. εἰ δὲ αὐτὰ τῶν κακῶν, καὶ αἱ φθοραὶ καὶ τὰ φθαρτικὰ αὐτῶν τοῦ ἀγαθοῦ. εἰ δὲ αὐτὰ τοῦ ἀγαθοῦ, αἱ φθοραὶ αὖ τοῦ καὶ τὰ φθαρτικὰ τοῦ κακῶν. ἔστι δὲ ἐκλέγειν καὶ ἀναιρεῖν καὶ καταφάσκειν ὅτι τοῦ συμβεβηκότος. οἷον εἴτις εἴπειν, ἡ ἀρετὴ καλόν, ἀναιρεῖσθαι ὅτι ἡ καλόν. ἡ ὑπόληψις αὐτῆς τοῦ καλῶν. ἡ δὲ ἀγαθοεργία, ὑπόκρισις τῆς ἀρετῆς. καὶ τὸ προσέχειν αὐτοῖς, ποιητικὸν τοῦ ἀρετῆς. καὶ ἁπλῶς ἡ καλὸν ἡ ἀρετὴ, ἐπεὶ ἡ φθορὰ τούτης καὶ τὸ φθαρτικὸν τοῦ κακῶν. φθορὰ δὲ ἀρετῆς, ἡ κακοπραξία.

ξία, καὶ φθαρτικὸν, αἱ δὲ κακῶν ὁμιλίαι. πάλιν ἐπὶ τὸ κατασκαλῆς, ἢ ἀμίλησα κακὸν, διότι ἡ φθορὰ τῶν κακῶν καὶ τὸ φθαρτικὸν τῆς ἀγαθῶν. ἡ αὖ πάλιν φθορὰ τῆς ἀμιλείας, καὶ φθαρτικὸν εἰ ἀγαθοῦ λόγοι τὸ ἀγαθὸν ἀνδρῶν. Ἐπ᾽ ἐκ τῶν ὁμοίων. ὅτον, εἰ ὀπτήσιμα μία πλειόνων, ὡς ἰατρικὴ ὑγιεινῆς καὶ νοσωδῶν, καὶ δόξα μία πλειόνων. ἀξιάζει γάρ τις καὶ ψαῦσις καὶ ἀλυδνὸν, σαλέοντα ὄντα. καὶ αὖθις ἀνασκαλευτικῶς. εἰ μὴ ὀπτήσιμα τῆ ἐκεπόν μία, καὶ δὲ δόξα μία τῶν ἐκαυτῶν. ὅμοιον δέ τι εἰ ὀπτήσιμα τῆ δόξη. ἔξεις γὰρ τὰ ψυχῆς, καὶ ἀμφότεροι γνωσικαί. Ἐπ᾽ ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον. εἰσὶ δὲ τῆ πίστων τόποι τέσσαρες. εἰς μὲν εἰ ἀκολουθεῖ τὸ μᾶλλον τῷ μᾶλλον, καὶ τὸ ἁπλῶς τῷ ἁπλῶς ὑπακειμένῳ συμβέβηκι. καὶ εἰ τοῦτο, κἀκεῖνο. ὅτον εἰ τὸ μᾶλλον ἀδικεῖν μᾶλλον κακὸν, καὶ τὸ ἁπλῶς ἀδικεῖν ἁπλῶς κακόν. ἄλλο, ἐνδὲ ᾧ δύο λεγομένω ὑπακείμενα. ἀνασκαλευτικὸς δὲ, ἐκ τοῦ μᾶλλον. κατασκάσεικὸς δὲ, ἐκ τῶ ἧττον. ὅτον ὁ λόγο μᾶλλον ἔνδοξον, ἢ ὁ πλῆθο. εἰ ὁ λόγο οὐκ ἐνδοξον, πολλῷ δὲ μᾶλλον οὐδὲ ὁ πλῆθο. ἐκ τοῦ ἧττον δὲ κατασκάσεικός. ὅτον, εἰ ὁ πλῆθο ἔνδοξον, πολλῷ μᾶλλον ἔνδοξον ὁ λόγο. ἄλλο, δυοῖν θἀτέρου ἐνὸς ὑπακειμένοιν λεγομένοιν. ὅτον, ὁ λόγο μᾶλλον ἔνδοξον, ᾧ κατὰ ψυχλὼ ὠφέλιμον. εἰ οὐκ ἔστι ἔνδοξον, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ὠφέλιμο κατὰ ψυχλώ. εἰ δὲ ἔστι κατὰ ψυχλὼ ὠφέλιμον, πολλῷ μᾶλλον ἔστιν ἔνδοξον. ἄλλο, δυοῖν θἀτέροιν λεγομένοιν, ὅτον, ᾧ ἀρετὴ ὠφέλιμον μᾶλλον, ἢ ὁ λόγος ἔνδοξον. εἰ μὴ ᾧ ἀρετὴ ὠφέλιμον, οὐδὲ ὁ λόγος ἔνδοξον. εἰ δὲ ἔνδοξον ὁ λόγος, πολλῷ μᾶλλον ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. Ἐπ᾽ ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων τριχῶς, καθάπερ

ἐπὶ

versatio. Jam ad confirmandum valebit hic locus, ut si ita ratiocinare: Negligentia mala est, quando ejus interitus, ejusque evertens, atque corrumpens in bonis numeratur. Studium enim ac diligentia Negligentiæ interitus. Salutares item virorum bonorum sermones, ejusdem negligentiæ Corrumpentia bona sunt. A similibus item hoc pacto. Si una Scientia multorum est, ut Medicina salubris & insalubris, una quoque opinio multorum est: Opinatur enim aliquis, & verum & falsum quæ multa sunt. Rursus, ad confutandum si unum contrariorum Scientia non est, neque una erit contrariorum opinio. Scientia enim & opinio quandam similitudinem habent: utræque enim animi habitus sunt, qui ad cognoscendum valent. Ex Majore item & Minore sumuntur argumenta. Horum item sunt loci quatuor. Unus quidem si Majus majori consequens est, simplex etiam Subjecto simpliciter accidit. Quod si hoc ita habet, illud eodem modo; ut si majorem injuriam facere, majus malum est, & simpliciter injuriam facere, simpliciter malum erit. Alter locus est cùm unum de duobus subjectis dicitur. Tum verò à Majore quidem refellendum, sed à Minori ad confirmandum est comparatus, ut ratio magis in pretio habenda quam divitiæ. Quod si ratio in precio habenda non est, multo magis nec divitiæ. Ex Minori verò confirmabitur sic: Si divitiæ sunt in pretio habendæ, multo magis ratio. Tertius est, cùm duo de uno Subjecto pronunciantur, ut de ratione dicitur, quod magis celebris sit & glorioſa quam secundam animam utilis. Quod si igitur non est celebris & glorioſa, multo magis nec secundùm Animam erit utilis. Sin verò secundùm animam utilis, jam multo magis celebris & glorioſa. Extremus locus est cùm duo de duobus dicuntur, ut virtus magis utilis est, quàm ratio celebris. Ergò si virtus utilis non sit, nec ratio celebris erit: si verò celebris ratio, multo magis virtus

utilis erit. Postremò, ab iis etiam quæ similiter conveniunt, tribus modis argumenta ducuntur, quemadmodum in posterioribus jam expositis modis Majoris dictum fuit. Vel enim unũ aliquod Accidens duobus similiter convenit, eritque unum sive ad alterum refellendum sive confirmandum idoneum, ut laudabile & virtuti, & rationi similiter convenit, vel magis convenire videtur. Quod si ergò unũ laudabile non est, neq; alterum erit, vel duo accidentia uni Subjecto similiter convenire videntur. Quare si alterum convenit, etiam reliquum, sin alterũ non convenit, nec reliquũ, ut ratio, & bona, & utilis similiter videtur, si bona, etiã utilis, siq; utilis, etiam bona, qd si bona non sit, neq; utilis quidem erit, siq; utilis non sit, nec etiam in bonis habebitur. vel si duo accidentia duobus subjectis similiter conveniant, si alterum uni, & reliquum reliquo conveniet. Quod si alterum uni non convenit, reliquum etiam reliquo non conveniet, ut rationi laus & virtuti utilitas similiter convenire videntur. Proinde, si ratio laudabilis, virtus quoq; utilis erit. siq; virtus utilis est, ratio itidem laudabilis erit. Quod si ratio non sit laudabile, nec virtus quidem utilis erit: ac si virtus nullam utilitatem afferat, ratio quoque nullas laudes merebitur.

Cap. V. *De comparationis Quæstionibus.*

DIximus supra comparationis quæstiones sub accidens esse subjectas, ut utrum sit optabilius, divitiæne an ratio? utrum venerabilius senectus insipiensne, an juventus prudens? & cærera generis ejusdẽ. Hujusmodi autem quæstionum hi loci sunt. Primùm diuturnius & robustius eo optabilius est. qd minus tale, ut victori optabilior est juxta Pindarum prædicatio, quã statua. Deinde quod vir prudens aut bonus, aut lex recta præfert, optabilius ut studium remissione. Itẽ qd in genere inest præstantius eo dignius, est, qd non inest in genere, ut Justitia in s. Justitia enĩ in genere boni est, justũ autẽ non. Optabile itẽ qd propter se expetitur, optabilius est

eo

ἐπὶ τῶ μᾶλλον τῷ ὑστερον ῥηθέντων τρόπων ἐλέγετο. ἢ γὰρ ἓν τῶν συμβεβηκότων δυοῖν ὁμοίως ὑπάρχει, καὶ ἔστι τὸ μὲν θάτερον, ἢ ἀναιρετικὸν, ἢ κατασκευαστικόν. οἷον, τὸ ἔνδοξον ὁμοίως ὑπάρχει τῷ λόγῳ, καὶ τῇ ἀρετῇ, ἢ μᾶλλον δοκεῖ ὑπάρχειν. εἰ τὸ ἓν ἔνδοξον, καὶ θάτερον ἔνδοξον. καὶ εἰ τὸ ἕν ἐκ ἔνδοξον, οὐδὲ θάτερον ἔνδοξον. ἢ δύο συμβεβηκότα ἑνὶ ὑποκειμένῳ δοκεῖ ὑπάρχειν ὁμοίως. εἰ θάτερον ὑπάρχει, καὶ θάτερον. εἰ θάτερον ἐκ ὑπάρχει, οὐδὲ θάτερον. οἷον, ὁ λόγῳ ὁμοίως δοκεῖ καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον. ἐαν ἀγαθὸν, καὶ ὠφέλιμον. καὶ ἐαν ὠφέλιμον, καὶ ἀγαθόν. εἰ ἢ μὴ ἀγαθὸν, οὐδὲ ὠφέλιμον. καὶ εἰ μὴ ὠφέλιμον, οὐδὲ ἀγαθόν. ἢ εἰ δύο συμβεβηκότα δυοῖν πρὸς ὑποκειμένοις ὁμοίως ὑπάρχει. ἐὰν θάτερον ἑνὶ, καὶ θάτερον τῷ ἑτέρῳ. ἐαν ἐκ ἑνὶ θάτερον, οὐδὲ τῷ ἑτέρῳ θάτερον. οἷον, ὁμοίως δοκεῖ ὑπάρχειν τῷ τε λόγῳ τὸ ἔνδοξον, καὶ τῇ ἀρετῇ τὸ ὠφέλιμον. ἐὰν ὁ λόγῳ ἔνδοξον, καὶ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ἡ ἀρετὰ ὠφέλιμον, καὶ ὁ λόγῳ ἔνδοξον. καὶ ἐὰν ὁ λόγος ἐκ ἔνδοξος, οὐδὲ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ἡ ἀρετὴ ἐκ ὠφέλιμος, οὐδὲ ὁ λόγῳ ἔνδοξος.

Κεφάλαιον ε.

ΕΙ πρὸς ὅτι καὶ τὰ συγκριτικὰ ὑπὸ τὸ συμβεβηκὸς τάττονται. οἷον, πότερον αἱρετώτερον ὁ πλοῦς, ἢ ὁ λόγῳ; καὶ πότερον ἡδίων πιθανώτερος τὸ γῆρας τοῦ ἄνθρους, ἢ ἡ νεότης ἢ φρονιμῳ; καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν οἱ τόποι ἔσονται φανερὸν μὲν ὃν τὸ πολυχρονιώτερον καὶ βεβαιότερον, ἢ ἧπερ τοιόνδε αἱρετώτερον. ὡς ἡ εὐλογία ἢ ἀνδριάντῳ τῷ νικητῇ, καὶ Πίνδαρος. Ἔπ᾽ ὦ ἂν μᾶλλον ἕλοιτο ὁ φρόνιμος, ἢ ὁ ἀγαθὸς εἶναι, ἢ ὁ νόμῳ ὀρθὸς, αἱρετώτερον. οἷον, ἢ σωφροσύνη ἢ ἀνέσεως.

Ἐπ τὸ ὅτῳ τὸ δεπ, τῷ μὴ ἐφ ὑμῖν ἡμιωπτερον. δίον, ἡ δικαιοζωὴ τῆ δικαίᾳ. ἡ μὲ γὰρ δικαιοσύνη, ἐφ ὑμῖν τῷ ἀγαθῷ. τὸ ἢ δίκαιον, ὄ. Ἐπ τὸ δ' ἑαυτῷ αἱρετῆ, τῷ δ' ἄλλῳ αἱρετῷ αἱρετώτερον. δίον, ὑγίεια φλεβοτομίας. τὸ μὲ γὰρ, δ' ἑαυτῷ αἱρετόν. τὸ ἢ, δ' ἄλλῳ. Ἐπ τὸ καθ' αὑτὸ, τῷ κτ' συμβεβηκὸς αἱρετώτερον. δίον, τὸ, τοὺ φίλους δικαίους εἶ), τῷ τοὺ ἐχθρούς. τὸ μὲ γὰρ, καθ' αὐτὸ αἱρετ, φίλοις γὰρ δίς βυλόμεθα πάντα τὰ ἀγαθά. τὸ ἢ τοὺ ἐχθροὺς δικαίως εἶ), θέλομεν δ' ἄλλο τι, ἵνα μὴ ἡμᾶς ἐχθραίνοντες βλάπωσιν. Ἔτι πρὸ βελτίονι ὑπάρχον πιωώτερον. δίον, ἀνθρώπῳ μ, ἡ ἀρετὴ, ἵππῳ ἢ, ὁ δρόμος. ἀρετὴ δὲ δρόμῳ πιωώτερον, ἐπὶ γὰ βελτίων ἀνθρωπος ἵππου. Ἐπ αἱρετώτερον τὸ τέλος, τ ποῖς πρὸ τέλει. δίον ὑγίεια τῆ φαρμακίνευσι. λοῖν ἢ τ ποῖς τέλος ἔχον, αἱρετώτερον τὸ ἔγγιον τ πόλος. τ γὰρ ποῖς τὸ πόλ, τὸ μὲ ἔγγιον, τὰ ἢ πορρώτερον, ὡς τῷ τὰ ποῖκαθαρίσια, ἢ τὰ φάρμακα. αἱρετώτερον δὲν τὸ φάρμακον τῆ ποικαθαρτικῆ. Ἐπτὸ ποῖς τὸ τ βίε πόλ σωτικὸν αἱρετώτερον ἢ τὸς ἄλλο π. δίον ἀρετὴ αἱρετώτερον πλούτε. πόλ ἢ τ ἀνθρωπίνε βίε ἡ εὐδαιμονία, πρὸς ἰῶ ἡ ἀρετὴ σωτικόν. ὁ ἢ πλοῦ, πρὸς τ πύχιν. Ἔτι δύο ποιητικῶν ὄντων, ὧν τὸ τέλ βέλτιον, ἢ ὅτῳ τὸ βέλτιόν ἐσ. ποιητικὸν γὰρ ὑγίειας, φάρμακον. ἢ ποιητικὸν εὐεξίας, γυμνάσιον. εὐεξία δὲ χρεῖπον ὑγίειας, ἢ γυμνάσιον τ φαρμάκε βέλπον. Ποιητικῆ δὲ ἢ τέλος συγκεῖς ἐκ τ ἀναλόγου, ὅταν πλείονι ὑπάρχει τὸ τέλος τ τέλους, ἢ ἐκείνο τῆ οἰκείᾳ ποιητικῆ. δίον, εἰ ἡ εὐδαιμονία ὑπάρχει ὑγίειας πλείονι, ἢ ὑγίεια ὑγιεινῆ, τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας βέλπον ὑγείας. ἔστι γὰρ ἡ εὐδαιμονία, ἐχόντα

eo quod propter aliud, ut prosperа valetudo venæ sectione. Illa enim propter se, hæc verò propter aliud expetitur. Præterea optabile, quod per se est optabile, optabilius eo est quod per Accidens, ut amicos justos esse, quàm inimicos. Illud enim per se optamus. Sunt enim Amici quibus omnia bona cupimus. Hoc verò, nempè inimicos justos esse, ob aliud quodpiam, ne viz: dum nos odio prosequuntur, nobis noceant. Deinde id etiam quod in meliore inest præstantius digniusque est, ut in homine virtus, & in equo cursus. Virtus igitur cursu præstantior est, quando & homo equo melior. Adhæc finis eis est quæ ad finem sunt destinata, sic valetudo medicamentis. Item cum duo sunt ad finem destinata, id quod propius accedit ad finem optabilius. Ea enim quæ ad finem contendunt, partim propinqua sunt, partim longinqua, ut in iis quæ purgationem præcedunt, & ipsis medicinis liquidò apparet. Medicina igitur iis quæ purgationem præcedunt anteponitur. Deinde & id quod ad vitæ finem spectat, optabilius eo est quod ad alium aliquem refertur, ut virtus divitiis optabilior est. Beatitudo enim humanæ vitæ finis, ad quam virtus contendit. Divitiæ verò pertinent ad vagam, volubilemque fortunam. Præterea, cùm duo sunt efficientia, cujus finis melior est, id quoque melius. Medicamentum enim bonæ valetudinis efficiens est, & exercitatio firmæ corporis affectionis, firmaque corporis affectio valetudine melior est, & exercitatio medicamento melior erit. Comparatio autem efficientis et finis ex proportione petenda fuerit, nempè cùm finis pluribus nominibus fini præstat, quam ille suæ efficienti causæ, ut si beatitas pluribus nominibus bonam valetudinem exsuperet, quam bona valetudo salubre, efficiens quoque beatitudinis bona valetudine melius erit. Habeat enim beatitudo

ad

utilis erit. Postremò, ab iis etiam quæ similiter conveniunt, tribus modis argumenta ducuntur, quemadmodum in posterioribus jam expositis modis Majoris dictum fuit. Vel enim unũ aliquod Accidens duobus similitèr convenit, eritque unum sive ad alterum refellendum sive confirmandum idoneum, ut laudabile & virtuti, & rationi similiter convenit, vel magis convenire videtur. Quod si ergò unũ laudabile non est, neq; alterum erit, vel duo accidentia uni Subjecto similiter convenire videntur. Quare si alterum convenit, etiam reliquum, sin alterũ non convenit, nec reliquũ, ut ratio, & bona, & utilis similiter videtur, si bona, etiã utilis, siq; utilis, etiam bona, qd si bona non sit, neq; utilis quidem erit, siq; utilis non sit, nec etiam in bonis habebitur. vel si duo accidentia duobus subjectis similiter conveniant, si alterum uni, & reliquum reliquo conveniet. Quod si alterum uni non convenit, reliquum etiam reliquo non conveniet, ut rationi laus & virtuti utilitas similiter convenire videntur. Proinde, si ratio laudabilis, virtus quoq; utilis erit, siq; virtus utilis est, ratio itidem laudabilis erit. Quod si ratio non sit laudabile, nec virtus quidem utilis erit: ac si virtus nullam utilitatem afferat, ratio quoque nullas laudes merebitur.

Cap. V. *De comparationis Quæstionibus.*

DIximus supra comparationis quæstiones sub accidens esse subjectas, ut utrum sit optabilius, divitiæne an ratio? utrum venerabilius senectus insipientisne, an juventus prudentis? & cætera generis ejusdẽ Hujusmodi autem quæstionum hi loci sunt. Primùm diuturnius & robustius eo optabilius est qd minus tale, ut victori optabilior est juxta Pindarum prædicatio, quã statua. Deinde quod vir prudens aut bonus, aut lex recta præfert, optabilius ut studium remissione. Itẽ qd in genere inest præstantius eo dignius; est, qd non inest in genere, ut Justitia in se. Justitia enim in genere boni est, justũ autẽ non. Optabile itẽ qd propter se expetitur, optabilius est eo

ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ ὕστερον ῥηθέντων τρόπων ἐλέγετο. ἢ γὰρ ἓν τῷ συμβεβηκὸς δυσὶν ὁμοίως ὑπάρχει, καὶ ἐπὶ τοῦ ἓν θάτερον, ἢ ἀναισκώδασικὸν, ἢ κατασκώδασικόν. ὅτιον, τὸ ἐνδοξον ὁμοίως. ὑπάρχει καὶ τῷ λόγῳ, καὶ τῇ ἀρετῇ, ἢ μᾶλλον δοκεῖ ὑπάρχειν. εἰ τὸ ἓν ἐνδοξον, καὶ θάτερον ἔνδοξον. καὶ εἰ τὸ ἓν οὐκ ἐνδοξον, οὐδὲ θάτερον ἐνδοξον. ἢ δύο συμβεβηκότα ἑνὶ ὑποκειμένῳ δοκεῖ ὑπάρχειν ὁμοίως. εἰ θάτερον ὑπάρχει, καὶ θάτερον. εἰ θάτερον οὐχ ὑπάρχει, οὐδὲ θάτερον. ὅτιον, ὁ λόγῳ ὁμοίως δοκεῖ καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον. ἐὰν ἀγαθὸν, καὶ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ὠφέλιμον, καὶ ἀγαθόν. εἰ δὲ μὴ ἀγαθὸν, οὐδὲ ὠφέλιμον. καὶ εἰ μὴ ὠφέλιμον, οὐδὲ ἀγαθόν. ἢ εἰ δύο συμβεβηκότα δυσὶ πρὸς ὑποκειμένοις ὁμοίως ὑπάρχει. ἐὰν θάτερον ἑνὶ, καὶ θάτερον τῷ ἑτέρῳ. ἐὰν δὲ οὐκ ἐπὶ θάτερον, οὐδὲ τῷ ἑτέρῳ θάτερον. ὅτιον, ὁμοίως δοκεῖ ὑπάρχειν τῷ τε λόγῳ τὸ ἔνδοξον, καὶ τῇ ἀρετῇ τὸ ὠφέλιμον. ἐὰν ὁ λόγῳ ἔνδοξον, καὶ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον, καὶ ὁ λόγῳ ἔνδοξον. καὶ ἐὰν ὁ λόγος οὐκ ἔνδοξον, οὐδὲ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ἡ ἀρετὴ οὐκ ὠφέλιμον, οὐδὲ ὁ λόγῳ ἔνδοξον.

Κεφάλαιον ε.

Ἔτι πρὸς ὅτι καὶ τὰ συγκριτικὰ ὡς τὸ συμβεβηκὸς λαμβάνεται. ὅτιον, πότερον αἱρετώτερον ὁ πλοῦτος, ἢ ὁ λόγῳ; καὶ πότερον ἡμῶν ἡμῶν μᾶλλον τὸ γῆρας τὸ ἄφρον, ἢ ἡ νεότης ἢ φρόνιμος; καὶ τὰ τοιοῦτα. ὧν οἱ τόποι ἔσονται ἀπὸ μὲν τοῦ πολυχρονιώτερον καὶ βεβαιότερον, ἢ ἧττον τοιοῦτο αἱρετώτερον. ὡς ἡ εὐλογία τοῦ ἀνδριάντος τῷ νικητῇ, καὶ Πίνδαρος. Ἔτι ὧν μᾶλλον ἕλοιτο ὁ φρόνιμος, ἢ ὁ ἀγαθὸς εἶναι, ἢ ὁ νόμος ὁ ὀρθὸς, αἱρετώτερον. ὅτιον, ἢ ὡσεὶ τὸ ἀνέπτερος.

Ἐπ τὸ ὅπ τὸ μᾶλ, τῦ μὲν γὰρ πιωτέρυ. ὅιον, ἡ δικαιοσύνη τῦ δικαίυ. ἡ μὲ γὰρ δικαιοσύνη, ἐν γένει τῦ ἀγαθῦ. τὸ δὲ δίκαιον, ἕ. Ἐπ τὸ δ' ἑαυτὸ αἱρετὸν, τῦ δ' ὅτερον αἱρετῦ αἱρετώτερον. ὅιον, ὑγίεια φλεβοτομίας. τὸ μὲ γὰρ, δι' ἑαυτὸ αἱρετόν. τὸ δὲ, δι' ὅτερον. Ἐπ τὸ καθ' αὑτὸ, τῦ κατ' συμβεβηκὸς αἱρετώτερον. ὅιον, τὸ, τὸν φίλυς δικαίυς ἔχ), τῦ τὸν ἐχθρὸς. τὸ μὲ γὰρ, καθ' αὑτὸ αἱρετὸν, φίλοι γὰρ ὄντες βελτίοσι πάντα τὰ ἀγαθά. τὸ δὲ τὸν ἐχθρὸς δικαίυς ἔχ), συλλοιδῶ δι' ἄλλο τι, ἵνα μὴ ἡμᾶς ἐχθραίνοντες βλάπθωσιν. Ἔτι τὸ μᾶλ βελτίονι ὑπάρχον πιωτέρον. ὅιον, ἀνδρώπῳ μὲν ἡ ἀρετὴ, ἵππῳ δὲ ὁ δρόμος. ἀρετὴ γὰρ ἂν δρόμε πιωτέρον, ἐπὶ γὰρ βελτίων ἄνθρωπος ἵππυ. Ἔτ αἱρετώτερον τὸ τέλος, τῦ θεὸς πρὸ τέλε. ὅιον ὑγίεια τῦ φαρμακεύειν. μᾶλλον δὲ τῦ θεὸς τέλος ὄντων, αἱρετώτερον τὸ ἄγγιον τῦ πόλεως. τῦ γὰρ θεὸς τὸ τέλος, τὰ μὲ ἄγγιον, τὰ δὲ παρῤῥώτερον, ὥσῳ τὰ θεῖα καθαρίσια, τῦ τὰ φάρμακα. αἱρετώτερον δὲν τὸ φάρμακον τῦ φρονίμυ καθαρσίε. Ἐπ τὸ θεὸς τῦ βίυ τέλος σωτεῖνον αἱρετώτερον ἢ φὸς ἄλλο τι. ὅιον ἀρετὴ αἱρετώτερον ἢ πλῦτ. τέλος δὲ τῦ ἀνθρωπίνυ βίυ ἡ εὐδαιμονία, φὸς μὲν ἡ ἀρετὴ σωτεῖνον. ὁ δὲ πλῦτος, φὸς δὲ πύκλον. Ἔτ δύο πιωτικῶν ὄντων, δν τὸ τέλος βέλτιον, τοῦτο βέλτιόν ἐσ. ποιητικὸν γὰρ ὑγίας, φάρμακον. τῦ ποιητικὸν εὐεξίας, γυμνάσιον. εὐεξία δὲ κρεῖττον ὑγίας, τῦ γυμνάσιον τῦ φαρμάκυ βέλτιον. Ποιητικῦ δὲ τῦ τέλυς συγκειζς ἐκ τῦ ἀνάλογον, ὅταν πλείονι ὑπάρχη τὸ τέλος τῦ τέλυς, ἢ ἐκεῖνο τῦ οἰκείυ ποιητικῦ. ὅιον, εἰ ἡ εὐδαιμονία ὑπάρχει ὑγίας πλείονι, ἢ ὑγίεια ὑγιεινῦ, τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας βέλτιον ὑγίας. ἔστι γὰρ ἡ εὐδαιμονία,

ἐχόντα

eo quod propter aliud, ut prospera valetudo venæ sectione. Illa enim propter se, hæc verò propter aliud expetitur. Præterea optabile, quod per se est optabile, optabilius eo est quod per Accidens, ut amicos justos esse, quàm inimicos. Illud enim per se optamus. Sunt enim Amici quibus omnia bona cupimus. Hoc verò, nempè inimicos justos esse, ob aliud quodpiam, one viz: dum nos odio prosequuntur, nobis nocebunt. Deinde id etiam quod in meliore inest præstantius digniusque est, ut in homine virtus, & in equo cursus. Virtus igitur cursu præstantior est, quando & homo equo melior. Adhæc finis eis est quæ ad finem sunt destinata, sic valetudo medicamentis. Item cum duo sunt ad finem destinata, id quod propius accedit ad finem optabilius. Ea enim quæ ad finem contendunt, partim propinqua sunt, partim longinqua, ut in iis quæ purgationem præcedunt, & ipsis medicinis liquidò apparet. Medicina igitur iis quæ purgationem præcedunt anteponitur. Deinde & id quod ad vitæ finem spectat, optabilius eo est quod ad alium aliquem refertur, ut virtus divitiis optabilior est. Beatitudo enim humanæ vitæ finis, ad quam virtus contendit. Divitiæ verò pertinent ad vagam, volubilemque fortunam. Præterea, cùm duo sunt efficientia, cujus finis melior est, id quoque melius. Medicamentum enim bonæ valetudinis efficiens est, & exercitatio firmæ corporis affectionis, firmaque corporis affectio valetudine melior est, & exercitatio medicamento melior erit. Comparatio autem efficientis et finis ex proportione petenda fuerit, nempè cùm finis pluribus nominibus fini præstat, quam ille suæ efficienti causæ, ut si beatitas pluribus nominibus bonam valetudinem exsuperet, quam bona valetudo salubre, efficiens quoque beatitudinis bona valetudine melius erit. Habeat enim beatitudo

ad

ad bonum partes duodecem, beatitudinis autē efficiens octo, ita ut partes ejus boni quod est beatitudinis ad partes boni qd efficit beatitudinem, sint sesqui alteræ, Rursus habeat bona valetudo boni partes sex, ita ut finis ad finem, beatitudo ad sanitatem, minus sit ex dupla Proportione bonum. Habeat item efficiens sanitatis nimirum salutaris cibus quatuor boni partes, ita ut sanitas ad ipsum sesquialtera. Comparamus verò prosperam valetudinem ad id quod beatitudinem efficit. Et quoniam beatitudo pluribus partibus prosperam valetudinem, finis finem, quam ipsa valetudo proprium efficiens superat (erat enim ad suum quidem efficiens collata sesquialtera, ad prosperam verò valetudinem dupla) efficiens beatitudinis erit valetudine melius. Insuper & id etiam optabilius est, cui majus bonum consequens est. Nam virtutem quidem salus, rationem verò gloria sequitur: virtus igitur optabilior est, quam ratio, quod item omni tempore usum habet, utilius est eo quod aliquando, ut panis peponibus. Siquidem pepones in hieme inutiles sunt Præterea quod magis insigne est minus insignibus melius est, ut divitiis ratio. Difficilius item optabilius. Ea enim nobis sunt chariora quæ non facilè acquirimus. Adhæc quod magis proprium est eo optabilius quod magis commune. Sic divitiæ, sic gloria, sic ratio bellica fortitudine sunt optabiliores. Magis enim propriæ sunt quando siquis strenuè se gerit in bello, faciet hoc cum aliis multis. Item optabiliora sunt quæ cum amicis communicare licet, iis quæ non licet. Quæque amicis præstare magis cupimus, iis quæ cuilibet alteri, ut juste beneque agere, & benè mereri de amicis malumus quam videri. Præterea, copiosa ac abundantia bona sunt, necessariis meliora & quandoque optabiliora, nam benè vivere præstat quam vivere. Est autem benè vivere copiosum & abundans bonum, vivere autem necessarium. Interdum verò meliora, non etiam magis expetuntur, non enim si quæ

meliora,

ἔχοντα φέρε δὴ δέκα μέρη εἰς ἀγαθόν. τὸ δὴ ποιητικὸν τῆς εὐδαιμονίας, ἔχον μέρη εἰς ἀγαθὸν ἐκτὸς, ὡς ἔξω ἡμιόλια τὰ μέρη τὰ ἀγαθὰ τῆς εὐδαιμονίας, πρὸς τὰ μέρη τὰ ἀγαθὰ τὰ ποιητικὰ τῆς εὐδαιμονίας. ἔστω αὖθις ὑγίεια ἔχουσα μέρη ἀγαθὰ ἕξ, ὡς ἔξω τέλος πρὸς τὸ τέλος, ἡ εὐδαιμονία, πρὸς τὴν ὑγίειαν, ἀγαθὸν μᾶλλον καὶ λόγον διπλάσιον. ἔστω δὴ καὶ ποιητικὸν τῆς ὑγιείας τὸ ὑγιεινὸν διπλόον σῖτον, τέσσαρα ἔχον μέρη τὰ ἀγαθὰ, ὡς ἔξω τὴν ὑγίειαν πρὸς αὐτὸ ἡμιόλιαν. συγκείσθω δὴ τὴν ὑγίειαν πρὸς τὸ ποιητικὸν τῆς εὐδαιμονίας, καὶ ἔσται πλείονι λόγῳ ἡ εὐδαιμονία τῆς ὑγείας, τέλος τέλους. ἢ αὖ ἡ εὐδαιμονία τὸ οἰκεῖον ποιητικὸν, τέλος δὲ ἡ ὁμιλία ἦν. τῆς δὴ ὑγείας διπλασία, βέλτιον τῆς ὑγείας τὸ ποιητικὸν τῆς εὐδαιμονίας. Ἔτι ᾧ ἕπεται μεῖζον ἀγαθὸν, τοῦτο αἱρετώτερον. ἕπεται γὰρ ἀρετῇ μὲν σωτηρία, λόγῳ δὲ, δόξα· αἱρετώτερον ἄρα ἀρετὴ λόγου. Ἔτι ὃ ἐν παντὶ καιρῷ, ἢ πότε χρησιμώτερον, οἷον ἀρετὴ πόνων. πόνοις γὰρ ἐν χειμῶνι ἄκαιρος. Ἔτι τὸ σπουδαιότερον, τοῦ ἧττον τοιούτου βέλτιον, οἷον λόγου τοῦ πλάτους. Ἔτι τὸ χαλεπώτερον αἱρετώτερον. μᾶλλον γὰρ ἀγαπῶμεν ἔχοντες ὃ μὴ ῥᾴδιον δὲ λαβεῖν. Ἔτι τὸ ἰδιαίτερον. τὸ καινότερον, οἷον ἀνδραγαθίας τῆς κατὰ πόλεμον πλοῦτος, ἢ δόξα, ἢ λόγος. ἰδιώτερα γὰρ ἰδιαίτερα. ἐκεῖνο δ' ἐπιγένεται, ὅτι πολλῶν ὁμοῦ γίνεται.

Ἔτι ὧν ἕξις πρὸς φίλους μεταλαβεῖν αἱρετώτερον, ἢ ὧν μή. καὶ ἃ πρὸς τὸν φίλον προσῆκε μᾶλλον ἑλέσθαι, ἢ ἃ πρὸς τὸν τυχόντα. οἷον, τὸ δικαιοπραγεῖν καὶ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ δοκεῖν τοιοῦτος πρὸς τοὺς φίλους βουλόμεθα. Ἔτι τὰ ἐκ πλείονος τῶν ἀναγκαίων βελτίω, ἐνίοτε δὲ καὶ αἱρετώτερα, βελτίων γὰρ τοῦ ζῆν, τὸ εὖ ζῆν, τὸ δὲ εὖ ζῆν,

ἐστὶ

ὅτι τὸ ὂν οὐσίαι. αὐτὸ δὲ τὸ ζῆν, ἀναγκαῖον. εἰσὶ δὲ τὰ βελτίω ἢ καὶ αἱρετώτερα. ἢ γὰρ εἰ βελτίω, ἀναγκαῖον καὶ αἱρετώτερον. τὸ γὰρ φιλοσοφεῖν, βέλτιον τοῦ παίζειν, ἀλλ' ἢ αἱρετώτερον τῷ εὐδαίμονι τὸ ἀναγκαῖον. τὸ δ' ὂν οὐσίαι ἐστὶν, ὅταν ὑπάρχοντων τῶν ἀναγκαίων, ἄλλα τινὰ θεραπεύσωμεν ἀλλότρια τῶν καλῶν. χεῖρον δ' ἴσως αἱρετώτερον μὲν τὸ ἀναγκαῖον ἐστὶ, βέλτιον δὲ τὸ ὂν οὐσίαι. Ἔτι εἰ τόδε μᾶλλον τοῦδε αἱρετὸν, τὸ δὲ μᾶλλον τοῦδε, μᾶλλον, δύναται μᾶλλον φθορήσεως, ἢ οὐκ αἱρετόν. φθορήσεις δὲ μᾶλλον δύναται ὑπομεῖναι, αἱρετόν. καὶ δυοῖν, εἰ θάτερον ἀριθμῷ, ἵνα τὸ λοιπὸν δόξῃ ἡμῖν ὑπάρχον, ἐκεῖνο αἱρετώτερον, ὃ βελτίω ἔσχεν ὑπάρχειν. οἷον, εἰ λυποῦσιν ἀριθμῷ, ἵνα εὐρυσὴς ᾖ δόξωμεν. Εἰ δὴ ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος, τὸ ἔχον θ' οἰκείαν ἀρετὴν, τοῦ μὴ ἔχοντος βέλτιόν τε καὶ αἱρετώτερον. οἷον αἱρετώτερον σπλῆν μαχαίρας τὸ καθυσυμβάντος, καὶ μὴ τιμωρήσεως ἕνεκα ἀμφοῖν δ' ἐχόντοιν, τὸ μᾶλλον ἔχον. Ἔτι εἰ τὸ μὲν ποιεῖ ἀγαθόν ἐκεῖνο ᾧ ἂν παρῇ, τὸ δὲ μὴ ποιεῖ, αἱρετώτερον τὸ ποιοῦν, καθάπερ καὶ θερμότερον τὸ θερμαῖνον, τοῦ μὴ· οἷον, λόγος πλούτου, μᾶλλον γὰρ ἀγαθὸν ποιεῖ ὁ λόγος ἢ ἔχοντα, ἢ ὁ πλοῦτος. ὑβριστὰς γὰρ καὶ αὐθάδεις πολὺ ἔχοντας ὁ πλοῦτος ποιεῖ. Ἔτι ὑπὸ τῶν πρώτων, καὶ τῶν χρήσεων, καὶ τῶν ἕξεων, καὶ τῶν ἔργων, καὶ ταῦτα αὐτῶν ἐκείνων. οἷον, εἰ τὸ δικαίως τοῦ ἀνδρείως αἱρετώτερον, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρείας. καὶ εἰ ἡ χρῆσις τοῦδε καὶ ἡ ἕξις βελτίων, καὶ τοῦτο βέλτιον τοῦδε. βέλτιον γὰρ τὸ μαχέσεσθαι. ὅτι μὲν ἔργον τὸ χρῆσθαι. τὸ δὲ, τὸ ἕξασθαι.

Ἔτι δὲ διελόντας πρόσεχε τὸ αἱρετὸν λέγεται, ὅτι συμφέρον, καὶ ὅτι καλὸν, καὶ ὅτι ἡδύ. αἱρετώτερον δὲ τὸ

meliora, ob id ſtatim quoq, magis exoptantur. Etenim philoſophari eſt illud quidē melius, quā pecunias quærere & lucrari, ſed non ob id magis eligendū ei cui res ad victū neceſſariæ minus ſuppetant. Porrò illud bonū copioſum atq; abundans eſt, qd cū res neceſſariæ præſentes ſunt præter eas & alia quædam honeſta comparantur: Fortaſſis autē neceſſarium quidē optabilius fermè eſt, copioſius verò atq; abundans melius, Item quod ſinè altero optabile eſt, eo eſt optabilius qd non ſine altero. Quemadmodū vires corporis ſine prudentia non optabiles, prudētia verò ſine viribus expetitur. Si duo ſūt optabilia, quorum unum negamus, & alterum obtinere videamur, optabilius eſt qd videri volumus obtinere, ut negamus nos eſſe laborioſos, ut bono præditi eſſe ingenio videamur. Eorum quæ ſub eandē ſpeciem ſubjecta ſunt, et melius & id optabilius eſt qd propriam virtutē eo qd ea caret, veluti ferreus gladius inaurato, & non ita ſecanti ut par erat, & melior eſt & optabilior. Eorū item quibus propriā virtus utriſq; ineſt, id optabilius in quo major ineſt. Inſuper qd bonū id efficit in quo ineſt, eo optabilius eſt qd non efficit. Quemadmodū id etiā calidius eſt qd calefacit. Sic ratio divitiis anteponenda eſt, nam ratio magis efficit bonum eum in quo eſt, quā divitiæ. Divitiæ enim eos qui poſſident & injurioſos & contumaces reddunt. Ex caſibus etiam et uſibus, actionibus item et operibus loci ſumuntur, & hæc ab illis ut ſi id qd juſtè ſit ei quod fortiter ſit anteponendum eſt: Juſtitia quoq; fortitudini antefertur. Item ſi uſus alicujus hoc melior eſt, ipſum quoq; hoc melius erit. Sic ſtylus aut calamus gladio, prōptereā qd illius quidem opus eſt ſcribere, hujus verò trucidare. Poſtremò diſtinguendum quoq; eſt quot modis optabile dicatur, nimirùm qd et utile et honeſtum, et jucundum ſignificat. Optabilius igitur id fuerit, quod ad multa valet, quam qd ad unum, ut medicamentum jucundum ac ſuave præferendum ſit amaro.

Cap. VI.

Cap. VI. *De locis quibus generis Quæstiones aut confirmantur aut refelluntur.*

SEd hæc quidē de quibus hactenus disseruimus ad Accidentis quæstiones pertinere, quæ sit earum sive reprehensio sive confirmatio. Deinceps igitur de generis quæstionibus, quomodo reprehendantur & confirmentur verba nobis erunt facienda. Ac primò quidem omnia cognata ejus, qd genus esse dicitur videnda sunt, an de aliquo eorum genus constitutum non dicatur. Nam si de aliquo illo non dicatur, genus non erit: sin etiam de illo dicatur, sed in qnæstione quâ qd sit res exquiritur, erit genus, ut quidam voluptatis genus bonū esse dixit. Quod si aliqua voluptas non sit in bonis, certè bonum voluptatis genus non est. Deinde in quæstione quâ qd quisq; sit exquiritur, nequaquam dicatur, non erit genus si dicatur, possit esse. Ut dixit quispiam, aptū ad ridendū hominis genus esse, sed propterea qd in homnis natura investiganda non dicitur, genus non est: si verò animal dixisset, quia dicitur in natura hominis investiganda, genus hominis erit. Itē si non in eadē divisione genus & species numerata sint, id qd positū fuerit genus nō est, sin in eadē erit, ut dictū sit à quopiā scientiā esse hominis genus, sed scientia ad qualitatē & homo ad substantiā pertinet: Præterea si genus positæ speciei particeps fieri queat. Fieri autē particeps nihil aliud est, quā susscipere ejus definitionē cujus sit particeps, e.g. Homo est animalis particeps eo qd animalis recipiat definitionē, Est enim homo substantia animata, compos sensus. Animal verò hominis particeps non est. Considerandum igitur erit particeps ne sit genus id de quo agitur, speciei quæ subjecta est. Hinc enim genus infirmatur. Si verò particeps minimè sit, sed species generis potius, tum qd genus est assignatum, erit genus. Ut quidā *Entis* genus *Quid* statuit. Cæterū *Quid* necessariò *Entis* particeps est. Omne enim *Quid*, *Ens* est. Quare genus esse refellitur. Quod si verò id qd inferius est, ejus particeps

sit

τῶ πρὸς πλείονα ἢ πρὸς ἕν. οἷον φάρμακον ἡδύ, τῶ πικρῶ φαρμάκω.

Κεφάλαιον ε.

Ἀλλὰ ταῦτα τὰ μὲν καθ' συμβεβηκὸς προβλήματα, καὶ αἱ μαναασκευαὶ τούτων καὶ κατασκευαί. ῥητέον τοίνυν πρῶτον πῶς δεῖ ἡμᾶς γυμνάζειν, καὶ ὅπως ἀνασκευάζοντας καὶ κατασκευάζειν, φῶτον μὲν ὅτι βλέπειν δεῖ ὅτι τὰ συγχωρηθέντα πάντα τῷ λεχθέντι, μὴ εἴτιν ᾧ κατηγορεῖται τὸ πεθὲν γένος· εἰ γὰρ μὴ ἐκείνῳ κατηγορεῖται, οὐκ ἂν εἴη γένος. εἰ δὲ καὶ κείνῳ κατηγορεῖται, πλὴν ἐν τῷ τί ἐστι, γένος ἂν εἴη. οἷον εἰ πίττις, τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν γένος. εἰ τὶς ἡδονὴ μὴ ἀγαθὸν, ἆρα ἡ γένος τὸ ἀγαθὸν τῆς ἡδονῆς. Ἔτι εἰ μὴ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, οὐκ ἂν εἴη γένος. εἰ δὲ ἐν τῷ τί ἐστιν, εἴη ἂν· οἷον εἴπες, τὸ γελαστικὸν γένος τῦ ἀνθρώπου· ἐπεὶ οὐκ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, ἡ γένος. εἴπέ τις τὸ ζῶον· καὶ ἐπεὶ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, γένος ἐστὶ τῦ ἀνθρώπου. Ἔτι εἰ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ διαιρέσει τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, γένος τὸ πεθὲν οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ, γένος ἐστίν. οἷον, εἴπέ τις γένος τῦ ἀνθρώπου τὸ ἐπιστήμιον. ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη, οὐκ ἔστι τὸ ποιόν. ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι ποιόν ἀναίρεσαι. Ἔτι εἰ ἐνδέχεται μετέχειν τὸ γένος τῦ πεθέντος εἴδους. ὅρος δὲ τῦ μετέχειν, τὸ ἐπιδέχεσθαι τὰ τῶ μετεχομένου λόγον. οἷον, ὁ ἄνθρωπος μετέχει τῦ ζῴου, ὅτι ἐπιδέχεται καὶ τὰ τῶ ζῴου ἐπιτάγματα. οὐσία γὰρ ἔμψυχος αἰσθητικὴ ὁ ἄνθρωπος, ἐν τῷ ζῴον τὰ ἀνθρώπου. σκεπτέον δὲ εἰ μετέχει τὸ πεθὲν γένος τῶ ὑπὸ αὐτὸ πῶ εἰδῶς· ἀναιρεθέντος γὰρ ἐντεῦθεν τὸ γένος. εἰ δὲ μὴ μετέχει, μετέχει δὲ μᾶλλον τὸ εἶδος τῦ γένους, γένος τὸ πεθὲν ἔστιν. οἷον εἴπέ τις τῦ ὄντος γένος τὸ, ἐκεῖνο γὰρ ἀνάγκη μετέχειν τοῦ ὄντος. πᾶν γὰρ ὃν ὄντος,

ἔχειν, ὥστε ἀναπαύεσθαι τὸ γένος. εἰ γὰρ μετέχει τὸ κάτω τοῦ ἄνω, γένος ἂν εἴη τὸ ἄνω, ὅπερ οὐ δεικτέον δέξει. Ἔτι εἰ κατὰ παντὸς τοῦ ὑποβεβηκότος ἀληθεύεται, τὸ δὲ γένος μή· οὐ δὲ τὸ εἶδος κατηγορεῖται, οὐ τὸ γένος κατηγορηθήσεται. ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν εἶδος κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου· τὸ δὲ γένος κατηγορεῖται. κατηγορεῖται γὰρ τὸ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὔ. σκοπεῖν δὲ χρὴ, εἰ ταὐτὸν τὸ συμβαίνειν, ὡς τὸ ἀναιρεῖσθαι τὸ γένος. εἶεν γὰρ ἂν τισιν, οἷς ἀδύνατος ἦσαν τὸν. τὸ γὰρ ἀδύνατον, καὶ τοῦ μὴ ὄντος κατηγορεῖται, τὸ δὲ ὄν, καὶ τοῦ μὴ ὄντος· ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ μὴ ὂν, ὂν οὐκ ἔστι. τὸ δὲ μὴ ὂν, ὂν οὐκ ἔστι πατέ. εἰ δὲ κατηγορεῖται καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τοῦ Σωκράτους. καὶ τὸ ζῶον καὶ τοῦ Σωκράτους, γένος ἂν εἴη τὸ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτι εἰ ὑπάρχοντος τοῦ εἰδοῦς τοῦ τοιούτου γένους ἐνδέχεται μετέχειν τὸ τοιοῦτον τοῦ γένους. οἷον, εἰ τοῦ τῆς κίνησιν γένος τοῦ ἡδονῆς, εἰ γὰρ μετέχει ἡ ἡδονὴ μάτε αὐξήσεως, μήτε μειώσεως, μήτε ἀλλοιώσεως, μήτε καταβολῆς καὶ τάσεως. Ἔτι μηδὲ χωρίσεως, μηδὲ φθορᾶς. ταῦτα γὰρ ἐστὶ τὰ τῆς κινήσεως εἴδη. πῶς ἂν εἴη ἡ ἡδονὴ τόπου τοῦ κίνησις, εἰ μὴ παντὸς γὰρ τοῦ γένους μετέχει τι, ἐν μὴ τοῦ εἰδῶν τινος ἀυτῆ μετέχει. οἷον, ὁ ἄνθρωπος μετέχει τοῦ ζώου. καθάξει τοίνυν καὶ ἑνὸς τοῦ εἰδῶν τοῦ ζώου, ἢ τῆ λογικῆ ζώῃ, ἢ τῆ ἀλόγῳ. ὥστε ἄρα καὶ τῆ λογικῆ μετέχει, καὶ γένος ὂν τὸ ζῶον τῆ ἀνθρώπῳ. Ἔτι εἰ ἐστὶ πλέον ἐστὶ τὰ γένος τὸ λεγόμενον εἶδος. οἷον εἴπερ εἴπι, τὸ ὂν γένος τῆ δόξαστῶν. τὸ γὰρ δόξαστον, ἐστὶ πλέον τῆ ὄντος. καὶ γὰρ καὶ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν δοξαστόν ἐστιν. Ἔτι εἰ ἐστ' ἴσων λέγεται τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. ἐστὶ πλέον γὰρ αἰεὶ τὸ γένος τῆ εἴδους. οἷον, εἴπις εἶπι, τὸ ὂν τῆ ἑνὸς, ἢ τὸ ἓν τῆ ὄντος γένος. πάντα γὰρ ἓν ἐστ' ἴσως εἶσί. πᾶν γὰρ ὄν, ἓν. καὶ πᾶν ἕν, ὄν.

sit qd est superius, genus sit utique superius, quoniam eandem definitionem recipit. Præterea si species assignata in aliqua re verè dicitur, genus autem non. De quo enim species dicitur, de eo genus dicitur. Quod tamen non convertitur. Neq; enī de quo genus dicitur, species quoq; dicetur. Animal nempè de equo dicitur, homo verò non item. Considerandum igitur est nunquid tale quippiam eveniat, ut genus infirmetur. Dixit enim fortasse aliquis *Ens* opinabilis genus esse. sed opinabile de *Non ente* dicitur. *Ens* autem natum non est, de *Non Ente* dici. Etenim *Non ens* opinabile quidem est, (ejus enim opinio est, non quidem quod sit, sed quod non sit) sed illud ipsum *Non Ens*, *Ens* nunquam esse possit. Quod si verò et homo de Socrate, et animal de Socrate dicitur, animal hominis genus fuerit: Item si id quod in genere positum est, nullius ejus speciei particeps est, ut quidam motum voluptatis genus constituit. Quod si igitur voluptas neque accretionis, neq; diminutionis neque immutationis, neque loci mutationis, neque ortus neq; interitus particeps est (hæ enim sunt motūs species) quonam modo voluptas sub motū subjici queat? fieri non potest, ut quod generis sit particeps, nisi alicujus etiam formarum fuerit, ut homo animalis particeps est. Quamobrem unius etiā speciei animalis particeps erit, vel animalis ratione utentis, vel rationis expertis. Ex eo igitur qd animalis ratione utentis particeps est, animal erit hominis genus. Præterea si species quæ dicta est latiùs patet, quam genus, ut si quis dixerit, *Ens* opinabilis genus esse. Nam opinabile latius patet *Ente*. Etenim & *Ens*, & *Non ens* opinabile est. Item si genus & species de æqualibus numero dicuntur, sēper enim genus ad plura se extendere debet quā species. veluti si quis *Ens* genus esse unius, vel unū esse genus Entis diximus. Exæquat enim unum alterū. Nam omne Ens unum est, & omne unū Ens. Animadvertendum est, an sit aliquid aliud genus ejus speciei quæ data est, qd nec genus positum contineat; nec ab eo contineatur ut

sit subalternum, Corvi genus et Animal, et Avis dicitur, sed Avis sub Animal Subjecta est. Quod si igitur genus illud tale non est, quod vel contineatur, vel contineat aliud illud genus, quod est indubitatum atque confessum jam sublatum est genus. Si verò aut contineat aut contineatur confirmatum. Ut si quis justitiæ genus assignaret scientiam: Nam virtus quoque ejus genus est. Et neque scientia virtutem, neque virtus scientiam continet. Quare Genus hoc sublatum est. Adhæc si certum quidem est Genus id quod dicitur Speciei convenire, dubium autem conveniatne ut Genus, satis erit docere aliquod superiorum generum dici de Specie in quæstione, qua quid res sit exquiritur. Atque hâc ratione conficitur id quod assignatum est Genus. Quod si verò penitùs controversum est utrum assignatum Genus propositæ Speciei Genus esse conveniat, necne. Non satis erit docere aliquod Generum superiorum in quærenda Substantia sive natura dici de Specie: ut si quis ingressus Genus dederit loci mutationem, Non satis est ostendere ingressum ei motionem ad id ut ingressus loci mutatio probetur, Propterea quod aliquoque motus sunt, sed unà etiam monstrandum ingressum nullius eorum quæ in eodem divisione collocantur, nisi loci mutationis esse participem: Necesse enim est id quod generis particeps est, alicujus etiam formarum quæ prima divisione continentur particeps esse. Si igitur ingressus nec accretionis nec diminutionis, neque aliarum motionum est particeps, utique loci mutationis fuerit particeps. Quare loci mutatio ingressus Genus erit. Jam illud etiam considerandum est, an differentiam pro Genere collocarit, inde forsitan deceptus, quod differentia in pluribus dicitur, ut immortale Angeli Genus quis esse dixit. Neque enim Genus latius solum patere oportet Specie, de pluribusque dic

Ἔτι σκοπεῖν δεῖ, εἰ μὴ ἄλλο γένος ὂν τῷ ὑποδεέστερα εἴδη, ὃ μήτε ἀφαιρεῖται τὸ ἀποδιδὲν γένος, μήτε ὑπ' ἐκείνου ἀφαιρεῖται, ὡς ἓν ὑπάλληλον. λέγεται γὰρ τὸ κόραξ καὶ τὸ ζῷον, λέγεται καὶ τὸ ὄρνεον, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τὸ ὄρνεον ὑπὸ τὸ ζῷον. εἰ δ' ὅμως μηδὲν τὸ γένος ἐκείνου, ἢ ἀφαιρεῖται μᾶλλον, ἢ ἀφαιρεῖ τὸ ὁμολογούμενον ψεῦδος, ἁρπάζεται καὶ τὸ ψεῦδος. εἰ δὲ ἢ ἀφαιρεῖται, ἢ ἀφαιρεῖ, διαπαιδάζεται. ὅτι δ', εἴπερ τὸ δικαιοσύνης ἡ ἐπιστήμη ψεῦδος ἐστίν. ἔστι γὰρ καὶ ἡ ἀρετὴ ψεῦδος αὐτῆς· καὶ ἔστι ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀρετῆν ἀφαιρεῖται, ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς ἐπιστήμης, ὥστε ἁρπάζεται τὸ γένος.

Ἔτι ὁμολογουμένῳ, τῷ λεγομένῳ γένει ὑπάρχει τοῖς εἴδεσι, ἀμφισβητουμένῳ δ' εἴπερ ὡς γένος ὑπάρχει, ὑπάρχει τὸ δεῖξαι τῷ ἐπάνω γινῶσι, ἐν τῷ τί ὄντι τὰ εἴδη κατηγορούμενον. καὶ ὅπερ διαπαιδάζεται, ὅτι γὰρ τὸ ἀποδιδὲν τὰ τοιαῦτα. εἰδὲ ἁπλῶς ὑπάρχειν ἀμφισβητεῖται τὸ ἀποδιδὲν γένος, ἐκ ὑπάρχειν δεῖξαι τῷ ἐπάνω τῷ γνωῶν, ἐν τῷ τί ὄντι τὰ εἴδη κατηγορούμενον. ἔτι, εἴπερ τὸ βαδίσεως γένος ἀπόδοσις ἡ φορᾶς, ἐκ ἀνάγκη δεῖξαι, ὅτι κίνησίς ἐστιν, ἢ βάδισις ἁπλῶς τὸ δεῖξαι ὅτι φορά ἐστιν. ἐπειδὴ καὶ ἄλλαι κινήσεις εἰσίν. ἀλλὰ προσδεικτέον ὅτι ἑδενὸς μετέχει ἡ βάδισις πλὴ καὶ αὐτὴν διαίρεσιν τῆς φορᾶς. ἀνάγκη γὰρ τὸ τῆς γένως μετέχον, καὶ τῶν εἰδῶν τινὸς μετέχειν, ἢ καὶ τῶν ἀφώτων διαίρεσιν. εἰ δὲν ἡ βάδισις, μήτε αὐξήσεως, μήτε μειώσεως, μήτε τῶν ἄλλων κινήσεων μετέχει, δηλονότι τῆς φορᾶς οὐ μετέχοι, ὥστε γένος ἡ φορὰ τῆς βαδίσεως.

Ἔτι εἰ τῆς διαφορᾶν ὡς γένος ἐπολήψωμεν, ἀπαιδὴς ἔσως ἐκ τῶν ὁπλίων κατηγορεῖσθαι. διον, τὸ ἀθάνατον ἢ πεζὸν ἀθάνατον. δεῖ γὰρ μὴ μόνον ὑπάρχειν τὸ

γένος τ εἴδους, ἀλλα κ ἐν τῷ τί ὅτι κατηγορεῖσθαι. Ἐπεὶ τ γένος πλείονα εἴδη. οἷον, τὸ ζωοχωϊ, καὶ τῆς συναφέως, ἢ τὸ κρᾶσαι καὶ τῆς μίξεως. μᾶλλον γὰρ ἡ συνοχὴ συνάφεις ἐστί, καὶ ἡ κράσις μίξις. οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἀπόλυτον ζωοχῆται, ἀλλὰ τὸ ζωεγόμενον ἁπτόν. ἢ δὲ πᾶσα μίξις κρᾶσις, ἀλλὰ πᾶσα κρᾶσις μίξις. καθολικωτέρα ἡ μίξις, καὶ ἐπὶ πλείω ὑγρῶν, καὶ ἐπὶ πλείω ξηρῶν. Ἐπ᾽ ἀναιρέσεως τὸ γένος, εἴ τινος κατηγορεῖ τὸ εἶδος, ὃ μὴ ὑπάρχει ὅλως ἐπ᾽ ἄλλο τοῖς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. οἷον εἴποι τις, ὡς ὁ Ξενοκράτης, ἀριθμὸν τὴν ψυχήν. εἰ μὲ γὰρ ψυχὴ, ζῷόν ποτ᾽ ἐστί. εἰ δὲ ζῷόν τ᾽ ἀνθρωπος, ἔστι ἄνθρωπος, ἔστι ἄρα ζῷόν τ᾽ ἀνθρωπος. Ἐπ᾽ ἐναντίου ἔχει τὸ εἶδος, ὅταν μὴ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ὄντα, ἢ μᾶλλον ὑπὸ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ γένει ἔχει τὸ γένος ἐναντίον. τὰ γὰρ ἐναντία, ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν, ὡς ὧν λαβεῖν ἐν μέλαν ὑπὸ τὸ χρῶμα, ἢ ὑπὸ ἐναντία γένη, ὡς δικαιοσύνη μὲ ὑπὸ τιμὴ ἀρετή, ἀδικία δὲ ὑπὸ τὴν κακίαν. εἰ ἔστι κἀκεῖνο, κατασκευάζεται τὸ γένος. εἰ μήπερ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, μήτε ὑπὸ τὸ ἐναντίον τῷ γένει ἐστὶ τὸ ἐναντίον τὸ τιθέντος εἴδους, ἀναιρεῖται τὸ γένος. Ἐπ᾽ ἐκ τῆς πτώσεων καὶ τῆς συστοίχων. οἷον, εἰ γένος τὸ καλῶς τοῦ ἀνδρείως, καὶ τὸ καλὸν τ᾽ ἀνδρείου γένος. καὶ εἰ τοῦτο, κἀκεῖνο. καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς πτώσεων. ἐπὶ δὲ τῆς συστοίχων, ὅτων ἐστὶν ὀπτικὴ γένος τ᾽ ἀνδρείας, καὶ τὸ ὀπτικῶν τ᾽ ἀνδρεί. γένος. εἰ δὲ μὴ τοῦτο τοῦτο, οὐδὲ ἐκεῖνο ἐκεῖνο. Ἐπ᾽ ἐστὶ τῆς ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα ὅλων, ὁμοίως ἔχει τὸ ἡδὺ πρὸς τὴν ἡδονὴν, καὶ τὸ ὠφέλιμον πρὸς τἀγαθόν. εἰ τὸ ἡδὺ τ᾽ ἡδονῆς γένος, καὶ τὸ ὠφέλιμον τ᾽ ἀγαθ. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἐκεῖνο γένος, οὐδὲ ἐκεῖνο τοῦτο. ὁμοίως δὲ ἔχει τὸ ἡδὺ πρὸ

ἡδο

dici, sed etiam dici in naturæ quæstione. Illud etiam videndum, an Genus Speciem fecerit, ut an quis continuationem de contiguitate pronunciaverit, vel temperationem de permistione. Continuatio enim potius contiguitas est, & temperatio permistio. Non enim omne quod tangit alterum, continuatur, sed quod continuatur tangit alterum. Neque omnis permistio temperatio est, sed omnis temperatio est permistio. Si quidem permistio magis generalis est, non de humidis modò sed de siccis etiam dici nata. Genus etiam tollitur, si cum Specie aliquid communicetur, quod iis quæ generi subjecta sunt, convenire nullo modò possit, ut dixit aliquis, quemadmodum Xenocrates, animam numerum esse. Nam anima quidem est vitæ particeps, sed nullus numerus sive par sive impar, quicquam habet cum vita commune. Præterea si Species habet contrarium considerandum erit, an ipsum quoque sub eodem genere situm sit, an sub eo quod generi contrarium sit, modò genus habeat contrarium. Contraria enim vel sub genere sunt, ut album & nigrum sub colore. vel sub contrariis generibus, ut justitia sub virtute, & injustitia sub vitio. Si ergò ita res se habet, Genus confirmabitur. Quod si verò contrarium positæ Speciei. neque sub eodem genere, neque sub eo quod Generi contrarium est, Genus reprehenditur. A casibus & Conjugatis argumenta sumuntur. Ut si ejus quod honestè dicitur, Genus id est quod dicitur fortiter, honestas quoque fortitudinis Genus erit. Contra item, si hoc est, erit & illud. Atque hoc quidem à Casibus dicitur. A Conjugatis verò sic, si Scientia fortitudinis Genus, Sciens quoque Genus fortis. Si verò illud hujus Genus non est, neque hoc illius. A similiter item affectis inter se argumenta peti solent. verbi gratiâ, Eodem jucundum ergà voluptatem affectum est quo utile ergà bonum, si ergò jucundum

voluptatis genus est, utile etiam erit boni genus. Quod si verò hoc illius genus non est, neque illud hujus erit. Cæterùm eodem modò affectum est jucundum ad voluptatem quo utile ad bonum. Siquidem utrumque utriusque efficiens est. Errant etiam ii in assignando genere qui habitum sub facultatem consequentem subjiciunt, ut qui mansuetudinem ponunt sub continentiam, & eam definiunt iræ continentiam. Accipientes ita continentiam quidem pro genere, iram verò pro differentia. Quomodo etiam dicunt fortitudinem esse continentiam metûs, et justitiâ esse continentiam lucri. Nam fortis quidem & mansuetus is dicitur, qui est à perturbationibus, continens verò is qui in perturbatione est, neq; ab ea vincitur, fortasse igitur hujusmodi vis utrique sit consequens. Ut si in perturbatione versentur non vincuntur. Vis tamen illa non erit Genus. Genus enim Synonymorum more de specie dicitur. Is quoq; errat qui aliquod eorum quæ in duobus generibus insunt ad unum retulit. Cujusmodi sunt impostor & calumniator. Neq; enim is impostor aut calumniator habendus est, qui vult quidem sed non potest. Neq; is qui potest quidem, sed non vult. Et proinde in utroq; genere collocanda sunt, ne genus infirmetur. Insuper, si assignatam genus omnino nullius alius est genus: Genus enim vel duarũ formarũ genus esse nititur si plurium non possit, Siquidem verò alius quoq; genus sit respondentis speciei ex altera parte jam sit utrique genus. Ex majore etiam & minore elicere argumenta poterit is qui refellit, si genus majus susceptit & speciès non, idq; nec ipsa, nec qd ab ea, dictũ est, ut si virtus ex hypothesi capit incrementum, etiam justitia & justus capit. Hoc enim est qd ex ea dicitur. Si igitur genus quidem accessionem & decessionem capiat, species autem non, evertitur genus. Est etiam alius locus, si id quod magis aut æquè genus videtur non est genus: vel id quod magis aut æquè videtur species, non est species; Neque illud erit quod minus videbitur.

Cujus

τ' ἀνδρῶν, καὶ τὸ ὠφέλιμον πρὸς τ' ἀγαθὸν, ὅτι ἑκάτερον ἑκατέρᾳ ποιητικόν. Ἔτι διαμαρτάνειν καὶ εἰς τὴν ἕξιν πρὸς τιμὴν ἀκολουθοῦσα δύναμιν πάσχοντες. ὡς οἱ πθόντες τ' πρεσβύτερα ὑπὸ τὴν ἐγκράτειαν, καὶ ἐιζόμενοι αὖθις ὀργῆς ἐγκράτειαν. λαμβάνοντες τ' μὲ ἐγκράτειαν, ὡς γένθ. τὸ δ' ὀργῆς, ὡς διαφορᾶς. λέγοντες καὶ τ' ἀνδρείαν φόβων ἐγκράτειαν. καὶ τ' δικαιοσύνην κερδῶν ἐγκράτειαν. ἀνδρεῖθαι δὲ καὶ πρᾶθ, ὁ παθὼν καὶ μὴ πάσχων δρᾶθ. ἴσως μὲν δὴ ἀκολουθεῖ δύναμις ἑκατέρᾳ, ὥσ' εἰ πάσχοι, μὴ ἀγαθὸς. ἀ μὲν δὴ γένθ ἡ δύναμις· τὸ δὲ γένθ σιωπωμένως τὰς εἴδας καταμηρεῖται. Ἔτι εἴπερ δὴ ἐν δυσὶ γένεσί πθσιν, εἰς τὸ ἓν ἔθιχεν ἁμαρτάνειν, οἷον τ' φέναξ καὶ τ' διάβολον. ὅτε γὰρ ὁ πρεσβύτερθ μᾶλλ, μὴ φιλέμενος ᾖ, φέναξ ἢ διάβολθ. ἔτι ὁ φιλέμενος μᾶλλ, μὴ πρεσβύτερθ δέ. διὰ ταῦτα, καὶ εἰς τὰ δύο γένη ἅπτειν, ὅπως μὴ τὸ γένος ἀνατκάζωμεν). Ἔτι εἰ ὅλως τὸ ἀποδοθὲν γένος μηδενὸς ἄλλου ἐστὶ γένος. παράδειγμα γὰρ δύο πτῶν θέλει εἶ) τὸ γένος, εἰ μήτιγε καὶ ἄλλα γένη εἴη, ἢ ἀναπληρωτικὰ τῶ κειμένῳ εἴδει, γένος ἂν εἴη. Ἔτι ἐκ τῶ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἀναπαύζονται μὲν εἰ τὸ γένθ, φέγεται τὸ μᾶλλον, ἧττ δ' ἧθ, μὴ φέγεται, μήθ' αὖ τὸ μήτε τὸ καθ' ἑκάτερα λεγόμενον. ὅτου, εἰ ἢ ἀρεθὴ φέγεται καθ' ὑπόθεσιν τὸ μᾶλλον, καὶ ἢ δικαιοσύνη καὶ ὁ φίλτρος. τότε γὰρ ὅτι τὸ κατὰ τοῦτο λεγόμενον. εἰ γὰρ τὸ μὲ γένθ φέγεται, τὸ δ' εἶδ μὴ φέγεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἀναπαύζεται τὸ γένος. Ἔτι ἐκ τόπος, εἰ τὸ μᾶλλον δοκοῦν γένος, ἢ ὁμοίως καὶ ἔστι γένθ, ἢ τὸ μᾶλλον δοκοῦν, ἢ ὁμοίως εἴδος, μὴ ἔστ. εἶδ, καὶ τὸ ἧττον δοκοῦν, πάντως

ἕσται. Τὸ δὲ τίθεσθαι, ἐφ' ὅσον πλείω φαίνεται τὴν ἕξιν ἐν τῷ πῶς κατηρτῆσθαι, καὶ ἐπὶ διώσεως ποῖόν τι γένος. οἷον, τὴν ὀργὴν, καὶ ἢ λύπην, καὶ ἢ ὑπόληψις τὴν ὁλιγωρίαν. καὶ ὅτῳ μὴ ἀνασκοδάζονται. καταπεδάζονται δὲ, ἐν μὴ ἐπισύχηται συμβαλλον καὶ τὸ πῆλον τὸ ἀποδοθὲν γένος καὶ τὸ εἶδος, ἃ χρήζιμος ὁ τόπος. τὸ δὲ λαβὸν ὅπλισται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ καλόν. ἀλλ' ὅσῳ ὅτι τὸ καλὸν γένος τὴν ἀρχὴν, ὅτι τὸ λαβὸν γένος τὴν καλὴν. ἐν ᾧ γὰρ γαῦν καὶ ἐν ᾧ εἰδῶν ἀρὸς ἄλληλα σύγχρισις, χρήσιμος. οἷον, εἰ ὁμοίως τόδι, καὶ τόδε γένος τόδι. εἰ θάτερον γένος, καὶ θάτερον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἧττον καὶ τὸ μᾶλλον. οἷον, εἰ τὸ ἐγκρατείᾳ μᾶλλον ἐνδύναμις γένος, ἢ ἡ ἀρετή. εἰ ἡ ἀρετὴ, μᾶλλον ἡ δύναμις γένος ἂν εἴη.

Κεφάλαιον ζ.

Τὰ μὲ γὰρ καὶ ἀσβολήματα τοιαῦτα. τὰ δὲ ἐλαχὰ, ὅτῳ καὶ κατασκοδάζονται καὶ ἀνασκοδάζονται. πρῶτον δὲ εἰ καλῶς ἀποδίδοται τὸ ἴδιον, ἢ μὴ καλῶς. ἢν μὲ, εἰ μὲ διὰ γνωριμωτέρων, καλῶς· εἰ δὲ μὴ διὰ γνωριμωτέρων, οὐ καλῶς. οἷον, ὁ εἴπας, πυρὸς ἴδιον τὸ ὁμοιότατον εἶ). Ψυχῆ, οὐ διὰ γνωριμωτέρων ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον· ὁ δὲ εἰπὼν ἴδιον πυρὸς τὸ εὐκινητότατον, διὰ γνωριμωτέρων ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον. Ἔτι ἐπὶ τῶν ὀνομάτων καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ λεγομένων πολλαχῶς λέγεται, οὐ καλῶς ἀποδέδωται τὸ ἴδιον. εἰ δὲ μὴ, καλῶς ἀποδίδοται. οἷον, ὁ εἴπας ζῴου ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι. ὁμώνυμον τὸ αἰσθάνεσθαι. ἢν μὲ, τὸ ἔχειν αἴσθησιν. ἐν δὲ, τὸ χρῆσθαι αἰσθήσει, οὐ καλῶς ἢν τὸ ἴδιον λέγεται. εἰ δὲ λέγοι τις σώματος ἴδιον τὸ ψυχῇ διαστατὸν, ὅτι τὸ σῶμα ἔστιν ὁμώνυμον, ὅτι τι ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι. καλῶς

ἔν

Cujus loci in iis, in quibus multa de specie in quæstione qd quidq; sit rogante dici videntur, neq; tamen explicatũ est qdnam genus existat, usus est maximus. Ut de ira, & dolor, et suspicio contemptus dicitur. Atq; hoc quidé modò hunc locũ tractabitur is qui genus tollere nititur. Qui verò confirmandi partes tuetur, siquidem assignatũ genus & species contenduntur et remittuntur, hic locus nihil ad argumentandum suppeditabit. Nam candidum et accrescit et decrescit, eodemq; modo honestum, et tamen nec honestum candidi, nec candidum honesti genus est; generum autẽ et formarum inter sese collatio ad argumentorum copiam valet. Ut pari ratione hoc & hoc hujus genus fuerit, si unum & alterum. Eodemque modo si minus et majus, ut si continentiæ magis vis quam virtus, genus est: si virtus, magis utiq; vis genus fuerit.

Cap. VII. *De locis quibus proprii Quæstiones aut Confirmantur aut Reprehenduntur.*

AC de generis quidem quæstionibus hæc satis multa sunto. Proprii confirmantur & infirmantur, hoc modo. Principio autẽ videndum est, an rectè necne explicatũ sit proprium. Ubi locus quidem unus est, si proprium per notiora benè, sin per obscuriora fuerit expressum perperã est assignatum. Ut qui dixit Ignis proprium esse proximũ ad animæ similitudinẽ accedere, Is sanè proprium per notiora non explicavit. Atq; proprium ignis esse dixit facillimè moveri, Is jam per notiora proprium descripsit. Item si qd verbum eorũ quæ ad proprii explicationẽ adhibita fuêre multis modis dicitur: non aptè, sin minus aptè fuerit explicatum, ut is qui afferaverit proprium animalis esse sentire, is non assignavit. Sentire enim homonymum est: nam una ejus significatio est habere sensũ, altera uti sensu. Et si quis corporis esse proprium dixerit tribus dimensionibus esse præditum, cũ neq; corpus homonymũ sit, neq; aliquod verbum ex iis quæ in proprio sunt, proprium is commodè

modè assignarit. Quandoquidem si subjectum etiam homonymum fuerit, ne sic quidem benè sit proprium explicatum. Deinde refellenti videndum est num idem in proprio iterum iterumq; dixerit; hujusmodi enim inutilis repetitio sæpè latet: ut qui ignis proprium esse pronunciavit, corpus subtilissimum corporum. Ecce enim bis corpus dixit. Cæterum non rarò etiam hoc solet evenire, ut quis nomen permutet. Et sic inanis illa repetitio non animadvertatur. Ut qui terræ proprium asserit esse, substantiam quæ corporum maximè deorsum fertur, bis enim substantiæ nomen iteravit. Siquidē corpus nihil aliud est quam substantia. Quod si verò nihil tale dixit, jam propriū erit tributum. Alius locus in refutatione est, si tale aliquid verbū in proprio positū est qd rem à nulla alia re distinguit: qd enim inter propria dicitur aptum est ab aliis separare. Ut qui terræ propriū ascripsit esse Ens, & ferri deorsum, proprium non benè assignavit. Quod si verò ab aliquo sejungit, benè jam est assignatum. Est etiam locus in refutatione si quis eo ipso usus est in proprii designatione. Cujus proprium explicat vel aliquo eorum quæ ipsi subjecta sunt. Etenim si eo quidem ipso usus fuit æquè & ipsum ignotum est, Quando proprium cognitionis gratia dicitur: Sin eorum aliquo quæ ipsi subjecta sunt, posterius id fuerit, pars enim toto posterior est. Quare proprium non benè fuit designatum, ut qui Animalis proprium esse confirmavit substantiam cujus species sit homo, is aliqua re, quæ sub animal subjecta est, utitur. Quod si verò neq; ipsemet, neq; aliquo eorum quæ sub ipso continentur usus fuerit; proprium jam rectè tribuitur. Sic animalis propriū est constare ex animo & corpore, idem facit si quis contrariū aut omnino qd sit ordine naturæ simile in propria explicatione admiscuit. Talia enim rē notiorem non efficiunt: ut si quis albi proprium dicat nigro esse contrarium. Item si quis rationis participis proprium statuat rationis experti contrarium esse. Quod si quis verò talibus in descriptione propriū non fuerit

usus,

σωμα καὶ ζῶα τὸ ἴδιον. ἐπεὶ καὶ εἰ τὸ ὑποκείμενον ὁμώνυμόν ὅτι, καὶ ὅπως ἂ καλῶς ἀποδίδοται τὸ ἴδιον. ἔπειτα ἀναισκευάζοντα, εἰ πλεοναχῶς εἴρηκε τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ἰδίῳ, πολλαχῶς ἢ τὸ τοιοῦτον λανθάνειν, ὡς φησὶν ὁ εἰπών, ἴδιον πυρὸς σῶμα τὸ λεπτομερέστατον ἁπλῶν σωμάτων, ἰδὲ τὸ αὐτὸ δίς ἐστι, τὸ σῶμα. πολλαχῶς ἢ μεταλαμβάνει τὸ ὄνομα καὶ λανθάνει. ὡς φησὶν ὁ λέγων γῆς ἴδιον, ὑσία ἡ μάλιστα ἁπλῶν σωμάτων εἰς ἅπαντα τόπον φερομένη. δὶς γὰρ ἔστι τὸ ὑσία. τὸ γὰρ σῶμα ἴδιον ἄλλο ὄζιν ἢ ὑσία. εἰ ἢ μὴ τοιοῦτόν τι ἔστι, καλῶς τὸ ἴδιον ἀποδέδοται. ἔπειτα ἀναισκευάζοντα μὲν, εἰ τοιοῦτόν τι ἐν τῷ ἰδίῳ δέδωκαν, ὃ ἐ χωρίζει ἀπό τινος. τὸ γὰρ ἐν τῇ ἰδίοις λεγόμενον, χωρίζειν ἀπὸ ἁπλῶν πέφυκεν. οἷον, ὁ εἰπὼν γῆς ἴδιον τὸ ξηρὸν ὂν καὶ τὸ κάτω φέρεσθαι, ἐ καλῶς τὸ ἴδιον ἀποδέδωκεν. εἰ δὲ ἓν θ χωρίζει, καλῶς ἀποδέδοται. Ἔπειτα ἀναισκευάζονται μὲν, εἰ αὐτὸ περιεκέχρηται ὃν τὸ ἴδιον ἀποδίδωσιν, ἢ τῷ αὐτῷ πνί. εἰ μὲν γὰρ αὐτῷ κέχρηται, ἀμοίως καὶ αὐτὸ ἄγνωστόν ὄζιν, ἐπειδὴ τὸ γνῶναι χρεῖαν τὸ ἴδιον λέγεσθαι. εἰ δὲ ἁπλῇ αὐτῷ πνί, ὕστερον. ὕστερον γὰρ τὸ τὶ τῷ ὅλῳ ἁπλῷ ἐκείνῳ. ἐκ ἔστιν οὖν καλῶς τὸ ἴδιον. ἴδιον, ὁ εἰπών, ζῴου ἴδιον ὑσία ἧς εἶναι ὄζιν ὁ ἄνθρωπος, πνὶ περιέχεσθαι ἁπλῷ τῷ ζῴῳ. εἰ δὲ μήτε αὐτῷ, μήτε ἁπλῷ αὐτῷ πνί χρῆται, καλῶς ἀποδίδοται τὸ ἴδιον. ἴδιον ζῴου ἴδιον τὸ συγκεῖσθαι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἔπειτα περιέχεσθαι ἀπεικάζων, ἢ ὅλως ἅμα τῇ φύσει. τὰ γὰρ πεῖυτα ἐ ποιεῖ γνωριμώτερον. ἴδιον, λέγεται ἴδιον τὸ ἀντικεῖσθαι τῷ μέλαν, καὶ λοιπῷ, τὸ ἀναιρεῖσθαι τῷ ἀλόγῳ. εἰ ἢ ἐ κέχρηται τοιούτοις, καλῶς τέθεται τὸ ἴδιον. Ἔτι εἰ μὴ τὸ κεῖ παρεπόμενον, ἴδιον ἀποδέδωκεν. ἐ γὰρ ὄζι

ὅτι καλῶς κεῖται. ἴδιον, τὸ φύσει μὲν ἐν μόρῳ πρὸς ὅλον. οὐδὲ γὰρ ἀεὶ φύσει ἐστὶ, ἡ δὲ μὴν πτῶσις φύσει ἐστὶν ἀεὶ ἐν μόρῳ. ἀποκλεισθήσῃ ἂν γάρ ποτε καὶ ἄκων. ὥστε οὐδὲ κατὰ τὸ παρυκάνειν ἀεὶ λέγεται. ἐὰν δὲ μὴ ποιητόν τι ὑποδείξωμεν, εἰς ὃν καλῶς ὑποδεδομένον τὸ ἴδιον. ὥσαύτως λέγει τὸ ἄρειπτος ἴδιον, τὸ δὲ ἔχοντα ταύτην ἀποδεικτὸν ποιεῖν. Ἔτι ἐὰν λέγῃ τις ἴδιον, ὃ καλῶς φανερὸν ἐκ πάντα γίνεσθαι, εἰ μὴ αἰσθήσει. ἅπαν γὰρ αἰσθητὸν ἔξω γινόμενον τῆς αἰσθήσεως, ἄδηλον. ἴδιον, ἐπὶ τίθησί τις ἥλιον ἴδιον, ἄσεσον φερόμενον κάτω γῆν τὸ λαμπρότατον, τούτῳ χρῆται ἰδίῳ φανερῷ τῇ αἰσθήσει, ᾗ διὰ τοῦτο ἐκ καλῶς ὑπόκειται, εἰ μὴ αἰσθήσει ἔτι φανερὸν, ἢ αὐτὸ μόνον ὅτι τὸ καίεσθαι ἴδιον, πλὴν ἀεὶ ἐξεναγκεῖ πάρεστι φανερὸν, ᾗ μὴ νῦν τὸ ἥλιον τὸ νυκτὸς μὴ φαινόμενον, καλῶς καὶ τὸ ἴδιον. ὡς ὁ ἐπὶ μικρᾷ ἐπιφανείᾳ ἴδιον, τὸ ὁρᾶσθαι κεχρῶσθαι. κέχρωσται γὰρ τὸ σῶμα, ἀλλὰ κατ' ἄλλο ὁρᾶσθαι τὴν ἐπιφάνειαν. τοῦτο γὰρ ἐν ᾗ αἰσθητὸν ὄντι, ἀλλ' ὅμως ἀεὶ φανερὸν ὄντι. Ἔτι ἐὰν ἀναζητῶμεν μὴ, ἐὰν μὴ εἰς τὸ τί ὄντι τὸ ἴδιον τεθῇ. δεῖ γὰρ ὥσπερ ὁριζόμενος τὸ γένος θεῖναι, ὅτι ᾗ τὸ ἴδιον λέγοντας, θεῖναι τὸ γένος. τοῦτο γὰρ λέγομεν ἐν τῷ τί ὄντι. ἴδιον, ἀνθρώπου ἴδιον τὸ γραμματικόν. δεῖ γὰρ λέγειν ᾗ τὸ γένος ζῷον γραμματικόν. εἰ δ' ὅτι, καλῶς τὸ ἴδιον ὑποδοται. ἴδιον, ἀνθρώπου ἴδιον, ζῷον ὀπτικὸν δεκτικόν. πότερον μὲν οὖν καλῶς ἢ κακῶς ὑποδοται τὸ ἴδιον, ὅτι τοῖς λόγοις χρηστέον. πότερον δὲ ὅτι ἴδιον, ἢ οὐκ ἔστι, δῆλον ἐκ τῶνδε θεωρητέον. Πρῶτον ἀναζητοῦντα μὲ σκοπεῖν δεῖ ἐξ ἑκάστου, εἰ τὸ ἴδιον ὑποδεδοται. ἐὰν γάρ τι παρῇ τῶν ἐστιν ἴδιον. ἴδιον, ἐὰν μή τις γνωρίζῃ ἴδιον τ ἀνεξαπατητον,

usus, benè is utriq; propriũ assignarit. Prætereà si propriũ statuit qd non semper consequens est, nã proprium non erit cõmodè positũ, ut si quis propriũ alicui tribuat inambulare in foro. Nã neq; sẽper inambulat, neq; natus est in foro semper in foro ambulare. Interdũ enim etiã invitus excluditur: quare neq; ex eo qd sẽper natus aptusq; est, ita dicitur. Quod si verò quis tale nihil in designatione proprii expressit, sit ita præclarè proprium allatum, ut virtutis propriũ dicit aliquis esse eum in quo insit bonum efficere. Refutabitur etiã si quis tale proprium ponit, qd rei convenire non constat, aliter quã sentio. Quicquid enim movet sensum si extra sensum exciderit, ignotũ sit, ut quando is qui Solis esse proprium ait Astrum splendidissimũ qd supra terram fertur, hujusmodi proprio utitur, qd sensu cognoscitur, ideò non commodè explicatur. Quod si verò sensu notum non fuerit, aut fuerit quidem sub sensum subjectum id qd proprium fuit designatum, sed qd semper necessariò cõvenit, clarumq; est non Solis instar qui noctu non apparet rectè proprium sit constitutum. Quemadmodum qui extremitatis propriũ statuit primũ colore tingi, corpus enim ipsũ quoq; colòre inficitur, sed ex alio primũ ex libramento scilicet. Hoc enim etsi sensu cognoscitur, tamen sẽper est perspicuum In refutatione insuper videndũ est, An quis propriũ ita descripserit, ut qd in qd dicitur, nõ adjecerit. Quẽadmodum enĩ cũ rem definitione explicamus genus adhibere oportet; ita genus etiã adjiciendũ est cũ proprium designamus. Hoc enĩ intelligimus cũ requirimus qd in quid dicatur, sic hominis proprium ad risum natum. Nam genus quoq; dicendum hoc pacto animal natum ad ridendũ. Quod si sic propriũ expressũ fuerit, benè habuerit: ut hominis propriũ, v.g. animal scientiæ & cognitionis capax. Adhoc igitur ut ostendatur utrũ rectè an minus proprium sit datũ, hujusmodi argumentis utendũ, utrum verò propriũ sit necne. ut sequitur considerabimus. Primum quidẽ in refutatione ejus speciei res singulæ spectandæ sunt,

cujus

cujus proprium est explicatum. Nam sicubi dissenserit proprium non erit. Ut si quis Geometræ propriũ esse asseverâsset nullâ ratione falli posse. Hic autẽ Geometra invenitur in falsa descriptione persæpe falli posse, Geometræ proprium esse non posse. Quod si verò in iis ejusdẽ speciei individua sint, non discordarit, erit proprium. Quod positum est esse propriũ, ut quia deorsum ferri in omni terra verè dicitur, ideò terræ propriũ hoc fuerit. Sequitur locus in refutatione, si de quo oratio nõ etiã nomen verè dicitur, & de quo nomen, nõ etiã oratio. Nomẽ autẽ subjectũ est & oratio propriũ. Ratò enĩ proprium uno verbo solet exprimi, aut potiùs nunquam. Quandoquidẽ ut supra diximus, cum genere jungi postulat. Ut si quis ignis propriũ ponat aptũ ad cõburẽdũ. Ignis quidẽ de luce verè pronunciatur. Lux enĩ ignis dicitur, sed aptũ ad cõburendum nequaquã: lux enĩ nata nõ est ad cremandũ. Si verò de quo nomen & oratio, de quo oratio & nomen verè dicitur, fuerit utiq; proprium qd positum est proprium, ut ad scientiã percipiendã natum, hominis proprium est, Omnis enim homo natus est ad percipiendã scientiã Et vicissim, omnis ad percipiendã natus est homo. Alius locus est in reprehẽsione, si quis hujusmodi proprium assignarit qd definitionẽ suã cõmunicat: nã genus & differentia ita dicũtur ut definitionẽ communicent. Et ea quæ in subjectæ rei substantiâ cernuntur, ut qui hominis proprium dixit rationis particeps non est proprium, at verò si id dixerit qd vicissim retrò commeat, proprium dixerit. Ut qui inquit animalis proprium natum esse ad sentiendũ. Nihil enim aliud præter animal sentit. Refutationis etiã locus est cum eorundem quatenus eadẽ sunt non est idẽ proprium. Ut stragulum idem qd vestis est; dixit igitur aliquis straguli proprium esse calefacere, qd sanè alicui vesti nempe tenuissimæ, cujusmodi uti meliores consuevêre non convenit. Contrà verò quando homo & mortalis idem sunt proprium & hominis & mortalis est, Animal aptum ad risum. Sunt præterea nonnulla quæ

est

ἐξαπάτην, ἀπατᾶται ἡ δυτὸν πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀδιαγενήτων, ὅτι αὐ εἶη ἴδιον τὸ ἀπεξαπάτην τὴν γωμίτην. ἔτι ἡ μὴ διαφώνει, ἐπὶ τῶν ὁμοειδῶν, ἔστω ἴδιον τὸ κινοῦν ἴδιον. ὅτον, ἐπὶ κτ πάσης γῆς τὸ ἐπιφέρεσθαι ἀληθεύεται, καλῶς αὐ εἴη σῆς ἴδιον τόπο. Ἐπ ἀναπαύζοντα μῦ, εἰ μὴ κατ' δυ λόγον ἡ πωῦσα ἀληθεύεται. ἡ εἰ μὴ κατ' δυ λέγομα, ἡ ὁ λόγος. ὄνομα δ' ὅτι τὸ ἐπτακείμενον, λόγος ἡ τὸ ἴδιον. κάτιον γὰ μανόλεκτον τὸ ἴδιον, ἢ μᾶλλον ἀνθρωπε, ἐπειδὴ πᾶ γένει δύλει ζωοτάξεσθαι ὡς ἐλέχομεν. ὅτον, ὥσ' δτίν τις ἴδιον πυρὸς τὸ καυστικὸν, τὸ μὲ πῦρ κτ τῦ φωτὸς ἀληθεύεται, ἡ τὸ φῶς γὰ πῦρ λέγεται. τὸ ἡ καυστικὸν, ὐκ ἀληθεύεται. ἐπ ἡ κατ' ἔ πωῦσα, ἡ ὁ λόγος. ἡ κατ' ἔ ὁ λόγος, ἡ πωῦσα ἀληθεύεται, ἔτ ἂν ἴδιον τὸ κινοῦν ἔῃ ἴδιον. ὅτον, τὸ δικτικὸν ἐπιστήμης ἀνθρώπε ἴδιον. ἡ πᾶς γὰ ἄνθρωπος, ἀνθρώπος, ἡ πᾶς δεκτικὸς ἐπιστήμης. Ἐπ ἐπ κτ μίαν ἔννοιαν ἐποδέδωκε τὸ ἴδιον. τὸ γὰ γένος ἡ αἱ διαφοραὶ λέγονται κτ μίαν ἔννοιαν, ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ τ ζωϊκὰ μίαν ἐμπεριεχόμενα. ὅτον, ὁ λέγων ἴδιον ἀνθρώπε τὸ λογικὸν, ὐκ ἔστιν ἴδιον. ἐπ ἡ τὸ ἀπικατηγορούμενον εἴρηκε, τὸ ἴδιον εἶπεν. ὅτον, ὁ εἰπὼν ζῶον ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι ταῦτὸν, ἄλλο γὰ παρὰ τὸ ζῶον ἐκ αἰσθάνεται. Ἐπ ἐπ μὴ τῷ αὐτῷ ᾖ ταὐτὸ, ὅτι τὸ αὐτὸ ἴδιον. ὅτον, ταὐτὸ πᾶ λοπῷ τὸ ἱματίον. εἴτε γὰω τις λοπὶν ἴδιον τὸ θερμαίνειν, ὅσ' ἂν τις ἱματίῳ θλονόπ πᾶ θερίσρω ἐχ ὑπάρξει. ἡ αὖθις, ἐπὶ ταὐτὸ ὁ βροτὸς ἡ ὁ ἄνθρωπος, ἴδιον ἡ βροτὸ ἡ ἀνθρώπε τὸ γελαστικὸν ζῶον. Ἐπ εἰσὶ πολλὰ ἃ λέγεται κατ' αὐτὸ, ἡ ἃ λέγε κατ' ἄλλο φανῆναι. εἰ γὰω ἴδιον τοδεῖ τ κατ' ἄλλο

φανῆναι

φῶτον τὴ, ἀναιρεῖζοντι λεκτέον, ὡς τὸ ἴδιον τοῦ καθ' αὑτό. εἰ γὰρ τοῦ καθ' αὑτὸ, ὡς ἂν ἄλλο ἴδιον τοῦ κατ' ἄλλο, ἂν ὅπως ἀναιρεῖζοντι. ὅτον, ἐπὶ ἴδιον ἂν ἐπιφανείας ἂν σώματος τῷ κυκλῷ δῶ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπιφανείας, καθ' αὑτό. τῷ σώματος χρὴ τὸ ἐπιφάνειαν, εἰ μὲν τὸ ἐπιφανείας τυθεῖν ἴδιον τῷ κυκλῷ, ῥητέον ἂν τῷ σώματος. εἰ δὲ τῷ σώματος, ἂν τῆς ἐπιφανείας ῥητέον. εἰ δὲ ἁφαρμόζει ἂν τοῖς δυσὶν, ἴδιον τὸ πιῶτον κυρίως, ὡς τὸ δεκτικὸν τῆς ἐπιστήμης, ἂν ἀνθρώπῳ, ἂν τοῖς καθ' ἕκαστον. Ἔτ' ἀναιρεῖζοντι μὲν, εἰ τὸ τῷ ὅλῳ ἴδιον μὴ ἀληθεύειν χρὴ τὰ μέρεσ, ὃ τὸ τῷ μέρει μὴ ἀληθεύειν χρὴ τῷ ὅλῳ. ὅτον, ἐπεὶ ὁ ὕπνος θαλάττης ἴδιον τὸ ἁλμυρὸν, ὃ λέγει κατὰ πάσης θαλάττης. τὰ γὰρ παραιγιάλια γλυκέα. ἂν πάλιν ἀέρος ἴδιον τὸ ἀναπνευστικὸν, ὃ λέγει κατὰ παντὸς ἀέρος, ἀλλὰ κατὰ τῆς περιεχούσης μόνης ἀναιρεῖζοντι τὸ ἴδιον. εἰ δ' ἀληθεύειν, ἐπ' ἄμφω τὸ ἴδιον, ἴδιον ἂν εἴη. ὥσπερ τὸ εἰς ἄπειρον διαιρετὸν, πρὸ σωέχει ὑπάρχειν πυρί. ἔπειτα ὁπότ' ἀναιρεῖζοντων σκεπτέον. ἂν ὅτι μὲν ἦν φορᾶς τι ἐπὶ ἴδιον τῆς διαλύειν τὸ πολύ, τῆς ἡμίσεως, τὸ ὀλίγον. εἰ ἐκεῖνο μὴ, ὃ ἦν τῶν. ὅτι δὲ ἐναντίον, εἰ τῆς ἀγαθῆς ἴδιον τὸ συφρονεῖν ἢ ψυχὴν, τῆς κακῆς ἴδιον τὸ λυπεῖν ἢ ψυχήν. εἰ μὲ ἐκεῖνο ἐκείνῃ, ἀλλ' ἦν τὸ τέτο. ὅτι δὲ ἦν κατὰ τέρπειν ἂν ἕξιν. ἐπεὶ τῆς τυφλότητος ἴδιον τὸ λυπεῖν ὑποβαλλόντως, τῆς ὄψεως ἴδιον τὸ ὑποβαλλόντως συφρονεῖν. εἰ δὲ μὲ ἐκεῖνο ἐκείνῃ, ἀλλ' ἦν τὸ τέλῳ ἐπὶ δὲ ἦν κατὰ κατάφασιν ἂν ὑπόφασιν. ὅτον ἐπεὶ ἦν ζῆν ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι, τῷ μὴ ζῆν ἴδιον τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι. Ἔτ' ἐκ ἦν πᾶσιν, εἰ τὰ ἀνδρείως ἴδιον τὸ αἱρετῶς πᾶσι, ἢ ἀνδρεία ἂν τῷ ἀνδρείῳ τὸ αἱρετὸν ἦ) πᾶσι.

et per se & per aliud primum dicuntur. Quod igitur primum quiddam proprium positum fuerit ejus qd per aliud dicitur, debet is qui infirmandi partes obtinebit dicere hoc proprium ejus esse, quod per se dicatur. Sin ejus quod per se, ejus quod per aliud, atque hoc pacto refutandum. E. g. quia extremitatis & corporis proprium est colore infici, sed extremitatis quidem per se, corporis verò propter extremitatem: si extremitatis proprium positum fuit colore infici, esse quoq; coporis respondendum, sin corporis, etiam extremitatis. Quod si etiam ambobus conveniat hujusmodi tum verè proprium fuerit: Ut scientiam posse suscipere, & homini & singulis hominibus. In refutatione proximus erit locus, si totius proprium non in parte & partis proprium non in toto verè dicitur. Ut quoniam is qui Maris proprium esse confirmavit falsum, id de toto Mari non dicitur, proprium ei non benè assignavit. Aquæ enim quæ propè litora sunt dulces reperiuntur. Sicq; aëris proprium esse testatū est respirari posse, quando de toto aëre non dicitur, sed de eo solùm quod est terræ proximus: itaq; evertitur proprium. At si proprium in ambobus verè dicatur: proprium utique fuerit: ut posse in infinitas portiones dividi cõvenit conjunctè quantitati: Deinde ex contrariis etiam dicuntur argumenta. Ac primum quidé ex relatis, quia dupli proprium est multum, dimidii paucum: quod si illud non, neq; hoc erit. Deinde verò ex contrariis, si boni proprium est ex animo gaudere, mali ex animo dolere proprium erit. Sin illud non est illius, neque hoc hujus erit. Item ex iis quæ repugnant, ut habitus & privatio, ut quia cœcitatis proprium est vehementer dolore affici, aspectus proprium erit, lætitiâ vehementèr perfundi. Quod si illud illius, proprium non erit, neq; hoc hujus fuerit. Postremò ex iis quæ ut affirmatio & negatio confligunt, ut quando vivendi proprium est sentire, non vivendi proprum erit nõ sentire. Præterea à casibus ut si illius *fortiter* proprium est omnibus *grate*, fortitu-

dinis & fortis proprium erit omnibus gratum esse, vicissimq; usus è conjugatis elicietur : qd verò illud illius proprium nō est, neq; hoc hujus. Loci qui à similiter affectis ducitur, talis usus est in refutatione. Si id qd similiter affectum est similiter affecti proprium non est, neq; similiter affectum similiter affecti: ut quoniā Architectus ita affectus ad domum constituendam, & Medicus ad sanitatē efficiendā, efficere autē sanitatē Medici proprium non est, nec Architecti extruere domum erit proprium. In confirmatione verò sic valet, quando medicus ita affectus est ad vim eā, qua sanitas efficitur, quemadmodum gymnastes ad eam, quā firma corporis constitutio cōparatur. Est autem ea propria Gymnastæ, quā firma corporis constitutio, erit etiam medici vis propria qua sanitas efficitur. Præterea ex iis quæ eodē modo affecta sunt in reprehensione sumuntur Argumenta hoc modo. Si id qd eodem modo habet, ejus qd eodem modo habet proprium non existit, neq; id qd eodē modo habet ejus qd eodem modo habet proprium erit, sique hoc est, est illud. Ut quia eodem modo Prudentia affecta est ad honestum, & turpe, nempe qd eorum est scientia, prudētiæ autem proprium non est scientiam honesti habere, neq; proprium erit turpis scientiam habere. Si est hoc, etiam illud. Ad hæc si ejus qd est id quod est Proprium fuerit, etiā id qd fit Proprium erit ejus qd fit, & id qd interit ejus qd interit: & si hoc, etiā illud, sin illud non neq; hoc, ut e.g. quia fieri sanguiné ejus proprium est qd dicitur fieri animal, interire sanguiné ejus Propriū erit qd est interire animal, & esse sanguiné ejus qd est esse animal, qd si non, nec illa. Jam ex Majore & Minore primus locus est, si qd magis est ejus qd magis est Proprium non est, neq; id qd simpliciter, & sine comparatione ejus qd simpliciter, neq; qd minus est, minoris proprium fuerit. Quod si verò illa sit, erit & hoc; ut quia ignis Proprium est sursum ferri, ejus qd magis ignis est magis sursum ferri Proprium erit. Atq; hoc si est, erit & illud, sin illud nō est, neq; hoc fuerit. Alter locus,

si

πᾶσι. καὶ ἀπὸ τούτων ἁπλῶς τῶν πᾶσιν. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖνο ἐκείνῳ, οὐδὲ τοῦτο τούτῳ. Ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων, παρασκευάζοντα μᾶλλον, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχον τῷ ὁμοίως ἐχοντι ὑγιὲς ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ ὁμοίως ἔχον τῷ ὁμοίως ἐχοντι ὑγιὲς ἴδιον, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὸ ποιεῖν οἰκίαν, καὶ ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιεῖν ὑγίειαν. οὐκ ἔστι δὲ τοῦ ἰατροῦ ἴδιον τὸ ποιεῖν ὑγίειαν. οὐδὲ οἰκοδόμου τὸ ποιεῖν οἰκίαν. παρασκευάζοντα δὲ καὶ ἐπὶ ὁμοίως ἔχει ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιῆσαι ὑγίειαν ἕξιν), καὶ γυμναστὴς πρὸς τὸ ποιῆσαι ἕξιν) εὐεξίας. ἔστι δὲ τοῦ γυμναστοῦ ἴδιον τὸ ποιητικὸς εὐεξίας ἕξιν), εἰ μὴ καὶ τοῦ ἰατροῦ ἴδιον τὸ ποιητικὸς ὑγείας ἕξιν). Ἔτι ἐκ τῶν ὡσαύτως ἐχόντων, παρασκευάζοντα μᾶλλον, εἰ τὸ ὡσαύτως ἔχον τῷ ὡσαύτως ἔχοντι μὴ ἔστιν ἴδιον, ἢ τὸ ὡσαύτως ἔχον τῷ ὡσαύτως ἔχοντι ὂν ἴδιον. εἰ δὲ μή τι, καὶ κεῖνο. οἷον, ἐπὶ ὡσαύτως ἐχει φρόνησις, πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, τοῦ ὀπτεύειν αὐτῷ ἕξιν), οὐκ ἔστι δὲ ἴδιον φρονήσεως, καὶ σπεύδειν ἔχειν καλῶς, οὐδὲ τὸ ὀπτεύειν ἔχειν καλῶς, εἰ μὴ ἴδιον. εἰ δὲ μή τι, καὶ κεῖνο. Ἔτι εἰ κατὰ τὸ ἕξιν) λεγόμενον ἴδιον, τῷ κατὰ τὸ ἕξιν) λεγομένῳ, καὶ τὸ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγόμενον, τῷ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγομένῳ ἴδιον, καὶ τὸ κατὰ τὸ φθείρεσθαι, τῷ κατὰ τὸ φθείρεσθαι. καὶ εἰ ταῦτα, καὶ κεῖνο. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖνο, οὐδὲ ταῦτα. καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ ἐκεῖνο. οἷον, ἐπὶ τὸ γίνεσθαι εἶναι τῷ φθείρεσθαι ζῴου, καὶ τὸ ἕξιν) τῷ ἕξιν). εἰ δὲ μή, οὐδὲ ἐκεῖνα. Ἐσκεπται δὲ τὰ μᾶλλον καὶ ἧττον. σκοπεῖν μέν, εἰ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον μὴ ἔστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἁπλῶς τοῦ ἁπλῶς, οὐδὲ τι ἧττον τοῦ ἧττον. διὸ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτο. οἷον, ἐπὶ πυρὸς ἴδιον τὸ ἄνω φέρεσθαι, τοῦ μᾶλλον πυρὸς τὸ μᾶλλον ἄνω φέρεσθαι. καὶ εἰ ταῦτα, καὶ κεῖνο. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖνο, οὐδὲ ταῦτα. Διήρηται τόποις, εἰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τι

νι ὐκ ἔστιν ἐκεῖνο ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἧττον φευκτὸν τινὶ ἔστιν ἴδιον. κατασκαστικὸν γὰρ ἐν τῷ ἧττον. εἰ τὸ ἧττον φευκτὸν τινὶ ἐστιν ἐκείνῳ ἴδιον, καὶ τὸ μᾶλλον φευκτὸν τινὶ ἔσται ἐκείνῳ ἴδιον. ὅτι, ἐπὶ μᾶλλον ἐστὶ ζῴῳ τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ ἀνθρώπῳ τὸ ἐπίστασθαι, ἐν τὸ αἰσθάνεσθαι ὐκ ἴδιον ζῴου, οὐδὲ τὸ ἐπίστασθαι ἴδιον ἀνθρώπου. εἰ γὰρ τοῦτο ἴδιον ἀνθρώπου, πολλῷ μᾶλλον τὸ αἰσθάνεσθαι ἴδιον ζῴου. πρῶτον, εἰ μᾶλλόν ἐστιν ἴδιον, μὴ ἔστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἧττον ἔστιν ἴδιον, ἔσται τοῦτο ἴδιον. ὅτι, ἐπὶ τὸ κυβερνᾶται μᾶλλον ἐστὶ τὸ ὀπωφορικὸν ἢ τῆς σώματος. ὐκ ἔστι γὰρ τὸ ὀπωφορικὸν, οὐδὲ τῆς σώματος ἄρχει. εἰς κατασκαλὴν γὰρ καὶ χρήσιμος ὁ τόπος. ἀδύνατον γάρ ἐστι, τὸ αὐτὸ πλεόνων εἶναι ἴδιον. Τέταρτον εἰ τὸ μᾶλλον ὂν ὐκ ἔστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἧττον ὄν. εἶεν, ἐπὶ τῆς ζῴου μᾶλλον ἐστὶ τὸ αἰσθητὸν ἢ τὸ μνεικόν. ὐκ ἔστι γὰρ τὸ αἰσθητὸν ἴδιον. ὐκ ἂν εἴη τὸ μνεικὸν ἴδιον τῆς ζῴου. εἰ γὰρ τὸ ἧττον εἴη, καὶ τὸ μᾶλλον. Ἔπειτα ἐπὶ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων. ὅτι, ἐπὶ ὁμοίως ἐστὶν ἐπιθυμητικὸν τὸ ἐπιθυμεῖν, καὶ λογιστικὸν τὸ λογίζεσθαι, ὐκ ἔστι γὰρ ἄν τοῦ ἑτέρου ἴδιον. οὐδὲ θάτερον θατέρου, εἰ γὰρ ὁμοίως. Δεύτερον, ἐπὶ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων πάλι. εἰ μὴ τὸ ὂν ἴδιον ἐκείνου, οὐδὲ θάτερον. ὅτι, ἐπὶ ἀνθρώπου ὁμοίως καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ τὸ ὁρᾶν. ὐκ ἔστι γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ ἴδιον, οὐδὲ θάτερον. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν, καὶ θάτερον ἴδιον. πρῶτον, εἰ τὸ λυσιτελοῦν ὂν ὁμοίως, μὴ τὸ ἑνός ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ τοῦ ἄλλου. οἷον ἐπὶ ὁμοίως τὸ χαίρειν τοῦ φλογὸς καὶ τοῦ ἀνθρώπου. ὐκ ἔστι γὰρ ἑνὸς ἴδιον τὸ χαίρειν, οὐδὲ θελητόν. ἐπεὶ γὰρ κατασκαλὴν καὶ χρήσιμος ὁ τόπος. οὐδὲν ἴδιον λυσιτελοῦν ὑπάρχει, ἀλλ' ἐπὶ, καὶ μόνῳ, καὶ παντὶ, καὶ ἀεὶ, καὶ ταῦτα μὴ τοῦ ἰδίου.

Κεφ.

si qd magis alicui deest ejus proprium non est, neq; qd alicui minus adest, ejus proprium fuerit. Hujus autem loci ex minore usus est in confirmatione, sic si cui quid minus adjungitur ejus proprium est, id quoq; cui id magis adjungi videtur proprium erit: ut quia animalis proprium est sentire quam hominis scire, si sentire non est animalis proprium, neque scire proprium hominis erit: quod si verò scire proprium hominis, multo magis sentire proprium animalis erit. Tertiùs locus si quid ejus cujus magis proprium videtur, non est proprium, nec ejus cujus minus proprium videbitur proprium erit. v.g. Quando colore tingi magis proprium est extremitatis quam corporis, non est autem extremitatis, ergò nec corporis fuerit. Hujus verò loci nullus erit in confirmatione usus; Idem enim multorum proprium esse nullo modo fieri potest. Quartus locus, si quid magis proprium est non est proprium, nec id quod minus, ut si magis proprium est animalis sensu percipi, quam in partes secari, & animalis non est proprium sensu percipi, nõ erit proprium animalis in partes secari. Si verò minus fuerit & majus. Ex iis præterea quæ similiter cõveniunt, argumenta eliciuntur hoc pacto. Quando similiter proprium est ejus animi partis, quã concupiscibilem vulgo appellant concupiscere, & ejus quæ ratio dicitur, ratiocinari, non est autem unum unius, nec alterum alterius erit. Quod si verò illud & hoc. Deinde ex iis quæ similiter alicui conveniunt hoc modo, si unum illius proprium nõ est, neq; alterum erit: ut quoniã homini similiter & audire & videre proprium, unum autem non est hominis proprium, nec alterum erit. Quod si verò est unum alterum etiã erit. Tertiò, si qd cum duobus similiter conveniat unius proprium non est alterius itidem non erit. Ut quoniã urere similiter proprium est flammæ et prunarum, non est autem unius proprium urere, profectò nec alterius erit. Atq; hujus loci nullus usus est in confirmatione, Nullum enĩ proprĩũ duabus rebus aliquibus convenit.

Cap. VIII. *De locis quibus definitionis quæstiones aut confirmantur aut reprehenduntur.*

EA verò tractatio quæ definitionis quæstiones persequitur constat ex his. Principio utrum non benè an benè qd definitum sit inquirendum. Deindè nunquid non definitum an definitum. Ac primum quidē locus qd minus aptè definitum esse erit, si is qui rem quampiam definivit, non satis aperta & perspicua definitione fuerit usus: qd si apertè, erit benè definitum. Deinde si plus in definitione quā par sit dixit, veluti qui ad hominis definitionē adjecit qd possit erectus incedere. Si verò definitionē, neq; deficientē, neq; redundantē effecit, præclare definiendi munere est perfunctus. Deinde si qd dictum est homonymum fuerit, ut ortus est agoge (hoc est ductio, vel deductio, vel transmutatio) in substantiā. Est enim agoge Græcis homonymum. Nā de his quoq; dicitur quæ ad judiciū ducuntur. Idē contingit si res quæ definitur multis modis dicitur. Neq; distinguitur priùs quā definiatur, ut corvus hoc & hoc est. Corvus enī nomen homonymum est. Aliā queq; ratione id fiet, si per translationē definitio explicatur: ut si quis scientiā ἀμεταπτωτον, hoc est, immutabilē, atq; immobilem robore esse definiat: ἀμεταπτωτον enī in colūnis ita firmis ac stabilibus intelligitur, ut nunquā aliqua vi labefactari, nunquā dimoveri loco possint. Vel si dicat tēperantiam esse concentū, nā in cantilenis cōcentus cernitur. Proximus huic locus est quando aliquis in definitione verbis insolētibus utitur, ut qui dixit araneā σηψιδακές, i.e. putridorū mordentē definiret. Deinceps locus quando contrarii definitio ex ea quæ tradita est non nota prōptaq; est: qui enī dicit albor est color, quo visus dispergitur, facilè prōpserit nigrum esse colorē quo visus colligatur. Ité alius locus si in definitione positum est qd omnibus convenit, alia enī per differentias discriminare oportet. Cæterū qd iisomnibus cōvenit quæ subjecta sūt sub idē tēpus ab iis quæ ad idē genus pertinent rē non distīguet. Nā qui dixit homo est animal sēsus particeps qd seipsū movet, & ratione utitur, per sēsus particeps &

Κεφάλαιον η.

Η Δὲ σκέψις τοῦ ὅρου τοιαυτία, ἐκ τῆς δὲ γίνεται. σκοπεῖν δεῖ ζητητέον, εἰ μὴ καλῶς ὥρισται, ἢ εἰ καλῶς, εἶτ' ἄτοπος, εἰ μὴ ὡρίσατο, ἢ εἰ ὡρίσατο. σκοπεῖν δεῖ τὸν μὴ καλῶς ὁρίσαντα πότερος, εἰ μὴ σαφῆ τὴν ἐμπειρίαν ἐσχήκατο. εἰ δὲ σαφῶς, καλῶς ὥρισται. Ἔτι εἰ ἐπιπλέον τὸ διορίζον τοῦ λόγου εἴρηκεν. ὡς ὁ τοιοῦτος τῷ ὀρίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον τὸ ὀρθοποδικὸν παπηκόν. εἰ δὲ μὴ ἐπέλειψε, μήτε ἐπλεόνασε, καλῶς ἐχήσατο τῷ ὁρίζεσθαι. Ἔτι εἰ ὁμώνυμον τὸ ῥηθὲν, ὅτου, ἢ γένεσις ἀγωγὴ εἰς οὐσίαν. ἡ γὰρ ἀγωγὴ ὁμώνυμος. λέγεται γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς εἰς κρίσιν ἀγομένων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὁριζομένων πολλαχῶς λεγομένων, μὴ δηλον εἶναι. ὅτου, κόραξ ἐστὶ τὸ, καὶ τὸ. τὸ γὰρ κόραξ ὁμώνυμον. ἄλλως τε καὶ μεταφορὰν εἴρηκεν. οἷον, τὸ ἐπισήμαλον ἀναπάηστον. τὸ γὰρ ἀναπάηστον ἐπὶ τῆς σηρὸς ἰσαμέρων τυπτόντων. ἢ τὸ σκρεττιάλιον συμφωνίαν. ἢ γὰρ συμφωνία ἐστὶ τῶν μελῶν. Ἔτι εἰ μὴ κεκινήκοις ἐνόμασι χρῆται. ὡς ὁ εἰπὼν τὸ φαλάριον ζῷον σωφρονικὸν. Ἔτι εἰ μὴ δηλοῖ ὁ τὸ ἐναντίον λόγον ἐν τῷ λεχθέντι. ὁ γὰρ εἰπὼν τὸ λευκὸν χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, οὐκ εἶπεν ἂν εἰ συγκριτικὸν τοῦ μέλανος. Ἔτι εἰ ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπῆλθε, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει δεῖ τῆς τὰ ἄλλα διαιρῶν χωρίζεσθαι. τὸ γὰρ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος πᾶσιν ὑπάρχον, ἃ χωρίζει ἀπὸ τινὸς τινῶν γένει. ὁ γὰρ εἰπὼν ἄνθρωπος ἐστὶ ζῷον αἰσθητικὸν, αὐτεξούσιον λογικὸν, τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ αὐτοκίνητον οὐ χωρίζει ἀπὸ πάσης ἄλλης ζώης τὸν ἄνθρωπον, ἔδει δὲ. Ἔτι ἂν τὸ ἐν τῷ λόγῳ μὴ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ταὐτὸ εἶναι, ἢ καλῶς ὥρισται. ὡς ὁ περιπατητὴς τῷ τὸν ἄνθρωπον λόγῳ τὸ χαμαι-

μαπικόν. ὁ γὰρ πάντες χαμμαπικοί. πάλιν εἰ τὸ αὐτὸ πολεμαίκις ἐρώτων. ἀδύλεχον γὰρ. ὡς ὁ λέγων ἀνθρωπός ὅτι ζῶον ἀυτοκίνητον λογικὸν πεζὸν δίπουν. τὸ γὰρ ἀυτοκίνητον ταυτὸν τῷ ζῴῳ. ὥσθ' ἡ Ξενοκράτης τ' φείγοντον ἀισθητὸν καὶ διαφθαρτὸν τῶν ὄντων φησί. ταυτὸν γάρ ὅτι τὸ ἀισθητὸν τῷ διαφθαρτῷ. ἀλλ' ἔστι μὲ εἰ τόποι, ἀναπόδειξοι μὲν εἰσὶ τῶν μὴ καλῶς ὡρίσθαι τὸ πρᾶγμα, ἐν ὅτῳ λέγεται, κατασκάδειξοι δὲ, ἐν μὴ ὅτῳ. πότερον δὲ ὥρισται καὶ ἐρώτα τὸ τί ἦν εἶναι, ἢ ὄχι; ἐν τῷ δὲ διαφέρειν. σκόπει, εἰ μὴ διὰ πλειόνων καὶ γνωριμωτέρων ὥρισται. τὸ πότερον δὲ καὶ γνωριμώτερον διχῶς ὅτι, ἢ ἡμῖν, ἢ τῇ φύσει. ἀεὶ μὲν δὲ ἐν τῇ φύσει πρότερα θέλει συμίπτειν. ὥσθ' τὸ ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ θνητὸν πρότερα τῇ φύσει τ' ἀνθρώπου. ἐνίοτε δὲ καὶ χάριν τοῦ ἀκροατοῦ τὰ ἀεὶ λεγόμενα. ὡς ὁ λέγων τὸ ἥλιον ἄστρον ἡμερησίον. ὁ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ καταφαίνων τῷ ἡλίῳ χρῶται. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα φορᾶδες, μεταλαμβάνοντα ἀπὸ τ' ὀνόματος, τ' λόγου τ' ὀνόματος. ὅσον, ὅτι ἡμέρα ἡλίου φορὰ ὑπὲρ γῆν. Ἔπ' εἰ μὴ ὅπου τὸ ὂν τοιοῦτόν ὅτιν. ὥσθ' σῶμα ἔστι τὸ ἔχον τρεῖς διαστάσεις, ἔδει γὰρ εἶπεῖν, τί ὂν ἔχει διαστάσεις τοιάσας. Ἔπ' εἰ φὸς ποίοις λεγομένῳ τ' ὁριζομένῳ, τὸ μὲ εἶπε, τὸ δ' ὄκ εἶπεν. ὅτιον, χαμμαπικὴ ὅτιν ἐπιστήμη τ' γεωμέτρην, ἔδει δ' εἰπεῖν καὶ τ' ἀναγινώσκειν. ὡσ' ἰατρὸν δ' ὃ χρήσιμος ὁ τόπος, ἐφ' ὅσον μὴ καθ' αὐτὸ φὸς ἄμφω λέγεται· ἀλλὰ θάτερον κατ' συμβεβηκός. ὅτιον ἰατρικὴ ὅτιν ὑγείας καὶ νόσου πρῶτον. φὸς γὰρ τὸ βέλτιον. ὃ φὸς τὸ χεῖρον ἡ ὑπόθεσις. πάλιν εἰ μὴ εἶπε τὸ οἰκεῖον ᾧ τ' ὁριζομένῳ. ἔστι δ' αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπὶ τῷ φὸς τὰ ᾧ συχόμενον, ἢ εἰ εἶπεν, ἀλλ'

ὑφ'

qd seipsū movet, hominē ab alio quopiā animali nō separavit, qd erat sanè faciendū, alius locus est quādo aliquid eorū quæ in definitione posita sunt, iis omnibus nō cōvenit, quæ sub eadē specie cōtinentur. Tunc enī erit minus aptè definitū, velut is fecit qui ad hominis definitionē adjunxit Grāmaticum esse. Non enī omnes hominesGrāmatici sūt. Præterea is quoq; malè definit qui idē verbum sæpiùs repetit. Hoc enī aliud nihil est quā nugare, ut qui hominem esse dixit, animal seipsum movens rationis particeps terrenum bipes. Nā seipsum movens idē est qd animal. Quemadmodeū Xenocrates etiā prudentiā definivit, eorum quæ sunt definitivā et contēplativā, ut sic dixerim, nā definitivum idē est qd contēplativū. Porrò hi itē loci si ita usurpentur, valent ad refellendā definitionē. viz. rē sic nō esse benè definitā. Si verò nō sic, ad confirmandum: utrum verò res definita sit, & dixerit quis quæ rei causa sit, an non, ex sequentibus locis erit cognoscendum. Primò si non per priora & notiora explicata est definitio: Prius autē quid altero & notius duobus modis dicitur, vel numero vel naturæ ordine. Quod cū ita sit definitio ex iis, quæ naturæ ordine priora sunt, vult consistere, ut definitio hominis arguit: nā & animal & rationis particeps & mortale priora sunt homine ordine naturæ. Deinde id ipsum qd definitur, in definitione fuerit expressum, ut qui dixit Solem astrum esse qd in die conspiciatur; nā qui diei vocabulo fuerit usus & solis utitur. Hoc autem tum licet perspicere & observare, quādo definitio nominis pro ipso notione accipitur, nempe qd dies est solis agitatio super terrā. Deinde si is nō dixerit quodnā Ens id sit qd definitione studet explicare, ut corpus est qd tres habet dimensiones. Dicendum enī erat quodnā Ens tres dimensiones haberet. Item si id qd definitur, ad plura refertur, quorū hoc quidē expressit, qui definivit, illud verò prætermisit Grāmatica est scientia scribendi, addere enī debuit & loquendi. In nonnullis autē hic locus non valet. Cujus generis sunt ea omnia in quibus non per se refertur ad ambo, sed temerè & casu ad alterū, ut Medi-

cina est scientia sanitatē et morbū efficiendi. Debet enī definita res ad præstantius nō ad deterius accōmodari. Præterea si nō propriū genus ad rē definiendā adhibuerit. Argumenta verò hoc modò definitiones reprehendētia ex locis ad quæstiones generis accōmodatis eruenda sunt: vel si adhibuit quidā genus, sed propriū trangressus est, ut homo est natura ratione prædita; debuit enī dixisse animal: nā hoc hominis propīquius genus est. Rursus is quoq; nō definivit qui negatione definivit. Nititur enī definitio exponere qd res sit, nō qd nō sit. Tametsi hoc in multis vituperabile nō sit, sed potius necessariū, veluti in privationibus usu venit, cæcum enī id est qd visū non habet. Illud enī videndū est genus ne pro differentia dixerit: ut virtutē habitū bonum. Bonum enim videtur potiùs esse virtutis genus. Itē si differentia in definitione posita specie prior nō est. omnis enī differentia latius patet quā species. Item si id qd definitur ad duo genera revocatur, quorū unum nō cōtinetur ab altero, dubia fit definitio. Adhæc si cui eorum quæ sunt relata differentiā assignavit, quæ in numero relatorum nō est, ut qui dixit Medicinā esse disciplinā theoreticā & practicā, cujus enī rei cōtemplatio esset dicendum erat. Si itē res magis illud aut minus qd vocant suscipiat, definitio autē non itē. Oportet enī si res intendatur & remittatur, definitionē quoq; intendi & remitti: ut si candor color est visum dissipās, suscipitq; candor magis & minus, dissipans quoq; suscipiet. vitiosa itē erit definitio si quātum qualeq; sit id qd definitur nō explicatur, ut ambitiosus est gloriæ cupidus. Explicandū enī erat quātæ gloriæ erat cupidus: omnes enī gloriā ducimur: si verò cupiā ad totā definitionē infirmandā nullū suppetat argumentū, ad partē dirigere argumentationē debebit. Reprehensa enī parte, & tota reprehensa fuerit.

Cap. IX. *De locis quibus confirmantur & vefellantur Quæstiones Ejusdem ac Diversi.*

QUoniam Quæstiones de Eodem & Diverso ad definitivas sunt relatæ, de iis quoq; disserendum erit.

Argumenta

ὑπάρξαντος τὸ γένος. οἷον, ἄνθρωπός ἐστιν ἡ οὐσία λογικὴ. ἄφαιρει γὰρ ἀπὸ ζῴου τοῦτο γὰρ τὸ περιεχόμενον γένος τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτι εἰ ὑποφαίνει ὡρίσατο. τί γάρ, εἰ, ἡ μὴ εἰ, δῆλον ὁ ὁρισμός. τοῦτο δὲ οὐ πολλοῖς ἐκ ὀπίμονον, ἀλλὰ κὴ μᾶλλον ἀναγκαῖον, οἷον ὁπὶ παῖς ἐρήσιμον. οἷον, τυφλὸν ὅτι τὸ μὴ ἔχον ὄψιν. Ἔτι εἰ τὸ γένος ὡς διαφορὰν εἴρηκεν. οἷον, ἡ ἀρίστη ἕξις ἀγαθή. δοκεῖ γὰρ τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον εἶ γένος τῆς ἀρίστης. Ἔτι εἰ μὴ προσέθηκε διαφορὰ τὸ εἶδος. πᾶσα γὰρ διαφορὰ ἐπιπλέον ὅτι τοῦ εἴδους. Ἔτι εἰ ἀναίρεται τὸ ὁριζόμενον εἰς δύο γένη μὴ ὑπαλλήλα, ἀμφισβήτειται ὁ ὁρισμός. Ἔτι εἰ καθ' ἧς προς τι, μὴ φορός τι ἡ διαφορὰν ὑποδήλωκεν. ὡς ὁ εἰπὼν ἡ ἰατρικὴν ἐπιστήμην θεωρητικὴν κὴ πρακτικήν. δέλει γὰρ εἰπεῖν κὴ πνος θεωρητικὴν. Ἔτι εἰ τὸ προσῆκον δήλωται τὸ μᾶλλον κὴ τὸ ἧττον, ὁ δ' λόγος. δεῖ γὰρ ἐκεῖνο, κὴ τοῦτο· οἷον, ἡ τὸ λευκὸν χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, ἐπὶ δέχεται τὸ λευκὸν, κὴ τὸ διακριτικὸν ὁμοίως δέχεται τοῦτο. Ἔτι εἰ μὴ δώωκε τοῦ ποίου κὴ πόσου. οἷον, φιλόπολιν, ὁ τιμῆς ἐρεγόμενος. ἔδει γὰρ εἰπεῖν πόσης. πάντες γὰρ τιμῆς ὀρεγόμεθα. δεῖ δ' κἂν μὴ πρὸς τὸ ὅλον ἔχῃ τις ἐπιχειρεῖν, πρὸς τὰ μέρη τι ἐπιχειρεῖν, κὴ ὅπως ἀνασκευάζειν. τῷ δὲ μέρους ἀναιρεθέντος, τὸ παν ἀνῄρηται.

Κεφάλαιον ϑ.

Ἐπεὶ δ' κὴ τὰ περὶ ἰδίου κὴ ἕτερα προβλήματα ἐστὶ τὰ ὁμοίως ἀνήκοντα, δεῖ κὴ περὶ τούτων εἰπεῖν. σκοπεῖν γοῦν δεῖ, ἐκ τε τῆς πλήσεως, κὴ τῆς συνήθειαν, κὴ τ' ἀντικειμένων. εἰ γὰρ τὸ δικαίως τῷ ἀνδρείως ἴδιον, κὴ ἡ ἀνδρεία τῇ δικαιοσύνῃ, κὴ ὁ ἀνδρεῖος τῷ

τῷ διχῶς. εἰ δ μὴ ἐκεῖνο ἐκείνῳ ταὐτόν, οὐδὲ ταῦτα τέτμηται. καὶ εἰ τὸ δίκαιον τῷ καλῷ ταὐτόν, καὶ τὸ ἄδικον τῷ κακῷ ταὐτόν. εἰ δ ἐκεῖνα ἑκεῖνα ἕτερον, καὶ τοῦτο τούτῳ ἕτερον. πάλιν ἐκ τῆς ποιητικῶν καὶ φθαρτικῶν. εἰ τὸ ποιητικὸν τῆς εὐδαιμονίας ταυτὸν τῷ ποιητικῷ τῆς ὑγείας, καὶ τὸ φθαρτικὸν τῷ φθαρτικῷ, καὶ ἡ εὐδαιμονία τῇ ὑγείᾳ ταυτόν. Ἔτι ἐκ τῆς τέχνης συμβεβηκότων, καὶ οἷς αὐτὰ, εἰ συμβεβηκότα εἴη, ἐν ἑτέραις κατηγορίαις, συμβέβηκεν. εἰ γὰρ τῷ διαφωνεῖν, ὡς τὸ μὴ λευκὸν εἶναι τῷ συμβεβηκότος, τῷ δὲ μὴ εἶναι, καὶ ταυτά. οἷον, εἰπέ τις τῷ θερίσῳ τὸ χλαίναν ταυτόν. συμβέβηκε γὰρ τῇ χλαίνῃ, θερμαίνειν. τῷ δὲ θερίσῳ, ὅτι ἐν ταυτὸν ἄρσ. καὶ αὖθις, εἰπέ τις ἴσως ἐπιστητὸν ταυτὸν τῇ γυμναστικῇ. ἀλλὰ μὴν, συμβέβηκε τὸ θερμαίνειν. τῇ δὲ, ὅτι εἰ δ' αὐτὰ ἦεν συμβεβηκότα. οἷον, εἰπέ τις τὸ λευκὸν ταυτὸ τῷ ἐπιστήμῃ. τὸ μὲν γὰρ λευκὸν συμβαίνει τῷ σώματι, ἡ δ ἐπιστήμη τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ σώματι. καὶ ταυτὸ ἄρα τὸ λευκὸν τῇ ἐπιστήμῃ. εἰς δὲ κατασκευὴν ἀχρεῖοι οἱ τόποι. καὶ γὰρ, εἰ τὸ αὐτὸ συμβεβηκός πινὰ δέχοιτο, οὐδὲν κωλύει ἅμα ταυτά. τὸ γὰρ καλὸν καὶ ζῷον καὶ οἰκία δέχεται, ἀλλ' οὐ ταυτὰ τὸ ζῷον τῇ οἰκίᾳ. καὶ πάλιν τὸ θερμὸν καὶ τὸ γεωμετρικὸν ὁ Σωκράτης δέχεται, ἀλλ' οὐ ταυτὰ τὸ θερμὸν τῷ γεωμετρικῷ. Ἔπει τὸ γένος ἑκατέρᾳ μὴ ταυτὰ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν, τὸ δὲ κακόν. ἢ τὸ μὲν, ἀγαθὸν ἢ κακὸν, τὸ δὲ μηδέτερα. πῶς γὰρ ἐκεῖνα ταυτὰ, ὧν τὰ γένη ἕτερα. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον. εἰ τὸ μὲν δέχεται τὸ μᾶλλον, τὸ δὲ οὐ δέχεται. δῆλον, τὸ μὲν λευκὸν δέχεται τὸ μᾶλλον. ὁ δὲ Σωκράτης οὐ δέχεται τὸ μᾶλλον. ὥστε, οὐ ταυτὸν ὁ Σωκράτης τῷ λευκῷ. εἰ δὲ ταυτὰ λέγεται ποτὲ τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ

Argumenta igitur à Casibus, à Conjugatis, & à Contrariis petenda erunt. Etenim si justè idem est qd fortiter, fortitudo & justitia idem erunt, & justus idem qd fortis. Quod si verò illud non est idem, neq; hæc idem erunt, qd hæc. Eodem modo, justum idem est quod bonum, injustum idem erit qd malum. Sin verò illud diversum ab illo, & hoc ab hoc erit diversum. Rursus ex efficientibus ac interimentibus locus sumitur hoc pacto. Si efficiens felicitatis idem est qd efficiens valetudinis, interimens quoq; idem erit qd interimens, & felicitas idem quod valetudo. Ex Accidentibus item & Subjectis quibus accidũt si accidentia fuerint quæ in diversa subjecta cadunt, argumenta ducuntur. Sicubi enim discordarint ut hoc quidem aptum sit ad suscipiendum accidens, illud non, eadem non erunt, ut v. g. dixit aliquis vestem æstivam quam Græci Theristrum, & Vestem hybernã quum iidem Chlænam vocant, idem esse. Accidit igitur Chlenæ qd calefacit, Theristro verò non. Quare non sunt idem. Rursus alius quispiam confirmavit Medicinã idem esse qd gymnasticen, sed illi quidem accidit ægrotos curare, huic verò nõ. Proinde non sunt idẽ. Si autẽ ipsa accidentia de quibus quæritur, fuerint, & nõ subja, tum si in diversis subjectis inesse deprehensa fuerint, nõ sunt eadem, ut refert aliquis albũ idem esse qd scientia, album quidem corpori accidit, at scientia animo non corporis, igitur scientia et album idẽ nõ sunt. Hi verò lòci ad cõfirmandum nihil valent: nõ enim si quæ idẽ accidens suscipiunt, ob id statim eadẽ erunt. Pulchrũ namq; & animal & domus capiunt, sed animal & domus idẽ nõ sunt. Præterea & calor & Grãmatica cadunt in Socratem, calor tamen & Grãmatica idem nõ sunt. Alius locus est, si utrumq; genus non est idem, sed unũ bonũ; alterũ malum: vel hoc quidem aut bonum aut malum, illud verò neutrum. Quânam enim ratione fieri possit ut illa eadem sint quorum diversa genera existunt? Item locus ex majori, si unum quidem contentionem habet, alterum verò non habet, ut album quidem suscipit magis, Socrates verò nequaquam,

quocirca album & Socrates non ſunt idem. Quod ſi etiam idem numero quandoq; dicitur non ratione tamen ſed ſubjecto idem erit. Adhæc quando idem multis modis dicitur (genere, & ſpecie, & numero) ſycophantã agere licebit, nempe qd alio modo idem eſt, confirmat idem non eſſe. Quod ſi verò velimus qd idẽ eſſe probare, ad id ut oſtendamus definitionem, & id qd definitur idem eſſe, primũ intelligendum eſt, neminem aut paucos eorum qui diſputant, definitionem per Syllogiſmum concludere, ſed omnes ſumere eam ut principium. Deinde exactè cũ de eodem, tum de definitione ſermocinari, eſſe alius tractationis, primæ viz: Philoſophiæ, nunc verò explicari tantùm quantum ſatis ad præſentem neceſſitatem: nempe qd cum definitio in qd accipiatur, & genus tantùm ac differentia in qd dicatur, oratio quoque ea rei definitio propria erit, quæ genus & differentiam expreſſit. Deinde idem etiam confici poſſit ex contrariis, ſeu oppoſitis. Nam ſi hujuſmodi oratio definitio hujus eſt, contraria contrarii erit, ut quoniam id qd ad colligendum valet, nigri definitio eſt, albi erit id qd valet ad diſpellendum aſpectum. Color verò eſt veluti commune eorum genus. Ex majore etiam & ſimili tot modis licet confirmare, quot duo cum duobus comparantur. E. g. ſi hæc magis hujus rei quàm illa illius definitio eſt, ea autem quæ minus videtur definitio eſt, etiã quæ magis videtur definitio erit: ut minus videtur definitio animæ qd ſit numerus ipſe ſeipſum movens, quam corporis, qd ſit ſubſtantia quæ tres habet dimenſiones. Si itaq; quæ minus videtur animæ definitio eſt, illa etiã quæ corpori attribuimus, corporis erit, ſimili quoq; modo, ſi hæc hujus rei, & illa illius definitio eſt, reliqua etiam reliquæ rei erit, ut pari ratione definitiones videntur, ignis quidẽ corpus leviſſimum, & natũ ut ſurſum feratur, aëris verò corpus cujus omnes motus ex loco ſecundũ naturã ſunt. Quod ſi una unius definitio eſt, altera quoq; alterius erit. Si verò una definitio cùm duabus rebus comparetur, ut una res cum duabus definitionibus loci ex majore

nullus

ἀλλὰ τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ τῷ λόγῳ. Ἔτι ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ ταυτὸ λέγεται, ἡμῖν δῆλον, καὶ εἰδέναι, καὶ ἀριθμῷ, ἔξεστι συκοφαντεῖν τὸ κατ' ἄλλον πρόσωπον ἑαυτὸν, καὶ λέγειν ἐ ταὐτόν. ἐὰν δὲ κατασκευάζειν βουλώμεθα τὸ ταυτὸν, ἢ τὸν ὅρον, ἐπὶ τὸ δεῖξαι ταυτὸν τὸν ὅρον τῷ ὁρισῷ, σημεῖον μὲν εἶναι δοκεῖ ὅτι ἐδεῖτο, ἢ ὁλίγοι τῶν διαλεγομένων, περὶ ὅρους συλλογίζονται, ἀλλὰ πάντες ἀρχὴν τὸ τοιοῦτον λαμβάνουσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ ἀκριβείας μὲν περὶ αὐτῶν, ἄλλης ἐστὶ πραγματείας ἐπιδοῦναι, δηλονότι τὸ μὲν τί φυσικὸν, νῦν δέ, ὅσον ἱκανὸν εἰς τὸν παρόντα χρείαν, τοῦτο λέγεται, ὅτι ἐπὶ ὁ ὁρισμὸς ὁ τοῦ ἦθος καὶ λαμβάνεται. ταῦτα δὲ μόνον ἐν τῷ τί ἐστι τὸ ἦθος καὶ διαφορεῖ. καὶ ἴδιον τῶν πραγμάτων ὅρος ἂν εἴη ὁ λόγος.

Ἔτι ζητεῖν δεῖ ἐκ τῶν ἀπηκριμένων. εἰ δὲ τινὸς ὁρισμὸς τοῦδε, ὁ ἀπηκείλφως τῷ ἀπηκειμένῳ. ἴδιον, ὅτι ἐπὶ τὸ συγκριτικὸν, τῷ μέλανος, τὸ διαχειρικὸν τῷ λευκῷ. κοινὸν δὲ ὡς ἦθος τὸ χρῶμα. Ἔτι ἐκ τῶν μᾶλλον καὶ τῶν ὁμοίως ὁσαχῶς ἐνδέχεται κατασκευάσαι, δύο πρὸς δύο συγκρίνοντα. ἴδιον, εἰ μᾶλλον ὅδε τῷδε ὁ ὁρισμὸς, ἢ ὅδε τῷδε εἰ τὸ ἧττον δηλοῦσι, καὶ τὸ μᾶλλον. ἴδιον, ἧττον δηλοῖ ὁρισμὸς ψυχῆς, τὸ ζῆν) αὐτὸς ἑαυτὸ κινῶν. ἢ σώματος, τὸ ἀδιαίρετον ζῆν) πρώτη διαταλάν. εἰ ἧττον δηλοῦσι ὁρισμὸς τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος ἄρα ὁ λεχθεὶς ὅρος. καὶ ἐν ὁμοίως ὅδε τῷδε. ἐν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου. καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ λοιποῦ. ἴδιον, ὁμοίως δηλοῦσιν ὁρισμοὶ, πυρὸς μὲν, σῶμα τὸ λεπτότατον καὶ περιχὸς ἄνω φερόμενον. καὶ ἀέρος, σῶμα ἐ πᾶσι αἰτίαν τόπον κινήσεις καὶ φύσιν εἰσίν. ἐὰν ὁ εἷς τοῦ ἑνὸς ὁρισμὸς, καὶ ὁ ἄλλος τοῦ ἄλλου. ἑνὸς δὲ ὁρισμοῦ πρὸς δύο συγκειμένου, ἢ ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπίσκεψις. ὅτι γὰρ

χρῶμα

χρήσιμον· ἢ ὅτι τῷ μᾶλλον ἐπίσκεψις· ἔστι γὰρ ἔνια δυεῖν, ἔστι δὲ τῶν ἄκρων ὅρων δυνατὸν ὀξὺν εἶναι. ἐπὶ δὲ ἐπιχειρημάτων ἥκιστα τόπων, ὅσοις ταῖς ἀντιμένοι, καὶ οἱ ἐν ταῖς ῥητορικαῖς, καὶ ταῖς συναίχμοις, καὶ ταῖς ἀπροκειμέναις· καὶ τὸ ἐπιβλέπειν εἰς τὰ καθ' ἕκαστα καθόλου λέγοντα, καὶ εἴ τις ἄλλος κανών. ὅπου δὲ χαλεπώτερον κατασκευάζειν ἢ ἀναιρεῖν ὅρον, ἥκιστα. καὶ γὰρ ἐλλιπῆ αὐτὸν καὶ λαβεῖν παρὰ τῶν ἐρωτωμένων τὰ μέρη τοῦ ὁρισμοῦ, ἐκ εὐτελοῦς. καὶ ὅτι ἀναιρεῖν μὲν καὶ ἐν ταῖς τοῦ ὅρου δεῖ χρῆσθαι, κατασκευάζειν δὲ πάντα· ἀναγκαῖον, καθόλου δὲ περὶ ἀναιρέσεως καὶ κατασκευῆς τῶν συμβλημάτων τοῦτο λεκτέον, ὅτι ἀναιρεῖσθαι μὲν τὰ καθόλου, ῥᾴδιον. κατασκευάσαι δὲ, χαλεπόν. καὶ αὖθις ἀναιρεῖσθαι μὲν τὰ μερικά, χαλεπόν. καταφάσθαι δὲ, ῥᾴδιον. ἐπεὶ γὰρ ταῖς πασῶν συμβλημάτων ἐστὶ καθόλου, καὶ μερικόν. καὶ καθόλου μὲν τὰ δύο, οἷον καὶ ἐλλείς. μερικὸν δὲ τὰ δύο, τὶς καὶ οὐ πᾶς. ἀναιρεῖσθαι μὲν οὖν ἐλλείς, ἐυχερῶς. καὶ γὰρ ἂν εἰ παυτὶ, καὶ εἰ τινὶ διίξωμεν, ἀνήρηται ἢ ἐλλείς. τούτων δὲ, τὸ μὲν παντὶ ἐν τῷ πρώτῳ μὲν σχήματι μοναχῶς ζωπύρηται. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, τριχῶς, καὶ αὖθις ἀναιρεῖσθαι οὐ πᾶς, ἐυχερές. καὶ γὰρ ἂν ἐλλιπεῖ διίξωμεν, ἢ οὐ παντὶ, ἀνήρηται· ἐὰν δὲ τὸ μὲν ἐλλείς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι μοναχῶς ζωπύρηται. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, διχῶς. ἢ δὲ οὐ πᾶς, μοναχῶς· οὐ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, τριχῶς· δὲ ἐν τῷ τρίτῳ. καίτοι δεῖται ἡ ταῦτα δὴ τὰ καθόλου, δυσχερῆ. τὸ γὰρ πᾶς μοναχῶς ἐν τῷ πρώτῳ συμβαίνει. τὸ δὲ ἐλλείς, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ, καὶ ἐν τοῖς δευτέροις. τὰ δὲ μερικὰ κατασκευάσαι μὲν ῥᾴδιον δεῖν. ὑπάρχει γὰρ δείξαι ἐπ' ἐνίοις, καὶ ὅτω κατασκευάσαι τὸ πᾶς, καὶ αὖθις ἀφ' ἑνὸς ὅτι οὐκ ἔστι, καὶ ὅτω κατασκευάσαι

nullus usus erit: nam unam quidem definitionē duarum, duas verò unius rei esse repugnat naturæ. Sunt autem locorum accommodatissimi tum ii qui nunc commemorati sunt, tū qui ex casibus ex singulis ex contrariis assumuntur. Itē res singulas spectare, si de universis quis verba faciat, & si quis alius sit præterea communis locus. Difficilius etiam esse confirmare quàm refellere definitionem manifestū est. Etenim neq; facile est quem per seipsum cognoscere, neque ab eis quæ sunt interrogata definitionis partes accipere. Adde his quòd in reprehensione satis est, unam definitionis partem reprehensam, in confirmatione totam probatam oportet. In universū autem de confirmatione et refutatione quæstionum hoc dicimus: universum genus reprehendere facile, probare verè difficile. Rursus, refutare partes difficile, sed confirmare facile. 4 enim quæstionibus, quarum duæ sunt omnino generales, viz. *Omnis* & *Nemo*, & duæ ex parte, nempe *Quidam* et *Non omnis*: refellere eam quā *Nemo* cōtinet, non est labor. Sive en. *Omni* sive *Quidam* convenire id qd propositum est ostenderimus, illud *Nemo* fuerit sublatū. Atq; horum quidem, illud *Omnis* in 1â figurâ uno modo, hoc verò *Quidam* in tertia tribus concluditur. Rursus, *Omnis* refutare sine negotio licebit, etenim sive de *nemine*, sive de *non omni* fuerimus ratiocinati, jam de medio remotum erit illud *Omnis*: ex his verò, *Nemo* quidem in 1â fig: uno, in 2â verò duobus modis, sed *Non omnis* semel quidem in prima, bis verò in 2dâ, et ter in 3â concluditur. Cæterùm has easdem quæstiones, nimirū omnino generales, confirmare sit ubiq; laboriosum; nam *Omnis* in 1â fig: semel tantummodo, *Nemo* in 1â & 2â infertur. Generales verò ex parte confirmare perfacile est, satis enim erit monstrâsse in uno, et sic *Quidam* confecisse. Rursus in uno modo ostendisse sufficit, & eo modo *Non omnis* confirmâsse, ut pronunciavit aliquis, Omne animal inferiorem genam movet. Ostendit autem alius quispiam Crocodilum, qui movet superiorem; is certè qui hoc

ostendit, illud *Non omnis* posuit, & *Omnis* sustulit. Cùm itaque quæstiones ex parte generales confirmationem expeditam habeant, reprehensionem operosam nanciscuntur. Nam illud *quidam* ab alio non infirmatur, quàm ab illo *Nemo*. Hoc verò, quia omnino generale, non sine labore & negotio conficitur, quemadmodum etiam nullo alio modo illud *Non omnis* refutatur, quam per illud *Omnis*. Quod ipsum quoque confirmationem difficilem consequitur.

Cap. X. *Quomodo quæstiones rogandæ sint.*

QUa verò ratione Propositiones rogandæ, & quomodo Disputationes sustinendæ, respondendumque sit jam nunc dicamus. Primùm igitur, is qui interrogaturus est, locum, ex quo argumenta depromat, invenire debet. Deinde quærere per se & singula disponere, postremo hæc omnia apud alios pertractare, ac loci quidem inventio communis quidem Philosopho & Dialectico est. Cætera sunt propria Dialectici. Philosophus enim non interrogat, sed assumit duntaxat quæ omnibus vera ac necessaria videntur, & ratiocinatur. Oportet igitur Propositiones considerare, tum quæ necessariæ sint, tùm quæ præter necessarias accipiendæ. Necessariæ autem sunt, de quibus Syllogismus constat. Earum verò quæ præter has assumuntur genera sunt quatuor. Aut enim Inductionis, ut universum quid concedatur, aut augendæ argumentationis, aut celandæ conclusionis, aut illustrandæ orationis gratiâ accersuntur. Igitur necessariæ non statim ponendæ sunt, sed nobis quàm longissimè sursum versùs abeundum. Ut si voluerit quis accipere esse adversorum eandem scientiam, non hanc proponere debebit, sed ipsam esse contrariorum eandem, nam adversa etiam contraria sunt. Quod si hanc propositionem quæ dicit Adversorum est eadem scientia, non concedat is quocum disputamus, sumenda erit per Inductionem hoc modo, Morbi & sanitatis, item con-

cinni

του τοδὶ παῦ. δίον εἴπ' τις, πᾶν ζῶον ἢ κάτω γένω κινεῖ. ἐδηξέ τις ἢ κροκόδιλον, ὅτ' ἢ ἄνω κινῶ, ᾗ ὅτω κατασκάσαι τὸ πᾶν, ᾗ ἢ πᾶς ἀνεῖλεν. ἔχοντα γὰρ τὰ μεικὰ ἢ κατασκάλλω ῥᾴδιαν, ἢ ἀνασκάλλω ἔχοντ' δυσχερῆ. ἄλλως γὰρ τὸ τὶς ἐκ ἀναζκαδάζεται, εἰ μὴ διὰ ἢ ὑδρίς. τὸ ᾗ καθόλου, ᾗ δυσχερὲς εἰς κατασκάλλω. ὥσπερ αὖθις ἐκ ἄλλως ἀνασκάζεται ἢ ἐ πᾶς, ἐ μὴ διὰ ἢ πᾶς, ἥπερ ᾗ αὖτη ἢ κατασκάλλω ἔχει δυσχερῆ.

Κεφάλαιον ι.

ΠΩΣ ᾗ δεῖ ἐρωτᾶν τὰς προτάσεις, ᾗ πῶς ἐκάστην ἢ λόγον, ᾗ ἀποκρίνεσθαι, ἤδη λέγωμεν. δεῖ τοίνυν πρῶτον ἢ ἐρωτᾶν μέλλοντα ἢ τόπον δι' οὗ ἴδιον ἐπιχειρητέον. δεύτερον ἐρωτηματίσαι, ᾗ τάξαι καθάπαξ πρὸς ἑαυτόν. τὸ ᾗ λοιπὸν ᾗ τρίτον, ἐναντίον ἤδη ταῦτα πρὸς ἕτερον. τὸ μὲν οὖν δι' οὗ ἢ τόπον ἢ ἐπιχειρήματος κοινόν, ᾗ τῷ φιλοσόφῳ, ᾗ τῷ διαλεκτικῷ. τὰ ᾗ λοιπὰ, ἴδια ἢ διαλεκτικῆ. ὁ γὰρ φιλόσοφος ἐκ ἐρωτᾷ, μόνον ᾗ λαμβάνει τὰ πᾶσιν ἀληθῆ ᾗ ἀναγκαῖα, ᾗ συλλογίζεται. δεῖ γὰρ ὧν ἐπιβλέπειν τὰς περιτάσεις ὅταν τι ἀναγκαῖον ᾗ ὅταν λιπαρεῖν περὶ τὰς ἀναγκαίας. ἀναγκαῖα ᾗ, δι' ὧν γίνεται ὁ συλλογισμός. αἱ ᾗ φανεραὶ ταύτας λαμβανόμεναι, τέτταρές εἰσιν, ἢ γὰρ ἐπαγωγῆς, ἢ χάριν ἢ δόξαι τὸ καθόλου ἢ ἑνὸς ὄντος ἢ λόγου. ἢ πρὸς κρύψιν ἢ συμπερασματῶν. ἢ πρὸς τὸ ὑστέρων δεῖ τὸν λόγον, τὰς μὲν ὅλως ἀναγκαίας ἐκ εὐθὺς προσλατέον, ἀλλ' χαριστέον ὅτι ἀνωλέτως. δίον, μὴ δεῖ ἐναντίων τὴν αὐτὴν δεῖ ὑπομένω, ἂν ἢ τὸ βάλη ᾗ λαβεῖν, ἀλλὰ τὴν δεῖ ἀντικειμένων. ἐναντία ᾗ τὰ ἐναντία ἀνθρώπινα. ἐὰν δέ μὴ τιθῇ ἰσάλλω τὴν πρότασιν τὴν λέγουσαν, δεῖ ἐναντίων ἢ αὐτὴ ὑπόθεσιν,

δὲ ἐπαγωγῆς λιπτέον, ὅπ νόσε καὶ ὑγείας, καὶ ἐμ-
μελοῦς, καὶ παρύχε. Ἔπ τὰ συμπεράσματα μὴ
λέγειν, ὡς ἔπαθε ἀναγκαίως τοῖς πεπαιδευμένοις αὐτά.
Ἔπ μὴ κατ' συμβεβηκὸς ἐρωτᾶν τὰς προτάσεις, ἀλλ'
καθ' αὑτὸ βαίνοντα. οἷον μὴ ὅπ ὁ ἄνθρωπος ζῶον τὸ ζῶον,
ἔμψυχον. τὸ ἔμψυχον οὐσία. ἀλλ' ὅπ ὁ ἄνθρωπος ζῶον,
τὸ ἔμψυχον οὐσία, καὶ εἶπα τὸ ζῶον ἔμψυχον. Ἔτι πεπι-
τεύον καὶ ἐπὶ πολλῶν προτάσεων. χρὴ δὲ καὶ θεσιμᾶ λαμ-
βάνειν ἢ καθόλα ἀπόφασιν, ἐξ' ὧν συλλέγεται. οἷον, ὁ
φιλόσοφος ἐλεύθερος. φιλόσοφος γάρ ὅτιν ὁ κολακίας
ἐκτός, ὅπ τὸ ἀναγκαῖον μὴ ὡς ἀναγκαῖον προτείνειν,
ἀλλ' ὡς ἐνδέχεσθαι. χρήσιμον δὲ καὶ τὸ λέγειν, ὅπ τὸ ζωὴ-
ποιοῦντες, καὶ τὸ ἐπ' ἰσχάτων ἐρωτᾶν, ὁ μάλιστα βλαπτόμενα
λαμβάνειν. μάλιστα δὲ τὰ φωτα τὸ ἐρωτωμένου ἀναιρεῖ-
σαι, διὸ τοῦτο πλείστης τῆς ἐρωτήσεως, τὸ ἀναγκαῖα
προλαμβάνοντας τὴν ἄλλων, ὀλίγους ἐρωτᾶν. οἱς
ἐνίοις δ', δεῖ μᾶλλον προτείνειν τὰ ἀναγκαῖα. οἱ δὲ
δύσκολοι, τὰ μὲ φανερὰ μάλιστα συγχωροῦσιν, εἶτα
παράγοντες δυσκολαίνουσιν. Ἔπ τὸ αἰτεῖσθαι καὶ παρεμ-
βάλλειν τὰ ἀπόδειξιν χρήσιμα πρὸς τὸν λόγον. πολλῶν δ'
ὄντων, ἄδηλον ἐν ποίῳ τὸ ψεῦδος. εἰς μὲν οὖν κρύψιν,
πρὸς ἐριστικοὺς χρηστέον. εἰς δὲ κόσμον, ἐπαγωγῇ
καὶ παρέσει χρηστέον τῇ συλλόγων. ἐπὶ μὲ ἐπαγωγῆ, ὅπ τὰ
καθόλα σωζόμενα διὰ τῶν ἐπιμερῶν, εἴρηται. διαίρησις δὲ
ἔτι γίνεται, ὅπ ἐπίσημον ὁπουοῦν, ἢ τὸ ἀκρι-
βέστερον ἔστι, ἢ τὸ βελτόνων ὑποκειμένων. ὥσπερ γεωμε-
τρικὰ γράμματα τοῦτο, καὶ ὥσπερ ἰατρικὴ ἐπιστήμη τοῦτο.
ὁμοίως δὲ τὰ λογικὰ καὶ ἀνθρώπια ὑπόκειται. ταύτη δὲ καὶ
ἄλογα. καὶ ὅτι τῶν ἐπισημῶν, αἱ μὲ θεωρητικαί, αἱ δὲ
πρακτικαί. καὶ ποῖαι αἱ αὗται, καὶ ποῖαι αἱ ὁμοίως. καὶ ἔτι

χς

cinni & inconcinni est eadem scientia. Tum conclusiones dicendæ non erunt, utpotè cùm propositionibus cõcessis necessariò consequuntur. Præterea Propositiones non erunt continuato ordine interrogandæ, sed differẽdæ, ut e g non erit sic interrogandum, Homo est animal, animal est animatum, & animatũ est substantia, sed hoc modo, Homo animal est animatum substantia est, & tum demum animal animatum est. Quod etiã in multis propositionibus faciendum. Ad hæc propositio omnino generalis in quibus fieri potest definitione quoq; sumẽda fuerit, ut Philosophus est liber, philosophus enim is est qui ab omni adulandi studio procul abest. Itẽ necessariũ non tanquã necessarium sed tanquã supervacaneũ proponendũ. Utile quoq; erit dicere id consuetum esse. Deinde extremo loco interrogare qd maximè sumere velimus. Solent enim primis interrogationibus vehemẽtissimè resistere. Propterea qd major interrogationum pars ita cupit interrogare præ aliis necessario roger. Cætera contra nonnullos potius necessaria initio proponenda sunt. Morosi enim ac difficiles prima facilius concedunt, deinde procedente disputatione indignantur. Producenda insuper oratio est, interjiciendaq; quæ ad argumentũ nihil faciunt. Nam cũ multa proponuntur, obscurum est in quonam mendacium versetur. Ad occultandum igitur conclusionem locis jam, quidẽ enumeratis utendũ. Ad exordium verò inductio atq; divisio rerum cognatarum adhibenda erit. Et inductionẽ in rebus singulis universum cõcludere dictũ est. Divisio autẽ fit hoc modo. Scientiam scientia præstantiorem esse, aut quia certior sit, aut quia in rebus melioribus versetur. Ut Geometria, Grammatica, & Medicina veterinariã. Siquidem illa corporum rationem obtinentia & humana, hanc verò rationis expertia sunt subjecta; Item artium alias esse quidem theoreticas, alias verò practicas. Et tum deinde hujusmodi & hæ & illæ sint. Atque hoc pacto oportet quem velut excurrentem rationem exornare atque amplificare. Jam ad inductionem

nem rebus singulis utendum. Generale manifestum fiet ad dilucidam disputationem efficiendam, exempla & similitudines afferendæ, sed exempla apta & nobis cognita atque perspecta. Porrò, in differendo, Syllogismo quidem apud eos potius qui sunt docti & intelligentes viri quam apud multitudinem, inductione verò potius apud multitudinem utendum. Præterea is qui inductione utitur, in quibusdam rebus potest generale & universum explicare, quando nomine suo est consignatum. In aliis verò non potest nõ dicere, ita se rem in omnibus habere: quãdò verò factâ inductione in multis, alter non concesserit universum genus, tum postulandum est ut demonstret quânam in re non sic habeat. Proponendum autè id est, vel qd omnino refelli nõ posset, vel qd non facilè percipi quæat ut refellatur: nec oportet in conclusione interrogationem efficere: sin minus abnuente eo quocum disputas, syllogismo nullus locus relinquitur. In homonymis etiam cum distinctione interrogandum. Proposito bono utrum hoc an alio modo dicatur. Igitur qd hoc modo bonũ est pretiosũve? facilis enim est ad hujusmodi interrogationes responsio. Insuper multæ interrogationes simul rogandæ non sunt: nam unica requiritur responsio. Cùm verò quæstio probatu difficilis fuerit, tum vel definitione opus esse respondendum, vel esse ex eorum numero quæ multis modis, aut quæ per translationem dicuntur, aut non longè à principiis abesse. Quod si verò cognitum fuerit quânam in re quæstio indigeat, aut definiendum erit, si definitionem postulârit, aut distinguendum, si homonymia aperienda fuerit, aut verborum proprietas quærenda, aut propositiones quæ mediæ fuerunt promendæ. Ex iis etiam Media pauca sunt, probatur id ipsum quod est propositum.

Cap. XI. *De ratione Respondendi.*

NEcesse verò etiam est respondentem sustinere disputationem in qua proposuerit vel qd sit tantùm probabile,

χρὴ διαχωρίζειν κοσμεῖν, καὶ ὀρθῶς ἢ λόγον. εἰς δὲ ἐπαγωγὴν, τοῖς καθόλου μὲν χρήσιμον, ὡς ἂν δῆλον γένηται τὸ καθόλου. εἰς δὲ συλλογισμὸν, βλαβερὸν καὶ παρέλκον ὀλίγου. παραδείγματα δὲ, οἰκεῖα καὶ ἄμεσα. χρήσιμον δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι, τὰ μὲν συλλογισμῷ πρὸς τοὺς ἐπιστήμονας ἢ πρὸς τοὺς πολλούς. τῷ δὲ ἐπαγωγῷ, πρὸς τοὺς πολλὰς μᾶλλον. Ἔτι δὲ ἐπάγοντα, ᾧ οἷόν μὴ ὄζειν ἐναντίον τὸ καθόλου, ὠνομασμένον ὄν. ᾧ οἷον δὲ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ λέγειν ὅπως ἐπὶ πάντων. ὅπως δὲ ἐπάγοντος ἐπὶ πολλῶν μὴ διδῷ τὸ καθόλου, ἀξιωτέον λεκτέον ἐπὶ τίνων ἔχ ὅπως. δεῖ δὲ προτείνειν ὅπως ἢ ὅλως ἐκ ἦν ἔνστασις, ἢ μὴ ἐπὶ πολλοῖς ἢ τὸ συμπέρασμα ἐρώτημα ποιεῖν. ἃ δεῖ δὲ τὸ συμπέρασμα ἐρώτημα ποιεῖν. ἐὰν δὲ μὴ ἀναιρῇ τις, οὐ χίνεται συλλογισμός. χρὴ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀμφοῖν διαιρεῖν παράταξιν. οἷον, καμμία ἐστὶν ἀγαθῆ, ὅπως καὶ ὅπως. ἆρα τὸ δοῦπος ἀναθὸν τιμιον ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα ῥᾳδία ἡ ἀπόκρισις. ἃ δεῖ δὲ πολλὰ ἐρωτήματα ἅμα ἐρωτᾶν. μία γὰρ ἀποκρίσει ἀπόκρισις. ὅταν δὲ περίβλημα συνπαχίσηται ᾖ, τότε ἢ ὄρα δεῖ δεῖν ἀποδιδόναι, ἢ ὅτι τὸ πολλαχῶς λεγομένων ὄζειν, ἢ ὅτι τὸ κατὰ τροπὴν λεγομένων, ἢ ἃ σοφισμὸν ἀρχὼν. φανερὸν δὲ γίνεται πότε χρὴ τὸ πρόβλημα, ἢ δείξειν δεῖ (ἂν δέῃ δείξειν) ἢ διαιρεῖσθαι, ἢ ὁμωνυμίαν ἐμφαίζονται, ἢ πῶς κυκλοτερείαν ζητεῖν, ἢ τὰς ἀναμέσον περιστάσεις ποιεῖσθαι. διὰ τούτων γὰρ λέγεται τὸ περικείμενον, ἐκ δὲ ὁλίγα ἐκ τὰ ἀναμέσον.

Κεφάλαιον ια.

ΑΝαγκαῖον δὲ καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ὑπέχειν ἢ λόγον ὑγιῆ, ὡς ἢ ἐψεύσθη, ἢ ἀψεύστως, ἢ

ωνῆς περον. καὶ ἐνδοξον ἢ ἄδοξον, ἢ ἀεὶ ζωὸν πᾶσι, ἢ πᾶσι, ἢ ἐνίοις πᾶσιν, ἢ ἄλλῳ, ἢ ἀορίστως πᾶσιν. ἐπεὶ δ' ὁ καθόλου συλλογισμὸς ἐξ ἐνδοξοτέρων τὸ συμβαλλόμενον ἀποδείκνυσι, φανερὸν ὡς ἀδόξου μὲν ὄντος ἁπλῶς τοῦ κειμένου, ἐνδοξον τὸ ἀντικρινόμενον. ὅτι ὁ μὲν δοκεῖ ἁπλῶς, ὅτι ὃ δοκεῖ μὲν, ἧττον δὲ τοῦ συμπεράσματος δοκεῖ. ἐνδόξου δὲ ἁπλῶς, ἢ καὶ ἀδόξου ἧττον τοῦ συμπεράσματος δοτέον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου ἢ ἀδόξου τὸ καίλιμον, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀντικρινόμενον πρὸς ἑαυτὸν κρίναντα, δοτέον, ἢ μὴ δοτέον. ἐὰν δ' ἑτέρῳ δόξαν φυλάττῃ ὁ ἀντικρινόμενος, πρὸς τὴν ἐκείνου δόξαν ἀποβλέπουτα, δοτέον ἔσται, καθάπερ Ἡρακλειτείοις φησὶ καὶ Ζήνων, ὅτι οὐκ ἔστι κίνησις, καὶ Παρμενίδης, ὅτι ἓν τὸ ὄν, καὶ Μέλισσος, ὅτι ἓν τὸ ὂν καὶ ἀκίνητον. δοτέον οὖν, καὶ λεκτέον ὅτι κατὰ Ἡράκλειτον ἢ τὸν Ζήνωνα οὐδέν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐνδοξον τῷ μὴ ἀδόξῳ, ἢ πρὸς τὸν λόγον ἐστὶν, ἢ μὴ πρὸς τὸν λόγον. ἂν ἓν δοκοῦσι ἢ καὶ μὴ πρὸς τὸν λόγον, δοτέον φήσαντα δοκεῖν. ἂν δὲ μήτε δοκῇ, μήτε πρὸς τὸν λόγον ᾖ, δοτέον οὔ, ἐπιστημονικὸν δὲ τὸ μὴ δοκοῦν πρὸς συλλογισμὸν συνάπτειν. ὅτι πρὸς τὸν λόγον καὶ δοκοῦντος, λεκτέον ὅτι δοκεῖ μὲν, ἀλλὰ λίαν ζωώδης τῷ ἐν ἀρχῇ. καὶ ἀναιρεῖται, τῷ τιθέντι δοτέον, τὸ καίλιμον. εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον ἐστὶ λίαν ἀδοξον τὸ ἀξίωμα, συμβαίνει φανερὸν τῷ τιθέντι, ἀλλὰ λίαν εὐηθὲς εἶναι τὸ προτεινόμενον. εἰ δὲ μήτε ἐνδοξον, μήτε ἄδοξον. εἰ μὲν μηδὲν πρὸς τὸν λόγον, δοξίον μηδὲν διορίσαι. εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον, ἐπιστημονικὸν ὂν ἀναιρεῖται τιθέντος τὸ ἐν ἀρχῇ.

στον

probabile,vel non probabile, vel neutrum. Atq; probabile vel non probabile, aut huic aut illi definitæ aut sibi, aut alii, aut definitæ omnibus. Quoniam autem is qui scitè ratiocinatur,id qd propositum est ex probabilioribus demonstrat,perspicuum est si qd propositum est omnino non probabile fuerit, nõ debere respondentem dare,vel qd omnino non videtur,vel qd videtur quidem sed minus videtur quã conclusio. Sin omnino probabile fuerit propositum, permittere debet respondens etiã qd minus probabile est quã conclusio. Simili quoq; modo si neq; probabile,neq; nõ probabile concedendum. Quod si verò id qd propositum est,non omnino probabile fuerit,aut nõ probabile,sed respondens tum judicare debet ex seipso concedendum sit an non concedendum. Sin respondens alterius opinionem defendit, debebit tum etiã sentent ã spectare, vel juxta eum quæq; permittere aut negare: veluti bonum et malum idem esse,ut placet Heraclito: vel motum non esse, ut Zeno asserebat. Et id qd est unum esse ex Parmenidis sententia: vel ut Melissus aiebat id qd est,unum esse atq; immobile. Dandum igitur & dicendũ est: Heracliti vel Zenonis sententiã dari. Cum verò probabile istud,vel non probabile,vel ad argumentationem seu disputationem valeat, vel non valeat,si videatur quidem,sed nõ valeat ad disputationem dandum dicendumq; videri. Quod si verò neq; videatur,neq faciat ad argumentationem quicquam, etiam tum dandum erit, sed eadem opera significandum nobis non videri quo fatuitatis crimen effugiamus. Sin pertineat ad disputationem, & videatur respondendum videri quidem, sed petitione principii valdè affine ac propinquum esse. Atq; hoc concesso propositum tollitur. Jam si ad argumentationem cõferat quidem sed sit valdè incredibile,seu non probabile,eo quidem dato,cõsequi aliquod fatendum, esse autem id qd proponatur admodùm ridiculum,atq: fatuum dicendum. Cùm autem nec probabile,nec non probabile fuerit, siquidem ad disputationem nihil conducat, sinè ullâ distinctione dandum,

dandum, sin conducat, significandū eadem operā eo posito sublatū iri propositum. Sic enī & respondens nihil suâ culpâ perpessus videbitur, & interrogās syllogismū consequitur, cùm ei permittuntur quæ proponit. Cæterū respondenti hoc quoq; concessū est, si non intelligat qd proponitur, dicere se non intelligere, & petere ab interrogante, ut id qd quæritur declaret. Quo d si homonymum fuerit, & in omnibus verū & falsum simul concedendū, simul negandum. In iis etiā quæ in omnibus & vera et falsa sunt, cōvenit hujusmodi responsio. Sin quâdam ex parte falsum, & quâdam ex parte fuerit verum hoc judicandum erit. Etenim ubi secus responderit, & Adversarius deinde distinxerit, & ex responsione non probabilis occurrerit, incertum efficiet ab initio an ambiguitatem respexerit an non? veruntamen si homonymum non prævidit & respondit, tum dicendum erit, Non hoc considerans permisi, qd scisciabare, sed illud. Porrò incredibilis aut non probabilis hypothesis defensio non est suscipienda. Ea autē est multiplex: nam hypothesis non probabilis & ea est ex qua absurda & incondita concludere licet. Ut omnia moventur aut nihil, & ea quæ statuit sequendū esse qd à probatis moribus abhorret, ut præstare inferre quā accipere injuriā. Non enī ut eum qui gratiâ quid defendat, sed ut eum qui quæ sentiat profiteatur, oderunt. In argumētis in quibus falsū concluditur solvendū illud est ex quo falsū efficitur: falsum enī ex propositione falsa concluditur necessariò; spectare igitur debemus ex quonā effectum sit falsum. Fortassis enim argumentatio multa falsa continet, ut si quis sumat sedentem scribere, Socratem autē sedere, cōcluditur Socratem scribere. Sublata igitur Propositione Socratē sedere pronunciante, nihilominus falsū manet, quare ex alio natū est falsum, propterea nimirum quia dictum est omnē sedentē scribere. Quatuor autē modis impedire potest, ne concludatur argumentatio. Aut enī eo aperiendo ex quo falsum evenit, ut in exemplo cernitur, qd modo proposuimus, aut enstasin (instantiā vulgo appellant)

ἕτω γὰρ ὅτε ὑποκρινόμενος ἡδὺν δόξει δ' αὐλὸν παίειν. ὅτ' ἐρωτᾶν τύχεται συλλογισμοῦν, τοιούτων ἀμφοῖν τῶν προτεινομένων. δέδοται δὲ ἢ ὑποκειμένῳ ἢ μὴ συνίστη λέγειν, ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος, καὶ ζητεῖν τὸν ἐρωτῶντα σαφηνίζειν τὸ ἐρωτώμενον. ἂν δ' ὁμώνυμον ᾖ, ὃν ἐπὶ πάντων ἀληθὲς ἢ ἢ ψεῦδος, δοτέον καὶ ἀρνητέον. ὅτι πάντων γὰρ ἡ ὑπόκρισις ἀσαφὴς ἔσται. ἐπεὶ δὲ ὅτι τι ἀληθὲς, ὅτι τι ἢ ψεῦδος, ἐπισημαντέον ἦν τοῦτο. ὑποκριθεὶς γὰρ καὶ ὅτιος αὐτὸς διαιρῶν, ἀπαληθεύσας ἐκ τῆς ὑποκρίσεως τὸ ἀδόξου, ἄδηλον ποιήσει, ἐν καὶ ἐν ἀρχῇ συνιέσῃ, τὸ ἀμφίδολον. ἐὰν δὲ μὴ προΐδηται τὸ ὁμώνυμον, καὶ ὑποκριθῇ, ῥητέον ὅτι ἐκ εἰς τοῦτο βλέπων ἔδωκε, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνο. ἄδοξον δὲ ὑποθέσιν ὀλαβητέον ὑπάρχειν. αὕτη δὲ πλειοναχῶς, καὶ γὰρ ἐξ ἧς ἄτοπα συμβαίνει λέγειν. οἷον, πάντα κινοῦνται, ἢ ἠδύ. καὶ ὅσα χείρονος ἢ ἧττος ἐπάθειν. οἷον, τὸ ἀδικεῖν ζέλτιον τοῦ ἀδικεῖσθαι. ἐ γὰρ ὡς λόγῳ χάειν ὑπάρχοντα, ἀλλ' ὡς τὰ δοκοῦντα λόγοντα μισοῦσιν. ὅσοι δὲ διὰ λόγων ψεῦδος συλλογίζονται, λυτέον παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος. τὸ γὰρ ψεῦδος ἐκ ψευδῶς ποιήσεως ἐξαναγκης συμβάχθη. σκοπεῖν γὰρ χρὴ, παρ' ὃ τὸ ψεῦδος γίνεσθαι. ἔχει γὰρ ἂν ἴσως φαδῆ πλείω ὁ λόγος. οἷον, εἴπερ λάβοι τὸν καθήμενον ἐφέρειν, Σωκράτην δὲ καθῆσθαι, συμπεραίνεσθαι τὸ ψεύδεσθαι Σωκράτην. ἀναιρεθέντος ἓν τῶν Σωκράτους καθῆσθαι, ἐδὲν ἧττον μένει τὸ ψεῦδος. ὥστε τὸ ψεῦδος παρ' ἄλλο γέγονε, διότι ἐρρέθη πᾶς ὁ καθήμενος γράφει. ἔστι δὲ λόγον κωλύσαι συμπεραίνεσθαι τοιαχῶς. ἐ γὰρ τὸ ψεῦδος ἐμφανίζοντα, παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος συμπέρασμα, ὡς ἐκεῖνο. ἢ εἰ πόντα ἔνεσιν ἐρωτῆσαι ἐρωτῶντα, ἐκεῖνος γὰρ ἴσως ἐρωτᾷ, εἰ πᾶσα

κίνησις

κίνησις ἕκαστον φέρει. ὁ πρότερον εἶχεν, ἵνα συμπεράνῃ ὅτι ἐστὶν ὕδωρ ἆρα σωῖ κινησις ὀξίσα ἑαυτῇ. κωλύεται ἢ ἐν τῷ ἐσπάναι ἢ ὑποχρίνωμενον, ὅτι ὁ πᾶσα κίνησις ἕκαστον φέρει, ἀλλά τις, ἢ χεῖ ἀλλοίωσιν τυχὸν, ἢ αὐξησιν ἢ μείωσιν. ἢ λέγοντα, ὡς κακῶς ἠρωτήθη ἡ πρότασις. ἕλεγε δ' ἄλλος. ἢ, τὸ τέταρτον, ἀπαγωγὴ ποιοῦντα, ἢ ἐις ἀβέλτιον ἐλόντα χεῖρον πλείονι. ἔνιοι γὰρ ταυτὰ εἰσάγεται, πρὸς ἃ ἀλλαχθῆναι πλείονι ἐσὶ χεῖρον, ἢ ἢ παρόντις ἕλαττον βλάβης. ἔστι δ' ἢ πλειόνων ἢ μὴ πρώτη ἔνστασις, ἢ λύσις. αἱ δ' λοιπαὶ, κωλύσεις μόνον. ὑπόμνησις δὲ τῷ λόγῳ καθ' αὑτόντα. ἢ ὅτι ἠρωτᾶται, ἓν ἢ αὐτό. πολλάκις γὰρ τῷ μὴ καλῶς διειλέχθαι ἢ λόγον ὁ ἐρωτώμενος αἴτιος μὴ δόντος, ἀλλὰ συγκαλύπτων πρὸς τὰς ἐνστάσεις. πολλάκις δὲ ὁ ἐρωτῶν. ἢ ὥστε φάυλον ποτὲ ὄντα τὸ λόγον εὐδόκιμον ἢ ἠρωτῶντα, ὡς εὐδόκιμον βέλτιστα πρὸς ἢ ὑποκρινόμενον διειλέχθαι. ὅτω ἢ καθ' αὑτὸν πολλάκις ὄντα ἢ λόγον ἀνεπτίμητον, ὁ ἐρωτῶν κακῶς ἐρωτῶν, ὡσὸ ὑπόμνησιν ἄγει. ἐπὶ δὲ φάυλος κρινομένος ὁ ἀμφιζῶν τὸ κοινὸν ἔργον ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων, ἢ ἐπὶ τῷ λόγῳ τὸ αὐτὸ ἂν εἴη. ὅτο δὲ πολλάκις τῷ ἐρωτῶντι, πολλάκις τῷ ὑποκειμένῳ συμβαίνει. ἔστι δὲ ἢ αὐτὴ ἁμαρτία καὶ τοῦ συλλογισμοῦ, ὅταν διὰ μακροτέρων, ἐνὸν δ' ἐλαττόνων. λόγος δέ σῆλός ὅτιν. ἵνα μὲ τοῦτον ᾖ δημοσιώτατον, ἐὰν συμπραίνῃ. ἵνα δὲ, ἐὰν διὰ περισυλλογισμῶν, ἢ πρότερον συμπερασμάτων συμπερήνηται. ἔτι εἰ τι ἐλλείπει, εἰπεῖν δὲ ἢ τὸ πρόβλημα ἔνδοξον. ὅτω διὰ τὸ πᾶσιν ἔνδοξον εἶ) ἢ δῆλον, ἐκ ἐτέου. φάδηλος δὲ λόγος; γράβλαι πτῶσιν καλῶς. ἵνα μὲ τοῦτον, ἢ πῶς φαίνηται

appellant) adornando contra eum qui interrogat; ille enim fortè interrogat, Nũ omnis motus ejus alienationem afferat, cujus quis antehac particeps erat: & inde concludat eum qui hinc illo motus est, à seipso alienari. Impeditur autem, si respondens resistat, asserendo, non omnem motum hujusmodi alienationẽ afferre, sed quãdam, viz. cõmutationem, si ita ceciderit vel accretionẽ vel diminutionem; aut dicendo propositionem vitiosè quæsitã esse, quæ aliter quæri debuerat: aut quartò, inductionẽ machinando, & tẽpus plus æquo protrahendo. Nonnulli enim in refutando ea afferunt, contra quæ disserere majore tempore opus est, quã præsens exercitatio requirat. Cæterũm ex his quãtuor, prima quidem Enstasis etiã solutio est, reliquæ verò solùm sunt impeditiones. Reprehensio autẽ argumentationis ejus quæ per se sumitur, & ejus quæ per interrogationem non est eadẽ, sæpè enĩ is qui rogatur in causa est, cur non rectè tractetur argumentatio, cũ propositiones non concedit, sed difficilẽ se erga eas præbet. Sæpè verò is qui rogat. Et quemadmodũ interdũ evenit cũ falsa argumentatio est, ut is qui interrogat. quã accõmodatissimè disputet cũ eo qui respondit, ita cũ argumentatio sæpè per se refutanda non est, fit ut is qui rogat, malè interrogans argumentationẽ reprehensioni subjiciat. Quando autem in cæteris rebus omnibus is malus socius est, qui cõmune opus impedit in disputatione quoq; idẽ censendũ fuerit. Istud autẽ sæpè interroganti, sæpè respondenti evenit. Cæterũ & hic error in syllogismis cõmitti solet, cũ quis pluribus ostenderit, qd paucioribus poterat. Argumentatio autẽ plana atq; perspicua est, uno quidẽ modo qui maximè in ore populi versatur, si ita confecta concluserit; fuerit, ut nihil dubii relinquatur; altero verò cũ per syllogismos & priores conclusiones fuerit conclusa: tertiõ cũ deficit aliquod, qd valdè probabile est, ideoq; positũ non fuit, quia omnibus probabile & perspicuum habetur. Et autẽ argumentatio falsa quatuor modis, uno quidem cum videtur concludere neq; concludit, quæ

ratiocinatio litigiosa vocatur. Habet enim peccantẽ figuram,ut si quis in secunda figura conclusionem aientem omnino generalem ratiocinetur, v. g. Quæ peperit pallida est, Propositio major, Mulier hæc pallida est, Propositio minor,Mulier igitur hæc pepetit. Aberratum igitur est in Argumentationis forma. Quemadmodum autem in aliis sit, ut etiamsi in materia præsto sit, forma verò deficiat, non sit tamen necesse effectum aliquem perfectum consequi, (ecce enim æs præsto est, & non quia æs est, ob id statim etiam lebes fuerit,è contrà verò si lebes est, ex ea necessitate quæ dicitur ex hypothesi etiam æs fuerit) ita in syllogismo quoque evenit, in quo si forma hoc est figura deficit, materia minimè sufficerit Propositiones nimirum:, etiamsi veræ sint, ad perficiendum Syllogismum. Quod si vero forma figuræ integra manserit, & in materia sit peccatum,possit Syllogismus absolvi. Cujus generis Syllogismi sunt,qui ex propositionibus falsis verum concludunt. Altero modo falsa est argumentatio, si concluserit quidem,aliquod,sed qd ad rem propositam non pertineat. Quod iis accidit potissimùm qui eâ probatione utuntur, quâ Adversarius incommodo urgetur. Nobis enim propositum est monstrare, Animal non omni animato convenire. Hoc non admittit quispiam;convenit itaque omni, unde nascetur hic Syllogismus. Omne animatum est animal, sed omnis planta est animatum. Ergò omnis planta est animal. Hic Syllogismus est falsus, ipse quidem sed nihil ad rem spectat, propositum enim erat probare,animal non omni animato convenire,qd monstratũ est Syllogismo falso, qui perducit ad id qd fieri non potest. Tertiò modo fallus est Syllogismus, cùm aliquid concludit quidem, qd ad præsens institutum facit,sed non conveniente ratione ac methodo.Hoc autẽ est si Syllogismus,qui non est medicus videatur medicus: aut qui geometricus non est, videatur geometricus: aut qui Dialecticus non est, videatur Dialecticus, Cùm tamen contra Canones dialecticorum concludat.

Ut

νεται συμπερασίνεσθαι μὴ συλλογιζόμενος· ὁ καλεῖται καὶ ἐπιχειρηματικὸς συλλογισμός. ἡμαρτημένον γὰρ ἐχει τὸ σχῆμα, ὥζε ἂν τις συμπερασίνοι διὰ τῶν δευτέρου σχήματος, ὅτι πᾶς οἶον ἡ πτικυῖα ὠχρὰ, κύκνος ὠχρὸς πτανίζεις. ἡ γυνὴ αὕτη ὠχρὰ, ἡ ἐλαίφων ὠχρὰ ἐστιν. ἡμάρτηται γὰρ τὸ εἶδος τῶν λόγων, ὅσων ἡ κατηγορικὴ μὴ ἄλλων. ἐὰν καὶ ἡ ὕλη πάρεστι, τὸ εἶδος καὶ λείπει, ἐκ ἀνάγκη ἔσται πάντα λέγειν. ἐστὶ γὰρ χαλκὸς, καὶ ἐκ ὅτι χαλκὸς, ἤδη καὶ λίβης. ἀστρεβόεις ἢ ἐὰν λίβης ἐστὶν, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ στρεβόεις καὶ χαλκοῦς ὄζιν. ἔτω καὶ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν, λείπουτος τοῦ εἴδους, ἀλλοῦσι τοῦ σχήματος, ἐκ ὑπάρχει ἡ ὕλη, οἱονεὶ αἱ κρεπάσεις ἂν καὶ ἀλκηστὶς ὦσι, πολλοὶ συλλογισμοί. ἂν δὲ μόνη τὸ εἶδος τοῦ σχήματος, ἡμάρτηται δὲ ἡ ὕλη, συλλογισμὸς ἂν εἴη, ὡσπερ οἱ ἐκ τῶν ψευδῶν κρεπάσιον ἀλκηστὶς συμπέρασμα σωφρονιστὴς συλλογισμοί. δοκεῖ μὲν, ἐὰν συμπεραίνηται μὴ, μὴ κίνητοι ἀφὸς τὸ κείμενον· ὅσπερ συμβαίνει μάλιστα τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον ἄγουσι. κεῖται γὰρ ἡμῖν δεῖξαι, ὅτι τὸ ζῶον ἐστὶν ἐμψύχῳ. ἐ γὰρ τοῦτο, ἐστὶ πατὶ ζῶον πατὶ ἐμψύχῳ. τὸ ἔμψυχον πατὶ φυτῷ. τῷ ζῶον ἄρα πατὶ φυτῷ. ἴσως ὁ συλλογισμὸς ψευδὴς μὲν, ἀλλ' ἐ ἀφὸς τὸ κείμενον. κεῖται γὰρ δεῖχθῆναι, ὅτι τὸ ζῶον ἐστὶ ἐμψύχῳ, ὅσπερ δέδεικται διὰ τῶν ψευδῶν συλλογισμῶν, τὸ δὲ εἰς τὸ ἀδύνατον ἄγοντος πρότερος, ὅταν συμπεραίνηται μὲ ἀφὸς τὸ κείμενον, μὴ μένει τὸ χεῦδος ἀλλ' οἰκεῖαν μέθοδον. τοῦτο δ' ὅταν, ἐὰν ὁ μὲν ὢν ἐπιχειρηματικὸς δοκῇ ἐπιχειρηματικὸς εἶναι. ἢ μὴ ὢν γεωμετρικὸς, δοκεῖ εἶναι γεωμετρικός. ἢ μὴ ὢν διαλεκτικὸς, διαλεκτικός. καὶ παρὰ τοὺς κανόνας τὴν διαλεκτικῆς συμπεραίνηται τι. οἷον, κανὼν

ὅτι

ὅτι διαλεκτικὸς, τὸ ἐξ ἐνδόξων συλλογίζεσθαι, ἐπεῖνος δὲ τὸ φαινομένου ἐξ ἐνδόξων συλλογίζεσθαι. τὰ παρὰ τοῦς ἄν διὰ ψευδῶν συμπεραίνηται, εἴτε ψευδὲς, εἴτε ἀληθὲς. ὥστε δῆλον, ὅτι περὶ μὲ ἐπίσκεψις λόγικὴ αὐτὴ ἐκ συμπεραίνεται. διαφέρει δ, πότερον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. πρὸς δ, ἐκ ποίων πίνων. εἰ μὲ ἐκ φαινομένων, ἐνδοξον δ, λογικὸς ὁ συλλογισμός. εἰ δ ἐξ ὄντων μὲν, ἀδοξον δ, ὡς τὸ ὄζι ἡ τὸ μὴ γραμμῶν μὴ φερομένων (τοῦτο γὰρ ὧν μὲν, ἀλλ' ἄδοξον) φαῦλος ὁ λόγος τοῦ συμπεράσματος. εἰ δ ἡ φαίνη, ἡ λίαν ἄδοξα, δηλονότι φαῦλος, ἢ ἁπλῶς πᾶσιν, ἢ τοῖς τὸ πρωκείμενον τότε εἰς ἔξέτασιν.

Τίτλος ια. περὶ σοφισμῶν ἐλέγχων.

Κεφάλαιον α.

Ηκει δὲ ἡμῖν ὁ λόγος ἡ εἰς τοὺ σοφιστικὰς ἐλέγχους. ὡς μανθάνομεν, οὐχ ἵνα χρώμεθα, ἀλλ' ἵνα δῆθεν ἐλεγχόμενοι, διὰ τύπων ἔχωμεν ἐμφανίζειν ἢ μοχθηρίαν. ἐπὶ ἡ τοῖς ἐπιχειροῦσι σπουδὴ ἡ τὰ δηλωτήρια εὑρέσθαι τῆ δοκούντων εἰς τὸ φεύγειν, ἢκ εἰς τὸ χρῆσθαι. ἔλεγχος μὲν ὢν ἀληθὴς συλλογισμὸς ὅταν 'αντιφάσεως. 'αντίφασις γὰρ τὸ ἑνὸς, μὴ τὸ ὀνόματος, ἀλλὰ πράγματος. ἡ ὀνόματος μὴ συνωνύμου, ἀλλὰ τῆ ἀρχῆ. ἐκ τῶν δοξάντων ἐξ 'ανάγκης, μὴ συμπεπερασμένων τὸ ἐν 'αρχῆ, ἢ ταὐτὸ, ἡ πρὸς ταὐτὸ, ἡ ὡσαύτως, ἡ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ἔλεγχος δὲ φαινόμενος, ὁ ὅταν τὰ μὲν τὰ τοιάτα ἐλέγχῃ. ὃς ἡ φαίνεται μὲν ἐλέγχειν, σοφιστικὸς δὲ, ἡ ἐ πὶ ἀληθειαν. πᾶς δὲ ἔλεγχος 'αληθὴς, συλλογισμός. ἐ μὴν δὲ πᾶς συλλογισμὸς, ἔλεγχος. ὁ γὰρ ἔλεγχος ἀναιρέσεώς ὅτι συλλογισμὸς, ἔλεγχων τὸ κείμενον 'αντιφατικῶς. ὁ δὲ συλλογισμὸς, μάτην συλλογίζεται.

ὡς ὅτε

Ut dialecticorum Canon est, ex probabilibus ratiocinari, ille autem ex iis quæ probabilia non sunt ratiocinari conatur. Quartò, cũ ex falsis concluditur, sive falsum sivè verum. Quare perspicuum est, primam considerationem esse Syllogismi per se, an concludat, secundam verúmne an falsum. Tertium ex cujusmodi aliquibus. Si quidem ex falsis probabilibus autem, Logicus Syllogismus est. Sin ex iis quæ sunt, sed non probabilibus, seu incredibilibus (cujusmodi sit, si quis pronuncíet parentum rationem nullam habendam, hoc enim est quidem & fit sed contra opinionem) vitiosa erit conclusionis argumentatio. Quod si & falsa & valdè incredibilia concludit, vitiosa erit dubio procul, idq; vel omnibus simpliciter, vel qd ad id attinet, qd discutiendum propositũ est.

TIT. XI. *De Sophisticis Elenchis,*

Cap. I. *Quinam & Quomodo fiant Sophistici Elenchi.*

PErvenit igitur nobis tandem oratio ad Sophisticas reprehensiones quas discimus nõ ut utamur, sed potius ut si per eas circumventi fuerimus, habeamus earũ vitium & pravitatem patefacere. Quando medicis quoq; curæ est, ut venenosas herbas cognitas atq; perspectas habeant, ad fugiendas eas, non usurpandas. Est igitur verus quidem Elenchus contradictionis Syllogismus, Contradictio enĩ unius non nominis est sed rei, & nominis non synonymi sed ejusdé ex iis necessario confecta, quæ data sunt, non repetito principio, nec adjuncto eo qd eadem ex parte, & ad idé & eodé modo, & eodem tempore dicitur. Simulatus autem Elenchus est qui prætermittens veri Elenchi partes, videtur quidem reprehendere, sed Sophisticè, & in rei veritate nequaquam. Cæterùm omnis verus Elenchus Syllogismus, sed non omnis Syllogismus Elenchus. Nam Elenchus contradictionis Syllogismus est, reprehendens id qd propositũ est contradictorio more, At verò Syllogismus solum ratio-

cinatur. Quemadmodum verò in aliis rebus usu venit; ut iis quæ verè existant respondeant res, speciem de se ferentes, (aurum quidem verum est, quæ verò tincta sunt felle simulant Aurum, verum ita argentum est, sed stannea quoque ex argento fieri videntur.) Ita etiam Elenchus hic quidem verus est, ille verò simulatus, qui & Sophisticus Elenchus dicitur. Cujus genera sunt duo. Alii namque in verbis, alii in rebus spectantur. Sunt autem eorum qui speciem similitudinis è verbis capiunt numero sex, Homonyma, Amphibolia, Compositio, Divisio, Accentus, Figura dictionis. Eorum verò paralogismorum qui è rebus ducuntur, Species septem. Ab Accidente, ab eo qd cum adjectione dicitur. ad id quod dicitur sinè adjectione; ab Elenchi ignoratione; à Consequente; à Principii repetitione; à non Causa ut Causa; Et septima atq; postrema, ab ea qd multæ interrogationes pro una accipiantur. Reliquum enim ut qd quilibet commemoratorum locorum sit exponamus, & primùm quidem sex eorum qui in verbis versantur. Igitur Elenchi qui ex homonymia nascuntur, argumentationes hujusmodi sunt. v.g. Qui sciùt μανθάνουσι, hoc est, discunt ac docent, utrumq; enim Græcis significat. Rogamur enim nonne μανθάνουσι qui sciunt, & existimantes μανθάνουσι significare discunt, respondemus, qui sciunt non discunt. Illi verò dicunt, nonne qui sciunt μανθάνουσι discipulos? quare qui sciunt μανθάνουσι. Atque hâc ratione nos reprehendere conantur argumentationé ipsâ velut in contradictionem trahentes. Sed nulla contradictio est, cùm discere homonymum sit, & Elenchi definitio ita habuerit, ut dictus sit Syllegismus contradictionis quidé verùm unius & ejusdem non nominis sed rei. Quocirca hic verus Elenchus non est, sed simulatus, utpote deductus ex homonymia. Licet enim hoc intelligere & de eo qui utitur scientiâ, & qui suscipit scientiam. Jam Elenchi quos Amphibolia parit (quam orationis ambiguitatem appellare licet) tales sunt. Num quod quis cognoscit, id cognoscit? Respondemus,

ὡς τῷ δὲ ὅτι ἧττον ἄλλων πραγμάτων παρυφίσαμαι τοῖς ὄντως κατ' ἀλήθειαν, τὰ φαινόμενα. καὶ ἔστι μὲν λευκὸς ἀληθινός, φαίνονται δὲ χρυσοῦς καὶ τὰ χαλκᾶ φαινόμενα. καὶ ἄργυρος ἀληθινὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ κασσιτερινὰ φαίνονται. οὕτω καὶ ἔλεγχος, ὁ μὲν ἀληθινὸς, ὁ δὲ φαινόμενος ἔλεγχος, ὅς καὶ σοφιστικὸς λέγεται ἔλεγχος. τέλος δὲ οἱ εἰσὶ παρὰ τὴν λέξιν, οἱ δ' ἔξω τῆς λέξεως. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐν τῇ λέξει ἐμποιοῦντα τὴν φαντασίαν, ἓξ ὄντα· ἀμφιβολία, ὁμωνυμία, ἀμφικολία, σύνθεσις, διαίρεσις, προσῳδία, σχῆμα λέξεως. τὰ δ' ἔξω τῆς λέξεως ἐν παραλογισμῷ εἴδη εἰσὶν ἑπτά, παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, ἐν παρὰ τὸ πῇ καὶ ἁπλῶς, παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν, παρὰ τὸ ἑπόμενον, παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, ἐν παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέναι. καὶ ἕβδομον, καὶ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιοῦν. λοιπὸν εἰπεῖν, τί ὅτι τούτων ἕκαστον, καὶ πῶς τὰ μὲν ἐν τῇ λέξει ἐξ παραλογισμοί. εἰσὶ τίνων παρὰ τὰ ὁμωνυμίαν οἱ τοιοῦτοι καὶ λόγων. οἷον ὅτι μανθάνουσιν οἱ ἐπιστάμενοι· ἐρωτῶμεν γάρ, ἆρα μανθάνουσιν οἱ ἐπιστάμενοι; καὶ φαμέν, ναί. οὗτοι δὲ λέγουσιν, ὃ μανθάνουσι τοὺ μαθητάς; μανθάνουσιν. ἆρα οἱ ἐπιστάμενοι μανθάνουσι. καὶ ἐστοῦν ἐνδεχόμενα ἡμᾶς ἐλέγχειν εἰς ἀντίφασιν ἄρρητις ἢ λόγον δοῦναι. ὅτι ἔστι δὲ ἀντίφασις, ὅτι ὁμώνυμον τὸ μανθάνειν. ὧν δὲ ὁ ὁρισμὸς ἦν ἐλέγχου συλλογισμὸς μὲ ἀντιφάσεως. ἀλλὰ ἄνευ καὶ ὄντος μὴ ὀνόματος, ἀλλὰ φαινομένου. ὥστε, οὐκ ἔστι ἔλεγχος ἀληθινὸς ἄνευ, ἀλλὰ φαινόμενος. καὶ ὁμωνυμίαν γάρ. ἔστι γὰρ τοῦτο ξωπίνου χρώμενον τῷ ὁπισθήμῃ, καὶ τὸ λαμβάνειν ὁπισθήμιον. ἐν δὲ ἀμφιβολίαν, οἱ τοιοῦδε. οἷον, ἆρα ἔ, τὴν γνῶσιν, ἄνευ

γινώσκει, φαμὲν, ναί. ὁ δὲ γινώσκει τὶς, πῶς γινώσκει; ἐπαπορῶσι δ' ἐνίοτε λέγουσι, γινώσκει τὶς τὴν γραμματικήν; φαμὲν, ναί· ἆρα φασὶν ἡ γραμματικὴ γινώσκει. ἔστι δὲ τὸ ἀμφίβολον καὶ τὸ πῶς, ὃ δῆλον καὶ τὸ, ὃ γινώσκει τὶς, καὶ αὐτὸ τὴν γινωσκόμενον ἴδιόν. παρὰ δὲ τὴν ζωὴν ἔζειν, τὰ τοιάδε. ἐρωτᾷ τὶς, δύναταί τις καθήμενος βαδίζειν; καὶ φαῖεν ἄν. τί δὲ ὁ Σωκράτης, φησὶν, ἃ καθήμενος, καὶ καθήμενος ἐστί; φαμὲν, ναί. ἆρα φασὶν ἃ δύναται βαδίζειν καθήμενος; φαμὲν, ναί. ἆρα φασὶν καὶ δύναται βαδίζειν ὁ καθήμενος καὶ ἃ δύναται. λέγεται δὲ παρὰ τὴν σύνθεσιν, ὅτι σωτηρίας ἐρωτᾶς, εἰ δύναταί τις καθήμενος βαδίζειν. παρὰ δὲ τὴν διαίρεσιν οἱ τοιοῦδε. τὰ πέντε ἐστὶ δύο καὶ τρία; ναὶ φαίην. τί δὲ τὰ πέντε, τρία, καὶ αὖθις δύο; ἃ. διαφῶν γὰρ ἐρωτᾷ, ἰδίᾳ τὰ τρία, καὶ ἰδίᾳ τὰ δύο. παρὰ δὲ τὸν προσῳδίαν, ἐν οἷς τῶν ἀνωγραφοῖς διαλεκτικοῖς, ἃ ῥᾴδιον πεῖσαι λέγον. ἐν δὲ τοῖς γεγραμμένοις, μᾶλλον. διον καὶ ὅμηρος ἔνιοι διορθοῦνται πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας, ὡς ἄτοπον εἰρηκότα. τὸ μὲν ἐ κατὰ πύθεται ὄμβρῳ. τάχα, ζυμῷ, οὐ δὲ κατὰ πύθεται. λύσει γὰρ τὴν προσῳδίαν, λέγοντες ὀξύτονον τὸ ἔ. ὅτι, δῆλον, ἐ κατὰ πύθεται τῷ ὄμβρῳ. καὶ τὸ, δίδωμι δὲ οἱ ἐγχος καὶ ἀρέσθαι, ἐν τῷ βλεχθεν. ἃ γὰρ ἀγνοεῖν τὴν διαφορὰν ἐπαγγελόμενον. λύονται γοῦν τινες, λέγοντες δίδωμι αὐτὶ τοῦ δίδοται, τὴν προσῳδίαν διορθοῦντες. ἐν δὲ τοῖς τοῖς ἀναγραμματίστοις χρῆται αὐτὶ προσωπικῶν. λέγειν γὰρ δῆλον ὁ Ζεὺς πρὸς τὸν ὄνειρον, δίδοται καὶ δίδωσι τῷ Ἀγαμέμνονι, οἱονεὶ θάρρος ἐστὶ τῷ καλῶς καὶ ἐυπρεπῶς. εἰ δὲ παρὰ τὸ ζυγὸν τὴν λέξεως συμβαίνειν, ὅπου μὴ τὸ αὐτὸ ὡσαύτως ἐμιμήσατο. διον,

Respondemus, etiam, Quod enī quis cognoscit. id cognoscit: tum illi iterū interrogātes aiunt, Cognoscitne a. liquis Geometriam? dicimus quidni: Ergò Geometria inquit cognoscit. Orationis ambiguitas in hoc versatur, qd & cū qui cognoscit, & id qd cognoscit propriè significat. Elenchi autē à cōjunctione sic se habēt. Rogat aliquis, potestne quis sedens ambulare? & respōdemus nō. Quid verò Socrates, inquit, non sedet & sedens est. Respondemus etiā. Tum quærit iterum, Nonne autem is potest ambulare? Resp: potest. Ergò infert ille, sedens potest & non potest ambulare. Appellatur autē à conjunctione, quia qui ita rogat, conjungens rogat, Numquis sedens potest ambulare? Captiones quæ à divisione immūtat, sic sunt affectæ. Quinq; suntne duo & tria? Resp: sunt: qd verò, utrum quinq; sunt tria? itē utrum quinq; sunt duo? Non. Id fit quia seorsim tria, & seorsim duo interrogat. Ab accentu verò in disputationibus quæ literis mandatæ non sunt, non facilè sit captionē struere, in scriptis verò facilius, veluti Homeri unonnulli corrigunt, & defendunt adversus eos qui eum redarguunt quasi absurdè dixerit τὸ μὲν δ' κατα πύθεται ὄμβρῳ, i. e. cujus hoc quidē putrescit imbre. Forsan enim non est legendum δ' κατα πύθεται, sed δ. Nā solvunt accentū affirmantes δ legendum, cum sono acuto & leni spiritu, qd perspicuum fit illud ὃ κατα πύθεται ὄμβρῳ, hoc est, nō putrescit imbre. Illud quoq; de Agamemnonis somnio, in 2° libro dictum δίδωσιν δέ οἱ ἔυχος ἀγαθὸν, i. e. damus autem ipsi ut victoriā potiatur, eodem modo reprehendunt. Non enim aptum & conveniens est inquiunt, Jovem in promittendo mentiri. Solvūt igitur quidā, & δίδωσιν pro δόναι positum asserunt; hoc modo accentu corrigentes locum. Mos autē Atticis est ut Infinitivis pro Imperativis utantur. Itaq; Jupiter ad somnum dicit, dare hoc est, da tu victoriam Agamemnoni. Sicut Atticè quoq, dicitur, Qui confidentiā valet, cum honestè & benè agere, pro eo qd est is honestè & bene agito. Ex forma autem orationis eveniunt, cùm non idem co-

dem modo exponetur, ut si quis roget, numquid ἄρρεν est θῆλυ? i.e. Masculus ne Fœmella est? Resp. Non. Quid igitur inquiunt, Nonne ἄρρεν neutrum? Non possumus ire inficias, Ite nonne θῆλυ quoq; neutrũ? Ad hoc quoq; annuimus. Infert ergò, idẽ est ἄρρεν & θῆλυ. Nam forma orationis, quoniã duo ista neutra esse confirmantur, captionem peperit; atq; hæ quidem captiones conclusiones sunt, quæ ex verbis ducuntur. Earum verò quæ ex rebus sumuntur, una ex accidente oritur, quæ sit cùm idem & rei & accidenti convenire existimatur, ut e. g. Num album deambulat? Negamus. Quod verò, urget adversarius, Nonne Socrates albus est? Nec diffitemur. Pergit quærendo Sophista, nonne deambulat ille? deambulat, respondemus. Igitur albũ (infert) deambulat. Captiones autẽ quæ nominantur ab eo qd cum aliqua adjectione dicitur ad id qd simpliciter sine adjectione pronunciatur, hujusmodi progressionẽ sortiuntur. Numquid non Ens est? Resp. Non est. Qd autẽ, Nonne Non Ens opinabile est? Sic est, resp. Ergò, Non Ens est. Quoniam non Ens cum adjectione dicitur esse, ideò conatur, quasi per vim ostendere, simpliciter & sine adjectione esse. Cum adjectione enim est. Opinabile enim. Et est ejus opinio non qd sit, sed qd non sit. Eodem modo habet etiã hæc captio. Deumne opinione comprehensibilis est? Quidni respondemus, Opinione ergò Deus comprehensibilis est. Sed hoc pacto id qd cum adjectione est, vi torquent eo ut simpliciter & sine adjectione esse conficiatur. Jam paralogismi qui ex Elenchi ignoratione fiunt, tales sunt, ut idemne est duplũ & non duplũ. Resp. Non. Pergunt rogare Non duo unius sunt dupla? triũ nõ sunt dupla? Hoc si concesserimus, concludunt. Igitur idẽ duplum est, & non duplum. Sed Elenchi definitio docebat ejusdem & ad idem. Cæterũ hic Elenchus non ad idẽ statuit duplum & non duplum, sed ad aliud atq; aliud. Quæ verè Sophismata ex principii sumptione petuntur, tot modis fiunt quot potest principium peti. Videntur autẽ reprehendere propterea, qd idem atq; diversum vel

aliud

τὸ ἄρρεν θῆλυ; φαμέν, ὦ. τί δὲ φησίν, ὁ τὸ ἄρρεν θῆλυ τεγος; ναί. ὁ δὲ τὸ θῆλυ ἀστέγος; ναί. φαμὲν καὶ ταῦτο. ἆρα τὸ αὐτὸ ὄζιν ἄρρεν καὶ θῆλυ. τὸ γὰρ σῶμα τῆ λέξεως ὅτι καὶ τὰ δύο ἀληθέως λέγονται, τὸν παραλογισμὸν ποιοῦντα. καὶ ἐστοι μὲ οἱ παρὰ τὴν λέξιν παραλογισμοί. Τῶν δ' ἔξω τῆς λέξεως, εἷς μὲν παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, ὅς γίνεται ὅταν ἀξιωθῆ τι τῷ πρᾶγματι καὶ τῷ συμβεβηκότι τὸ αὐτό. οἷον, τὸ λαὸν ἐπαπτῆ; φαμὲν ὦ. πῶς φασὶν ἔχει Σωκράτης λαὸς; ναὶ φαμέν. ὁ ἐπαπτῆ ἔστι; φαμὲν ἐπαπτῆ. ἆρα τὸ λαὸν ἐπαπτῆ. οἱ δὲ παρὰ τὸ ἁπλῶς καὶ πῆ λεγόμενοι, τοιαῦτα τὰ εἴδη ἔχουσι. τὸ μὴ ὂν ἐστίν; ὁ φαμέν. πῶς δὲ τὸ μὴ ὂν δόξαστόν ὄζι; ναί. ἆρα τὸ μὴ ὂν ὄζι. τοῦτο δὲ πῆ ὄζι βιάζεται ἁπλῶς ἀληθὲς εἶναι δὲ ὄζι. πῆ γάρ ὄζι. δόξαστὸν γὰρ καὶ δόξα ἀυτῷ ὄζιν, οὐχ ὅτι ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν. ὁμοίως καὶ τοῦτο. ὁ θεὸς καταληπτός; ὁ φαμέν. τί δὲ οὐκ ἔστι καταληπτὸς, ὅτι ἔστιν ἀκαταλήπτῳ; ἆρα καταληπτὸς ὁ θεός. ἀλλ' ἔστως μὲ τὸ πῆ, εἰς τὸ ἁπλῶς ἐκβιάζοντα. Οἱ δὲ παρὰ τὴ ἐλέγχου κατάστασιν παραλογισμοὶ, ἐστοι. οἷον, ταὐτὸ δοκεῖ πλάσιον καὶ οὐ δοκεῖ πλάσιον; φαμὲν, ὦ. πῶς δὲ, ἃ τὰ δύο τῶν ἑνὸς δοκεῖ πλάσια, τῶν δὲ τριῶν οὐ δοκεῖ πλάσια; ἆρα τὸ αὐτὸ δοκεῖ πλάσιον καὶ οὐ δοκεῖ πλάσιον.. ἀλλὰ τῶ αὐτῶ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ φασὶν ὁ ἐλεγμὸς τῶ ἐλέγχου. ὁ δὲ ἔλεγχος ὄζιν, οὐ ταὐτὸ τὸ αὐτὸ ὄζι καὶ δοκεῖ πλάσιον καὶ οὐ δοκεῖ πλάσιον, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο. Οἱ δὲ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῆ λαμβάνειν, γίνονται μὲ ὅταν, καὶ τὸ σαυτοχῶς, ὁταχῶς ἐνδέχεται τὸ ὀξ ἀρχῆς αἰτεῖσθαι. φαίνονται δ' ἐλέγχειν, διὰ τὸ μὴ δυνατὸς συνορᾶν τὸ ταὐτὸ καὶ τὸ ἕτερον. ἔοικε γὰρ τὸ καταδυάσαι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ξύλον. ἐρωτᾶ τινὰ ἆρα ὁ ἄνθρωπος ξύλον; φαμὲν ὦ. πῶς δὲ ἔχει ὁ ἄνθρωπος

γελαστικὸς; φαίνεται. ἀλλὰ τὸ γελαστικὸν ξύλον. ἆρα ὁ ἄνθρωπος ξύλον. λέγωμεν οὖν, ὅτι τοῦτον, ὃν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ γελαστικόν. καὶ αὖ ἐδείχθημεν ὅτι ἄνθρωπος ξύλον, ἐδείξαμεν δὲ αὖ καὶ τὸ γελαστικὸν ξύλον. σὺ δὲ θέλων λαβεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ξύλον, ἔλαβες αὐτὸ τὸ ζητούμενον διὰ τῶν ταυτότητος ὁμολογούμενον. καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ λέγομεν ἀρχῆς ἐζητεῖτο. οἱ δὲ παρὰ τὸ ἐπόμενον παραλογιζόμενοι, γίνονται διὰ τὸ οἴεσθαι ἀναιρεῖν τὸν ἀκολούθησιν. διὸ καὶ τὸ μέλι ξανθὸν, οἰόμενοι καὶ πᾶν ξανθὸν, μέλι. ἐρωτᾷ τις ἡμᾶς, ἆρα ἡ χολὴ μέλι; φαμὲν, ὅτι. πάλιν δέ, ἔχει ἡ χολὴ ξανθήν; ναί. τὸ ξανθὸν δὲ μέλι. διόπερ τὸ μέλι ξανθὸν, ἆρα ἡ χολὴ μέλι. οἱ δὲ παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέντες, ἀναιροῦντες καὶ τὸ παρὰ τοῦτο. ἐρωτᾷ γάρ τις, ἆρα ὁ Σωκράτης γέφυρα; φαμὲν ὅτι. ἑπόμενον δὲ ὁπὲρ γέφυρα. πάλιν δὲ ὁ Σωκράτης ἐκαθήσατο; ναί. πᾶς δὲ καθήμενος γέφυρα. ὁ Σωκράτης ἆρα γέφυρα. τοῦτο γὰρ γέγονε φησίν, ὅτι ἐμὲ λέγοντος ὅτι καθηται ὁ Σωκράτης, καὶ συλλάβοντος τὸ θέσιν, ὅτι γέφυρα. καὶ δὲ γέφυρα. σὺ βιασάμενος, καὶ λέγων ὅτι καθηται, ἐκτέτακε. συμπέρασμα τὸ ψεῦδος, ὅτι γέφυρα. λέγομεν ὅτι ἐπὶ παρὰ τοῦτο. καὶ δὲ πρὸ τὸ θέναι καθῆσθαι τὸν Σωκράτην, ἀκολουθεῖ τὸ ψεῦδος, ὅτι γέφυρα. ἐπὶ καίτοι ὅτι ἵσταται, πάλιν μένεται ψεῦδος. ἔδοξε γάρ σοι καὶ ὡσαύτως λέγεις πάντα τὸν καθήμενον γέφυραν. εἶπες αὖ καὶ πάντα τὸν ἱσάμενον γέφυραν. ὥστε οὐκ ἔστι τὸ καθῆσθαι τὸν Σωκράτην αἴτιον τοῦ ψεύδους συμπεράσματος, ἀλλὰ τὸ πάντα τὸν καθήμενον γέφυραν. σὺ δὲ ἔδοκας τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον. τέως ὁ φαῦλος τρόπος τοῦ μὴ παρὰ τὸν θέσιν εἶδος τὸ ψεύδους, ὅταν καὶ τὸν θέσιν ἀναιρῶμεν

aliud perſpici non valet. Nam vult aliquis probare hominem eſſe lignum. Interrogat igitur, Numquid hoc lignum eſt? Nos verò negamus. Tum ille qd? Nonne homo eſt aptus ad ridendum? Diffiteri non poſſumus. Rurſus ille, ſed aptum ad ridendum eſt lignum. Igitur homo eſt lignum. Huic reſp. hominem & natum ad ridendum idem eſſe. Quod ſi etiam conceſſiſſemus hominem eſſe lignum, aptum ad ridendum lignum eſſe conceſſiſſemus. Tu verò volens monſtrare hominem eſſe lignum, id ipſum quid quæſitum fuit, propterea qd idem eſt, tanquam conceſſum aſſumpſiſti, idque eſt qd initio fuit petitum. Fiunt item paralogiſmi ex conſequenti eam ob cauſam, quod continuo viciſſim retrorſum commeare putatur. Nam propterea qd mel flavum eſt, etiam omne flavum eſſe mel arbitramur. Rogat igitur quiſpiam, nunquid bilis eſt mel? Negamus. Quid autem an non bilis flava eſt? Affirm. Quod verò flavum eſt nonne mel eſt? Propterea qd mel flavum eſt. Bilem verò mel eſſe conſequitur. Fallaciæ ex eo quod id quod cauſa non eſt, pro cauſa ponitur, tolluntur dicendo, Non ex hoc falſum effici. Sciſcitatur enim aliquis Socrates ſcribitne? Dicimus Non. Hanc enim velut hypotheſin ſtatue, illum non ſcribere. Tum perge, Annon Socrates ſedet? Reſp. etiam. Omnis autem ſedens ſcribit, Socrates igitur ſcribit. Hoc igitur, inquit, factum eſt qd nos non ſedere Socratem diximus, & retinuimus hypotheſin iſtam illum non ſcribere, neq; enim ſcribit. At cùm fallacia nixus inquiſti Socratem ſedere, & ex eo illū ſcribere, qd falſum eſt concludiſti, Nos verò id ex hoc non effici reſp. Non enim ex eo qd ſedere Socratem ſit conſtitutum, effectum eſt falſum illum ſe ſcribere: quoniam ſi ſtare ſtatuatur, falſitas nihilo ſecius manebit: quoniam ut tu dixiſti, Opinio tua fert omnem ſedentem ſcribere, dices etiam, omnem ſtantem ſcribere, ita fit, ſedere Socratem falſæ concluſionis cauſam non eſſe, ſed propterea qd dictum ſit, omnem ſedentem ſcribere, cùm tu id pro cauſa poſueris, qd cauſa non eſt. Poſtremò, apertiſſimus

tissimus modus est, falsum ex proposito non effici, cùm Syllogismus ab ipso proposito & à mediis ad absurdum quo quis urgetur, non fuerit continuatus, ut si volens diametrum cum latere quadrati non posse componi, monstrare, dicat ad adversarium, si non permiseris diametrum cum latere quadrati non posse componi, sed posse contenderis, ea senties quæ Zeno, non esse motum. Unde nam verò hæc hujus causa est? Alter modus est si absurdum quidem illud quod consequitur, cum hypothesi fuerit continuatum, veruntamen propter eum non efficiantur. Hoc autem fieri poterit, sive quis continuatū à superioribus, sive ab inferioribus petat. Ab inferioribus quidem, quando Syllogismus infra cū hypothesi coaptatur, hoc modo, Si *A* convenire *B* ponat, *B* autem *C*, & *C*, *D*, falsum autem fuerit *B* convenire *D*, & sublato etiam *A* convenire *B*, falsum nihilominus remaneat *A* convenire *B*, non causa est cur falsa sit quæ pronunciat, *B* omni *D* convenire. A superioribus autem hoc modo, sit enim Syllogismus supra hypothesin, Ait igitur quispiam *A* de omni *B* dici, quum aliud id permittere nolit, sed velit non de omni. Quid ergò? statuit ille *A* de omni *B* dici, ut ego affirmo, nititurque ex tali hypothesi ostendere consecutum aliquod absurdum, neque hoc pacto redarguere pronunciantem *A* in omni *B* dici. Et quando huic duas propositiones sursum versus progrediendo coaptat minorem quidem hunc, *B* de omni *A* dicitur, Majorem verò istam, *F* de omni *E*, & concludit inde, quod falsum & absurdum est, *F* igitur de omni *A* dicitur, & conatur dicere propter hypothesin quam ab initio constituerim, *A* de omni *B* dici, concluſum esse istud absurdum, respondemus, Nequaquam propter hoc accidit istud absurdum, nec causa hæc est qd id fuit allatum, nempè *F* de omni *A* dici. Cæterùm tum quod causa non est, posuisti tanquam causa foret, & vis nos reprehendere? Reliqua captio

est?

ἀζωάπτΘ· ἢ ὅτι τὸ μέσον οὐδὲ τὸ ἀδύνατον ὁ συλλογισμός. ἴσον, εἰ βυλόμεθά τι δεῖξαι, ὅτι ἀσύμμετρός ἐστι ἡ διάμετρος τῇ τοῦ τριγώνου πλευρᾷ, εἶπεν εἰ μὴ ταῦτα δίδωσι, καὶ εἶπεν ἡ σύμμετρος, καὶ ἔστ' ζωὸν ἐφεστηκός, ὅτι οὐκ ἔστι κίνησις. καὶ πόθεν ἄρα ἔστ' αἴτιον ἔστι τοῦτο; ἄλλος ἡ τέχνη, εἰ σωιεχὲς μίαν ὄζει τὸ ἀδύνατον τῇ ὑποθέσει, μὴ μόνον δ' ἐκείνῳ συμβαίνοι, ἔστ' ἡ ἐγχορδὴ ᾠδὴ καὶ ὅτι τὸ ἀεὶ, καὶ ὅτι τὸ κάτω τὸ σωιεχὲς λαμβάνοντα. δῆλον, ὅτι ἓν τὸ κάτω, ὅτι ὁ συλλογισμὸς κάτω σωίπτει τὴν ὑποθέσιν. εἰ τὸ α τῷ c κεῖται ὑπάρχειν. τὸ δὲ β, τῷ γ. τὸ δὲ γ, τῷ δ. ψεῦδΘ δ' εἴη, τὸ β, τῷ δ μὴ ὑπάρχειν. ἀφαιρεθέντος δὲ ἔστ, τὸ α τῷ β ὑπάρχειν, πάλιν τὸ ψεῦδος ὄζει. αὖ αἴτιον ὂν τὸ α τῷ c ὑπάρχειν, ἔστ τὸ β τῷ δ μὴ ὑπάρχειν, ὥσθ' ἑστὶ ψεῦδος. ἐπεὶ ἀφαιρεθέντΘ τούτου, πάλιν μένει τὸ ψεῦδος. ὥστε ἐκ τοῦ ἐντὸς ἔστ συλλογισμοῦ θεωρῆσαι, μία τις ψεύδεται, καὶ ἔστιν αἰτία ἔστ ψεύδος ἓν, τὸ β τῷ δ μὴ. ἐπὶ δὲ τοῦ ἄνω ὕπως. ἔστω γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἄνω ἐν ὑποθέσει. λέγει γοῦν τις, τὸ α τῷ παντὶ ἔστ β, μὴ θέλοντΘ ἄλλο, καὶ βυλομένου μὴ παντὸς τί γάρ; πόθεν ἐκεῖνΘ τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ β, ὡς ἐγὼ λέγω. καὶ βέλεται ἐπιζητῆσαι διὰ τί ἄτοπον ζωωγονιθῆναι ὑπὸ τῆς τοιαύτης θέσεως, καὶ ὕπως ἐλέγξαι ἡμᾶς ἔστ λέγοντας, τὸ α τῷ παντὸς τοῦ c, καὶ ἐπεσωπᾶπεν τοῦτο, ἄνω δύο θεωρήσεις ἔστ μὲν ἐλάττονα, ὅτι τὸ ε τῷ παντὸς τοῦ α, καὶ τὸ ζ τῷ παντὸς τοῦ ε. καὶ ζωωγονεῖ ψεῦδός τι ἄτοπον, τὸ ζ ἄρα τῷ παντὸς τοῦ α. καὶ πανεῦται λέγειν ὅτι διὰ ἔστ ἀρχῆθεν θέσιν, ὡς ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τὸ α τῷ παντὸς τοῦ β, τοῦτο σωίπτθω τὸ ἄτοπον λεγόμενον ὑπάρχ ἴσταται τοῦτο σωίβη, ἀλλ' ἀναίτιον ὂζι τοῦτο

τοῦ, τοῦ ἀτόπου τοῦ συμβαίνοντος, ὅτι τὸ ζ τοῦ πρώτου τοῦ α. σὺ δὲ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον τίθης, καὶ βούλει ἡμᾶς ἐλέγχειν. λοιπὸν παραλογισμός, τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν. διὸν, ἆρα τοῦ τὸν τύπτων, ἄνθρωπος τύπτει; φαμέν. καὶ αὖθις. ὅταν τὸς τοῦ τὸν καὶ τοῦ τὸν τύπτη, ἄνθρωπον τύπτει; ναί. ἀλλ' ἄνθρωπος. τί δὲ οὐχ οὗτός καὶ οὗτός ὁ τυπτόμενος ἄνθρωπος; ἆρα ὁ τύπτων τύπτος, ἄνθρωπον τύπτει. συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ δύο ἐρωτήματα ἓν ποιῆσαι. διὰ τοῦτο, διὰ καὶ ἐνήνεγκαν οὗτοι καὶ οὗτοι ἀνθρωπος. ἀλλ' ἴσως μοὶ φαίνονται. διὰ γὰρ τὸ μὴ καλῶς ἐνδέχεσθαι πῶς ἀληθινὸς ἔλεγχος ὀφείλεται. ὅτι συλλογισμός κατ' ἀντίφασιν, τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς, μὴ ὀνόματος, ἀλλὰ πράγματος. καὶ ὀνόματος μὴ συνωνύμου, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ. ἐκ δὲ δεδόντων ὀξὺ ἀναγκαῖος, μὴ συμπεπτωκυῖαν γε ἐν ἀρχῇ. καὶ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως. καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ταῦτα ζωίβαινον. ἔστι γὰρ ὁ ἔλεγχος συλλογισμὸς καθ' ἀντίφασιν, πλὴν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς μὴ ὁμωνύμου. ἢ καθ' ἀμφιβολίαν καὶ ἐνόμαλος μὴ ζυνωνύμου. δοκοῦσι γάρ τινες συναίνυμον θέσθαι, καὶ ἐλέγξαι δεῖσθαι. διὸν, ἆρα οὗτός ὁ ἄνθρωπος φιλόσοφος; φαμέν. ἀλλ' οὗτός ὁ ἄνθρωπος δοκοῦσι ὁ Σωκράτης φιλόσοφος; ναί. ἔσεσθαι λαμβάνει τὸ συνωνύμων τὸ ἄνθρωπος, φιλόσοφος ἆρα ὁ ἄνθρωπος. ἐκ δὲ δεδόντων δεῖ ὀξὺ ἀρχῆς, ὡς ἂν μὴ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον τιθέναι, μὴ συναριθμουμένου τοῦ ἐν ἀρχῇ, διὰ τοῦ αἰτουμένου καὶ λαμβάνοντος τὸ ἐν ἀρχῇ. καὶ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ τὰ ἑξῆς, ὡς ἂν μὴ τὸ οὖν καὶ ἁπλῶς εἰσαχθῇ. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ, ὡς ὅτι ἁπλῶς εἶπεῖν δύναται

est multas interrogationem unam facere, v.g, Numquid hunc verberans quispiam homines verberat? Resp. non. Rursus quærit quando quis hunc & hunc verberat, hominémne verberat? dicimus, Non, sed homines. Quid verò, annon hic & hic qui verberatur homo est? qui igitur verberat hos, hominem verberat. Istud autem huic accidit, quòd duæ interrogationes redactæ fuerint in unam. Nam ob harum etiam causam intulit hic & hic homo. Atque hæ quidem sunt Sophistarum quæstiones. Cæterùm omnes revocari possint ad ignorantiam Elenchi. Nam quia non probè scitur quomodo verus Elenchus definiatur, nempe Syllogismus ex contradictione ejusdem & unius non nominis sed rei, & nominis non synonymi sed ejusdem, ex iis quæ data sunt necessariò confectus, non repetito principio, sed adjuncto eo, quod ex eodem & ad idem, & eodem modo & in eodem tempore dicitur: huic ista accedere & consecuta sunt incommoda. Est enim Elenchus Syllogismus quidem ex contradictione: Veruntamen unius & ejusdem non sumpti homonymorum more, aut ambiguè; nominis item non synonymi. Potest namq; aliquis synonymum pònere, & ex eo reprehendere hoc pacto. Hic homo Philosophùsne est? Neg. Sed iste homo, nempe Socrates, philosophúsne est? annuimus. Deinde accipit synonymum quod homo est: Igitur Philosophus homo. Ex iis præterea quæ principio data sunt, ne quòd causa non est pro causa statuatur, non repetito principio, propter quod principium petunt & sumunt. Ex eodem & ad idem ac reliqua, ne id quod cum adjunctione dicitur sine adjunctione & simpliciter concludatur. In eodem verò tempore, ut si quis dicat, Sufficitne fortis Hector pro Trojanis? etiam. Verùm idem etiam non sufficit, ubi Achilles in pugnam fuerit progressus. Porro propter has reprehensiones sunt & alia quatuor, quibus certant & contendunt vincere studio, qui in disputationibus congrediuntur; ut fal-

sum

ſum admirabile, ſolœciſmus, & nugatio. Enimverò neq; hæc vera ſunt, ſed ſimulata. Ac falſum quidem ita habet: Dixerit quis, ſi modo bonus, & ſutor non bonus, transfert aliuſ quiſpiam bonum, quod ad mores pertinet ad bonum, quod refertur ad artem, et eum qui ſic locutus oſtendit mentiri. Quem enim inquit, dicis bonum, ecce eum dici rurſus non bonum. Admirabile verò hoc modo; Bonos non laudandos eſt admirabile: et differt admirabile ab inopinato, quòd inopinatum turpitudinis notam inurit ei qui ita opinatur, admirabile verò eſt ſolùm multorum opinionibus contrarium. Falſus itaque ſit aliquis Periclem in rebus bellicis fuiſſe ſtrenuum, quemadmodũ etiam multorũ famâ atq; ſermone celebratum eſt. In politicis autem eum non laudaverit. Etenim cùm indigeret quinquaginta talenta conſumpſit, quemadmodum ipſe in judicio dixit. Eum igitur in hoc admirabile quis ſophiſticè compulerit, quòd non laudat eum qui laudibus dignus videtur. Solœciſmus autem hoc modo fit: Quærit aliquis, nonne qd verè quis dicit, hoc etiam verè eſt? Quidni? Nonne etiam verè dicis, hoc eſſe lapidem? eſt igitur verè hoc lapidem. Nugatio verò eſt ſæpe idem dicere, ergo qui calumniatur eum qui nares ſimas dixit, tanquã nares bis in ſermone dixiſſet, is ille eſt qui videtur argumentationem in nugationem induxiſſe. Nares enim ſit comprehendi in ſimo, quare bis dixit Nares. Hæc autem omnia ea ſunt, quibus Sophiſtæ ad fallendum uturntur, quibus abſolutis Logica tractatio (Dei ope) ſuum finem eſt conſecuta.

FINIS.

δωϊκαται ὁ ἀνδρεῖος Ἕκτωρ καὶ οὐ τρέων; ναί. ἀλλὰ καὶ ὁ δωϊάζων ὁ αὐτὸς φανήσεται τῷ Ἀχιλλέως. φῶς τὸ ἐλέγχου εἰσὶ καὶ ἄλλα πάμπολλα, καθ' ἃ οἱ ἐν ταῖς λόγοις ἀγωνίζονται καὶ διαφιλονικοῦσιν. ἔστι δὲ ψεῦδος συμβεβηκὸς, σολοικισμὸς καὶ ἀσυλλογία. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα φαινόμενα, καὶ οὐκ ἀληθῆ. τὸ μὲν ψεῦδος, ὅτως, εἰπέ τις ὁ Σίμων ἀγαθός, καὶ σωφρὼν ἐκ ἀγαθός. μεταφέρει ἀλλο τὸ ἀπὸ τοῦ πρόσω ἀγαθὸν εἰς τὸ ἐπὶ τῆ τέχνης, καὶ δεικνύει φαινόμενον ἢ εἰπόντα. οὐ γάρ, φησι, λέγεις ἀγαθὸν, ἐὰν πάλιν λέγεις οὐκ ἀγαθόν. τὸ δὲ συμβεβηκὸς ὅτως. συμβεβηκὸς ἐστὶ τὸ μὴ ἐπαινεῖν τοὺ ἀγαθούς. καὶ διαφέρει τὸ παρεμβεβηκὸς τοῦ ἀναίτιου, ὅτι τὸ ἀσεβὲς καὶ μῶμον, συμβεβηκὸς ἐστὶ τῷ ὅτω δικάζοντι. τὸ δὲ συμβεβηκὸς, μόνον ἐναντίον ἐστὶ τῷ τῶν πολλῶν δόξαις. ὡμολόγηται γοῦν τις ἢ σοφιστὴς ἀγαθὸν τὰ πολεμικά. ὡς καὶ ἡ τῶν πολλῶν φήμη ἔτυχεν. οὐκ ἐπαινεῖ δὲ εἰς τὰ πολεμικά. εἰς δέον γὰ ἀπόλωσε πυθόμενα τάλαντα, ὡς ἔλεγεν ὁ τῶ εὐδύναις ἀνήρ. ἄγει γοῦν τις σοφιστικῶς εἰς παράδοξον, ὅτι οὐκ ἐπαινεῖ ἢ δοκοῦντα ἐπαίνων ἄξιον. Ὁ δὲ σολοικισμός. οἷον ἐρωτᾷ τις, ὁ λέγεις ἀληθῶς, καὶ οὐκ ἔστι τοῦτο ἀληθῶς; ναί. φὴς δὲ εἶ τοῦτο λίθον. καὶ ἔστι τοίνυν ἀληθῶς τοῦτο λίθον. Ἀσυλλογία δέ ἐστι, τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ λέγειν ὁ γὰρ ἐπειρεάζων τῷ εἰπόντι εἰς σημεῖ, ὡς δὶς εἰπόντος εἰς τῷ λόγῳ, ἔστι ὁ φαινόμενος ἄγων ἢ λόγον εἰς ἀσυλλογίαν. ἐμπεπλαμβάνεται γὰρ φησι τῷ σημείῳ ἡ εἷς, ὥστε δὶς εἶπε τὸ εἷς. ταῦτα δὲ πάντα σοφιστικά εἰσι. καὶ ἡ λογικὴ ἐφεξῆς πραγματεία σὺν θεῷ πεπλήρωται.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙ-
ων τῆ σιελίδι τάτε, ὃν ἤδη ἀπὸ ἐκτυπωθέντ⊖,
ἐυρεωμεν ὕστερον ἐν ἑτέρω ἀντιχάρ.

Τίτλ⊖ πρῶτ⊖.

Κεφάλ.		φυλ.
α.	Περοίμιον.	2
β.	Ὅρ⊖ τ̃ φιλοσοφίας.	5
γ.	Διαίρεσις τ̃ φιλοσοφίας.	10
δ.	Περὶ τ̃ πέντε φωνῶν.	13
ε.	Ἐπ περὶ τ̃ πέντε φωνῶν.	14
α	Τίτλ⊖ β. αἱ κατηγορίαι.	18
β.	Περὶ οὐσίας.	18
γ.	Περὶ ποσοῦ.	25
δ.	Περὶ τ̃ πρός τι.	25
ε.	Περὶ ποιοῦ.	26
ς'	Περὶ τῶ ποιεῖν καὶ πάσχειν.	30
ζ.	Περὶ τῶ κεῖσθαι.	30
η.	Περὶ τῶ ἔχειν.	33
θ.	Περὶ τ̃ ἀντικειμένων.	33
ι.	Περὶ προτέρου καὶ ὑστέρου.	34
ια.	Περὶ τῶ ἅμα.	34
ιβ.	Περὶ κινήσεως.	37
	Τίτλ⊖ γ. Περὶ ἑρμηνείας.	37
α.	Περὶ τ̃ ἐξ ἀσυνθέτων καὶ κατηγορικῶν ἀποφάσεων.	37

Περὶ

INDEX CAPITUM.

TITULUS PRIMUS.

Cap: 1. *Proœmium in Philoſophiam.* pag: 3
2. *De ſex Philoſophiæ definitionibus.* 4
3. *De Philoſophiæ diviſione,* 11
4. *De quinque Vocibus,* 12
5. *De iiſdem quinque Vocibus.* 15

Tit. II. De Prædicamentis 19

1. *De Anteprædicamentis.* 19
2. *De Subſtantia.* 19
3. *De Quantitate.* 24
4 *De his quæ cum aliquo conferuntur.* 24
5 *De Qualitate.* 27
6 *De Facere & Pati.* 31
7 *De Situm eſſe.* 31
8 *De Habere.* 32
9 *De Oppoſitis.* 32
10 *De Modis Prioris & Poſterioris.* 35
11 *De Simul.* 35
12 *De ſex formis Motus.* 36

Tit. III. De Interpretatione. 36

1 *De Propoſitionibus quæ ex Subjecto & Prædicato conſtant.* 39

Cap. 2. *De Enunciationibus ex tertio adjacente seu adpræd̃icato.* pag. 51
3 *De Propoſitionibus Modalibus.* 55

Tit. IV. De tribus Figuris. 59

1, *De tribus Materiis* 59
2. *De prima Figura.* 59
3. *De ſecunda Figura.* 64
4. *De tertia Figura.* 68
5. *Communia Trium Figurarum quæ ſint.* 71
6. *De Syllogiſmis Perfectis & Imperfectis.* 72
7. *De Hypothetieis Syllogiſmis.* 83

Tit. V. Miſtiones. 84

1. *Miſtiones quomodo Propoſitiones fiant, & quænam concluſio ex quæſtionibus inferatur.* 84

Tit. VI. 87

1. *Quomodo ad Syllogiſmorum conſtructiones facilis nobis propoſitionũ ſuppetat copia.* 87

Tit. VII. De Syllogiſmorum diſſolutione. 91

1. *Quid ſit Diſſolutio & quomodo fiat.* 91

Tit. VIII. De iis quæ ante Demonſtrationem edocentur, 96

Cap. 1. *Quomodo & Quando ex falſis Propoſitionibus vera concluſio efficiatur.* 96

ΠΙΝΑΞ.

Κεφαλ. φυλ.

β. Περὶ τῆς ἐκ τριῶν προτάσεων καταγομένων συλλογισμῶν. 50

γ. Περὶ τῆς τῶν τρόπων τῶν προτάσεων. 54

Τίτλος δ. 58

α. Περὶ τῆς τριῶν σχημάτων, καὶ τῆς τριῶν ὑλῶν 58

β. Σχῆμα πρῶτον. 58

γ. Σχῆμα δεύτερον. 65

δ. Σχῆμα τρίτον. 69

ε. Τὰ ἴδια πρὸς ἄλληλα τῶν σχημάτων. 70

ς. Περὶ τελείων καὶ ἀτελῶν συλλογισμῶν. 73

ζ. Περὶ τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. 82

Τίτλος ε. αἱ μίξεις. 85

α. Αἱ μίξεις, πῶς μίγνυνται αἱ προτάσεις, καὶ τὶ συμπέρασμα συνάγεται ἐκ τῶν μίξεων. 85

Τίτλος ς. 86

α. Πῶς αἱ προτάσεις πλείζονται εἰς συμπλοκὴν τῶν συλλογισμῶν. 86

Τίτλος ζ. Περὶ ἀναλύσεως τῶν συλλογισμῶν. 89

α. Τί ἐστιν ἀνάλυσις τῶν συλλογισμῶν, καὶ πῶς γίνεται. 89

Τίτλος η. 97

α. Πῶς καὶ πότε ἐκ ψευδῶν προτάσεων ἀληθὲς συνάγεται συμπέρασμα. 97

ΠΙΝΑΞ.

Κεφ. φυλλ.

β. Τίς ἡ διαλλήλων δείξις, καὶ πῶς γίνεται. 101

γ. Τίς ἡ ἐπαγωγή. 102

δ. Τίς ἡ διὰ ἀδυνάτου δείξις. 105

ε. Τί τὸ ἐκ παραλλήλου. 106

ς. Τί τὰ ἐν ἀρχῇ καὶ πεῖξις. 109

ζ. Τίς ἡ ἀπαγωγή. 110

η. Τί τὸ σοφίσμα, καὶ τί τὸ σημεῖον, καὶ τί τὸ τεκμήριον. 110

θ. Τί τὸ φυσιογνωμονεῖν, καὶ πῶς εἰς συλλογισμὸν ἀνάγεται. 113

Τίτλος δ. 114

α. Περὶ ἀποδείξεως, τί ὄζι ἡ ἀποδειξις. 114

β. Τί ὄζι τὸ καθ' παντὸς, καὶ καθ' αὐτὸ, καὶ καθόλου. 121

γ. Πῶς ἐπιστημονικώτερον τὸ καθόλου ἀξίωμα. 125

δ. Περὶ ὁρισμοῦ τόσοι καὶ πῶς ἕκαστοι γίνονται. 126

Περὶ τῶν τοπικῶν.

α. Περὶ διαλεκτικῆς, τί ὄζι διαλεκτική, καὶ τίς ἡ ὕλη αὐτῆς. 136

β. Περὶ τῶν παιζόντων διαλεκτικῶν προβλημάτων. 133

γ. Ποῖα τὰ διαλεκτικὰ προβλήματα. 134

Cap. 2. *Quis sit & quomodo fiat probatio quæ quasi in orbem agitur,* pag. 100
3. *De Inductione.* 103
4. *De ea probatione quæ adversarium ad incommodum perducit.* 104
5. *De eo quod non ex hoc falsum efficitur.* 107
6. *De principii sumptione seu petitione.* 108
7. *De ea Argumentatione quæ Græcis Apagoge dicitur.* 111
8. *De Exemplo, Enthymemate, Probabili, & Signo.* 111
9. *De natura moribus q, ex signis cognoscēdis, & quomodo ad Syllogismi formā reducetur.* 112
Tit. IX. Posteriores dissolutiones 115
1. *De Demonstratione.* 115
2. *Quid sit de omni per se & universum dici: quod item quia differat à propter quid.* 120
3, *Primam Figuram aptiorem esse Demonstrationibus quam sit secunda ac tertia, qd item Demonstrationes aliæ sint aliis præstātiores,* 124
4. *De tribus definiendi formis.* 127
Tit. X. Topica. 131
1. *De materia dialecticæ qd inter Propositionem & Quæstionem intersit, & quot sint dialectica organa.* 131
2. *De quatuor Dialecticorum quæstionibus, & quot modis idem aicatur.* 232
3. *De aliis generis quæstionibus, & de quæstionibus comparationis: item cur hæc tractatio Topica dicatur, quæ sit Dialecticæ finis* 135

Cap. 4.

Cap. 4. *De quæstionibus accidentis.* 136
5. *De Comparationis quæstionibus.* 148
6. *De locis quibus generis quæstiones aut refelluntur aut confirmantur.* 159
7. *De locis quibus proprii quæstiones aut confirmantur aut reprehenduntur.* 167
8. *De locis quibus Definitionis Quæstiones, aut confirmantur aut reprehenduntur* 180
9. *De locis quibus confirmantur & refelluntur quæstiones ejusdem ac diversi.* 184
10. *Quomodo quæstiones rogandæ sint.* 192
11. *De ratione respondendi.* 196

Tit. XI. De Sophisticis Elenchis. 207

Cap. 1. *Quinam & Quomodo fiant Sophistici Elenchi.* 207

FINIS.

δ. Περὶ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς προβλημάτων. 137
ε. Περὶ τῶν συγκριτικῶν προβλημάτων. 149
ς. Περὶ τῆς χρησικῶν προβλημάτων. 157
ζ. περὶ τῆς ἐθικῶν προβλημάτων. 166
η. Περὶ τῆς φυσικῶν προβλημάτων. 181
θ. Περὶ τῶν ἀπὸ τέχνης καὶ ἑτέρων προβλημάτων. 185
ι. Πῶς δεῖ ἐρωτᾶν τὰ προβλήματα. 193
ια. Πῶς δεῖ ὑποκρίνειν τὸν λόγον καὶ ὑποκείνεσθαι πρὸς τὸν διαλεγόμενον. 197

Περὶ τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων.

α. Πόσοι, καὶ τίνες, καὶ πῶς γίνονται οἱ σοφιστικοὶ ἔλεγχοι. 206

ΤΕΛΟΣ.